

STUDIA
UNIVERSITATIS BABEȘ-BOLYAI
IURISPRUDENTIA

Nr. 2 / 2017
Aprilie – Iunie

COLEGIUL REDACȚIONAL

REDACTOR-ȘEF: prof.dr. Florin STRETEANU

REDACTOR COORDONATOR: prof.dr. Mircea Dan BOB

MEMBRI:

conf.dr. Sergiu BOGDAN

prof.dr. Paul VASILESCU

prof.dr. Dan CHIRICĂ

lect.dr. Cosmin COSTAȘ

REFERENȚI:

Michel GRIMALDI – profesor, Université Paris II „Panthéon-Assas”

Liviu POP – profesor emerit, Universitatea „Babeș-Bolyai” Cluj-Napoca

Mircea Ștefan MINEA – profesor, Universitatea „Babeș-Bolyai” Cluj-Napoca

Denis MAZEAUD – profesor, Université Paris II “Panthéon-Assas”

Bjarne MELKEVIK – profesor, Université Laval, Québec

Benoit MOORE – profesor, Université de Montréal

SECRETAR DE REDACȚIE: lect. dr. Sergiu GOLUB

CUPRINS / TABLE DE MATIÈRES

PUBLISHED ONLINE: 2017-06-15
PUBLISHED PRINT: 2017-06-30
ISSUE DOI: 10.24193/SUBBior.62(2017).2

Seminarul profesional INTERPRETAREA CRIMINALISTICĂ ȘI MEDICO-LEGALĂ A UNOR ELEMENTE MATERIALE -între tradiție și modernism-

» Mădălina DINEA, PREZENTARE	5
» Mădălina DINEA, PRESENTATION.....	8
» Articole: Victoria CATARAGA, PREZENTARE DE CAZ. EXAMINAREA SCRISULUI EXECUTAT ÎN CONDIȚII NEOBIȘNUITE / <i>CASE REPORT. EXAMINATION OF HANDWRITING IN UNUSUAL CONDITIONS</i>	11
» Articole: Piotr PETCOVICI, POSIBILITĂȚI DE DETERMINARE A TIMPULUI DE EXECUTARE A DOCUMENTULUI PRIN METODE TRADIȚIONALE / <i>POSSIBILITIES FOR DETERMINING THE TIME OF EXECUTION DOCUMENTS USING TRADITIONAL METHODS</i>	16
» Articole: Alina ZADOROJNIUC, CERCETAREA MATERIALELOR DOCUMENTELOR. SARCINI ȘI METODE DE CERCETARE A MATERIALELOR DOCUMENTELOR CU SCOPUL DETERMINĂRII TIMPULUI CREĂRII DOCUMENTELOR / <i>MATERIALS RESEARCH DOCUMENT. TASKS AND METHODS OF RESEARCH ON MATERIALS OF DOCUMENTS WITH OF DETERMINING TIME OF CREATED</i>	20
» Articole: Bogdan FLORESCU, Dănuț SIBIAN, ACCIDENT RUTIER SAU OMOR? INTERPRETAREA CRIMINALISTICĂ A URMEI. STUDIU DE CAZ / <i>TRAFFIC ACCIDENT OR MAN SLAUGHTER? FORENSIC TRACES INTERPRETATION IN A SPECIFIC CASE</i>	25
» Articole: Árpád BUDAHÁZI, PERSONAL AND MATERIAL EVIDENCES IN CRIMINAL PROCEDURE, WITH PARTICULAR ATTENTION TO ROAD TRAFFIC CRASHES.....	57
» Articole: Sorin Silviu FINTA, IMPORTANȚA ELEMENTELOR TACTICE ALE ASCULTĂRII PERSOANELOR ÎN PROCESUL PENAL / <i>THE IMPORTANCE OF TACTICAL ELEMENTS OF PERSON INTERROGATION DURING THE CRIMINAL TRIAL</i>	64
» Articole: Bianca CÂRDAN, TEHNICA PROFILING-ULUI ÎN INVESTIGAȚIILE CRIMINALISTICE / <i>THE PROFILING TECHNIQUE IN FORENSIC INVESTIGATIONS</i>	70

» Articole: Vince VÁRI, DIVERSIONS FORMS AND THE RELATION OF THE PROSECUTION AND INVESTIGATION IN THE CRIMINAL PROCEDURAL LAW	76
» Articole: Sorin AIĂMOREANU, CUM PUTEM DEFINI SCRISUL CA MIJLOC DE IDENTIFICARE CRIMINALISTICĂ / <i>HOW CAN WE DEFINE WRITTING AS FORENSIC IDENTIFICATION TOOL?</i>	88
» Articole: Kornel GHIRHINY, THE RELEVANCY OF QUESTIONING ON THE SCENE IN CASE OF EXHIBITS	95
» Articole: Gabriel PĂDURARU, CERCETĂRI PRIVIND CORELAREA DISTANȚEI DE PROIECTARE A BICICLIȘTILOR CU VITEZA AUTOVEHICULULUI IN MOMENTUL IMPACTULUI / <i>RESEARCHES ON THE CORRELATION BETWEEN THE PROJECTION DISTANCE OF BYCICLE RIDERS AND THE SPEED OF MOTOR VEHICLES AT THE MOMENT OF IMPACT</i>	102
» Articole: Olga CATARAGA, PRIVIRI ASUPRA CONCEPTULUI DE "METODICĂ" ÎN ACTIVITATEA DE EXPERTIZĂ JUDICIARĂ ÎN REPUBLICA MOLDOVA / <i>A VIEW ON THE "METHODOLOGY" CONCEPT IN THE ACTIVITY OF JUDICIAL EXPERTISE IN THE REPUBLIC OF MOLDOVA</i>	115
» Articole: Silvia EVTODIEV, Olga CATARAGA, Nicolae GURĂU, Dumitru UNTILA, Mihail CARAMAN, POSIBILITĂȚI DE MĂSURARE A NANO-URMELOR. MĂSURAREA CONSTANTELOR OPTICE ALE STRATURILOR ȘI ALE STRUCTURILOR NANOMETRICE DIN SUBSTANȚE ORGANICE ȘI NEORGANICE / <i>POSSIBILITIES TO MEASURE NANO-TRACES. MEASUREMENT OF OPTICAL CONSTANTS OF NANOSCALE LAYERS AND STRUCTURES IN ORGANIC AND ANORGANIC SUBSTANCES</i>	121
» Articole: Olga CATARAGA, OPINII PRIVIND PROBLEMATICA ACREDITĂRII LABORATOARELOR DE EXPERTIZĂ JUDICIARĂ / <i>OPINIONS CONCERNING THE PROBLEMS OF FORENSIC LABORATORIES ACCREDITATION IN MOLDOVA</i>	129
» Articole: Codrin REBELEANU, Daniel URECHE, Ștefan ANITAN, Dan PERJU-DUMBRAVĂ, PARTICULARITĂȚI ALE ACCIDENTELOR RUTIERE ÎN CARE SUNT IMPLICATE MOTOCICLURILE – DOUĂ STUDII DE CAZ / <i>PARTICULARITIES OF ROAD TRAFFIC ACCIDENTS INVOLVING MOTOCYCLES – TWO CASE STUDIES</i>	134
» Articole: Rafał CIEŚLA, Jolanta GRĘBOWIEC-BAFFONI, SULLA QUESTIONE DI COMPETENZE DEI PERITI / <i>ON THE COMPETENCE OF FORENSIC EXPERTS</i>	139
» Articole: Neculai ZAMFIRESCU, Ionuț CONSTANTINESCU, CERCETAREA RAPORTULUI DE CAUZALITATE DIN PERSPECTIVĂ PSIHANALITICĂ / <i>RESEARCH OF CAUSALITY REPORT FROM PSYCHANALITICAL PERSPECTIVE</i>	156

Numărul 2/2017 al revistei Studia-Iurisprudentia cuprinde comunicările susținute la

Seminarul profesional
INTERPRETAREA CRIMINALISTICĂ ȘI MEDICO-LEGALĂ A UNOR ELEMENTE MATERIALE
-între tradiție și modernism-

Alba Iulia 17-19 Mai 2017

În cursul lunii mai 2017, la Alba Iulia a avut loc Al Doilea Seminar Profesional de Criminalistică. Acesta a devenit o tradiție, îmbrățișată de multe persoane. Evenimentul, departe de a putea fi considerat o conferință tipică, își demonstrează unicitatea și nota modernă tocmai prin cadrul deschis al discuțiilor și ambianța plăcută, oferită de orașul Alba Iulia în care modernul și istoria se îmbină perfect.

Tema aleasă de aceasta dată a fost „Interpretarea Criminalistică și Medico Legală a unor elemente materiale”. În organizarea seminarului au fost implicate instituții de renume în domeniul juridic, precum: Societatea Română de Criminologie, Criminalistică și Științe Penitenciare (*Filiala Transilvania*), International Police Association Secția Română, Universitatea „1 Decembrie 1918” din Alba Iulia și Facultatea de Drept din cadrul Universității „Babeș-Bolyai” Cluj-Napoca. Pe lângă acestea, au participat ca instituții partenere: Institutul Național de Medicină Legală „Mina Minovici” București, Parchetul de pe lângă Curtea de Apel ALBA, Parchetul de pe lângă Curtea de Apel CLUJ, Institutul Național de Expertize Criminalistice București, Universitatea din București-Facultatea de Drept și Centrul Național de Expertize Judiciare din Chișinău, Rep. Moldova.

Seminarul a avut loc în sala de conferințe a Hotelului „Parc” din Alba Iulia, unde participanții au avut parte de o primire ospitalieră, un mediu confortabil, propice implicării acestora în discuțiile ce au urmat prelegerilor magistrale. Deși s-ar putea crede că acest eveniment a fost destinat exclusiv profesioniștilor din domeniul expertizelor criminalistice sau din cel al medicinei legale, temele propuse spre dezbateri au prezentat o doză de interes pentru cele mai diverse nivele de pregătire: în sală au fost și masteranzi ai Facultăților de Drept Cluj Napoca, Alba Iulia și a celei de Psihologie din București. Seminarul a avut invitați de renume, atât la nivel național, cât și internațional: Prof.univ.dr. Emilian Stancu, Prof.univ.dr. Augustin Lazăr, Prof.univ.dr. Valentin Iftenie, Av.dr. Mihai Baco (Vicepreședinte al Uniunii Europene a Barourilor), Prof.univ.dr. Vincenzo Tarantino (Italia), Elio Carlos Tarantino Mendoza Garofani (Italia), Prof.dr.hab. Maciej Szostak (Polonia), Dr. Rafal Ciesla, Dr. Grzegorz Ruszek (Polonia) și ai Academiei Forțelor de Poliție din Ungaria. Prelegerile au fost realizate în italiană, engleză și română, participanții beneficiind de traducere simultană.

De ce seminar profesional și nu conferință?

În primul rând, evenimentul a avut ca scop prezentarea unor prelegeri extinse (2-3 ore), pe teme de mare interes și complexitate, într-un cadru dinamic, așa încât participanții au

putut avea intervenții, fie întrebări, fie obiecții la cele expuse. Temele de discuție au fost diverse, acoperind o largă arie a domeniului criminalistici și medicinei legale. Fără a respinge importanța altor conferințe pe teme juridice, seminarul profesional de la Alba Iulia s-a dorit și a avut o latură mai activă, cu vii dezbateri între participanți. S-a dorit ca acest seminar să stârnească interesul participanților pentru temele prezentate, scop care a fost și atins încă de la prima prelegere, creând celor prezenți posibilitatea de a înțelege temele discutate și de a observa implicațiile acestora în realitatea practică.

În deschiderea seminarului, domnul procuror general dr. Augustin Lazăr a vorbit despre importanța acestui tip de întâlnire, remarcând buna afinență a celor interesați, precum și "formarea unei tradiții pentru aceste întâlniri la Alba Iulia".

Seminarul a debutat cu prelegerea susținută în limba italiană de Prof.univ.dr. Vincenzo Tarantino, cu tema „*Incapacitatea de a înțelege și a vrea: alterarea grafică, indicator al stării cognitive. Interpretarea grafică (Aprecierea discernământului)*”. Discuțiile cu privire la acest subiect s-au conturat în jurul stărilor maladive care au o legătură directă cu actul grafic al persoanei bolnave. S-a demonstrat că scrierea unei persoane are o stabilitate relativă, fiind influențată de funcționarea defectuoasă a organelor implicate în realizarea grafismelor și de boala de care este suferind scriitorului. Pentru exemplificare, prof. Tarantino a amintit de boala Parkinson și de efectele acesteia asupra scrierii în cazul unor persoane celebre, precum: Adolf Hitler, Salvador Dali, Cassius Clay (micșorarea scrisului, tremurături în scris etc.). Au fost făcute importante referiri la studii actuale asupra efectelor tratamentelor medicamentoase în ameliorarea aspectului dezorganizat al scrierii persoanelor afectate de diferite maladii. De asemenea a fost exemplificat aplicarea acestor aspecte ale grafologiei medicale la aprecierea discernământului semnatarilor de testamente, etc.

A doua temă a fost susținută de Elio Carlos Tarantino Mendoza Garofani (Italia), cu privire la utilizarea fotografiilor în cauzele judiciare și importanța acestora în aflarea adevărului în cauzele aduse spre soluționare. Au fost folosite referiri la imaginile realizate cu aparate Smartphone, tip „selfie” și la cerințele de calitate ale aparaturii de laborator în expertizele criminalistice grafice și traseologice.

Prima zi a seminarului s-a încheiat cu prelegerea d-nei dr. Costea Gabriela, medic primar psihiatru al Institutului Național de Medicină Legală „Mina Minovici” din București, ce a avut ca temă „*Aspectele Medico Legale ale discernământului*”. Au fost subliniate abordările complexe ce se impun, precum și o bună documentare a istoricului prezumptivei boli pentru care este examinat pacientul.

Cea de-a doua zi a seminarului s-a orientat spre discuții referitoare la probleme legate de regimul înregistrării audio-video și al expertizei accidentelor auto.

O prima temă de discuție a fost „*Rolul experților în cauzele de corupție bazate pe înregistrări*”, prezentată de Lect.univ.dr. Sandra Grădinaru. Au fost făcute importante referiri practice și observații cu privire la problemele pe care le ridică noțiunile de “original” respectiv “copie” privind aceste înregistrări, obstacolele tehnice și cerințele procesuale pe care le întâlnesc participanții la procesul penal în valorificarea acestor probe. Viile discuții au fost legate de rolul expertului angajat de o parte și de modul în care este înțeleasă și se realizează așa numita “participare la expertiza” a acestuia.

Importante observatii au fost facute de unii dintre participanti cu privire la conditiile tehnice si de calitate ale echipamentelor folosite in realizare înregistrarilor, precum si modul in care acestea atrag dupa sine calitatea înregistrărilor precum si utilizarea lor ca probe, respectiv capacitatea de valorificare.

Prelegerile intitulate „*Interpretarea criminalistică a leziunilor și urmelor de impact în expertiza accidentelor de trafic*” susținută de dr.ing. Bogdan Boboș și „*Interpretarea medico-legală a leziunilor rezultate în urma accidentelor de trafic*” susținută de Prof.univ.dr. Valentin Iftenie, din cadrul Institutului Național de Medicină Legală „Mina Minovici”, București au prilejuit impreuna un ansamblu de discutii profesionale animate. Astfel, au fost adresate numeroase intrebari legate de reconstrucția virtuală a accidentelor, importanța calității cercetărilor locului faptei, simulările computerizate si stadiul de dotare al laboratoarelor de expertiză.

Ultima zi a seminarului profesional de la Alba Iulia a fost animată de prezentarea Conf.univ.dr. Sorin Alămoreanu cu tema „*Expertizele complexe*”, discuțiile fiind orientate spre rolul expertizelor complexe în soluționarea unor cauze de răsunet profesional și mediatic (printre care și cea a “Brățărilor dacice”). S-au analizat succint metodele de lucru și informațiile utilizate de experți în examinarea unor obiecte de patrimoniu, aplicațiile traseologiei, prin care s-a demonstrat natura și vechimea urmelor lăsate de instrumentele specifice perioadei pe materialul din care au fost confecționate brățărilor, observarea și analizarea porțiunilor de pământ cristalizat aflat pe suprafața obiectelor dacice, precum si complexele colaborări interdisciplinare care au stat la baza formulării concluziilor.

Conf.univ.dr. Neculai Zamfirescu a prezentat un proiect prin care să se încerce formarea unei biblioteci *modus operandi*, unde *dosarele să fie privite asemeni unor cărți de identificare criminală, formând și un spațiu de cercetare științifică*.

În cadrul seminarului au fost purtate discutii notabile și s-au formulat propuneri ale unor persoane cu o vastă experiență în domeniul juridic sau al medicinei legale, precum Prof.univ.dr. Emilian Stancu, Prof.univ.dr. Valentin Iftenie, Conf.univ. Petruț Ciobanu și Conf.univ.dr. Sorin Alămoreanu.

Finalul seminarului profesional cu tema „*Interpretarea Criminalistică și Medico-Legală a unor elemente materiale*” a fost marcat de înmânarea diplomelor de participare și de discutarea necesității organizării în semestrul II a unui nou seminar orientat pe problemele îmbinării aspectelor de procedură, metodologie și practică în administrarea probelor științifice.

Mădălina DINEA*

* Jurist, absolventă a Facultății de Drept, UBB Cluj-Napoca.

The 2nd issue of *Studia-Iurisprudentia* features the papers presented at the

Professional Seminar
CRIMINALISTIC AND FORENSIC MEDICINE INTERPRETATION OF MATERIAL ELEMENTS
- between tradition and modernism -

Alba Iulia, 17-19 May 2017

In May 2017, the Second Professional Forensic Seminar was held in Alba Iulia. The professional forensic seminar organized in Alba Iulia became a tradition, embraced by many people. The event, far from being a typical conference, demonstrates its uniqueness and the modern note through the open discussion framework and the pleasant ambience offered by the city of Alba Iulia in which modern and history blend perfectly.

The theme chosen by this time was "Criminalistic and Forensic Medicine Interpretation of Material Elements". In organizing this seminar were involved renowned institutions in the legal field, such as: Romanian Society of Criminology, Forensics and Penitentiary Sciences (*Transylvania Branch*), International Police Association (Romanian Section), The University "1 December 1918" from Alba Iulia and the Faculty of Law from "Babeş-Bolyai" within University of Cluj-Napoca.

In addition, they participated as partner institutions: the National Mina Minovici Forensic Institute from Bucharest, the Prosecutor's Office attached to the ALBA Court of Appeal, the Prosecutor's Office attached to CLUJ Court of Appeal, the National Criminal Investigation Institute from Bucharest, the University of Bucharest- Law Faculty and National Center for Judicial Expertise from Chisinau, Republic of Moldova.

The seminar took place in the conference room of the "Parc" Hotel in Alba Iulia, where the participants had a hospitable reception, a comfortable environment, suitable for their involvement in the talks that followed the lectures. Although it may be thought that this event was exclusively for forensic professionals or forensic medicine, it has been noticed that the themes proposed for the debate present a dose of curiosity and interest for the most diverse levels of training that the present ones had Former law professors from Cluj Napoca, Alba Iulia and the Faculty of Psychology from Bucharest. The seminar had important guests, both nationally and internationally renowned: Professor Emilian Stancu, University Professor D. Augustin Lazar, University Professor D. Valentin Iftenie, Attorney D. Mihai Baco (Vice President of the European Bar Association), University Professor D. Vincenzo Tarantino (Italy), Elio Carlos Tarantino Mendoza Garofani (Italy), Professor D. Maciej Szostak (Poland), D.Rafal Ciesla, D.Grzegorz Ruszek ((Poland) and the Academy of Hungarian Police Forces. The lectures were conducted in Italian, English and Romanian, with participants receiving simultaneous translation.

Why a professional seminar and not a conference?

First of all, the event aimed at presenting extended lectures (2-3 hours), on topics of great interest and complexity, in a dynamic environment, so that the participants could have interventions, either questions or objections. The themes of the discussion were diverse, covering a wide area of the field of forensics and forensic medicine. Without rejecting the importance of other conferences on legal issues, the professional seminar in Alba Iulia wanted and had a more active side, with debates among the participants. It was hoped that this seminar would spark the interest of the participants for the presented themes, a goal which was achieved even after the first lecture, creating the opportunity for the present participants to understand the topics discussed and to observe their implications in the practical reality/field.

In the opening of the seminar Mr General Prosecutor D. Augustin Lazar spoke about the importance of this type of meeting, noting the good affluence of those interested, as well as "forming a tradition for these meetings in Alba Iulia".

The seminar began with lectures in Italian by the University Professor D. Vincenzo Tarantino on "*Failure to understand and want: altered graphic, Indicator of cognitive status, Graphic interpretation (assessment discernment)*". Discussions on this topic have emerged around ill-health states that have a direct link to the graphic act of the sick person. It has been shown that a person's writing has a relative stability, being influenced by the malfunctioning of the organs involved in charting and the illness of the scriptor. For example, Professor Vincenzo Tarantino recalled Parkinson's disease and its effects on writing for famous people such as Adolf Hitler, Salvador Dali, Cassius Clay (writing downscreen, writing trembling, etc.). Important references have been made to current studies on the effects of drug treatments in alleviating the disorganized aspect of the writing of people affected by various diseases. It has also been exemplified the application of these aptitudes of medical graphology to the appreciation of the discernment of criminal signatories, etc.

The second theme was supported by Elio Carlos Tarantino Mendoza Garofani (Italy), referring to the use of photographs in court cases and their importance in finding out the truth in solving cases. Reference was made to images made with "selfie" smartphones and to the quality requirements of laboratory equipment in graphic forensic and trasological expertise.

The first day of the seminar ended with a lecture from Mrs. Gabriela D. Costea, MD psychiatrist at the National Institute of Forensic Medicine "Mina Minovici" in Bucharest, which had the theme "*forensic aspects of discernment*". There have been highlighted the complex approaches that are required, as well as a good documentation of the history of the presumptive disease for which the patient are examined.

The second day of the seminar focused on issues related to audio-video recordings and car accident expertise.

The first topic of discussion was "*The role of experts in corruption cases based on audio recordings*", presented by University Lector D. Sandra Grădinaru. Important practical references and remarks were made on the issues raised by the notions of "original" or

"copy" of these recordings, the technical obstacles and the procedural requirements that the participants in the criminal trial encounter in capitalizing on these evidence. The discussions were about the role of the expert engaged by one party and the way it is understood and realized the so-called "participation in its expertise"

Important observations were made by some of the participants regarding the technical and quality conditions of the equipment used to record the audio recordings, as well as the way they bring the quality of the recordings as well as their use as evidence and the capacity to capitalize.

Lectures entitled "*Interpretation forensic traces of injuries and their impact in traffic accidents expertise*" held by D. Engineer Bogdan Boboș and "*Interpretation of the forensic injuries resulting from traffic accidents*" supported by University Professor D.Valentin Iftenie, from the "Mina Minovici" National Institute of Forensic Medicine, Bucharest, have made together an ensemble of animated professional discussions. Thus, many questions have been addressed concerning the virtual reconstruction of accidents, the importance and the quality of the research of the crime scene, the computer simulations and the endowment status of the laboratories of expertise.

The last day of the professional seminar in Alba Iulia was animated by the presentation of Conf. University D. Sorin Alămoreanu on "*complex examinations*", discussions were role oriented of expertise in solving complex causes of professional and media visibility (including the "Dacian bracelets"). The methods of work and the information used by experts in the examination of heritage objects, the applications of traceology, have been analyzed succinctly, which proved the nature and the traces left by the instruments specific to the period on the material from which the bracelets were made, the observation and analysis of the crystallized ground portions on the surface of the Dacian objects, as well as the complex interdisciplinary collaborations that led to the formulation of the conclusions.

Conf. University D. Zamfirescu Neculai presented a project to try forming a library *modus operandi*, where *the files to be viewed like some criminal identification card forming and space research*.

During the seminar, important discussions were held and proposals of persons with extensive experience in legal or forensic medicine, such as Professor Emilian Stancu, Professor Valentin Iftenie, Conf. University Petruț Ciobanu and Conf. University D. Sorin Alămoreanu.

At the end of the professional seminar on "*Interpreting Forensic and Forensic Medicine of material elements*" was marked by offering the diplomas to participation and discussion of the need to organize another seminar in the second half of the quarter tailored to merge aspects of procedure, methodology and practice in the management of scientific evidence.

Mădălina DINEA*

* Jurist, LLM Faculty of Law, UBB Cluj-Napoca.

Seminarul profesional Interpretarea criminalistică și medico-legală a unor elemente materiale

PREZENTARE DE CAZ. EXAMINAREA SCRISULUI EXECUTAT ÎN CONDIȚII NEOBIȘNUTE

DOI:10.24193/SUBBIur.62(2017).2.1

Published Online: 2017-06-15

Published Print: 2017-06-30

Victoria CATARAGA*

Abstract: *Case report. Examination of handwriting in unusual conditions. Determination of the manuscript executor has an major importance in judicial process. When writing is made up in unusual conditions, it causes impediments in the research process, but strict compliance to the principles of conducting forensic allow to solve successfully the problem.*

Keywords: *handwriting examination, unusual signature, forensic identification, determination of the author, expertise*

ACTUALITATEA LUCRĂRII

De cele mai multe ori, experții grafoscopiști opresc examinările de identificare a executorului, în cazul când se atestă condiții de neobișnuință în manuscrisul examinat. Este oare întodeauna corect?

Am întâlnit mai multe lucrări ale experților grafoscopiști, finisate la etapa stabilirii în manuscrisele examinate a condițiilor de neobișnuință, mai cu seamă generate de procesul copierii directe și formulând în această bază concluzii de imposibilitate.

OBIECTIVE

Evaluarea unor posibilități de soluționare a problemelor de identificare a executorușii uni manuscris îndeplinit prin copiere directă. Prezentarea algoritmului cercetărilor efectuate.

METODE DE CERCETARE

Analize asupra unui caz din parctica de expertiză grafosocpică și tehnică a documentelor:

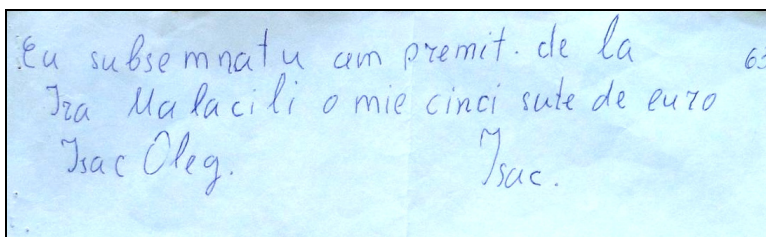
Obiect de expertizat: - o recipisă despre împrumut; obiectiv înaintat de ordonator: - identificarea executorului (titularul sau o altă persoană);

Circumstanțe: - anterior s-au efectuat patru examinări asupra acestui obiect.

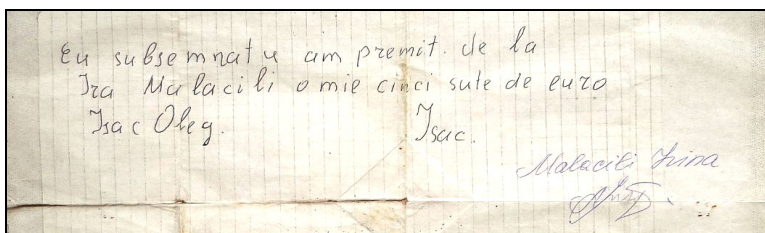
Drept motiv de numire a prezentei expertize au servit concluziile diferite formulate de către experți în cadrul investigațiilor anterioare asupra obiectelor expertizei, dar mai cu seamă, imposibilitatea soluționării întrebării cu privire la executorul manuscrisului și semnăturii, din cauza condițiilor de neobișnuință din acestea, expuse în două din concluziile la RE anterioare. Experților li s-a cerut examinarea repetată a obiectelor, cu scopul soluționării întrebărilor înaintate.

În același timp, la expertiza actuală, în urma solicitării de către experți, s-a prezentat un obiect, care nu a fost examinat anterior, anume - o copie de recipisă cu conținut a manuscrisului similar obiectului în litigiu, însă executat pe o filă de caiet în pătrățele (1 filă A4).

Mai jos prezint imaginile obiectelor despre care am menționat:

Imag. 1. recipisa în litigiu

Imag. 2: fila cu copie unei recipise, prezentată se către OUP pentru comparație, la solicitarea suplimentară a experților.

Algoritmul expertizei date, fără a reda detalii de metodică generală, a fost următorul:

- I. Stabilirea modului de executare a manuscriselor ambelor obiecte / scris și copie/, inclusiv s-au efectuat examinări cu scopul de a depista o eventuală „înbătrânire artificială” [4] [6], [15];
- II. Comparația prin confruntare a acestor obiecte;
- III. Analiza rezultatelor obținute, urmare căreia am stabilit, că manuscrisul, care începe cu cuvintele „**Eu subsemnatu ...**” și se termină cu cuvintele „**... De euro Isac Oleg**”

și semnătura literală „Isac”, de pe fila format A5, în litigiu **au fost executate prin copiere directă**, realizată pe o suprafață netedă și transparentă (cum ar putea fi sticla) plasată în direcția unei surse de lumină de contrapunere de pe recipisa în copie, sau de pe o copie intermediară a acesteia sau a originalului, sau chiar de pe original.

IV. Examinări grafoscopice.

În acest caz, menționez, că identificarea executorului textului recipisei în litigiu prezintă dificultate datorată specificului copierii, care presupune redarea fidelă a unei forme grafice străine executorului. Adică, acesta, își abandonează temporar propriile deprinderi grafice, limitându-se la actul mecanic (mai mult sau mai puțin) de urmărire a unor semne grafice, ce nu îi sunt proprii. În consecință, grafismele obținute nu vor reține, decât în mod de excepție, elemente specifice scrisului executorului. Având în vedere cele specificate mai sus, unica posibilitate de a încerca stabilirea persoanei care a efectuat copierea în transparentă a textului recipisei este de a examina obiectul în două etape, anume:

– **etapa 1:** examinarea comparativă, prin juxtapunere, a fiecărei litere în parte din copia autentificată a recipisei (copia realizată cu ajutorul MTMC, de tip laser) cu litera respectivă din copia recipisei executată în transparentă, scopul fiind de a depista eventuale elemente de execuție diferite, adică – mici detalii, care pot constitui elemente de execuție proprii persoanei care a executat copierea și la care persoana dată nu a atras atenție în momentul copierii, fiind în afara controlului scripitorului, ca mișcări dirijate la nivelul subconștient (deprinderi automatizate din cadrul stereotipului dinamic cimentat al executorului);

– **etapa 2:** compararea, din punct de vedere grafoscopic, a elementelor de execuție diferite, care au fost depistate în cadrul etapei I, cu elementele de execuție a modelelor de comparație prezentate, executate de titular.

Foarte important în situația descrisă a fost aprecierea coincidențelor și diferențelor înregistrate, explicarea valorii acestora din punct de vedere a teoriei identificării criminalistice și această apreciere o prezint mai jos:

“Diferențele înregistrate, în cadrul examenului comparativ descris mai sus (ilustrate cu săgeți de culoare roșie în imag. 15-25, RE Nr . 9965 din 18 noiembrie 2015) au caracter esențial, stabil și fiind din cele mai valoroase din punct de vedere identificator (referindu-se la executarea celor mai mici elemente grafice) sunt firești și în totalitatea sa formează un complex suficient pentru **a exclude executarea acestui manuscris (semnătura este literală și s-a examinat de comun cu scrisul, având indici generali și individuali comuni) de către titular**, mostrele de scris ale căruia s-au pus la dispoziția experților.

Coincidențele de ordin general și cele de ordin individual, înregistrate între obiectele comparate (ilustrate cu săgeți de culoare roșie în imag.15-25, RE Nr . 9965 din 18 noiembrie 2015) și altele, care nu au fost menționate fiind în majoritatea lor din cele mai ușor de redat, ținând de aspect, formă și dimensiuni nu influențează concluzia, deoarece se explică astfel: - persoana care a executat copierea era preocupată de redarea cât mai fidelă atât a aspectului general al simbolului respectiv, cât și a aspectului textului recipisei în ansamblu, în același timp procedând uneori involuntar la mici abateri (inexactități de redare), lipsite de importanță în viziunea sa. Majoritatea din aceste inexactități sunt elemente de execuție proprii

persoanei care a executat copierea, adică deprinderi proprii de a scrie, și anume – de a iniția și de a finaliza unele semne grafice, referitor la care și s-au stabilit diferențele menționate mai sus, altele din ele, însă sunt accidentale, având caracter întâmplător (elemente străine deprinderilor executorului, irepetabile în scrisul acestuia), reieșind din condițiile neobișnuite de executare a manuscrisului prin copiere, dar prin natura sa, fiind lipsite de importanță pentru concluzia formulată.”[5], [9].

În final am formulat următoare concluzie:

„1-2. Manuscrisul cu conținut de recipisa de pe fila format A5, prezentată la expertiză în calitate de material în litigiu, care începe cu cuvintele „*Eu subsemnatu ...*” și se termină cu cuvintele „*... De euro Isac Oleg*” și semnătura literală „*Isac*”, – **nu au fost executate de către numitul Isac Oleg, dar de către o altă persoană.**

Acest manuscris a fost realizat prin copiere directă, pe o suprafață netedă și transparentă (cum ar putea fi sticla) plasată în direcția unei surse de lumină de contrapunere (în transparență) **de pe recipisa în copie, prezentată la expertiză suplimentar**, la solicitarea experților sau de pe o copie intermediară a acesteia sau a originalului, sau de pe original.” [3]

CONCLUZII

În multe situații, pot fi soluționate întrebări cu privire la executorul manuscrisului îndeplinit în condiții neobișnuite, chiar și copierea directă. Important este ca expertul să respecte strict principiile de efectuare a expertizei judiciare, în special cel al plenitudinii examinărilor.

BIBLIOGRAFIE

1. Gheorghe Popa, Conf. Univ. dr. ș.a. „Exploatarea urmelor prin expertize criminalistice”- Note de curs - București – 2005.
2. Frățilă A., Pășescu Gh., Expertiza criminalistică a semnăturii, Editura Național;
3. RAPORT DE EXPERTIZĂ Nr . 9965 din 18 noiembrie 2015
4. Буриский, Е.Ф. Громов В.И. К проблеме идентификации струйных знаков синтезирующих печатающих устройств (СЮИ МВД России 2011).
5. Вимберг Л.А., Шианкова М.В. «Почерковедческая экспертиза.- Волгоград, 1977.
6. «Возможности спектрофотометрического исследования паст шариковых ручек современных производителей» Научные ведомости, вып.15/2 258.
7. Деление букв прописей русского алфавита на элементы, Москва 1987.
8. Koen Herlaar, Tehnici NFI de examinări tehnice ale documentelor, 2014
9. Комиссаров А.Ю., Журавлева Т. Н., Макарова Л. В., «Сборник фрагментов заключений эксперта-почерковеда. (Учебное пособие) М.В.Д. РФ Э.К.Ц, -М, 1997».
10. «Научно-практический журнал «судебная экспертиза» 2010-2 (22)», МВД РФ. Ст. П.В. Бондаренко «характеристики движений пишущего над плоскостью рукописи», П.М. Кошманов, М.П. Кошманов, А.А. Шнайдер «Признаки построения подписи и их роль», - Recomandări metodice.

11. С.Д.Павленко, Н.С.Золотарь и др. «Криминалистическое исследование документов», Киев, Редакционно-издательский отдел МВД УССР, 1989 - Instrucțiune metodică.
12. Соколов С.М. Судебно-химическая экспертиза материалов документов...! Изд-во «Медицина» Москва-1964.
13. „Судебно-почерковедческая экспертиза общая часть”, Москва 1989.
14. Судебно-техническая экспертиза документов. Выпуск-1. (Методическое пособие для экспертов, следователей и судей). Москва 1989».
15. Техническая экспертиза документов. Азбука криминалистики 2011.

Nota 1: Lista cuprinde inclusiv literatura utilizată la efectuarea raportului de expertiză analizat. Ordonatorul a dat acord pentru prezentarea cazului.

* Centru Național Anticorupție al RM, mun. Chișinău, Republica Moldova; cataraga@cna.md.

Seminarul profesional
Interpretarea criminalistică și medicco-legală a unor elemente materiale

POSIBILITĂȚI DE DETERMINARE A TIMPULUI DE EXECUTARE A DOCUMENTULUI PRIN METODE TRADIȚIONALE

DOI:10.24193/SUBBIur.62(2017).2.2

Published Online: 2017-06-15

Published Print: 2017-06-30

Piotr PETCOVICI*

Abstract: *Possibilities for determining the time of execution documents ussing traditional methods. For each particular expertise it is necessary to find a specific algorithm, depending on the specific characteristics forensic clues circumstances of the case.*

Keywords: *handwriting examination, forensic identification, contested documents, time of execution*

ACTUALITATEA TEMEI

De cele mai multe ori, stabilirea timpului de executare a documentuui prin metode de expertiză nu este posibilă.

Am întâlnit mai multe lucrări ale experților cu concluzii despre imposibilitate, formulate în temeiul lipsei metodicilor de acest gen. Păreră mea este, că pentru fiecare caz în parte, trebuie de ales algoritm speific de investigații și respectiv, indici criminalistici caracteristici anume circumstnțelor de caz și de foarte multe ori, problema poate fi soluționată sau cel puținpot fi orientați ordonatorii spre anumite situații importante pentru investigarea cauzei.

OBIECTIVE

- Ilustrarea unui caz despre determinarea timpului de executare a documentului prin metode criminalistice (cercetări tehnice ale documentelor).

METODE DE CERCETARE

Analize asupra unui caz din parctica de expertiză tehnică a documentelor:
Obiect de expertizat:

Materiale în litigiu:

- CD cu informația extrasă din portalul de știri al website-ului www.unimedia.info;

Materiale pentru comparație:

- dosarul privind aplicarea măsurii preventive în privința învinutului Vicol Nicolae, pe 106 file, în care sunt cusute copiile actelor –mostre de comparație: f.d. 20, 23 avers, 28 avers, 29 avers, 30 avers, 34, 35 avers;
- dosarul privind aplicarea măsurii preventive în privința învinutului Sîrbu Veaceslav, pe 101 file, în care sunt cusute copiile actelor –mostre de comparație f.d. 10, 11 avers, 17, 20 avers, 25 avers, 26 avers, 27 avers;
- cauza penală nr.2012978140, în care sunt cusute actele (în original) mostre: - vol.II - f.d. 84, 85, 86; - vol.III - f.d. 184, 185 avers;

Obiective:

1. *A fost oare obținută informația extrasă din portalul de știri al website-ului www.unimedia.info conținută în fișierele de tip JPG de pe CD-R prezentat la expertiză, din (sunt enumerate dosarele în care se găsesc actele pentru comparație)?*

2. *Dacă da, în ce mod și care este timpul relativ al copierii informației conținută în fișierele de tip JPG de pe CD-R prezentat la expertiză?*

(întrebare formulată la inițiativa experților, în conformitate cu p.4) alin.(5), art.88 CPP RM.)

Algoritmul expertizei date, fără a reda detalii de metodică generală, a fost următorul:

I. Examinarea informației extrase din portalul de știri al website-ului www.unimedia.info, care se conține pe CD-R –ul prezentat în calitate de material în litigiu, cu scopul de a identifica originalul (actele de pe care a fost obținută) acesteia, obținând rezultate care ne-au permis să concludem, că imaginile conținute pe CD-R au fost executate de pe originale (în acest context prin „original” se are în vedere actul în original sau în copie de pe care s-a realizat imaginea din fișier) obținute la același dispozitiv de imprimare.

II. Examinarea obiectelor identificate între ele, urmare cărui fapt am stabilit, că originalele actelor de pe care s-au obținut imaginile examinate de pe CD-R-ul dat, au fost executate de pe același set de acte (copii) cu ajutorul tehnicii de multiplicare (aceluiași copiator), după care unele din ele (se face referința la tabelul nr.2) au fost supuse modificărilor conținutului inițial, transformate în formă electronică, în care s-au prezentat la expertiză.

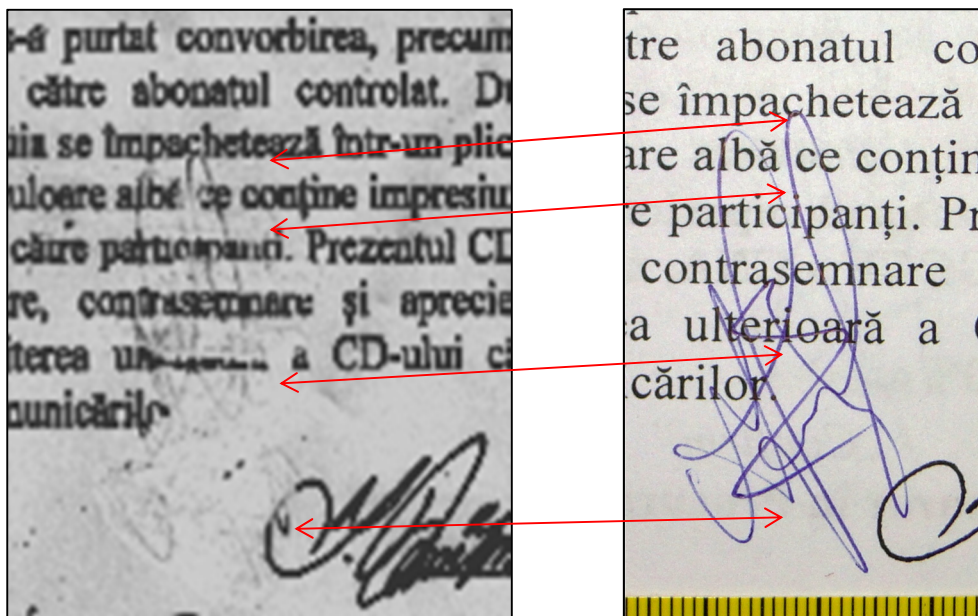
III. Gruparea obiectelor examinării în baza: conținutului textual, indicilor grafici, stilistici, topografici, etc., a permis să stabilem, că trei obiecte din cele examinate – alcătuiesc imagini ale filelor unui act.

IV. Examinarea comparativă a acestor obiecte cu materialul comparativ prezentat, ce a permis identificarea dosarului de pe care s-a executat copii și modalitatea executării, inclusiv prezența modificărilor conținutului inițial al copiilor executate și altor operații de transformare;

V. Examinarea comparativă a obiectelor identificate, care a permis stabilirea timpului relativ de executare actelor reprezentate în imagini pe CD-R:

Mai jos prezint aprecierea rezultatelor pe care am fondat concluzia:

„Judecând după modificările conținutului inițial prezente în originalele (în acest context prin „original” se are în vedere actul de pe care s-a obținut copia examinată) de pe care s-au realizat imaginile în litigiu și după natura diferențelor menționate mai sus, concludem, că multiplicarea f.d. 34 avers și revers, 35 avers, 23 avers, 20 avers și revers, 28 revers, 29 revers și 30 avers din dosarul nr. 14-11/13 (Vicol N.A.), a avut loc după coaserea acestor file în dosar și depunerea semnăturilor executate cu instrument de scris, colorant albastru pe f.d. 20 avers, 23 avers, 28 avers, 29 avers, 30 avers, 34 avers, 35 avers. - *întrebare soluționată la inițiativa experților, în drept p. 4), alin.(5), art.88 CPP RM.*” [2]

Im.1. Fragment mărit a părții inferioare a im. din fișierul (13623480876307)- ob.5 al cercetării cu marcarea unor coincidențe individuale

Im.2. Fragment mărit a părții inferioare a f.d. 20 avers din dosarul nr. 14-11/13 (Vicol N.A.)

Fig.1. Aspect mărit al fragmentelor similare de pe obiectele comparate.

În final am formulat următoarele concluzii:

1. Informația extrasă din portalul de știri al website-ului www.unimedia.info, care se conține pe CD-R –ul prezentat la expertiză în calitate de material în litigiu, anume, 9 fișiere de tip grafic, cu numele: 1362348096545.jpg, 362348111911.jpg, 13623480876307.jpg, 13623480914449.jpg, 13623481003352.jpg, 13623481036796.jpg, 13623481072997.jpg,

13623481141772.jpg, 13623481185300.jpg. (câte o imagine în fiecare) – a fost obținută de pe copiile actelor, cusute în dosarul nr. 14-11/13 (Vicol N.A.) și prezentate în calitate de material comparativ.

2. Această informație s-a obținut prin multiplicarea f.d. 34 avers și revers, 35 avers, 23 avers, 20 avers și revers, 28 revers, 29 revers și 30 avers, după care unele din ele (*vezi mai sus tabelul nr.2*) au fost supuse modificărilor conținutului inițial, și transformate în forma electronică, în care sunt prezentate la expertiză.

Informația dată s-a obținut după coaserea filelor respective în dosarul nr. 14-11/13 (Vicol N.A.) și executarea semnăturilor cu instrument de scris cu colorant albastru pe f.d. 20 avers, 23 avers, 28 avers, 29 avers, 30 avers, 34 avers, 35 avers - *întrebare soluționată la inițiativa experților, în drept p. 4), alin.(5), art.88 CPP RM [2].*

CONCLUZII

De cele mai multe ori, pot fi soluționate întrebări cu privire la timpul executării documentului, doar că cer o abordare nestandardă, de aceea și nu sunt metodici speciale pentru aceste scopuri. Totul depinde de modul în care expertul gândește, dorește și este motivat intelectual să stabilească situații cu adevărat importante pentru caz.

BIBLIOGRAFIE

1. Gheorghe Popa, Conf. Univ. dr. ș.a. „Exploatarea urmelor prin expertize criminalistice”- Note de curs - București – 2005.
2. RAPORT DE EXPERTIZĂ Nr 60,61,64,65 din „28” martie a. 2013.
3. Koen Herlaar, Tehnici NFI de examinări tehnice ale documentelor, 2014
4. С.Д.Павленко, Н.С.Золотарь и др. «Криминалистическое исследование документов», Киев, Редакционно-издательский отдел МВД УССР, 1989 - Instrucțiune metodică.
5. Судебно-техническая экспертиза документов. Выпуск-1. (Методическое пособие для экспертов, следователей и судей). Москва 1989».
6. Техническая экспертиза документов. Азбука криминалистики 2011.

* CNEJ MJ, mun. Chișinău, Republica Moldova.

**CERCETAREA MATERIALELOR DOCUMENTELOR.
SARCINI ȘI METODE DE CERCETARE A MATERIALELOR DOCUMENTELOR CU
SCOPUL DETERMINĂRII TIMPULUI CREĂRII DOCUMENTELOR**

DOI:10.24193/SUBBiur.62(2017).2.3
Published Online: 2017-06-15
Published Print: 2017-06-30

Alina ZADOROJNIUC*

***Abstract:** Materials research document. Tasks and methods of research on materials of documents with of determining time of created. The determination of time in execution of documents is an important parameter in determining the authenticity of documents. In present work are presented several methods of documents dating written with different writing materials, which involves determination of different parameters, which may change over time: reaction speed; solubility; concentrations of volatile substances, etc.*

***Keywords:** documents; issuing; forensic determination.*

ACTUALITATEA TEMEI

Inventarea scrisului reprezintă o etapă importantă în istoria dezvoltării omenirii. Documentele au o însemnătate deosebită și se utilizează în toate domeniile de activitate, datorită acestui fapt în practica judiciară apare tot mai frecvent necesitatea cercetării documentelor ce prezintă suspiciuni privind autenticitatea lor, precum și a posibilităților falsificării a acestora.

Dezvoltarea continuă a științei și tehnicii a contribuit la faptul că numărul documentelor falsificate să fie în creștere și de o calitate mai ridicată, acestea fiind tot mai greu de depistat și de deosebit de actele originale.

În prezent există o multitudine de metode de cercetare a materialelor documentelor, printre care fac parte: metode chimice (cercetarea materialelor cu ajutorul reacției de picurare; cercetarea compoziției elementare; ș.a.); metode fizico-chimice (spectroscopia IR; cromatografia în strat subțire; analiza spectrală de emisie/absorbție; ș.a.); metode microscopice; ș.a.[4]

O atenție deosebită se acordă determinării timpului îndeplinirii documentului, în acest domeniu fiind efectuate o multitudine de cercetări.

OBIECTIVE

1. Studiul metodelor de cercetare a materialelor documentelor cu scopul depistării falsului;

2. Analiza detaliată a metodelor de cercetare a materialelor documentelor cu scopul determinării timpului creării;

ANALIZE, CONSTATĂRI

În cadrul cercetării materialelor documentelor se pot diviza următoarele sub-domenii:

- cercetarea hârtiei și cartonului;
- cercetarea conținutului instrumentelor scripturale (cerneală, pastă, minele creioanelor, ș.a.);
- cercetarea materialelor scripturale destinate obținerii impresiunilor și a materialelor utilizate pentru multiplicare-copiere (vopsele pentru ștampile, tonere, cerneală pentru imprimante jet, ș.a.);
- cercetarea cleiului;
- cercetarea materialelor de copertare;
- cercetarea substanțelor corosive.

Fiecare întrebare formulată expertului spre soluționare se abordează în mod special în dependență de materialul destinat cercetării.

Una dintre cele mai frecvente întrebări adresate expertului este determinarea timpului efectuării înscrisului, acesta fiind un indicator important în stabilirea autenticității documentului.

În prezent există o multitudine de cercetări în domeniul dat, materialele de scriere sunt cercetate atât sub aspectul compoziției calitative a lor, cât și a transformărilor pe care le suferă substanțele înglobate ca urmare a acțiunii timpului, sau a condițiilor de mediu în care au fost păstrate actele.

Datorită compoziției calitative și cantitative a materialelor de scriere, acestea sunt bine diferențiate în: hârtie; creioane; cerneală de diferite tipuri; pasta pentru stilou cu bilă; hârtia copiativă; vopsea pentru ștampile; tonere, cerneală pentru imprimante jet, ș.a.

Datarea actelor scrise cu creionul din punct de vedere chimic este dificilă, deoarece trecerea timpului nu influențează semnificativ stabilitatea substanțelor care intră în compoziția minei. Textele scrise cu creion copiativ/ colorat sunt de dată mai recentă decât cele executate cu creion obișnuit. Identificarea colorantului din trașeele grafice executate cu creionul copiativ/ colorat permite limitarea perioadei de timp în care au fost redactate actele.

Datarea actelor scrise cu cerneală: Presupune mai multe modalități de cercetare, care cuprind determinarea diferitor parametri dependenți de vechimea înscrisurilor:

- *Cerneala carbon* a fost utilizată multă vreme la scriere, datarea fiind greu de rezolvat. Cerneala suferă puține modificări în timp, singura schimbare este nuanța, pentru datare se cercetează coloranții utilizați pentru corectarea nuanței de cafeniu specifică carbonului, precum și a lianților deoarece aceștia au fost folosiți în procesul de fabricație a cernelii la date precis determinate.

- *Cerneala pe bază de galatonat de fier*, cerneala proaspătă are culoarea temporară specifică colorantului ce intră în compoziția ei, iar odată cu trecerea timpului în urma

proceselor de oxidare, în decurs de aproximativ doi ani devine neagră și mult mai stabilă la acțiunea factorilor mediului. Este posibilă îngălbenirea cernelii odată cu trecerea timpului datorită procesului de descompunere a coloranților și a compușilor fierului, însă toate modificările suferite de cerneală nu sunt uniforme, ci depind mult de condițiile de păstrare precum și calitatea materialului pe care a fost efectuat înscrisul. [1]

* Analiza solubilității cernelii. La actele redactate recent, la acțiunea apei cerneala se scurge și pătează mult suportul, iar la acțiunea timpului solubilitatea componentelor cernei se reduce considerabil, dizolvabil rămânând doar colorantul care, se desprinde din compușii insolubili de fier în care este integrat. Stabilirea gradului de solubilitate se face prin tratarea actelor cu soluții acide cu concentrație de 5% (soluții ale acidului oxalic sau clorhidric). Solubilitatea este influențată de condițiile în care a fost păstrat documentul, iar determinarea timpului se face numai la examinarea comparativă a înscrisurilor executate cu aceeași cerneală, cu condiția că ele au fost păstrate în aceleași condiții ca și documentele litigioase.[1, 2]

* Analiza gradului de migrare în masa de hârtie a componentelor de clor și sulf din cerneală, pentru clor durează aproximativ 2 ani, în timp ce a sulfatilor -depășește 10 ani. Umiditatea crescută influențează gradul de migrare, metoda dată poate fi utilizată doar cu condiția că materialele supuse cercetării pe parcursul timpului nu au fost supuse acțiunii umedității ridicate.

În prezent se utilizează analize gaz-cromatografice, specrometria de masă și cromatografia densiometrică în strat subțire.

Cea mai eficientă metodă de stabilire a vechimii unui înscris se bazează pe cromatografia gazoasă și spectrometria de masă, iar reziduurile agenților cernelii sunt examinate împreună cu solvenții. Cu ajutorul acestor metode se pot data majoritatea cernelurilor, pastelor de scris ca și tușurile tipografice.

Alte categorii de examinari care sunt efectuate cu scopul stabilirii vechimii documentelor scrise cu cerneală, este stabilirea gradului de copiabilitate. [4]

* Gradul de copiabilitate se poate determina prin punerea actului scris în contact direct cu partea gelatinoasă a unei hârtii fotografice, din emulsia căreia au fost îndepărtate halogenurile de argint prin tratarea într-o baie de fixator. Cerneala va adera la hârtia fotografică într-o măsură mai mare sau mai mică, în raport cu vechimea actului, gradul de aderență descrescând odată cu scurgerea timpului.

* Viteza de reacție a cernelii la tratarea cu diverși reactivi scade odată cu trecerea timpului, cerneala veche având o reacție mai lentă decât cea proaspătă. În calitate de reactiv se folosește un agent oxidant în soluții diluate de perhidrol sau clorură de var. Cerneala cu o vechime de câteva zile, dacă este tratată în clorură de var dispare în 6 minute, cea de 6 luni în 9-12 minute, iar cea veche de 1 an- în 20 minute. Trăsăturile cu o vechime de 2 ani dispar parțial, cele de 14 ani sunt ușor afectate, iar cele mai vechi de 22 ani nu se modifică deloc în primele 20 minute de interacționare cu reactivi. Datele obținute sunt doar orientative, procedeul poate fi folosit pentru orice tip de cerneală, indiferent de condițiile de executare și păstrare a documentului.

Datarea actelor scrise cu cerneala stiloului cu bilă este deosebit de dificilă, deoarece pasta se decolorează sub acțiunea luminii solare directe (îndeosebi cernelurile

verzi și roșii) iar unele dintre ele dispar complet. În cazul falsului prin adăugare de text, dacă cercetarea se desfășoară într-un moment nu prea îndepărtat de cel al executării scrisului, se pot constata că scrisul preexistent este decolorat iar adăugirile au o culoare mult mai pronunțată, locurile în care sunt prezente putând fi identificate relativ ușor.

Cernelurile actuale au o rezistență foarte mare la decolorare, iar stabilirea vechimii relative a paragrafelor dintr-un act scris este cu mult mai greu de determinat. Pentru datarea actelor se utilizează metode ce constau în cercetarea comparativă a conținutului de substanțe volatile remanente în urmele de cerneală în actul în litigiu și probele de comparație efectuate cu aceeași cerneală în perioade apropiate de timp (perioada de timp specificată de expert) cu ajutorul cromatografiei lichide. Cromatograful trebuie să ofere posibilitatea de a introduce proba cercetată fără dizolvare în interiorul tubului de injecție, cu scopul transferului cantitativ a substanțelor volatile.

Documentele redactate cu stilou cu bilă nu pot avea o vechime anterioară anului 1946, an în care a fost produs și comercializat pentru prima dată un asemenea instrument de scris.

Datarea actelor scrise cu pasta de tip gel în prezent nu s-au elaborat metodici care ar permite datarea acestora, deoarece gelul posedă proprietăți deosebite față de alte materiale de scris, și datarea lui poate fi efectuată pentru o perioadă foarte mică care de obicei nu este reprezentativă (aproximativ o lună).

Determinarea vechimii prin examinarea hârtiei pe care este depus scrisul.

Stabilirii sortului de hârtie permite obținerea unor informații importante despre vechimea maximă a documentelor, îndeosebi atunci când se pretinde ca ele sunt foarte vechi. Hârtia se cercetează sub aspectul constituenților săi, avându-se în vedere natura fibrelor, materialelor de umplere și de înclieiere, a coloranților, tratamentul aplicat la suprafața ei etc.

Atunci când obiectul examinărilor îl constituie documente contemporane, cercetarea naturii hârtiei oferă un număr restrâns de informații pentru datare, deoarece principiile de bază și tehnicile de fabricare au rămas, cu mici excepții, neschimbate încă din a doua jumătate a secolului al XIX-lea.

Pentru stabilirea unei perioade de timp bine determinate cercetarea hârtiei nu prezintă o informație precisă ci doar vechimea maximă când s-a produs hârtia, însă înscrisurile pot fi efectuate cu o perioadă mult mai târzie decât data fabricării acesteia. Din aceste considerente determinarea vechimii hârtiei se efectuează doar în măsură de a determina vechimea maximă când ar putea fi efectuat înscrisul.

CONCLUZIE

Din toate cele relatate mai sus se poate concluziona:

Determinarea perioadei relative de efectuare a înscrisurilor are loc prin compararea anumitor parametri caracteristici pentru fiecare material de scris în parte ai documentului în litigiu cu cei a altor acte puse la dispoziția expertului pentru comparație.

Pentru actele supuse condițiilor de mediu extreme, precum și factorilor de îmbătrânire artificială este greu sau chiar imposibil de determinat timpul îndeplinirii înscrisurilor.

BIBLIOGRAFIE

1. E. Locard – Les faux en écriture et leur expertise – Editure Payot, Paris, 1959, pag. 345
2. V. Bercheșan, M. Ruiu, “Tratat de tehnică criminalistică”- Editura Little star, București 2004, pag. 536
3. В.С. Митричев , В. Н. Хрусталёв „Основы криминалистического исследования материалов, веществ и изделий из них”, Moscova- 1964
4. С.М. Соколов, В. Н. Хрусталёв, „ Судебнохимическая экспертиза материалов документов, копоти выстрела, волокнистых веществ и других вещественных доказательств”, (Методическое пособие для экспертов), Питер- 2003

* CNEJ MJ, mun. Chișinău, Republica Moldova

Seminarul profesional
Interpretarea criminalistică și medico-legală a unor elemente materiale

**ACCIDENT RUTIER SAU OMOR? INTERPRETAREA CRIMINALISTICĂ A URMEI.
STUDIU DE CAZ**

DOI:10.24193/SUBBIur.62(2017).2.4

Published Online: 2017-06-15

Published Print: 2017-06-30

Bogdan FLORESCU*
Dănuț SIBIAN**

Abstract: *Traffic accident or man slaughter? Forensic traces interpretation in a specific case.*
During the year 2003, on the edge of a vilage in Caraș-Severin County, in the immediate vicinity of a national road, a violent event occurred, resulting in the death of the victim M.P. The original investigation - focused on a supposed traffic accident - was not confirmed, so a forensic examination of the traces was required to confirm or deny the implied version. The interpretation of the traces revealed the nature of the violence that led to the death of the victim and detailed the events preceding the death of the victim.

Keywords: *bloodstain, shoeprint, trace interpretation, forensic experiment, traffic accident, man slaughter*

CONTEXTUL EVENIMENTELOR

Victima M.P. lucra ca paznic de noapte la o unitate de producție aflată la marginea comunei B., într-o zonă neiluminată; totodată, locuia într-o încăpăre a acestei unități. Anterior evenimentelor, există susțineri potrivit cărora obișnuia să întrețină relații amoroase în această încăpăre cu concubina altui locuitor al comunei; acesta aflase, iar într-o seară chiar a venit să își ia concubina acasă, întâmplare care a decurs tensionat însă fără violențe, însă acesta i-a atras atenția concubinei să nu mai repete cele petrecute. Și, în special, i-a atras atenția ca nu cumva să „joace” sau să socializeze cu victima M.P. cu ocazia sărbătorii sătești care se apropia.

Cu ocazia sărbătorii sătești care a urmat, concubina nu și-a respectat promisiunea și a dansat cu victima. Concubinul său nici de această dată nu a reacționat violent, însă mai târziu, atunci când victima M.P. a plecat acasă singur și sub influența băuturilor alcoolice, a plecat și el însoțit de încă o persoană; au lipsit aproximativ jumătate de oră, timp în care – conform susținerilor personale – s-au dus până la locuința proprie.

În cursul aceleiași seri, un alt cetățean a plecat cu un autoturism cu numere străine expirate, până în orașul din apropiere. La întoarcere s-a oprit la intrarea în sat, într-o zonă întunecoasă (în apropierea unității de producție, respectiv a locuinței victimei M.P.), din cauze fiziologice. Auzind însă gemete venind din întuneric, în apropierea sa, s-a speriat și a mers mai departe. Ajuns în centrul satului, la sărbătoarea locală, s-a întâlnit cu polițiștii ce asigurau ordinea publică, însă nu le-a povestit nimic despre gemete, speriat fiind de faptul că ar putea devoala cu această ocazie conducerea autoturismului cu numere expirate. În dimineața următoare s-a descoperit corpul victimei M.P., ocazie cu care acest cetățean s-a confesat polițiștilor și le-a povestit ce făcuse și ce auzise în seara precedentă.

Pornindu-se la de ideea unui accident rutier (victima fiind descoperită în imediata vecinătate a carosabilului unui drum național și prezentând unele urme care păreau a susține ipoteza accidentului), a fost investigat în primul rând acest conducător auto; cu toate acestea, pe autoturismul său nu s-a descoperit nicio urmă care să confirme implicarea sa într-un accident, iar testarea poligraf pentru detecția comportamentului simulat nu a pus în evidență indicii de nesinceritate.

În continuare au fost făcute cercetări pentru a se identifica autovehiculele care au circulat în acea noapte în zonă, fiind verificate toate autoutilitarele ale căror foi de drum indicau tranzitarea localității respective; și aceste verificări au rămas fără rezultat.

EXPERTIZA CRIMINALISTICĂ

În cursul lunii iulie 2004, organele de cercetare penală s-au adresat Laboratorului Interjudețean de Expertize Criminalistice Timișoara, dispunând efectuarea unei expertize criminalistice traseologice și a accidentelor de trafic rutier, pentru a se stabili dacă decesul numitului M.P. a survenit ca urmare a unui accident rutier ori consecutiv unor violențe de altă natură.

Anterior expertizei criminalistice efectuate în cadrul Laboratorului Interjudețean de Expertize Criminalistice Timișoara, în cauză a fost întocmit un raport de expertiză criminalistică în cadrul Institutului de Criminalistică al Inspectoratului General al Poliției Române (denumirea instituției corespunde anului 2003, când s-a efectuat lucrarea), care a concluzionat că „nu se poate stabili dacă urmele de pe cămașa în litigiu au fost create de o anvelopă pentru autovehicul sau de un alt obiect”; o a doua expertiză, de data aceasta întocmită de către un expert tehnic, a concluzionat că decesul victimei nu a survenit ca urmare a unui accident rutier.

În vederea efectuării expertizei criminalistice dispuse în cauză, ne-a fost pusă la dispoziție cămașa purtată de victimă în momentul decesului, precum și procesul-verbal de cercetare a locului faptei, planșa foto și schița locului faptei întocmite cu această ocazie, raportul medico-legal de autopsiere și planșa foto întocmită cu ocazia autopsierii cadavrului victimei M.P.; nu ne-au putut fi puse la dispoziție celelalte articole de vestimentație sau de încălțăminte, însă acestea au fost fixate anterior prin fotografiere.

Examinarea criminalistică s-a dispus pe trei axe de examinare, rezultând (A) constatări din examinarea locului faptei, (B) constatări din examinarea obiectelor de

îmbrăcăminte ale victimei și (C) constatări din examinarea cadavrului victimei, urmând ca toate constatările să fie coroborate și interpretate într-un capitol sintetic (D).

A. Constatări în urma examinării locului faptei

1. Absența urmelor specifice unui accident rutier

Cu ocazia cercetării locului faptei nu au fost identificate niciun fel de urme dinamice sau statice create de pneurile vreunui autovehicul (urme de frânare, derapare, demarare sau rulare liberă).

Totodată nu au fost relevate urme specifice unui impact de tip autovehicul – pieton. În acest sens putem menționa absența de pe partea carosabilă și acostamentul drumului a unor eventuale cioburi (de far, semnalizator, oglindă, parbriz, grilă radiator, bara parașoc etc.) care sunt prezente în cvasitotalitatea unor asemenea tipuri de impact.

De asemenea, în astfel de accidente, există posibilitatea detașării unor particule de vopsea de pe elementele de caroserie ale autovehiculului, precum și a detașării unor particule de sol care au aderat anterior impactului în zonele inferioare ale autovehiculului.

Nu au fost relevate nici urme create de diverse lichide scurse de la autovehicul (apă, ulei, combustibil etc.), în urma unui eventual impact.

Toate aceste aspecte rezultă din examinarea procesului verbal de cercetare la fața locului, a schiței locului faptei și a planșei foto întocmită cu această ocazie.

2. Urmele fixate în cursul cercetării locului faptei

a). Urme de sânge

În una din fotografiile din planșa foto întocmită cu ocazia cercetării la fața locului a fost fixată, cu reperul criminalistic „0”, o picătură de sânge (v. foto nr. 1).

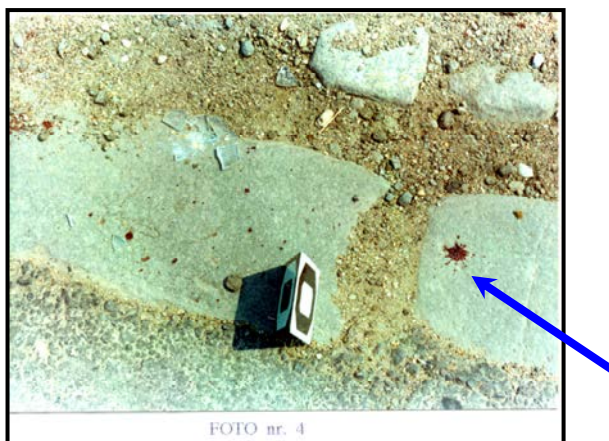

Foto nr. 1.

Procedând la examinarea acestei urme am constatat următoarele:

- picătura are drept obiect primitor un element de bordură, are o formă circulară și aspect stelar, prezentând la exterior stropi împrăștiați pe direcție radială. Aspectul circular al discului central al urmei de sânge indică faptul că picătura a căzut vertical pe obiectul primitor;

- nefiind în prezența unei fotografii metrice, stabilirea dimensiunilor picăturii (atât a discului central al urmei, cât și a împrăștierii stropilor marginali) s-a efectuat în două modalități:

- deplasarea la fața locului, identificarea cu ajutorul planșei foto a elementului de bordură primitor de urmă, fotografierea metrică a acestui element (v. foto nr. 2), stabilirea unor puncte de reper vizibile și omologe în ambele fotografii și compunerea unei fotografii metrice prin îmbucșarea celor două imagini (cu metoda continuității liniare) – v. foto 3;

Foto nr. 2. *Fotografie metrică a elementului de bordură primitor de urmă*

- pornind de la dimensiunea cunoscută a bazei reperului criminalistic (65 mm) și de la faptul că în fotografia din planșa foto, baza acestui reper se află în același plan cu planul picăturii de sânge, prin metode geometrice (asemănări de triunghiuri) s-a obținut diametrul discului central al urmei de sânge.

Ambele metode au condus la aceeași valoare a diametrului discului central, respectiv 15 mm.

Pentru obținerea unui material de comparație adecvat, am procedat la efectuarea unui experiment criminalistic, pornind de la premisa că desprinderea sub efectul propriei greutate a unei picături de sânge are loc la acumularea unei cantități constante de sânge, astfel încât volumul mediu al unei picături de sânge este de 0,05 ml¹.

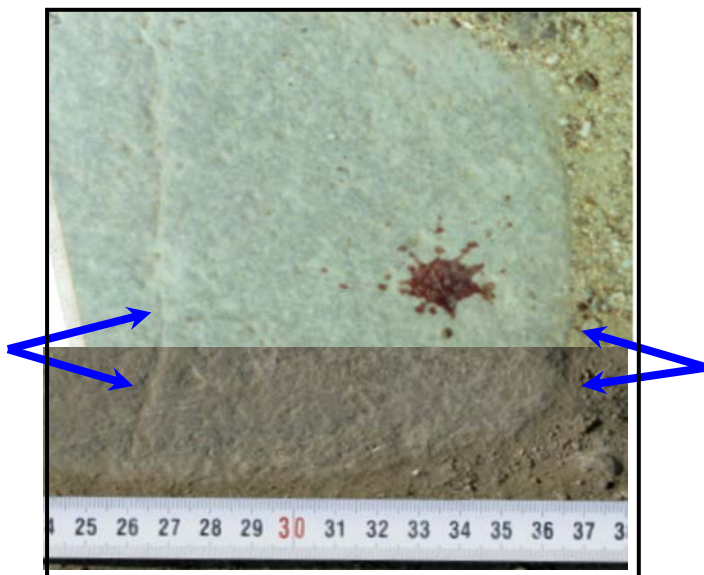

Foto nr. 3. *Fotografie metrică a picăturii de sânge*

Astfel, s-a picurat, cu ajutorul unei pipete, sânge de proveniență umană (proaspăt recoltat în cadrul unei unități medicale, de la unul din cei doi autori ai prezentei lucrări) pe elementele de bordură aflate în imediata vecinătate a obiectului primitor de urmă și care prezintă caracteristici fizice (rugozitate, aderență, curbură a suprafeței, material etc.) similare cu cele ale elementului pe care a căzut picătura în discuție. Înălțimile de la care s-a picurat sânge au fost cuprinse în intervalul 5 – 170 cm, efectuând un număr de 32 de determinări experimentale. Rezultatele experimentului au fost fixate prin fotografiere metrică, procedând ulterior la compararea urmei în discuție cu cele obținute experimental.

Am constatat că determinările experimentale obținute prin picurarea de la înălțimi cuprinse în intervalul 120 – 170 cm au condus la diametre ale discului central apropiate de valoarea de 15 mm și o împrăștiere a stropilor marginali asemănătoare picăturii în discuție.

Ilustrăm în anexa 1 rezultatele obținute de la înălțimile 120 cm, 140 cm, 150 cm și 160 cm.

Picătura având caracteristici dimensionale și de împrăștiere similare cu urma de sânge în discuție a fost obținută de la înălțimea de 150 cm, fapt ilustrat prin juxtapunere în forografiile de mai jos.

Foto nr. 4

Foto nr. 5

Față de cele constatate și ilustrate anterior, am conchis că picătura fixată în fotografia din planșa întocmită cu ocazia cercetării locului faptei, a avut ca mecanism de producere căderea liberă, prin picurare, de la o înălțime de aproximativ 150 cm. Această înălțime corespunde zonei faciale a unei persoane având talia cuprinsă în intervalul 160 – 180 cm, aflată în poziție ortostatică.

Înălțimea numitului M. P. fiind de 171 cm, apreciem că este posibil ca picătura de sânge în discuție să provină de la plăgile deschise de la nivelul feței (descrise în raportul medico-legal nr. XXX/2003 la punctele 9, 10 și 11 din cadrul examenului extern al cadavrului).

Analizând stropii de sânge aflați pe elementul de bordură pe care a fost amplasat reperul criminalistic „0” (conform planșei fotografice), am constatat că aceștia au un diametru mult mai mic (v. foto nr. 6) decât al unei picături care se formează prin cădere liberă (vezi supra). Aceasta se explică prin faptul că mecanismul de producere al stropilor este diferit de cel prezentat anterior (picătură), respectiv formarea stropilor nu mai este determinată de gravitație, ci de alte forțe (inerțiale, centrifugale etc.) care corespund diverselor deplasări ale sursei de sânge (alergare, scuturare, rotire etc.).

O parte din aceste urme de sânge (v. foto nr. 7) prezintă o formă alungită, însă aceasta nu se datorează căderii sub un anumit unghi, ci întinderii dinamice de către un obiect într-o mișcare de translație față de elementul de bordură.

Foto nr. 6

Foto nr. 7

Având în vedere faptul că întinderea dinamică s-a putut produce numai atâta timp cât stropii de sânge se aflau în stare lichidă și datorită faptului că acest interval de timp este de ordinul minutelor, rezultă că întinderea stropilor s-a produs imediat după căderea stropilor pe bordură. Totodată, direcția de alungire a acestora - respectiv sub un unghi de cca. 45° față de axul drumului - și sensul de alungire dinspre acostament către partea carosabilă, exclud posibilitatea alungirii stropilor de către pneurile unui autovehicul.

b). Lentila de ochelari spartă și fixată în cursul cercetării locului faptei

În planșa foto se relevă prezența unor cioburi care în procesul verbal de cercetare la fața locului sunt fixate ca fiind cioburi ale unei lentile de ochelari.

Examinând grupul de cioburi, am constatat că fragmentarea lentilei s-a produs după direcții radiale, spargerea propagându-se dintr-un focar central către marginile lentilei. În zona centrală a grupului de cioburi se constată o aglomerare de particule pulverulente de sticlă care marchează focarul de spargere a lentilei.

Faptul că cioburile au rămas grupate după spargere, iar dispunerea unora dintre ele indică tocmai conturul inițial al lentilei (linia roșie punctată din foto nr. 9), înlătură posibilitatea spargerii lentilei ca urmare a căderii libere și indică drept mecanism de spargere o comprimare între două planuri dure, unul dintre acestea fiind cel al elementului de bordură.

Foto nr. 8

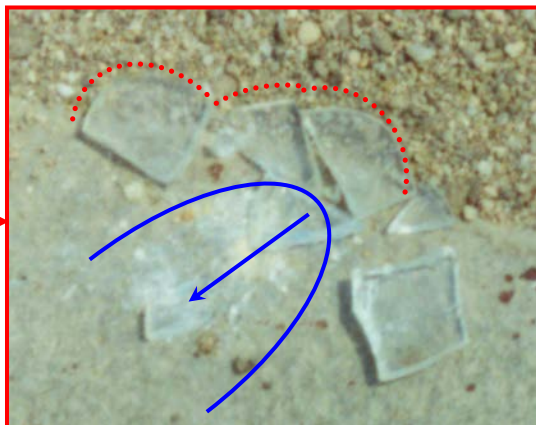

Foto nr. 9

Constatăm că în momentul comprimării lentilei, cele două planuri, care au produs spargerea, se aflau într-o mișcare relativă de translație, fapt demonstrat de împrăștierea pulberii, din zona focarului de spargere, după o anumită direcție, indicată în foto nr. 9 cu săgeată albastră, aspectul final al urmei pulverulente având o formă parabolică.

Această direcție este similară cu cea de întindere a stropilor de sânge descrisă anterior (cca. 45° față de axul drumului), ceea ce conduce la ipoteza că atât întinderea stropilor de sânge, cât și spargerea lentilei au fost produse prin același mecanism, de către același obiect.

Pentru a verifica această ipoteză, am efectuat un experiment criminalistic constând în spargerea unor lentile de ochelari în două ipoteze, cele mai plauzibile în condițiile date, respectiv călcarea lentilei de către anvelopa unui autovehicul și de către piciorul încălțat al unei persoane.

În primul caz – ilustrat în anexa 2 (foto 1 - 9) – s-a rulat cu roata unui autovehicul peste o lentilă, rezultatul fiind relevat în fotografia nr. 9 din anexa 2. S-a constatat astfel, că după spargerea lentilei și îndepărtarea roții cioburile rezultate au rămas grupate păstrând conturul inițial al lentilei, fără deplasări reciproce.

Efectuând același experiment în condiții de demarare a autovehiculului cu ruperea aderenței dintre pneu și calea de rulare, am constatat că după îndepărtarea pneului cioburile lentilei au fost proiectate la distanțe considerabile față de poziția inițială (0,5 – 4,5 m) în mod aleator. În același timp pe calea de rulare s-au imprimat urme dinamice de demarare.

În cea de-a doua situație, s-a procedat la spargerea lentilelor prin călcare cu piciorul încălțat, sub diferite unghiuri.

La călcarea sub un unghi de 90°, respectiv fără mișcare relativă de translație între planul încălțăminte și cel al solului, cioburile rezultate prin spargerea lentilei au rămas grupate păstrând conturul inițial al lentilei, fără deplasări reciproce, similar cazului în care s-a rulat cu roata peste lentilă (v. foto nr. 10 din anexa 2).

La călcarea violentă sub un unghi mai mic de 90° ($70^\circ - 80^\circ$), s-au constatat următoarele (v. foto nr. 10 și 11):

- fragmentarea lentilei s-a produs după direcții radiale, spargerea propagându-se dintr-un focar central către marginile lentilei (v. foto nr. 11 - a);
- focarul central prezintă o aglomerare de particule pulverulente de sticlă (v. foto nr. 11 - b);
- cea mai mare parte a cioburilor situate anterior focarului de spargere (având în vedere sensul de translație al încălțămintei) și-au păstrat poziția indicând conturul inițial al lentilei (v. foto nr. 11 - c). Un singur ciob s-a distanțat de grupul compact situat în jurul focarului de spargere la cca. 7 cm înapoia acestuia (v. foto nr. 11 - d);
- cioburile situate, față de focar, în sensul de translație al încălțămintei prezintă o împrăștiere mai pronunțată pe această direcție – cca. 12 cm de focar (v. foto nr. 11 - e).

Foto nr. 10

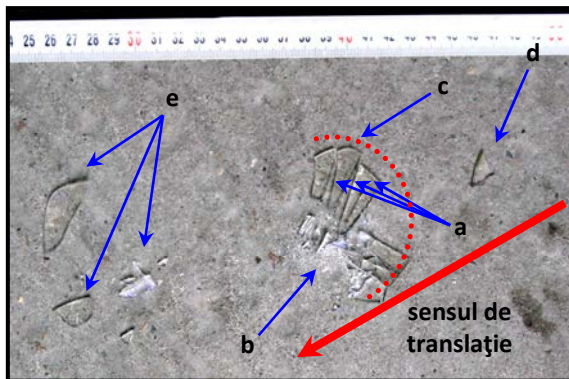

Foto nr. 11

Comparând grupul de cioburi relevate în cursul cercetării locului faptei (v. foto nr. 12) cu grupul de cioburi descris mai sus (v. foto nr. 13), constatăm asemănări evidente sub toate aspectele enumerate anterior.

Foto nr. 12

Foto nr. 13

Așadar, am conchis că spargerea lentilei de ochelari s-a produs prin comprimarea și translația între două planuri dure sub un unghi de cca. 70° – 80°, cel inferior fiind al elementului de bordură, iar planul superior al unui obiect care se afla într-o mișcare relativă de translație, probabil un obiect de încălțăminte.

c). Urme dinamice pe acostamentul drumului și în vegetație

Examinând foto nr. 8 din planșa foto întocmită cu ocazia cercetării locului faptei, am constatat prezența pe acostamentul drumului a două urme dinamice de târâre. Acestea reprezintă, de fapt, două șanțuri create în solul acostamentului, a cărei suprafață are o consistență nisipoasă, fiind alcătuită cu preponderență din pietriș de granulație fină.

Traectoria acestor urme este curbilinie, sfârșitul acestora având continuitate cu debutul urmelor de târâre din vegetație fixate în procesul verbal de cercetare la fața locului și marcate cu reperul criminalistic „3” în planșa foto și în schița locului faptei (v. foto nr. 14).

Pornind de la lățimea reperului criminalistic „3”, respectiv 65 mm, prin măsurători efectuate pe fotografie, s-a constatat că distanța între cele două urme de târâre – în zona reperului criminalistic – este de aproximativ 30 cm.

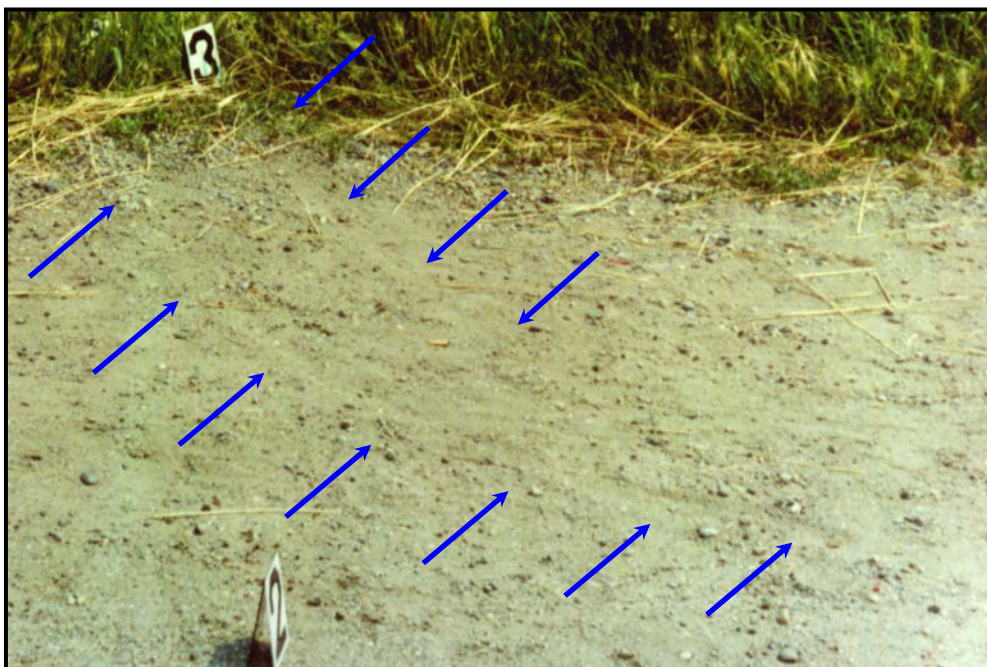

Foto nr. 14. Urme de târâre pe acostamentul drumului

Această distanță de 30 cm corespunde unei depărtări firești a membrilor inferioare ale unei persoane târâte.

În vegetație au fost identificate, de către echipa de cercetare la locul faptei, urme de târâre constând în vegetație culcată începând cu limita dintre aceasta și acostament și sfârșind cu locul unde a fost găsită victima (v. foto nr. 15).

Foto nr. 15. Sensul de culcare a vegetației

d). Alte mijloace materiale de probă

În cursul cercetării locului faptei au fost identificate și fixate fragmente de proteză dentară, o brichetă și pantofii victimei. Pozițiile acestora au fost descrise în cuprinsul procesului verbal de cercetare la fața locului, schița locului faptei și relevate în planșa foto.

Nu a fost găsită rama de ochelari și nici nasturii rupți de la cămașa victimei.

B. Constatări în urma examinării articolelor de îmbrăcăminte ale victimei

1. Cămașa victimei

a). Descriere generală

Cămașa cu care era îmbrăcată victima în momentul cercetării locului faptei este bărbătească, cu mânecă scurtă, de culoare predominant albastru deschis cu dungi verticale (culoare crem) și orizontale (albe). Pe cămașă se află cusuți primii doi nasturi (de la guler în jos), ceilalți fiind lipsă.

În interiorul cămășii, în zona mediană, în partea inferoară a gulerului este cusută o etichetă brodată cu inscripția „imperial” (ilustrată alăturat).

Pentru o mai bună localizare a celor constatate, am utilizat un caroiaj cu patru coloane și patru rânduri, notate astfel: „A” delimitează partea anterioară dreapta a cămășii, „B” delimitează partea anterioară stânga a cămășii, „C” – partea posterioară stânga și „D” – partea posterioară dreapta (v. foto nr. 16 și 17).

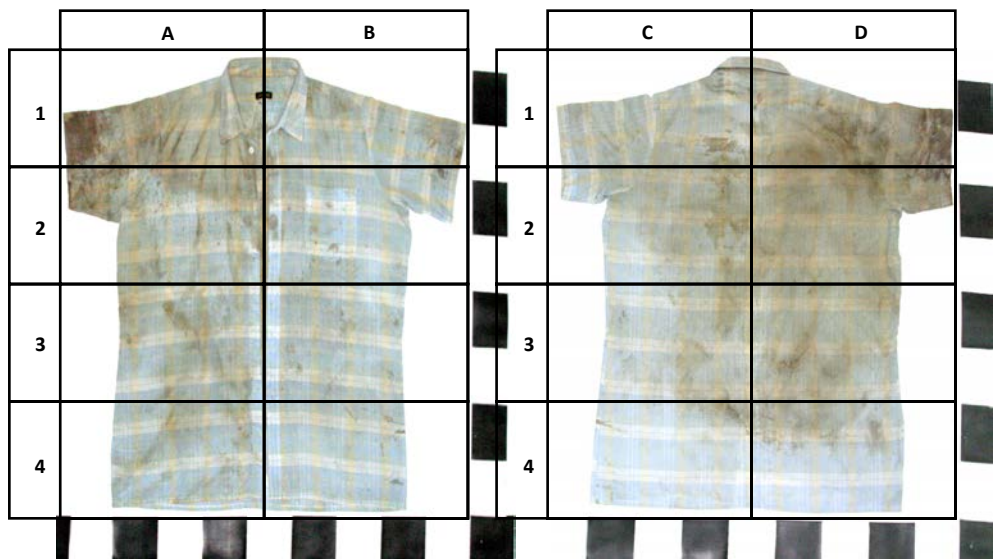

Foto nr. 16

Foto nr. 17

Cămașa prezintă pe zone întinse urme de sânge cu margini neregulate, stropi de sânge, culoarea acestora fiind specifică proceselor naturale survenite în decursul timpului de la data producerii urmelor și până la momentul examinărilor criminalistice și totodată emanând un miros specific înțepător.

Îmbibarea cu sânge s-a produs cu preponderență în partea dreaptă a cămășii, respectiv în sectoarele A1, A2, D1, D2 și D3.

Această împrejurare se datorează sângerării abundente, având ca sursă plăgile deschise situate la nivelul facial, respectiv buze (pe partea dreaptă).

b). Examinarea cămășii

Procedând la examinarea amănunțită a cămășii, atât în spectrul luminos vizibil, cât și cu ajutorul surselor de radiații ultraviolete, am constatat următoarele:

b.1. La nivelul sectorului A4, cu prelungire în sectorul D4, respectiv la nivelul regiunii abdominale lateral dreapta a corpului uman, s-a decelat prezența unei urme de încălțăminte. Aceasta este o urmă de stratificare, creată prin transferul unei pelicule de sânge de pe talpa obiectului de încălțăminte pe cămașa victimei.

Urma a fost creată de un obiect de încălțăminte corespunzător piciorului drept și este poziționată ușor oblic și ascendent față de orizontală, fiind orientată cu regiunea tocului către zona nasturilor și cu vârful depășind cusătura laterală dreapta a cămașii.

Urma reproduce pe obiectul primitor (cămașă) construcția exterioară a pingelei și a tocului încălțăminteii ca obiect creator, regiunea arcadei fiind incert imprimată.

Ilustrăm mai jos urma de încălțăminte fotografiată în spectrul luminos vizibil (foto nr. 18), în cel al radiațiilor ultraviolete (foto nr. 19), precum și prin negativare și întărirea contrastului (foto nr. 20). Fotografiile de examinare au fost realizate cu ajutorul unui aparat foto digital Canon EOS 10D și au fost prelucrate (pentru sporirea contrastului) cu ajutorul computerului, utilizând programele Adobe Photoshop 7.0 și Adobe Photoshop Elements 2.0.

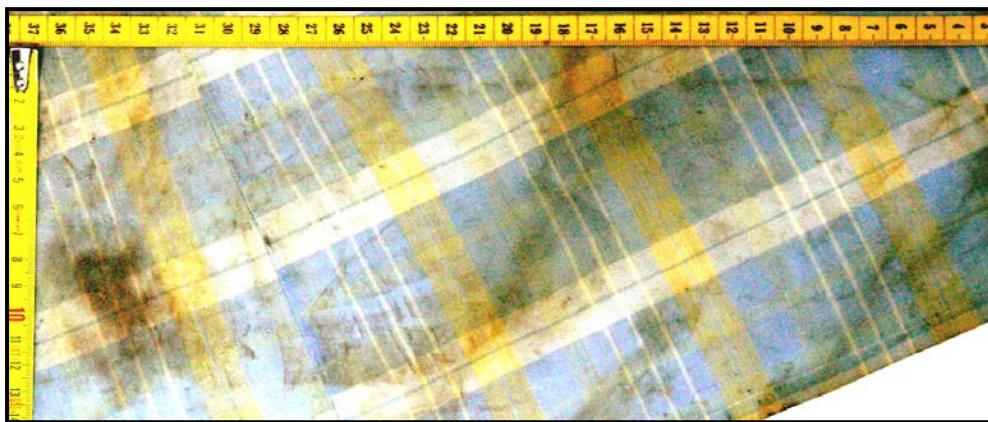

Foto nr. 18

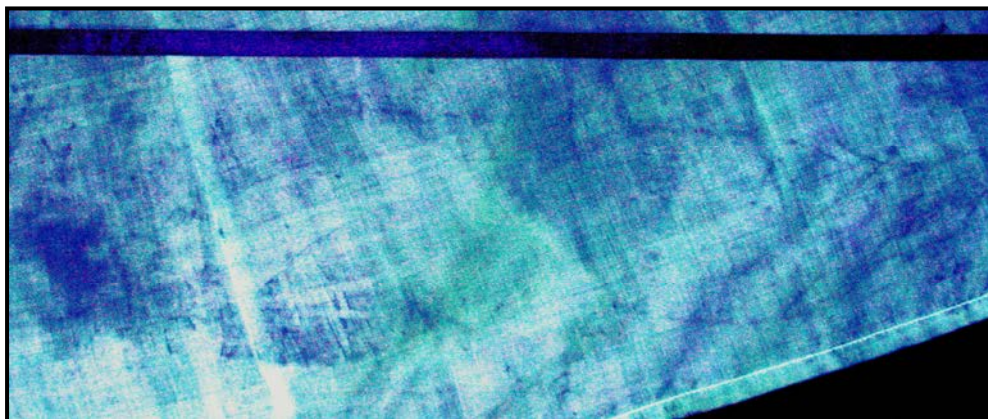

Foto nr. 19

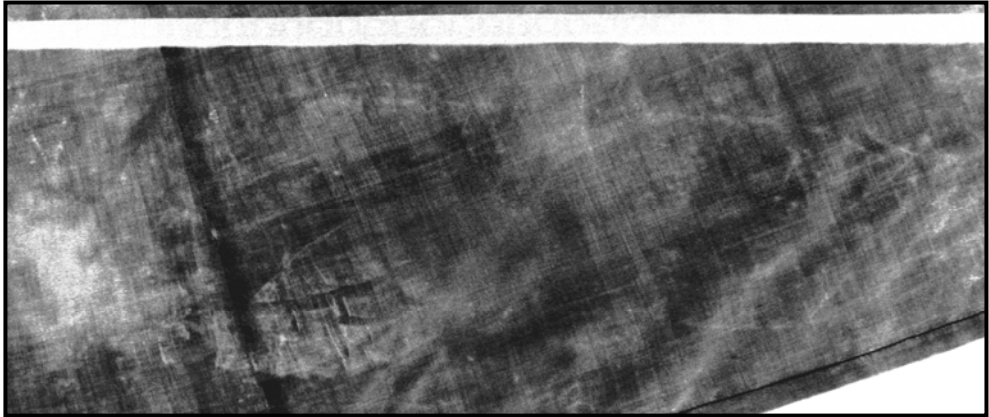

Foto nr. 20

Examinând fotografiile efectuate cu ocazia examinării obiectelor de îmbrăcăminte ale victimei (din anexa procesului verbal de cercetare la fața locului, precum și planșa foto întocmită cu această ocazie), constatăm că această urmă este vizibilă și în fotografiile din planșa foto atașată la dosar. Ilustrăm mai jos un detaliu din această fotografie efectuată cu ocazia cercetării locului faptei.

Foto nr. 21

În ce privește mecanismul de producere a urmei, am constatat următoarele:

Aceasta este o urmă de stratificare ce reproduce – în cvasitotalitatea sa – structura exterioară a tălpii unui obiect de încălțăminte; sângele a aderat, într-o primă fază, pe talpa

obiectului de încălțăminte, fiind ulterior transferat în momentul contactului cu obiectul primitor, respectiv pe cămașa victimei.

Având în vedere forma convexă, precum și elasticitatea regiunii corpului uman, corespondentă zonei unde a fost imprimată urma pe cămașă, apreciem că pentru a se imprima o urmă integrală în această regiune a fost necesară o forță suficient de mare pentru a comprima și aplatiza regiunea abdominală laterală dreapta a victimei.

De asemenea, constatăm că adiacent urmei create de pingea – respectiv la 6 mm deasupra și paralel cu marginea acesteia (v. foto nr. 22 și 23) – a fost creată o urmă fragmentară ce redă structura exterioară a bordurii pingei. Aceasta a fost creată ca urmare a deformării țesuturilor regiunii abdominale și mulării cămășii pe partea laterală a bordurii pingei. Și această constatare conduce la concluzia că forța cu care a acționat obiectul de încălțăminte asupra corpului victimei a fost mare.

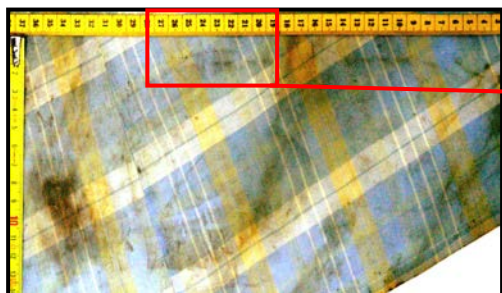

Foto nr. 22

Foto nr. 23

Urma pingei prezintă, la o treime de vârf, o zonă în care nu s-a depus sânge de pe talpa încălțăminte, indicând faptul că, în momentul creării urmei, cămașa formase în locul respectiv un pli. În foto nr. 22 este delimitată această zonă cu linii de culoare albastră, iar în foto nr. 24 este ilustrată urma de încălțăminte cu reconstituirea pliului cămășii.

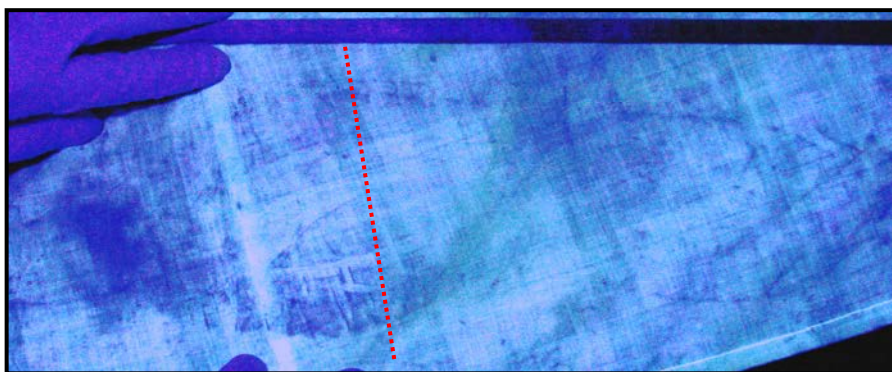

Foto nr. 24

Examinând urma astfel obținută, constatăm că în cea mai mare parte conturul urmei este imprimat clar, detaliile având continuitate liniară raportat la traseul de pliere.

Dimensiunile urmei sunt: lungime ≈ 30 cm; lățimea pingei – 11 cm; lățimea tocului – 8,5 cm (v. foto nr. 25). În anexele raportului de expertiză criminalistică au fost atașate ilustrări la scara 1:1 ale urmei de încălțăminte, ilustrări pe care s-a evidențiat modelul antiderapant și conturul obiectului creator.

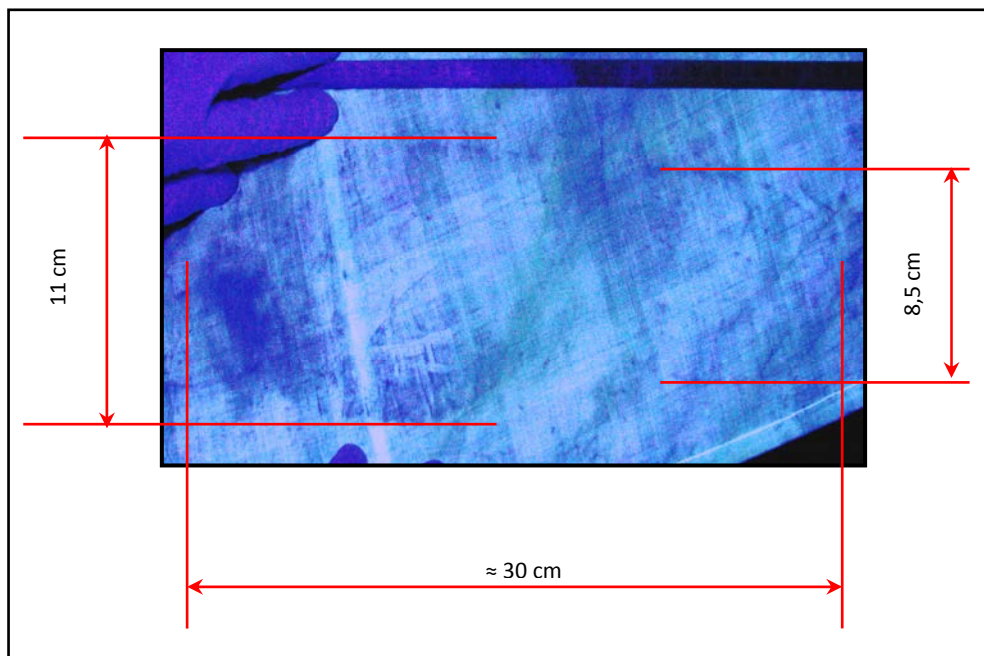

Foto nr. 25. Dimensiunile urmei

La examinarea urmei lăsată de pingeaua obiectului de încălțăminte, constatăm că aceasta redă un profil antiderapant regulat. Zona marginală a pingei prezintă proeminențe de formă aproximativ patrulateră pe toată circumferința, șanțurile care le delimitează fiind dispuse radial. Zona centrală a pingei – având formă aproximativ elipsoidală – prezintă, de asemenea, proeminențe patrulateră, dispuse pe trei rânduri (v. foto nr. 26).

Examinând urma imprimată de zona tocului obiectului de încălțăminte, constatăm că aceasta reproduce în mare parte circumferința tocului, cu redarea parțială a profilului din zona marginală a tocului (v. foto nr. 27). În această zonă se distinge imprimarea parțială a proeminențelor tocului, acestea având formă trapezoidală, șanțurile despărțitoare fiind dispuse pe direcții radiale cu convergență în centrul tocului. În zona centrală a urmei tocului, având formă ovală, nu se disting elemente care să conducă la stabilirea modelului corespunzător acestei zone.

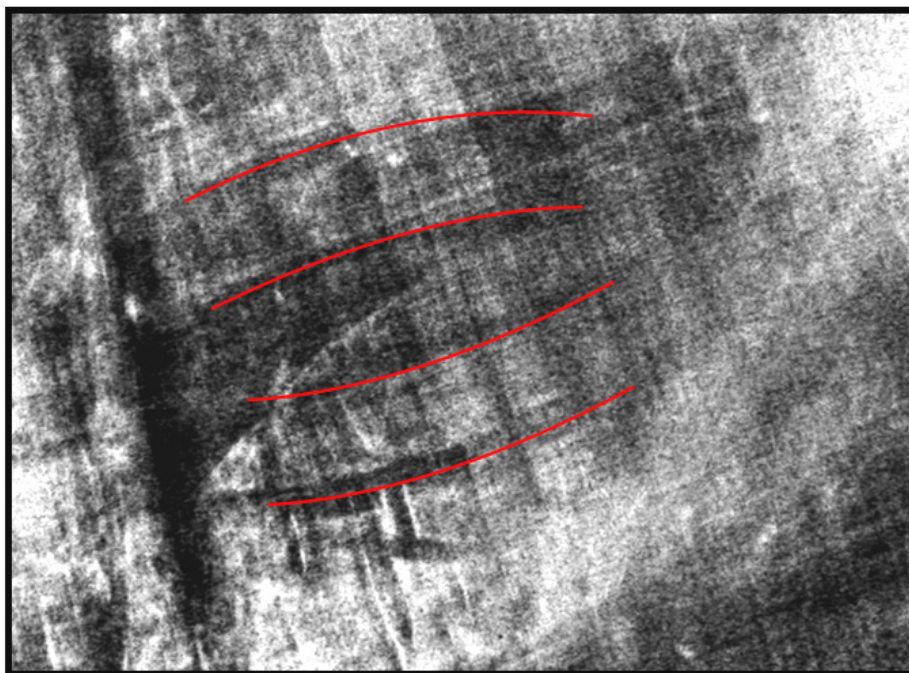

Foto nr. 26

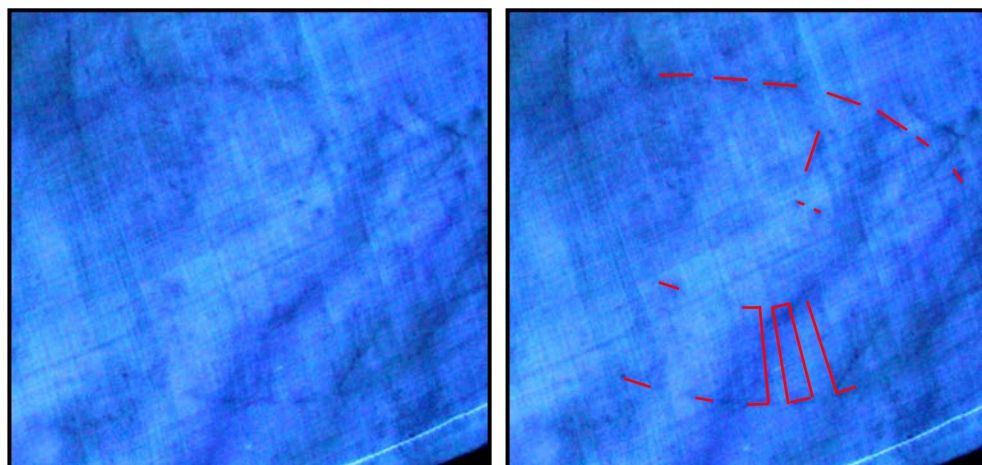

Foto nr. 27. Urma imprimată de tocul obiectului de încălțăminte

b.2. La nivelul sectorului B3 (v. foto nr. 16), corespunzător regiunii toraco-abdominale stânga, se constată prezența unei urme fragmentare de încălțăminte (v. foto nr. 28 și 29). Aceasta reproduce, în parte, construcția exterioară a tocului, respectiv a zonei marginale dreapta a acestuia. Ea este amplasată la cca. 20 cm de buzunarul cămășii, inferior acestuia, fiind înclinată la cca. 45° față de orizontală.

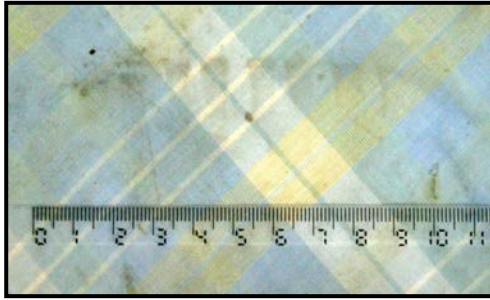

Foto nr. 28

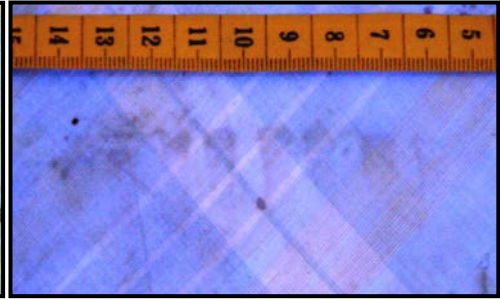

Foto nr. 29

Urma are lungimea de 8 cm și lățimea de 1,5 – 2 cm. Ea reproduce cu claritate conturul tocului, estompându-se către zona centrală a acestuia. Urma e formată din amprenta a șase proeminențe paralele cu lățimea de cca. 6 mm, distanța dintre ele fiind de cca. 3 – 4 mm.

Totodată, poziția acesteia indică faptul că, în momentul imprimării pe cămășă, obiectul de încălțăminte care a creat-o se afla orientat oblic cu vârful descendent.

Având în vedere faptul că proeminențele tocului reflectate în urmă sunt paralele (v. foto nr. 30) și față de constatările anterioare, respectiv amplasarea radială a proeminențelor încălțăminte care a creat urma relevată la pct. b.1, conchidem că urma fragmentară descrisă mai sus provine de la un obiect de încălțăminte diferit de cel care a creat urma de la pct. b.1.

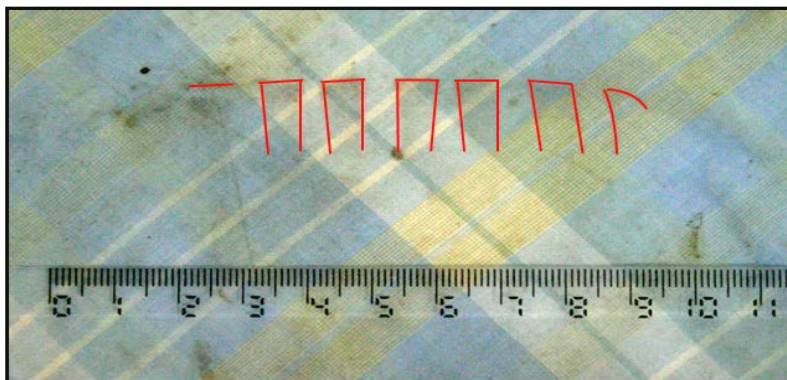

Foto nr. 30

În ce privește stabilirea apartenenței de tip a încălțămintei, menționăm că urma descrisă anterior nu oferă suficiente elemente în acest sens, existând posibilitatea ca o diversitate mare de încălțămintă să prezinte un desen antiderapant al tălpii apt să creeze astfel de urme. Doar cu titlu exemplificativ, ilustrăm mai jos trei tipuri de încălțămintă (foto nr. 31 – papuc de plajă; foto nr. 32 – pantof de stradă; foto nr. 33 – pantof tip sport).

Foto nr. 31

Foto nr. 32

Foto nr. 33

b.3. Examinând zona nasturilor (sectoarele A1 – A4) și a butonierelor (sectoarele B1 – B4) constatăm prezența a doi nasturi, respectiv primii doi începând de la guler în jos, următorii cinci nasturi lipsind. Ilustrăm în foto nr. 34 detalii ale zonelor nasturilor și butonierelor corespunzătoare, notate de la 1 la 7, începând de la guler în jos.

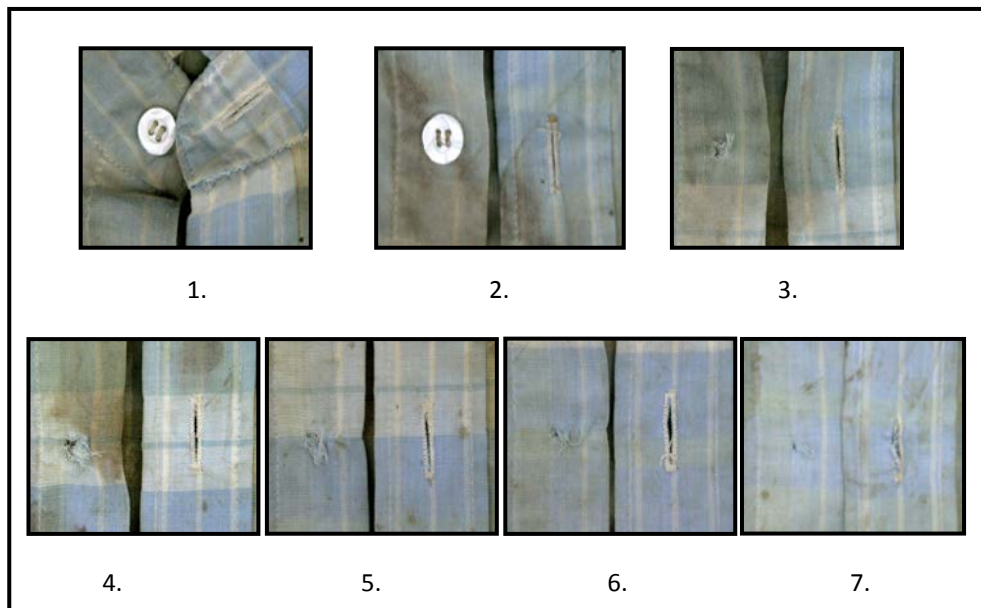

Foto nr. 34

Procedând la examinarea amănunțită a acestor zone, constatăm că zona relevată în foto nr. 34, poziția 4, se află la limita suprafeței textile îmbibate cu sânge. Constatăm că locul unde a fost cusut anterior nasturele este rupt, iar marginile acestuia au aspect scămoșat, ceea ce indică smulgerea nasturelui (v. foto nr. 35 – în lumină naturală și foto nr. 36 – în radiații ultraviolete).

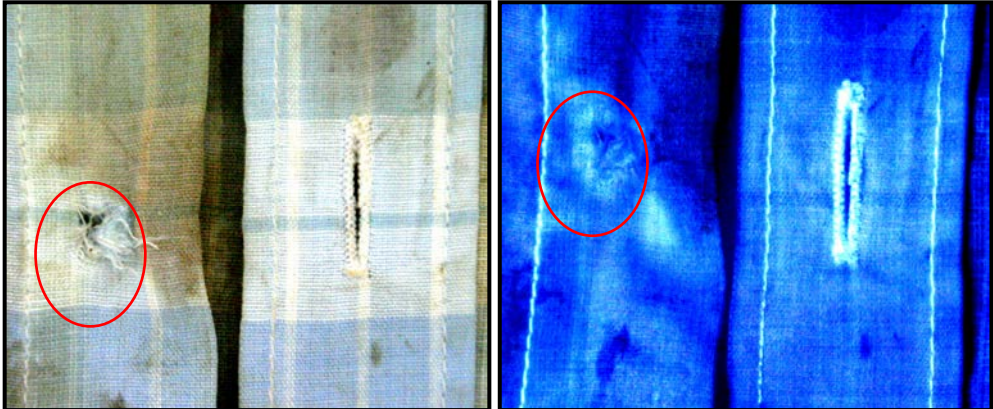

Foto nr. 35

Foto nr. 36

Totodată constatăm că în jurul locului ocupat anterior de nasture, sub forma unui disc, țesătura textilă nu este îmbibată cu sânge, difuzia sângelui în materialul textil ocolind acest loc (v. foto nr. 35 și 36).

În același sens, constatăm că și zona situată în jurul nasturelui cusut la gulerul cămășii este îmbibată cu sânge, iar difuzia sângelui în materialul textil a ocolit locul de sub nasture (v. foto nr. 37).

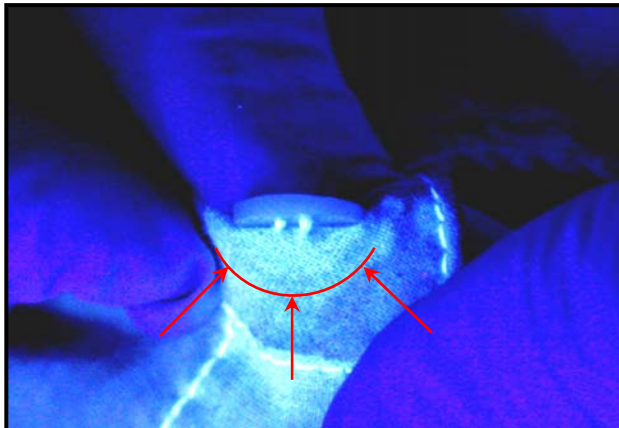

Foto nr. 37

Constatările de mai sus conduc la concluzia că în momentul în care s-a produs îmbibația cu sânge a acestei porțiuni, nasturele de la poziția 4 se afla cusut pe cămașă, cusătura nasturelui comprimând țesătura, fapt care nu a permis sângelui să difuzeze în această zonă.

Examinând zona situată între butonierele nr. 3 și nr. 4 se constată prezența a două urme de sânge de formă aproximativ circulară. Întrucât această zonă este confecționată prin dublarea materialului cămășii, am examinat modul de propagare a sângelui în masa țesăturii. Astfel constatăm că pe fața exterioară a cămășii, cele două pete de sânge au marginile net conturate, iar pe cea interioară marginile acestor pete au contur difuz, neregulat, sunt de dimensiuni superioare celor de pe fața exterioară și se unesc (v. foto nr. 38 – fața exterioară și foto nr. 39 – fața interioară, indicate cu săgeți de culoare roșie).

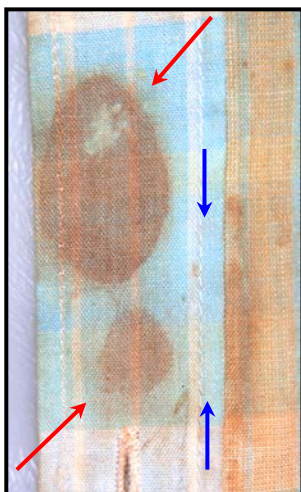

Foto nr. 38

Foto nr.39

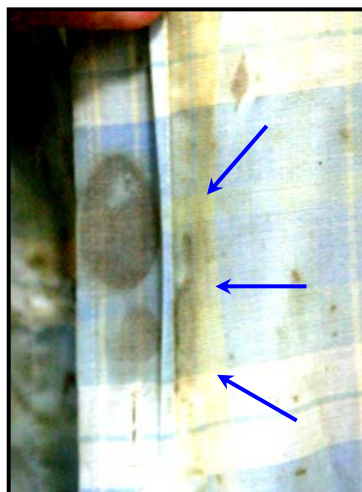

Foto nr. 40

În zona imediat învecinată acestor pete, constatăm că marginea liberă a dublurii exterioare este neîmbibată cu sânge, iar sub aceasta materialul este îmbibat cu sânge, aspecte indicate cu săgeți de culoare albastră în foto nr. 38 – 40.

Aceste constatări conduc la concluzia că urmele în discuție s-au format prin propagarea sângelui dinspre fața interioară a cămășii către fața exterioară.

b.4. Alte urme relevate pe cămașă

Prin examinarea cămășii s-au decelat și alte urme decât cele descrise până acum, pe care le enumerăm mai jos:

- buzunarul cămășii prezintă la interior fire de tutun; de asemenea, se constată prezența unei urme de sânge cu contur neregulat atât pe materialul buzunarului aplicat, cât și pe fața interioară a cămășii. Dimensiunea urmei de pe fața interioară a cămășii este mai mică decât a celei de pe buzunarul aplicat, ceea ce indică propagarea sângelui dinspre exteriorul cămășii către interior (v. foto nr. 41);

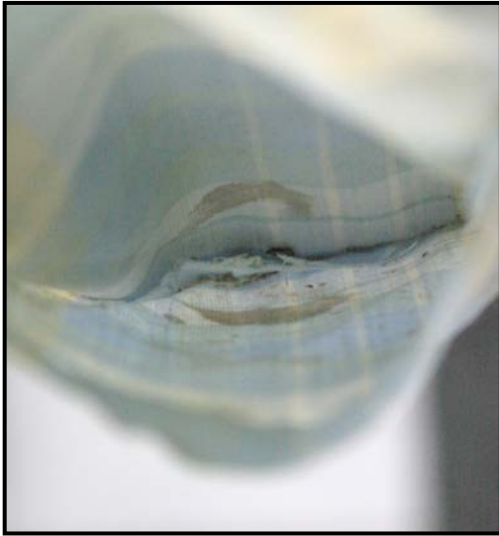

Foto nr. 41

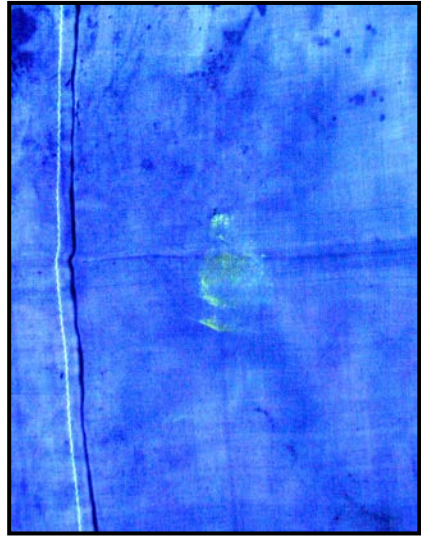

Foto nr. 42

- pe mâneca stângă a cămășii se relevă o pată de culoare galben-verzui cu aspect pulverulent, vizibilă doar în spectrul radiațiilor ultraviolete (v. foto nr. 42);
- în sectorul C3 (v. foto nr. 17) se constată prezența mai multor urme liniare dispuse neregulat (v. foto nr. 43) care însă nu prezintă suficiente caracteristici pentru a conduce la identificarea obiectului creator ori a mecanismului de producere;
- pe gulerul cămășii (sector C1) în partea din spate se relevă prezența unor alte urme de sânge cu margini neregulate (v. foto nr. 44), care, de asemenea, nu prezintă suficiente elemente în vederea stabilirii mecanismului de producere;

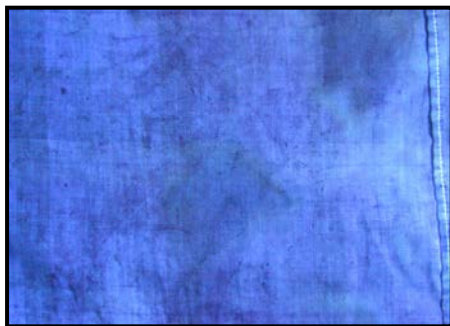

Foto nr. 43

Foto nr. 44

- în sectorul C1, corespunzător regiunii omoplatului stâng, se constată prezența unei urme statice de sânge cu margini liniare și aproximativ paralele (v. foto nr. 45), care însă nu prezintă suficiente caracteristici identificatoare; în sectorul A2 și B2 se relevă o serie de stropi de sânge cu aspect circular și punctiform (v. foto nr. 46);

Foto nr. 45

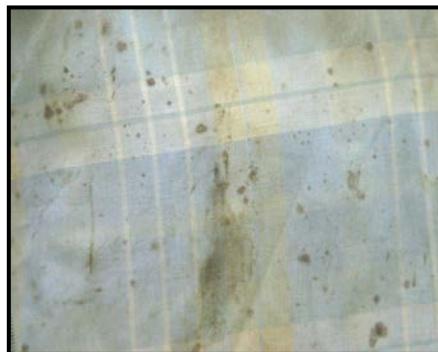

Foto nr. 46

- în sectorul B3, pe fața interioară a cămășii, se constată prezența unei urme dinamice de sânge (v. foto nr. 47), aceasta fiind slab vizibilă pe fața exterioară a cămășii (v. foto nr. 48). Urma are un aspect neregulat, sub formă de mânjitură, creată prin deplasarea dinamică a unui obiect pe o direcție oblică, de la dreapta la stânga și de sus în jos, însă nu prezintă suficiente caracteristici pentru a putea conduce la identificarea obiectului creator.

Foto nr. 47

Foto nr. 48

2. Pantalonii victimei

Întrucât nu ne-au fost puși la dispoziție pantalonii victimei, examinarea acestora s-a efectuat doar prin intermediul fotografiilor întocmite cu ocazia cercetării locului faptei și a examinării criminalistice.

Din examinarea acestor fotografii (v. foto nr. 49 și 50) am constatat faptul că și aceștia prezintă urme de sânge de formă neregulată situate în partea dreaptă sub buzunarul de ceas (v. foto nr. 51). Buzunarul stâng prezintă o ruptură la partea superioară, fiind descusut la nivelul beteliei. În zona genunchilor, pantalonii prezintă pete de culoare închisă și formă neregulată (v. foto nr. 52).

Foto nr. 49

Foto nr. 50

Foto nr. 51

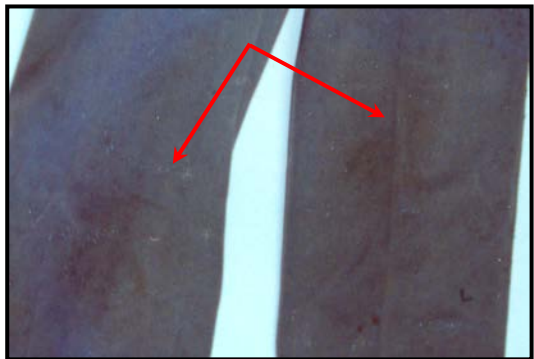

Foto nr. 52

Examinarea obiectelor de îmbrăcăminte nu a condus la decelarea nici unei urme care să indice ca mecanism de producere contactul cu un autovehicul ori subansamble ale unui autovehicul, urmele constatate pe obiectele de îmbrăcăminte ale victimei fiind însă de natură să indice – ca mecanism de producere – heteroagresiunea.

C. Constatări în urma examinării cadavrului victimei

Examinând planșa foto întocmită cu ocazia autopsierii cadavrului numitului M. P., precum și rapoartele de expertiză medico-legală întocmite în cauză, constatăm următoarele:

- leziunile de la nivelul buzelor, respectiv plăgile deschise situate în partea dreaptă a acestora, pot reprezenta sursa sângerării abundente ce a produs îmbibarea cu sânge pe arii extinse ale cămășii;

- multiple excoriații punctiforme situate, în principal, la nivelul hemitoracelui drept, dar existente și la nivelul feței și al antebrațului drept, precum și excoriația profundă de la nivelul cotului stâng, relevată în planșa foto întocmită cu ocazia autopsierii. Aceste aspecte, coroborate cu absența perforațiilor cămășii, indică posibilitatea producerii acestora ca urmare a căderii victimei pe o suprafață acoperită cu pietriș, posibil acostamentul drumului. Stabilirea în concret, însă, a modului de producere a acestor excoriații punctiforme poate face obiectul unei expertize medico-legale;

- latero-abdominal dreapta constatăm prezența unei echimozări de formă arcuită. Această leziune corespunde pozițional și ca formă cu partea inferioară a urmei pingei descrisă la pct. b.1. Absența unei fotografii metrice a echimozării în discuție ne împiedică să procedăm la o comparație eficientă și concludentă între aceasta și urma pingei menționată anterior. Ilustrăm prin juxtapunere, în foto nr. 53 și 54, leziunea și partea inferioară a urmei pingei.

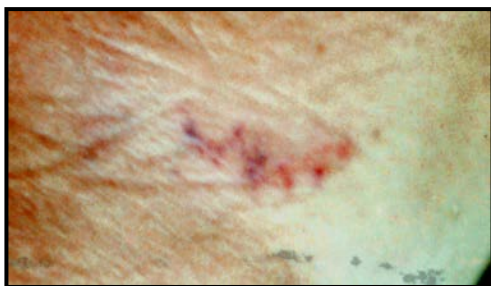

Foto nr. 53

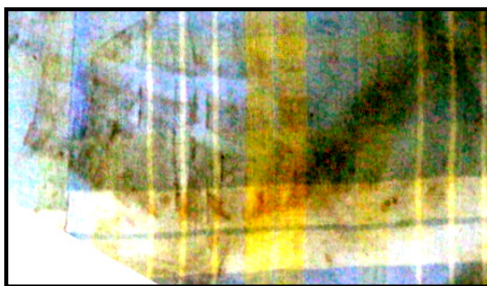

Foto nr. 54

Există posibilitatea ca această leziune să se fi produs concomitent și prin același mecanism cu urma de încălțăminte descrisă la pct. b.1, aceasta cu atât mai mult cu cât partea inferioară a urmei pingei este imprimată mai puternic și leziunea se află poziționată în zona osului coxal, deci opunând o rezistență mai ridicată la comprimare.

Posibilitatea ca același mecanism de producere a celor două urme (v. foto nr. 53 și 54) să fi avut ca urmare și alte leziuni ale organelor interne (rupturile multiple de la nivelul ficatului) poate face, de asemenea, obiectul unei alte expertize medico-legale.

- în regiunea pectorală stângă constatăm existența unei echimozi violacee (descrisă în raportul medico-legal nr. XXX/.2003 și fixată prin fotografiere în planșa întocmită cu ocazia autopsiei). Examinarea acestei urme relevă faptul că este alcătuită din urme echimotice de dimensiuni mici, cu aspect liniar, orientate radial și care se pot încadra între două arce de cerc. Toate aceste caracteristici de ordin general se regăsesc la bordura urmei pingelei descrisă la pct. b.1. În absența unei fotografii metrice a echimozei în discuție, nu a fost posibilă efectuarea unui examen comparativ eficient și concludent între cele două urme, pe care le ilustrăm în foto nr. 55 și 56.

Foto nr. 55

Foto nr. 56

Am conchis așadar că există posibilitatea ca echimoza în discuție să fi fost creată de către același obiect de încălțăminte care a creat și urma descrisă la pct. b.1.

Atât examinarea planșei foto cu privire la cadavrul victimei, cât și rapoartele medico-legale întocmite în cauză, nu au relevat existența unor urme specifice călcării de către roțile unui autovehicul.

D. INTERPRETAREA CRIMINALISTICĂ A URMEI

Examinarea picăturii de sânge relevată în cursul cercetării locului faptei (v. pct. A.2.a) a condus la concluzia că mecanismul de formare a acesteia este căderea liberă, prin picurare, de la o înălțime de aproximativ 150 cm. Această înălțime corespunde zonei faciale a unei persoane având talia cuprinsă în intervalul 160 – 180 cm, aflată în poziție ortostatică.

În imediata vecinătate a acestei picături de sânge, s-a constatat prezența unor stropi de sânge. Din examinarea acestora s-a concluzionat că mecanismul de formare a câtorva dintre acești stropi de sânge este întinderea dinamică (mânjirea) de către un obiect aflat într-o mișcare de translație față de elementul de bordură.

Totodată s-a concluzionat că întinderea dinamică s-a putut produce numai atâta timp cât stropii de sânge se aflau în stare lichidă și datorită faptului că acest interval de timp este de ordinul minutelor, rezultă că întinderea stropilor s-a produs imediat după căderea lor pe bordură. De asemenea, direcția de alungire a acestora - respectiv sub un unghi de cca. 45° față de axul drumului - și sensul de alungire dinspre acostament către partea carosabilă, exclude posibilitatea alungirii stropilor de către pneurile unui autovehicul. De altfel, nu au fost relevate niciun fel de urme de pneuri, astfel încât să se poată presupune un asemenea mecanism de formare.

Din examinarea cioburilor de lentilă relevate la fața locului (v. pct. A.2.b), am concluzionat că spargerea lentilei de ochelari s-a produs prin comprimarea și translația între două planuri dure sub un unghi de cca. 70° – 80°, cel inferior fiind reprezentat de elementul de bordură, iar planul superior al unui obiect care se afla într-o mișcare relativă de translație, probabil un picior încălțat.

Cele menționate mai sus, coroborate cu prezența pe acostament a unui fragment de proteză dentară și totodată cu leziunile victimei de la nivelul buzelor, indică *posibilitatea ca – pe acostamentul drumului – să se fi produs o altercație, victima aflându-se în poziție ortostatică.*

Multiplele excoriații punctiforme existente pe corpul victimei (pct. C), precum și murdărirea pantalonilor victimei în zona genunchilor (pct. B.2), sugerează *posibilitatea căderii victimei pe acostamentul drumului, în timpul altercației.*

Urma de frecare relevată pe zona exterioară superioară tocului pantofului stâng al victimei, consemnată în anexa la procesul verbal de cercetare la fața locului, coroborată cu urmele de târâre de pe acostament și din vegetație (v. pct. A.2.c), indică *posibilitatea ca victima să fi fost târâtă prin susținerea părții superioare a corpului, victima având contact cu solul doar la nivelul regiunii calcaneane.* Această poziție a victimei este indicată și de cantitatea redusă de sânge depusă de-a lungul traseului de târâre, concomitent cu îmbibarea puternică a cămășii. Poziția pantofilor victimei, raportată la traseul de târâre a acestora, indică, de asemenea, târârea victimei cu partea posterioară către sol.

Examinarea celor două urme de sânge de formă aproximativ circulară (v. pct. B.1.b.3) a condus la concluzia că acestea s-au format prin propagarea sângelui dinspre fața interioară a cămășii către fața exterioară.

De asemenea, am constatat că *nasturele de la poziția 4 era cusut pe cămașă în momentul în care această zonă s-a îmbibat cu sânge, smulgerea lui producându-se ulterior* (v. pct. B.1.b.3).

Față de acestea, am apreciat că sângele care a creat cele două urme s-a depus prin comprimarea zonei butonierelor pe zona nasturilor, deja îmbibată cu sânge, cămașa fiind încheiată. Forma urmelor și distanța dintre centrele acestora, precum și comprimarea zonei (ca mecanism de formare), pun în discuție posibilitatea lovirii victimei cu pumnul (v. foto nr. 57).

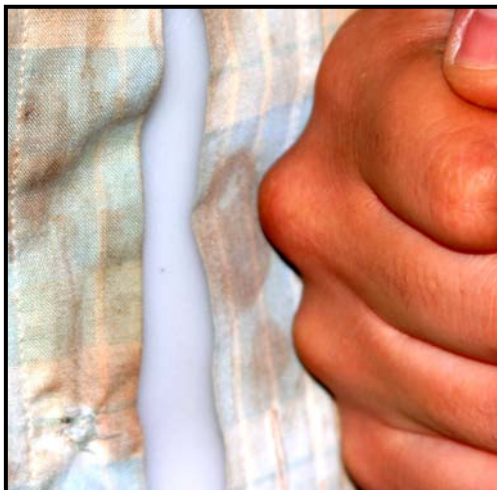

Foto nr. 57

Această posibilitate este confirmată și de relieful specific al pumnului, respectiv faptul că articulația metacarpiană a degetului mijlociu este mai reliefată, iar articulația metacarpiană a degetului inelar este mai puțin proeminentă, situație ce explică dimensiunile mai mari (datorate unei comprimări puternice) ale urmei superioare, și dimensiunile reduse (datorate unei comprimări mai ușoare) ale urmei inferioare. Toate acestea indică – cu probabilitate – că *urmele în discuție au fost create prin lovirea victimei cu pumnul.*

Constatarea că urmele de sânge de pe cămașa victimei se întind până în treimea superioară a sectoarelor C4 și D4, partea inferioară a acestor sectoare prezentându-se relativ curată, sugerează faptul că, *majoritatea urmelor de pe cămașă s-au format în timp ce aceasta se afla introdusă în pantaloni.*

Faptul că urma de încălțăminte descrisă la pct. B.1.b.1 este o urmă cvasiintegrală imprimată cu sânge, coroborat cu faptul că la fața locului nu s-au produs alte bălți de sânge decât cea formată sub victimă în poziția finală, conduce la concluzia că *sângele a aderat, într-o primă fază, la talpa încălțăminte de pe cămașa victimei în cadrul unui contact anterior, iar în momentul lovirii în regiunea latero-abdominală dreapta s-a produs transferul sângelui de pe talpă pe cămașă.*

Pornind de la concluzia că urma fragmentară de încălțăminte descrisă la pct. B.1.b.2 provine de la un obiect de încălțăminte diferit de cel care a creat urma descrisă la pct. B.1.b.1, se ajunge la *concluzia lovirii victimei de către cel puțin doi agresori.*

Totodată, *pozițiile și orientarea urmelor create de obiectele de încălțăminte pe cămașă indică faptul că, în momentul exercitării loviturilor asupra victimei, aceasta se afla în decubit.*

Urma de sânge existentă la nivelul părții inferioare a buzunarului cămășii, descrisă la pct. B.1.b.4 și relevantă în foto nr. 41, respectiv propagarea concomitentă a sângelui atât în țesătura buzunarului aplicat, cât și în cea a cămășii propriu-zise, indică faptul că cele două suprafețe se aflau în contact, astfel că, *în momentul producerii acestei urme, în buzunar nu se putea afla niciun obiect*, întrucât prezența unui astfel de obiect ar fi împiedicat propagarea concomitentă a sângelui în ambele țesături.

Faptul că urma de sânge descrisă la pct. B.1.b.4 și relevantă în foto nr. 47 și 48 este o urmă dinamică și datorită faptului că ea se găsește pe fața interioară a cămășii, fără să aibă corespondență cu vreo plagă deschisă de la nivelul regiunii toraco-abdominale a victimei, conduce la concluzia că, *în momentul producerii acesteia, cămașa era descheiată (sau nasturii fuseseră smulși anterior) și nu se mai afla introdusă în pantaloni*.

Poziția finală în care a fost găsită victima, respectiv în decubit lateral dreapta cu capul sprijinit de brațul drept, explică îmbibarea mânecii drepte a cămășii cu o cantitate mai mare de sânge.

Buzunarul rupt la nivelul beteliei pantalonilor, smulgerea nasturilor cămășii, precum și toate cele menționate anterior la acest punct, conduc la *concluzia existenței unei altercații între victimă și minim doi agresori, fiind exclusă ipoteza producerii unui eveniment rutier*.

Față de cele menționate la acest capitol, am apreciat că succesiunea în timp a actelor de violență exercitate asupra victimei a fost următoarea:

Pe acostamentul din dreapta al DN XX, în direcția orașului X către comuna B la cca. 14 m de intersecția cu drumul de acces către S.C. (.....) S.A., s-a produs o altercație între numitul M. P. și cel puțin doi agresori. Este posibil ca în timpul acestei altercații victima să fi căzut pe acostament, fiind ulterior târâtă prin susținerea părții superioare a corpului, victima având contact cu solul doar la nivelul regiunii calcaneane. La cca. 6 – 7 m de bordura drumului, în vegetație, asupra victimei s-au exercitat violențe fizice constând în lovituri cu pumnul (în poziție ortostatică a victimei) și cu piciorul încălțat al agresorilor, momente în care victima se afla în decubit. Ulterior aceasta a fost abandonată în același loc, survenind decesul.

Concluziile raportului de expertiză au reflectat obiectivele formulate, respectiv:

*„Decesul numitului M. P. **nu a survenit ca urmare a unui accident rutier**. În momentele premergătoare decesului victimei, a avut loc o altercație în cadrul căreia asupra numitului M. P. s-au exercitat acte de violență fizică.*

Opinăm că succesiunea în timp a actelor de violență este cea enunțată la capitolul „D. Interpretarea criminalistică a urmelor”.

Deși, din punct de vedere profesional, această lucrare a generat autorilor satisfacția unei lucrări deosebite, abundența urmelor și indiciilor permițând interpretarea și reconstituirea amănunțită a „filmului” evenimentelor violente premergătoare decesului victimei, totuși satisfacția nu poate fi deplină întrucât, din informațiile pe care le deținem, fapta a rămas în evidențe ca omor cu autor necunoscut.

ANEXA 1 – picurare experimentală de la înălțimile de 120 – 140 – 150 – 160 cm față de sol

Foto nr. 1

Foto nr. 2

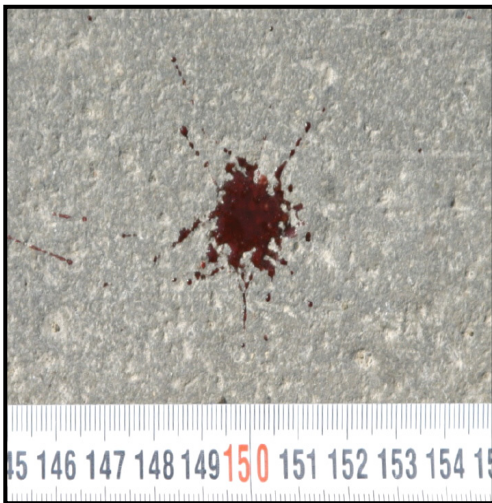

Foto nr. 3

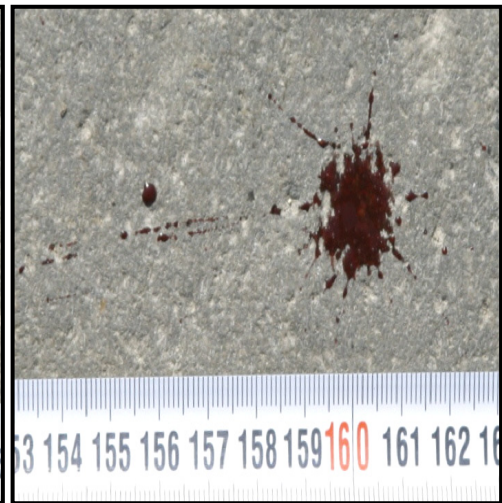

Foto nr. 4

ANEXA 2 – secvențe din timpul experimentelor criminalistice privind spargerea unor lentile

Foto nr. 1

Foto nr. 2

Foto nr. 3

Foto nr. 4

Foto nr. 5

Foto nr. 6

Foto nr. 7

Foto nr. 8

Foto nr. 9

Foto nr. 10

* Expert criminalist, Laboratorul Interjudețean de Expertize Criminalistice Timișoara; Email: litmbogdan@yahoo.com.

** Expert criminalist, Laboratorul Interjudețean de Expertize Criminalistice Timișoara.

¹ Gheorghe Pășescu, *Interpretarea criminalistică a urmelor la locul faptei*, Ed. Național, București, 2000, pag.194.

Seminarul profesional
Interpretarea criminalistică și medico-legală a unor elemente materiale

**PERSONAL AND MATERIAL EVIDENCES IN CRIMINAL PROCEDURE,
WITH PARTICULAR ATTENTION TO ROAD TRAFFIC CRASHES**

DOI:10.24193/SUBBIur.62(2017).2.5

Published Online: 2017-06-15

Published Print: 2017-06-30

Árpád BUDAHÁZI*

Abstract: *Lawfully collected and credible evidences are indispensable in judging criminal cases by the court, whether to establish criminal liability of the defendant, to decide over acquittance or to eventually terminate the procedure. Courts may refer to five means of criminal evidence (the testimony of the witness, the expert opinion, physical evidence, documents and pleadings of the defendant) in Hungary, out of which three means shall be considered as personal evidences (the testimony of the witness, the expert opinion, the pleadings of the defendant), while the remaining two result in material evidences (physical evidence, documents). Specification of evidences is of taxative nature, namely, no other means of evidence can be recognised than those assigned in the statutory provision on criminal proceedings (Act XIX of 1998 on criminal proceedings). If we focus on criminal offenses against traffic regulations we may state that both personal and material evidences play a rather significant role in the evidentiary procedures. This study shall analyse the specific means of evidence for the aspects of the statutory regulations on causing a road accident and shall explore the circumstances of the authorities' consideration to secure just outcomes of the procedure.*

Keywords: *evidences, criminal procedure, testimony, reconstruction*

1. Preliminary thoughts

It is the common characteristic of offenses against traffic regulations that – in accordance with their legislative evolution – the Criminal Code (Act C of 2012 on the Criminal Code) invokes the criminal liability of those breaching traffic regulations originating from the rules of professional duty. Originally, the provisions of traffic regulations have been specified amongst the rules on professional duty, thus, traditionally traffic regulations were considered as special rules of professional duty ‘that required state permission in accordance with certain conditions’ (Major, 2009, p 358). Primarily, this study aims to focus on the criminal procedural and criminalistics aspects of the offense of causing a road accident, defined in Section 235 (1) of the Criminal Code as ‘Any person who causes grievous bodily injury to another person or persons by violation of traffic regulations through negligence’.

2. Significance of the on-site survey for offenses against traffic regulations

The on-sites survey (inspection) is one of the evidentiary procedures expressly stipulated in the criminal procedural act aiming to gather proof of evidence. During this procedure, the participants observe and record the state and actualities of the site and the other circumstances, they search for proof of evidence related to the eventual crime, they detect changes and alterations and puzzle their correlations, keeping the formalities (procedural guarantees) expressly stipulated by the law. (Tremmel – Fenyvesi – Herke, 2005, pp 299-300) The aim of the inspection is the unambiguous and true recording of the facts found on the spot, furthermore, the gathering and recording of evidence. (Farkas – Róth, 2012, p 161) Significance of the inspection is well represented by the fact that approximately 60-70% of criminal actions are the so-called on-the-spot criminal offenses, where the conduction of inspection is statutory. (Fenyvesi, 2014, p 154) Generally, the inspection is completed in the course of the investigation, principally at the beginning, however, it is often the inspection that starts the criminal procedure in cases there is no time to formally initiate the investigation prior to the on-site survey.

For example, the results of the on-site survey may answer the basic question whether there was a breach of traffic regulation or not. Besides, through the inspection the perpetrator or the circle of perpetrators may be determined or even expressly defined, moreover, it exposes what other measures shall be necessary in the course of further investigation and evidentiary procedure. Movement of the vehicles effected by the accident, the factors effecting the recognition of the participants, weather, visibility, road conditions, causation or the lack of cause and effect are circumstances to be clarified. (Bíró, 2010, p 243) The records taken at the on-site survey may be used by the court as documental evidence. Other proof of evidence, substantial remains, etc. tracked down during the inspection shall be considered as material evidence. Actually, the on-site survey aims to track down and gather such evidence yet unknown to the authorities. (Tóth, 1999, p 150) In deemed, an expert may be involved in the inspection, for example, if the authority orders the expert to determine the speed of the vehicle prior to the crash. Eventual eye witnesses must be detected during the on-site survey. Records must be taken on the eye witnesses, their residence and the issues of visibility of the accident must be clarified.' (Bíró, 2010, p 241)

3. The testimony of the witness

As for most of the cases the testimonies of the witnesses have great significance in the offense of causing a road accident. On the one hand, the testimony of injured party, and the eye witnesses and other person with the knowledge of the facts to be proven on the other hand may either assist or eventually hinder the investigation. It is the generally approved principle of criminalistics related to witnesses that examination of the material circumstances of the witnesses' cognition is one of the most significant element in the evaluation of the personal evidence. (Katona, 1986, pp 97-98) The eye witness might be mistaking, the injured

party may withhold important information. Consequently, the possibility of phony or fabricated statements must always be thought of, especially if authorities discover fundamental or repetitious contradictions in the partial evidences. (Dobos, 1988, p 25) Such actions may originate in the witness's misunderstanding of the scene described in the testimony due to the fact that he did not precisely see the hitting of the walking person because it was dark and his vision is weak. (Bócz, 2008, p 79) Anyhow, experience proves that the self-confidence of the witnesses is often far from being solid at the time of the criminal offense, and any eventual innocent positive response, a simple 'all right' said by the investigator might increase it significantly. The witness's self-influence later increases his awareness to remember facts he was not sure before. (Elek, 2008, p 69) In order to secure that investigator's accidental or deliberate influence can not distort the testimony of the witness it necessary that the witness should present his statement coherently in his own words, nevertheless, the adequate questions must be addressed to assist the witness to fill up the part he has missed out from his testimony, to testify on facts he has originally missed to mention, furthermore, to motivate the witness to reveal his observations regarding his knowledge on the information he has deliberately withheld. (Nagy, 1966, p 324) The investigation must aim to acquire an uninfluenced, honest and true testimony.

4. Testimony of the defendant

While witnesses bear criminal liability for giving false testimony (offense of perjury) the injured party shall not face such consequences, the injured may only be accused of false accusation, conducted if the injured falsely accuses another person with the perpetration of a crime. Consequently, the defendant's testimony must always be taken with a grain of salt, yet, it is still one of the most important evidential means since the perpetrator of the offense should have the most information regarding the conducted criminal action. Similarly to witnesses, the perpetrator channels his knowledge of facts to the authority through his statements included in the testimony that are necessary to determine the state of facts of the debated issue (criminal act) and to finally adjudicate the case. (Bócz – Finszter, 2008, p 171) Nevertheless, thorough examination should secure that he is possibly telling the truth and his eventual lies are revealed. At the end, the court shall decide whether the defendant is trustworthy or not, his statements can be used as credible evidence. The possibility to control the testimony in the course of the investigation assists proper adjudication of the court. (Budaházi, 2013, p 3)

5. Controlling the testimony through reconstruction

Controlling the testimony may be conducted by using technical devices (polygraph) or without using such measures. One of the later evidentiary means is reconstruction, a rather effective method conducted in order to control the testimony at offenses against traffic regulations. We may even state that the reconstruction is an evidentiary procedure

that has its the greatest practical role in offenses against traffic regulations. (Bodor – Székely – Vaskuti, 2011, p 219) Even the consequences of the on-site survey may point out to the necessity of the reconstruction, and such demand may only strengthen if there is a need to check the testimony of the defendant or the witness, whether the event or occurrence mentioned in their statements could, in fact take place in a way they've stated. Similarly, to the inspection, in the course of the reconstruction, the authority (investigating authority, prosecutor, court) shall actually have a sense of the proof of fact, a site or the following-up of events and the artificially generated event. (Bócz, 2006, p 133) The authorities conduct an experiment, whereas they schedule and scheme to generate and create a certain event, condition or cause for the purpose of scientific observation. (Barta - Illár – Katona – Kertész – Lakatos – Lichtblau – Magyar, 1998, p 168) For example, the witness's cognitive, representative and display abilities might be determined through the reconstruction. (Angyal, 1915-1917, p 333) In case of a car accident it can determined whether the spotlights of the vehicle were visible or not. (Bolgár – Kárpáti – Traytler, 1965, p 69) Also, this procedural event allows the witness to show his experiences of the criminal act in the presence of the authority. (Nagy, 1966, p 364) Uncovering false statements may already be completed at the first saying, discovering that the witness surely could not have seen the debated event from the spot he's been staying at. Namely, reconstruction verifies or excludes an assumption by remodelling. (Tóth, 1999, p 151) Either way, reconstruction is deemed to be successful if the procedure leading to the positive or negative result was lawful and met the requirements of criminal tactics. (Tremmel – Fenyvesi – Herke, 2005, p 321)

Regarding reconstruction, we must mention, that in case the on-site circumstances or the debated conditions have played a significant role in the act, conducting the procedure may only make sense at the actual site and in the same (weather, visual, etc.) conditions, otherwise only the essential conditions should be simulated. (Bócz – Finszter, 2008, p 174) For instance, if the subject is only to prove whether the defendant is able to open a certain type of lock with a bended wire as he otherwise states, no season, time of the day, lights or weather conditions have any importance. On the contrary, the fact whether a train approaching from behind a line of trees could have been sensed from a certain section of the road crossing the railways (visibility, audibility), the significance of the time of the year or the day and other meteorological conditions is inevitable. (Bócz – Finszter, 2008, p 174) Typically, causing a road accident is criminal offense that usually requires conducting the reconstruction under the same circumstances.

As of the personal side of reconstruction, participation of the both the witness and the defendant must be mentioned, alongside with the statutory presence of the proceeding authority. Nevertheless, while the witness is obliged to cooperate at the reconstruction, the defendant is in a special position, since showing the scene of the crime he's committed he may provide – or substantially strengthen - evidence against himself. With regards to the above, the defendant is protected by the prohibition of self-accusation hereto. (Herke – Hautzinger, 2014, p 56) In case the defendant is not willing to

participate or show the intention active cooperation (or he is just pretending to cooperate) a stunt might be employed to replace him. The replacing participants must be of the same figure and age as the defendant. (Fenyvesi, 2017, p 102) Anyhow, not only the defendant, but the witness can have a duplicate, as one of the advantages of this procedural act, the other benefit of this measure that it can be repeated as several times. Reconstruction may result in a new testimony with higher evidential means if the new testimony alters from the previous statements due to the results of the reconstruction. (Budaházi 2015. p. 187)

Experts 'employed by the proceeding authority in order to establish state of facts that require special knowledge' can be important participants of reconstruction involved cases. (Székely, 1967, p 11) According to Section 99 of the act on criminal proceedings 'an expert shall be employed if the establishment or evaluation of a fact to be proven requires special knowledge'. However, Árpád Erdei is more than right stating that 'notwithstanding to scientific perceptions, authorities tend to use experts in many cases, where there is no need for any special knowledge' (Erdei, 1987, p 23), still, reconstruction is actually one of the evidentiary measures that demands special expertise and expert opinion for offenses against traffic regulations. For example, it is the task of the traffic expert to present the objective sensing possibilities under the given circumstances to the authorities in case of accidents that took place in the dark or in foggy weather. (Tóth, 1986, p 251)

6. Pitfalls of reconstructions

Although reconstruction is considered a magnificent measure to control testimonies, still, there are a few factors that may lead the investigation to rather wrong directions. The fact that creation of circumstances similar to the remodelled occasion or event is often impossible (for example, the site has changed significantly) can be a problem. Deficiencies of the records taken at the on-site survey can also cause difficulties, thus circumstances are going to be different from those present at the conduct of the criminal action (for example, the walking person has stepped out from the cover of a tree, but the tree is cut by the time of the reconstruction). It may also occur, that the actors of the event are placed at the wrong destination, or the stunts are completely different from the persons they should replace (the defendant is 150 cm tall, while his replica's height is 190 cm); the clothing they wear at the reconstruction is inadequate, the vehicle is way different, also, if the officer of the investigating authority is acting for the defendant knowing what he should see (in case the goal of the reconstruction to model whether the defendant could actually see the walking victim from the vehicle). (Budaházi, 2015, p 131.)

7. Summary

I have aimed to introduce the means of evidence characterising the criminal proceedings for the offenses of causing a road accident. These cases reveal that mistakes and deficiencies of the authorities may mislead the investigation, whether they are related

to witnesses or defendants giving false testimonies yet remained undiscovered, similarly, a poorly conducted inspection or reconstruction may also result in the perpetrator's escape from criminal liability or lead to the punishment of someone innocent in the offense. Besides the great liability of the authorities proceeding in the criminal case the liabilities of the expert involved are also evident, since his expert opinion is completed to assist the investigation, regardless of the fact whether it results in incriminating or exempting evidence against the defendant. We may also conclude that both personal and material evidences play a significant role in the cases of causing a road accident, neither one of them are more substantial than the other.

Bibliography

1. Angyal Pál: A magyar büntetőeljárás jog tankönyve. Athenaeum. Budapest, 1915-1917.
2. Barta Endre - Illár Sándor – Katona Géza – Kertész Imre – Lakatos János – Lichtblau György – Magyar József: Krimináltaktika I. Rejtjel Kiadó. Budapest, 1998.
3. Bíró Gyula: Kriminálisztika. Debreceni Egyetem ÁJK. Lícium-ART Könyvkiadó Kft. Debrecen, 2010.
4. Bócz Endre – Finszter Géza: Kriminálisztika joghallgatóknak. Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó. Budapest, 2008.
5. Bócz Endre: Büntetőeljárás jogunk kalandjai – sikerek, zátonyok és vargabetűk. Magyar Hivatalos Közlönykiadó. Budapest, 2006.
6. Bócz Endre: Kriminálisztika a tárgyalóteremben. Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó. Budapest, 2008. 79. o.
7. Bodor Tibor – Székely Ákos – Vaskuti András: Büntető eljárás jog I. Jogi szakvizsga kézikönyvek. Novissima Kiadó. Budapest, 2011.
8. Bolgár György – Kárpáti László – Traytler Endre: A bűnügyi védő munkája. Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó. Budapest, 1965. 69. o.
9. Budaházi Árpád: Bizonyítási kísérlet a büntetőeljárás szolgálatában. In: Gaál Gyula, Hautzinger Zoltán (szerk.)? Tanulmányok a "Biztonsági kockázatok - rendészeti válaszok" című tudományos konferenciáról. Pécsi Határőr Tudományos Közlemények XV. 2014.
10. Budaházi Árpád: Bizonyítási kísérlet a felderítésben és a bizonyításban. In: Gaál Gyula, Hautzinger Zoltán (szerk.): Modernkori veszélyek rendészeti aspektusai. Pécsi Határőr Tudományos Közlemények XVI., 2015.
11. Budaházi Árpád: A műszeres vallomásellenőrzés, különös tekintettel a poligráfós vizsgálatra. A doktori értekezés tézisei. PTE ÁJK Doktori Iskola, Pécs, 2013.
12. Dobos János: Kis nyomozástan. BM Könyvkiadó. Budapest, 1988.
13. Elek Balázs: A vallomás befolyásolása a büntetőeljárásban. Tóth Könyvkereskedés és Kiadó. Debrecen, 2008.
14. Erdei Árpád: Tény és jog a szakvéleményben. Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó. Budapest, 1987.
15. Farkas Ákos – Róth Erika: A büntetőeljárás. Complex Kiadó. Budapest, 2012. 161. o.
16. Fenyvesi Csaba: A bizonyítási kísérlet és a hit. Iustum Aequum Salutare, 2017/1.

17. Fenyvesi Csaba: A kriminalisztika tendenciái. A bűnügyi nyomozás múltja, jelene, jövője. Dialóg Campus Kiadó. Budapest-Pécs, 2014.
18. Herke Csongor – Hautzinger Zoltán: Büntető eljárásjogi alapkérdések. AndAnn Kft. Pécs, 2014.
19. Katona Géza: Még egyszer Magda János bűnügyéről. Belügyi Szemle, 1986/8.
20. Major Róbert: A közúti közlekedési balesetek megelőzése, különös tekintettel a rendőrség lehetőségeire és korlátaira. Doktori értekezés. PTE ÁJK Doktori Iskola, Pécs, 2009.
21. Nagy Lajos: Tanúbizonyítás a büntetőperben. Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó. Budapest, 1966.
22. Székely János: Szakértők az igazságszolgáltatásban. Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó. Budapest, 1967.
23. Ternai Zoltán: Ki tudja, miért? Autó-motor 1966/22. sz. 1966. november 26. 24. o.
24. Tóth Mihály: Vázlatok és szemelvények a büntető eljárásjog tanulmányozásához I. Egyetemi jegyzet. PPKE JÁK, Budapest, 1999.
25. Tóth Tibor: Közúti közlekedési szakértői vizsgálatok. In: Molnár Gyula (Szerk.): Az igazságügyi szakértői vizsgálatok kézikönyve. Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó. Budapest, 1986.
26. Tremmel Flórán – Fenyvesi Csaba – Herke Csongor: Kriminalisztika Tankönyv és Atlasz. Dialóg Campus Kiadó. Budapest-Pécs. 2005.

* Dr. Árpád BUDAHÁZI PhD, Police Major, Senior Lecturer, Faculty of Law Enforcement, Department of Criminal Procedure Law, National University of Public Service, Hungary; budahazi.arpad@uni-nke.hu.

Seminarul profesional
Interpretarea criminalistică și medico-legală a unor elemente materiale

**IMPORTANȚA ELEMENTELOR TACTICE ALE ASCULTĂRII PERSOANELOR ÎN
PROCESUL PENAL**

DOI:10.24193/SUBBiur.62(2017).2.6

Published Online: 2017-06-15

Published Print: 2017-06-30

Sorin Silviu FINȚA*

Abstract: *The importance of tactical elements of person interrogation during the criminal trial. In order to successfully interrogate a suspect, investigators must conceive and apply such interrogation tactics that are at the same time forensically adequate as well as criminal procedures law abiding, fitting also to the type of interrogated person. Tactics must be adapted to the investigation situation, person of interest and incriminating evidences being the main fundament of their structure. The author underlines some features of the tactical approach of person interrogation in criminal cases. Remarks are made upon the types of tactics that are recommendable while interrogating the persons in criminal cases. Such methods as „the surprise encounters” „cross interrogation”, „repeated interrogation”, „guilt complex” could be applied, bunt only with the previous „suspect evaluation”. Short-cutting the adequate methods and the co-axing of guilt admission disregarding the actual situation are sure to lead to failure.*

Keywords: *suspect interrogation; interrogation techniques; tactical approach in interrogation.*

1. Introducere

Pentru ca ascultarea suspectului să-și atingă scopul, acela de a obține declarații sincere, complete și fidele, este necesară elaborarea unor procedee tactice de ascultare în procesul penal. Tendința firească a suspectului este aceea de a se sustrage de la răspunderea penală care îl amenință, folosind în acest sens cele mai abile mijloace pentru inducerea în eroare a organului judiciar. Este de subliniat faptul că elaborarea procedeelelor tactice nu poate depăși cadrul legal, chiar dacă suspectul ascunde adevărul, refuză să dea declarații sau se revoltă. Din punct de vedere tactic, ascultarea trebuie să fie organizată (sub aspectul locului, al numărului anchetatorilor, al momentului potrivit în cadrul anchetei, al anunțării apărătorilor suspectului/inculpatului) și planificată (sub aspectul datei, orei, al conținutului și ordinii întrebărilor, a variantelor adoptate în funcție de poziția suspectului). Totodată, alegerea tacticii de ascultare adecvate, presupune cunoașterea tehnicilor de adresare a întrebărilor și a noțiunilor de psihologie judiciară care permit o interpretare corectă a reacțiilor verbale, nonverbale sau scrise.

„Se poate considera că adevărul a fost aflat într-o cauză penală doar atunci când nu există niciun dubiu că între situația de fapt, așa cum s-a petrecut aceasta în materialitatea ei și concluziile la care au ajuns autoritățile judiciare, pe baza probelor directe și indirecte administrate, există concordanță deplină”¹.

Activitatea de ascultare a unui suspect, este asociată de foarte mulți oameni cu imaginile oferite de industria de film americană. Pentru că durata medie a unui film este de o oră și jumătate, iar ancheta propriu-zisă este o mică parte a filmului în care trebuie să fie surprinse momentele cele mai relevante, sunt formate frecvent percepții greșite, care asociază ancheta cu un asalt de întrebări provocatoare, ce generează rapid tensiuni insuportabile pentru suspect și care în final conduc la mărturisire. În realitate, abordările de acest gen discreditează anchetatorii și rareori conduc la asumarea unei mărturisiri susținută de probe.

2. Organizarea și planificarea ascultării

Practica organelor judiciare a consacrat eficiența modelului FBI de realizare a interogatoriului judiciar. Conform experților FBI, pentru ascultarea sau interogarea unui suspect, trebuie să fie prezenți doi anchetatori, unul principal și celălalt secundar². Pregătirea audierii, dincolo de particularitățile fiecărui caz sau ale fiecărui suspect, trebuie să țină cont, de faptul că anchetatorii trebuie să cunoască foarte bine probele existente la dosar dar și persoana care urmează să fie ascultată. Practic, procesul ascultării trebuie abordat cu răbdare, în mod metodic, dincolo de formarea unor idei preconcepute sau a grabei de a soluționa cauza. Enumerăm mai jos etapele și modulele necesare de abordare metodologică a etapei ascultării persoanelor, care în opinia noastră, pot conduce la o corectă evoluție a soluționării cauzei.

Cunoașterea persoanei, dincolo de datele uzuale stocate de autorități, referitoare la starea civilă, profesie, implicarea în administrarea/conducerea unor societăți comerciale sau profilul fiscal, trebuie să privească și eventualele antecedente penale, cazierul rutier, dacă a fost victimă a unei infracțiuni sau dacă este suspectă într-un alt caz. Această cunoaștere prealabilă ascultării, asigură anchetatorilor o minimă superioritate în plan psihologic și poate permite alegerea unei strategii adecvate pentru interogare.³ Investigatorul va putea să abordeze astfel procesul audierii prin adecvarea la tipul de personalitate al celui audiat, precum și la atitudinea sa: respingere, teamă, negarea, încăpățănare, dispreț, etc.

Tactica ascultării repetate, este utilizată în practică în special în cazul infractorilor aflați în stare de arest preventiv sau a infractorilor recidiviști, care oferă declarații incomplete, contradictorii sau mincinoase. În utilizarea acestui procedeu tactic, o mare importanță o au întrebările de detaliu. Practica a demonstrat că există suspecți sau inculpați, care fac afirmații contradictorii, dar recunosc anumite fapte sau oferă date despre alte persoane, fără să-și dea seama imediat, motiv pentru care fidelitatea în consemnarea declarațiilor este foarte importantă⁴.

Tactica ascultării încrucișate, presupune interogarea simultană, de regulă, de către doi anchetatori, care trebuie să cunoască foarte bine cauza și în același timp trebuie să se cunoască foarte bine unul pe celălalt, astfel încât să nu se încurce reciproc. Acest procedeu

este destinat destrămării unui sistem de apărare ce este ales uneori de martori ostili sau cu o poziție vulnerabilă de martor, dar și de suspecți sau inculpați care au avut atitudini specifice de comportament simulat și care în contextul tensiunii specifice unei anchete nu mai pot minți logic, se încurcă în explicațiile oferite și în cele din urmă recunosc comiterea faptelor. Acest procedeu nu este însă recomandat în cazul suspecților minori sau cu o structură psihică mai slabă.

Tactica întâlnirilor surpriză, este utilizată în cazul suspecților nesinceri, de regulă fiind implicat un martor sau un complice care fie este condus „dintr-o eroare” în același birou cu suspectul, fie se va regăsi pe același traseu, cu prilejul escortării suspectului sau inculpatului de la arest spre camera de anchetă sau pe drumul spre instanță. Întâlnirea surpriză are drept scop vulnerabilizarea poziției nesincere a suspectului și inducerea sentimentului că a fost „trădat” sau abandonat de grupul din care face parte. O asemenea întâlnire, trebuie să fie urmată de o întrebare relevantă, care să facă legătura cu acel martor sau complice.

Tactica complexului de vinovăție, dă rezultate în cazul infractorilor primari sau ai celor cu un fond psihic mai slab (femei sau minori). Este bazată pe alternarea întrebărilor neutre cu cele afectogene, referitoare în special la consecințele faptei. Este de asemenea utilizată și realizarea unei întâlniri sau observarea „întâmplătoare” pe un geam a unor apropiați ai suspectului (iubit, iubită, copii, părinți) urmată de întrebări referitoare la consecințele sau pedeapsa pe care crede suspectul că ar merita-o persoana vinovată de comiterea faptei. Perspectiva unei pedepse aspre, atrase de atitudinea nesinceră, poate genera o reconsiderare a atitudinii suspectului, aflat sub influența sentimentului că poate să fie privat pe termen lung de cei dragi. Prezentarea progresivă a probelor de vinovăție, interogarea unui suspect sau inculpat despre activitatea celorlalți participanți la săvârșirea infracțiunii, justificarea timpului critic (sau „spargerea alibiului”)⁵, precum și interogatoriul psihanalitic (sau interogatoriul viitorului), pot constitui tot atâtea opțiuni pe care anchetatorii le au la dispoziție în funcție de particularitățile cazului.

Alegerea momentului în care persoana este ascultată este de asemenea importantă, pentru că dacă persoana este audiată prea devreme, este posibil să fie scăpate anumite detalii necunoscute la acel moment. În schimb, o audiere tardivă îi poate permite suspectului sau inculpatului să-și pregătească o apărare greu de învins. Momentul potrivit trebuie însă adaptat în funcție de circumstanțele fiecărui caz în parte.

Alegerea locului, în cazul suspectului sau al inculpatului nu ridică probleme deosebite, deoarece locul este sediul organului de urmărire penală. Cu toate acestea, amănunțele fac diferența, iar în practică se recomandă ca alegerea camerei de anchetă să se facă în funcție de spațiile disponibile, într-un loc cât mai retras, cu posibilități alternative de acces, astfel încât riscul unei întâlniri între suspect (inculpat) și o persoană cunoscută, să fie minim. Un alt aspect util în alegerea locului audierii, are în vedere gradul de confort al spațiului, care trebuie să fie cât mai nefamiliar pentru suspect. Se recomandă eliminarea oricăror elemente de distragere a atenției, precum telefoane, tablouri, fotografiile, iar ferestrele trebuie să fie acoperite și în cazurile cu infractori violenți, prevăzute cu gratii. Totodată, eliminarea barierelor fizice între suspect și anchetatorul principal este de natură să permită anchetatorilor observarea

cu ușurință a reacțiilor non-verbale și în același timp să ușureze comunicarea și să transmită un sentiment de deschidere a suspectului (inculpatului) către anchetator. Amplasarea mobilierului trebuie să inducă suspectului un sentiment de disconfort atunci când minte, prin așezarea scaunului suspectului în mijlocul încăperii, fără masă aproape, sau alt suport și cu posibilitatea anchetatorilor de a se putea apropia cu ușurință de suspect, care trebuie să perceapă un sentiment de izolare și faptul că singurul sprijin pe care-l poate primi este de la anchetator.

Stabilirea legăturii cu persoana audiată reprezintă o stare mentală pe care puțini o pot defini, dar care este asociată empatiei sau stării de confortabilitate resimțite odată cu stabilirea ei. Dincolo de regulile bunului simț și cele pe care le presupune o minimă politețe, trebuie să se țină cont de faptul că limbajul "non-amenințător" facilitează cooperarea. De regulă persoana ascultată resimte sentimente de anxietate în preajama anchetatorului. O atitudine cooperantă facilitează stabilirea legăturii la fel ca și o glumă bine aleasă sau un compliment. Scopul anchetatorului trebuie să fie acela de a demonstra prin comportament, cuvinte, atitudine, că va proceda corect și că este competent. O eventuală minciună spusă de anchetator, dacă este simțită sau descoperită de suspect, conduce la pierderea oportunității anchetatorului de a obține mărturisirea faptelor comise, deoarece suspectul îl percepe ca pe o persoană în care nu poate avea încredere. Hess J.E. descrie stabilirea legăturii dintre anchetator și suspect ca pe o sincronizare a anchetatorului cu modul dominant al persoanei audiate în special modul de a fi și de a vorbi.⁶ Pentru înțelegerea acestui „mod dominant”, în cartea sa, „Interviewing and Interrogation for Law Enforcement” descrie experimentul lui Robert Bandler și John Grinder. Cei doi cercetători au studiat modurile de examinare ale mai multor psihoterapeuți, în special pentru înțelegerea sincronizării terapeutului cu pacientul. Printre concluziile experimentului se regăsește și faptul că modurile dominante de a fi (chinestezic, vizual și auditiv) sunt exprimate într-un limbaj specific. Astfel, o persoană caracterizată de modul vizual de a fi, se poate exprima astfel: „Am văzut cum stau lucrurile”. O persoană cu mod auditiv dominant, se exprimă în același context cu „Am auzit și am înțeles ideea” iar cea cu mod chinestezic, „Simt că am înțeles”. Bandler și Grinder concluzionează că înțelegerea modului de a fi, permite adaptarea limbajului la modul respectiv și astfel sincronizarea se realizează cu o mai mare probabilitate. Interacțiunea cu un tip dominant auditiv trebuie adaptată la modul de a gândi al aceluia, adică raportarea gândurilor la cuvinte sau sunete și nu la imagini. Dacă în cadrul interacțiunii i se transmite o idee raportată la o anumită imagine, comunicarea suferă datorită necesității procesului de gândire, de „a traduce” imaginea respectivă și a o raporta la modul de înțelegere dominant, auditiv. Determinarea acestui mod dominant de a fi, al unei persoane (suspect sau inculpat), prezintă o importanță deosebită pentru anchetator, acesta având posibilitatea de a interacționa mai bine și de a putea adapta limbajul sau gesturile la mesajul transmis. Un anchetator experimentat știe că majoritatea persoanelor, atunci când apelează la memorie, realizează o mișcare a privirii. J. Hess susține că persoanele cu mod dominant vizual, privesc în partea dreaptă sus, într-un unghi de circa 45 de grade. Persoanele cu mod auditiv dominant, privesc direct în partea dreaptă, iar cei chinestezici, în partea dreaptă jos, într-un unghi de

45 de grade. Dacă sunt adresate întrebări care îi obligă să apeleze la memorie, după câteva minute de conversație, se poate determina modul dominant de gândire și exprimare al suspectului audiat.

Alegerea numărului anchetatorilor trebuie să țină cont de numărul suspectilor sau inculpaților care sunt audiați uneori simultan, dar în același timp trebuie să aibă în vedere securitatea fizică a anchetatorilor, mai ales în cazul suspectilor cunoscuți cu unele dezechilibre sau tulburări ale personalității. Există situații în care mărturisirea o poate obține doar un singur anchetator, de regulă cel care simte că i-a câștigat încrederea suspectului. Nu în ultimul rând atenția va fi acordată aspectelor procesuale: prezența apărătorului din oficiu/ales, a căror respectare.

3. Concluzii

*Tactica ascultării suspectului (inculpatului) în procesul penal, poate fi definită drept acea parte a tacticii criminalistice care în scopul obținerii unor declarații complete și fidele, elaborează, cu respectarea normelor procesual penale, un ansamblu de procedee referitoare la organizarea ascultării, la elaborarea planului pe baza căruia se va desfășura ascultarea, la modul propriu-zis de efectuare a acestei activități, la modul de fixare a declarațiilor suspectului (inculpatului), precum și la verificarea și aprecierea acestora.*⁷ Pentru a-și îndeplini obligațiile cu bună credință, cu prilejul ascultării suspectului sau inculpatului, organele judiciare au obligația consemnării probelor propuse de acesta, indiferent dacă sunt în favoarea sau în defavoarea sa. Dacă în cazul unei ascultări derulate în faza de urmărire penală, mărturisirea constituie o țintă realistă, în cazul ascultării inculpatului în instanță, într-o ședință publică, probabilitatea obținerii unei mărturisiri este aproape inexistentă. Foarte puțini infractori mărturisesc din proprie inițiativă, iar în cazul în care întrebările adresate de anchetator sunt inadecvate, de natură să-l compromită pe suspect, și mai puțini o fac.

Infractorii mărturisesc doar dacă au un motiv bun să o facă. Anchetatorii trebuie să identifice modalitățile legale adecvate, prin care să inducă suspectului sau inculpatului alternativa recunoașterii, ca fiind una cel puțin rezonabilă sau poate chiar mai avantajoasă decât negarea.

Desigur, pentru obținerea mărturisirii- ținta oricărui anchetator, nu este suficient să-ți pregătești interogatoriul sau să adopți o anumită tactică, însă dacă aceste reguli sunt ignorate, eșecul este aproape sigur. Alături de pregătirea minuțioasă a planului de anchetă cu variantele adecvate evoluției interogatoriului, organele de urmărire penală își pot spori șansele de reușită prin însușirea și aplicarea tacticii adresării întrebărilor⁸ și nu în ultimul rând prin deprinderea de a analiza din punct de vedere psihologic răspunsurile primite.

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE

1. Voicu, C., Olteanu, G., Păun, C., Pletea, C., Lazăr, E.,(2008) „Ascultarea persoanelor în cadrul anchetei judiciare”, Editura AIT Laboratories, București, 2008;
2. Inbau, Fred E., Reid John E., (1986), „Criminal Interrogations and Confessions”, Baltimore, MD: William and Wilkins;
3. Ciopraga A. (1986) “Criminalistica. Elemente de tactică”, Iași, Univ. “A.I. Cuza”;
4. Hess, J.E., (2010), „Interviewing and Interrogation for Law Enforcement, -Second Edition”, New Providence NJ, Matthew Bender & Company, Inc., a member of LexisNexis Group;
5. Butoi T., Stolojescu G., Ștefan E.C., (2014), “Analiza comportamentală în procesul penal”, București, Editura Pro Universitaria;
6. Stancu E, Moise C.A., (2014), “Criminalistica -Elemente de tehnică și de tactică a investigării penale”, ediția a II-a, București, Editura Universul Juridic;
7. Udrioiu M., (2010), “Drept Procesual Penal”, București, Editura C.H. Beck

* Brigada de Combatare a Criminalității Organizate Alba Iulia.

¹ Udrioiu M., (2010), “Drept Procesual Penal”, București, Editura C.H. Beck, p.99

² Butoi T., Stolojescu G., Ștefan E.C., (2014), “Analiza comportamentală în procesul penal”, București, Editura Pro Universitaria, p.246

³ Ciopraga A. (1986) “Criminalistica. Elemente de tactică”, Iași, Univ. “A.I. Cuza”, p.477

⁴ Stancu E, Moise C.A., (2014), “Criminalistica. Elemente de tehnică și de tactică a investigării penale”, ediția a II-a, București, Editura Universul Juridic, p. 243

⁵ Butoi T., Stolojescu G., Ștefan E.C., (2014), “Analiza comportamentală în procesul penal”, București, Editura Pro Universitaria, p.248

⁶ Hess, J.E., (2010), „Interviewing and Interrogation for Law Enforcement, Second Edition”, New Providence NJ, Matthew Bender & Company, Inc., a member of LexisNexis Group, p. 10

⁷ Ciopraga A. (1986) “Criminalistica. Elemente de tactică”, Iași, Univ. “A.I. Cuza”, pag. 137

⁸ Voicu, C., Olteanu, G., Păun, C., Pletea, C., Lazăr, E., (2008), „Ascultarea persoanelor în cadrul anchetei judiciare”, București, Editura AIT Laboratories s.r.l., p. 155- 160

Seminarul profesional
Interpretarea criminalistică și medico-legală a unor elemente materiale

TEHNICA PROFILING-ULUI ÎN INVESTIGAȚIILE CRIMINALISTICE

DOI:10.24193/SUBBiur.62(2017).2.7

Published Online: 2017-06-15

Published Print: 2017-06-30

Bianca CÂRDAN*

Abstract: *The profiling technique in forensic investigations. The psychological profile of the criminal is a complex process of identifying it, by analyzing the nature of the offense committed and the mode of committing it. This technique can provide information on the type of offender, while reducing the suspect circle. Due to the modernization of society, many criminals have come to know how to alter the crime scene so that their traces are lost. That is why the profiler will have to carefully and professionally investigate the scene of the crime in order to discover the traces of the offense and at the same time to be able to reproduce mentally the thread of the events. Profiling is therefore important in forensic research, and it is precisely in order to discover and interpret the traces of crime and its author.*

Keyword: *profiling, serial killer, criminal investigation, psychological profile, traces.*

Rezumat: *Profilul psihologic al infractorului reprezintă un proces complex de identificare a acestuia prin analiza făcută asupra naturii infracțiunii săvârșite și a modului de comitere. Prin această tehnică se pot furniza informații cu privire la tipul de infractor prezent în cauză, reducându-se totodată cercul de suspecți. Datorită modernizării societății, mulți criminali au ajuns să știe să altereze locul faptei în așa fel încât, urmele acestora să fie pierdute. De aceea, profilerul va trebui să cerceteze cu atenție și profesionalism locul faptei pentru a fi descoperite urmele infracțiunii și, totodată, pentru a se putea reproduce mental firul evenimentelor petrecute. Profiling-ul este, așadar, important în cercetările criminalistice, impunându-se tocmai pentru a se descoperi și interpreta urmele infracțiunii și autorul acesteia.*

Cuvinte-cheie: *profiling, criminal în serie, investigație criminalistică, profil psihologic, urme.*

În literatura de specialitate, termenul de profiling este descris ca fiind „o tentativă academică de a furniza agențiilor de investigații informații specifice despre tipul de infractor care comite o anumită crimă”¹. Într-o altă accepțiune, Brent Turvey definește profilul psihologic ca fiind „procesul de a deduce caracteristicile de personalitate distinctive ale indivizilor responsabili de comiterea actelor criminale”².

Pornind de la definițiile menționate mai sus, putem afirma că „profilul psihologic” echivalent cu denumirea de „psihocriminalistică” este un proces complex de identificare a infractorilor, prin care se arată caracteristicile de personalitate și comportamentele acestora, modelele motivaționale, bazându-se pe analiza câmpului infracțional. Această nouă metodă de investigare a infractorilor mai este cunoscută și sub termenul de „criminal profiling”, adică investigație psihologică, profil comportamental sau cu alte cuvinte profilul infractorului. Oricare dintre aceste denumiri se referă la un singur lucru, și anume la „știința identificării infractorului, bazată pe analiza naturii infracțiunii sau a modului în care a fost comisă.”³ După cum se poate observa, prin aplicarea tehnicii de profiling nu se poate identifica un individ anume, ci se pot oferi date referitoare la personalitatea și tipul de criminal care ar fi putut săvârși fapta, direcționând în acest sens cercetările într-o anumită direcție, reducându-se totodată cercul de suspecți și ajungând mai repede la finalitatea investigației. În România, Dr. Nicolae Zamfirescu este promotorul aplicării tehnicii de tip profiling pentru investigarea crimelor cu autori necunoscuți.

Crima este un fenomen de devianță socială a unei persoane care vine în contradicție cu un set de norme de conviețuire socială considerate fundamentale pentru o orânduire socială. Cu alte cuvinte, aceasta este un fenomen infracțional complex, datorită factorilor care îl compun și totodată datorită multitudinii și diversității formelor în care se manifestă, fapt care nu poate fi înțeles decât pe baza psihocriminalisticii, cu toate implicațiile sale. În ultimii ani, se remarcă o creștere ascendentă a infracțiunilor de violență, astfel că autoritățile însărcinate cu descoperirea criminalilor în serie și nu numai, ar trebui să își adapteze metodele de investigare cu anumite metode moderne, folosite în țările occidentale, procedee care au demonstrat pe deplin viabilitatea lor în demersul identificării omuciderilor cu autori necunoscuți. Prezența criminalilor în serie o regăsim în tot arealul geografic de pe mapamond, cu vârfuri numerice mai însemnate în țările care au și populație mult mai densă, acest fenomen al criminalității îndreptându-se spre o „globalizare”. „Indiferent de aria geografică și culturală în care au loc, există elemente de particularitate care se remarcă de la o societate la alta, de la o cultură la alta, de la o țară la alta. În Europa de Vest, cea centrală și în România de asemenea, crima în serie a fost și rămâne o problemă care trebuie studiată și contracarată.”⁴

Mulți criminali devin din ce în ce mai deștepți și foarte mulți dintre aceștia au început să știe să altereze locul faptei, deoarece media și serialele de tip CSI, Criminal Minds, îi învață. Un tip de crimă care a început să apară și în România este *Staging-ul*. Mihaela Brooks, criminal profiler, membră în American Investigative Society of Cold Cases, în prezentarea ei, în cadrul unui seminar profesional de criminalistică cu tema „Utilizarea metodelor de profilaj în investigarea criminalistică”, a subliniat diferența dintre *staging* și *precauție*, aceasta precizând că „*precauția* este acel act în care ucigașul ia ceva de la locul crimei, ștergând urmele, cu scopul de a înșela poliția. În schimb, *staging-ul*, este acel act intențional, voluntar, premeditat, unde criminalul alterează special locul faptei, făcând să pară ceva ce nu este, introducând ceva nou în câmpul infracțional, și de această dată nu de a înșela organele judiciare, ci de a-i conduce spre o altă pistă. Se simulează evenimente sau crime care nu au avut loc. Ceea ce este de subliniat la *staging*, este faptul că autorul aranjează locul crimei așa cum crede el că ar trebui să arate o sinucidere de exemplu, acesta fiind un indiciu important pentru autorități.”

Una dintre principalele tehnici de elaborare a unui profil psihologic este cercetarea locului faptei. Din perspectiva profiler-ului, cercetarea la fața locului este printre cele mai importante activități cuprinse în conceptul de *criminal profiling*, prezența sa impunându-se. Acesta trebuie să își reproducă mental firul evenimentelor petrecute, pentru a realiza un profil psihologic complex, oferind organelor prezente în câmpul faptei „filmul crimei în dinamica sa”⁵, comparând schițele mentale cu cele ale anchetei. „Tehnica de lucru a profilerului se bazează pe o profundă cunoaștere și înțelegere a psihologiei comportamentului uman.”⁶ De asemenea, este necesar a se face diferența între *modul de operare și amprenta psihocomportamentală* a infractorului, aspect căruia nu i se dă atenție în cele mai multe cazuri de către organele prezente la locul faptei și totodată sesizarea acțiunilor care sunt ilogice în raport cu derularea evenimentelor, însă ele au fost executate (ne ajută să descifrăm amprenta psihocomportamentală a autorului). Nu în ultimul rând, expertul psiholog trebuie să „anticipeze «comportamentul următor pretabil» contracarând pentru viitor «mișcările» autorului prin intuirea versiunilor optime cu grad rezonabil de credibilitate în identificarea acestuia.”⁷ Putem afirma cu tărie faptul că în timp ce un loc al faptei organizat indică premeditarea, iar făptuitorul evită să lase urme pentru a nu fi prins, un câmp infracțional dezorganizat ne duce cu gândul la ideea de acțiune spontană de a ucide sau un moment de nebulie al infractorului.

Câteva caracteristici ale profilului psihologic surprinse de Holmes:⁸

- ✚ Scena actului infracțional reflectă personalitatea autorului.
- ✚ „Semnătura” rămâne mereu aceeași, reprezentând elementul simbolic cel mai important al criminalului în serie, chiar dacă modul de operare se schimbă.

Urmele sunt foarte importante în realizarea profilului autorului, fiind „mijloace materiale de informație despre infracțiune și persoanele angajate într-un mod sau altul la săvârșirea ei.”⁹ Urmele de picioare lăsate la locul faptei ne indică sexul și vârsta făptuitorului, direcția de mers, punctele de staționare, dacă era sau nu în stare de ebrietate, neliniște sau chiar și starea de boală a autorului prin „unghiuri de deschidere variate, cu orientări spre valori negative; dese reveniri și oscilări”¹⁰ și starea de obezitate sau graviditate avansată atunci când autorul este o femeie. Urmele de mâini sau relief papilar ne conduc spre a aprecia dacă sunt lăsate pe obiectul primitiv de bărbați, femei sau copii, precum și înălțimea acestora. Spre exemplu dacă urmele de relief papilar au fost lăsate la o înălțime de 1,90 m, atunci excludem persoanele de talie mică din cercul de suspecti. Până în momentul de față, urmele papilare constituie cel mai sigur mijloc de individualizare a unei persoane.¹¹

În aceeași ordine de idei, cunoașterea victimei este primordială în procesul de identificare a autorului faptei și ne ajută să descifrăm relația cuplului penal victimă-autor. Personalitatea acesteia, structura și dinamica ei, evidențiază inteligibilitatea raportului cu criminalul.¹² De cele mai multe ori, criminalii în serie își aleg un anume tip de victime, având o importanță simbolică pentru ei, astfel că putem contura un profil psihologic al infractorului prin intermediul subiectului pasiv al faptei. Din cele spuse anterior, putem afirma că „un anumit tip de personalitate al victimei ne conduce, coroborând datele rezultate din cercetarea statică și dinamică a locului infracțiunii, din expertiza modului de operare, din concluziile medico-legale, către un anumit tip de personalitate au autorului infracțiunii.”¹³ De aceea este necesar a ști care sunt datele ce o definesc și anume: cercul de prieteni, obiceiuri, tabieturi, anumite vicii,

nivelul de educație și cultură, serviciul, localurile frecventate, antecedente penale sau contravenționale, ș.a.m.d, stilul său de viață impunându-se într-o mare măsură în profiling. Este necesar să studiem și să stabilim care este natura relației reale dintre victimă și infractor, adică să-i studiem în același grup social, aceeași cultură sau subcultură și să cunoaștem întreaga dinamică a evenimentelor, toate văzute în context și nu în afara lui.”¹⁴. În acest context, trebuie precizat și rolul de autopsie psihologică a victimei, care este la fel de importantă în procesul de identificare a făptuitorului, ocupându-se de tot ceea ce ține de psihicul acesteia.

De asemenea, rolul medicului legist în cercetarea locului faptei este unul complex, deoarece acesta ne furnizează date cu privire la natura și cauza morții și concluzionează asupra „legăturii cauzale dintre acțiune și consecințele sale.”¹⁵ Acesta trebuie să examineze în detaliu leziunile cadavrului, succesiunea, când au fost făcute, numărul și poziționarea lor „în raport cu diverse puncte anatomice de pe corpul victimei. Semnele particulare trebuie atent descrise, arătându-se natura, felul, amplasarea, forma, aspectul, culoarea.”¹⁶ Rănile de pe fața victimei pot să ne indice faptul că cei doi se cunoșteau, existând o tentativă de depersonalizare a acesteia. De exemplu, semnele de tortură, de canibalism, ne pot indica „semnătura” criminalului. De asemenea, „starea îmbrăcămintei poate oferi detalii asupra condițiilor de mediu în care a stat cadavrul.”¹⁷

Se impune a face o precizare în ceea ce privește profilajul psihocriminalistic, care îmbină cunoștințele criminalisticii cu cele ale medicinei-legale, oferindu-ne o interpretare corectă a locului faptei, având la bază următoarele premise:¹⁸

- ✚ Personalitatea infractorului se oglindește în scena și condițiile crimei.
- ✚ Criminalul va comite în mod repetat crime asemănătoare, datorită impulsurilor care îl marchează, iar modul în care ucide și „regizarea” locului crimei, ne indică suferințele acestuia.

Importanța medicului legist în realizarea unui profil psihologic este însemnată, deoarece acesta ne furnizează date în legătură cu cauza reală a morții și interpretarea tuturor leziunilor prezente pe corpul victimei, locul unde a fost găsită victima, poziția acesteia, în final făcând autopsia medico-legală, rezultate care ne pot indica modul de operare și „semnătura” criminalului în serie.

Așa cum am precizat mai sus, se impune a se face o precizare în ceea ce privește diferența covârșitoare dintre modul de operare și semnătura psihocomportamentală a criminalului. Așadar, pentru a înțelege mai bine semnificația termenilor, putem afirma faptul că „semnătura” criminalului în serie reprezintă acele acte inutile care le-a comis pentru a ucide victima și care nu erau necesare în săvârșirea crimei. Exemple în acest sens ar fi maltratarea, tortura, mutilarea cu ferocitate care duc la depersonalizarea victimei. „Profilerii FBI au descris «semnătura» ca fiind «realizarea fanteziilor unui criminal violent.»”¹⁹ De aici putem deduce faptul că, aceste fantezii sunt adânc înrădăcinate în conștientul lor, iar cu timpul le transformă în acțiuni, exprimând dorințele și ideile lor unice. Semnătura psihocomportamentală este sintagma-cheie în descoperirea criminalului în serie, fiindcă are la bază nevoile psihologice ale acestuia, nevoi care și-au pus amprenta asupra dezvoltării lui emoționale.

Spre deosebire de amprenta criminalului, prin *modus operandi* înțelegem felul în care criminalii în serie operează, adică unii acționează doar pe timp de noapte, unii așteaptă victima în mașină sau în locuința acesteia sau chiar în locuri publice. Tot astfel, modul de pătrundere poate fi diferit, modul de atac, obiectele care sunt folosite în săvârșirea crimei, data, ora, ș.a.m.d. Astfel, dacă „semnătura” reprezintă acele acte inutile, care nu sunt necesare în comiterea crimei, atunci *modus operandi* reprezintă actele care sunt necesare pentru a comite crima.

Așa cum am precizat mai sus, modul de operare se poate schimba de la o infracțiune la alta, ceea ce ne sugerează că este un „comportament învățat, care este dinamic și flexibil, care se dezvoltă în timp pe măsură ce infractorul câștigă experiență și încredere în sine.”²⁰

În opinia lui Ion Poenaru, modul de operare reprezintă „acel complex de activități, deprinderi și procedee folosite, ce caracterizează activitatea unui infractor înainte, în timpul și după comiterea unei infracțiuni intenționate.”²¹

Putem conchide, pe baza celor arătate mai sus, că tehnica profiling-ului ar trebui să constituie o reală preocupare a organismelor abilitate în acest sens, în vederea identificării autorilor necunoscuți. Este de neconceput ca această metodă sau acest *criminal personality profiling* să nu se impună în investigațiile penale ale poliției judiciare, deoarece imaginea unui ucigaș o regăsim în chiar urmele lăsate de acesta la locul faptei, fiind suficient ca acestea să poată fi interpretate.

BIBLIOGRAFIE

1. Barbu Nicu-Damian, Investigarea infracțiunilor de omor, Editura SITECH, Craiova, 2012, p.112.
2. Gheorghe Pășescu, Interpretarea criminalistică a urmelor la locul faptei. Master European-Criminalistică. Note de curs, Editura Era, București, 2006.
3. Ion Mircea, Valoarea criminalistică a unor urme de la locul faptei, Editura „Vasile Goldiș”, Arad, 1996.
4. Ioan Buș, Psihologie și Infracționalitate. Fundamente teoretice. Volum I, Editura ASCR, Cluj-Napoca, 2006.
5. Ioan Buș, Psihologie judiciară, Editura Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca, 1997.
6. Lucian Ionescu, Dumitru Sandu, Identificare criminalistică, Ediția 2, Editura C.H. Beck, București, 2011.
7. Magdalena Spiridon, Psihologia victimei-Sursă importantă de identificare a infractorilor, Revista Română de Psihocriminalistică, Anuarul 2007.
8. Mihaela Brooks, Introducere în profiling, Revista Română de Psihocriminalistică, Anuarul 2007.
9. Neculai Spirea Zamfirescu, Tratat practic de psihocriminalistică. Autori și adevăruri necunoscute, Editura Universul Juridic, București, 2010.
10. Neculai Spirea Zamfirescu, Logica cercetării criminale. Psihocriminalistica. Curs postuniversitar de poliție judiciară, Editura PRINTEURO, Ploiești.
11. Neculai Zamfirescu, Sorin Alămoreanu, Oana Zamfirescu, Criminal profiling: The romanian experience. Profile analysis of crimes committed by Rroma, Revista Română de Psihocriminalistică, Anuarul 2009.
12. Sorin Alămoreanu, Elemente de criminalistică, Editura ALMA MATER, Cluj-Napoca, 2000.
13. Tudorel-Severin B. Butoi, Criminali în Serie. Psihologia Crimei. Serial killer, profiler, psihopatul sexual pe terenul criminalității, Editura PHOBOS, București, 2003.

14. Tudorel Butoi, Psihologie judiciară. Curs universitar. Abordări teoretice și practice, Editura Trei, București, 2012.
15. Tudorel Butoi, Grigore Stolojescu, Cristian – Eduard Stefan, Analiza comportamentală în procesul penal, Editura Pro Universitaria, București, 2014.
16. Viorel Vasile, Investigarea crimelor și criminalilor în serie, Editura Ministerului Afacerilor Interne, București, 2013.
17. Viorel Vasile, Aspecte victimologice circumscrise actului criminal, Revista de Investigare a Criminalității, Anul V Numărul 1/2012.
18. Vladimir Beliș, Medicina legală în practica judiciară, Editura Juridică, București, 2002.

* Jurist; cardanbianca@gmail.com.

¹ HOLMES & HOLMES, p.3, apud Mihaela Brooks, *Introducere în profiling*, Revista Română de Psihocriminalistică, Anuarul 2007, p. 120.

² *Ibidem*.

³ Neculai Zamfirescu, Sorin Alămoreanu, Oana Zamfirescu, *Criminal profiling: The romanian experience. Profile analysis of crimes committed by Roma*, Revista Română de Psihocriminalistică, Anuarul 2009, p. 11.

⁴ Sorin Alămoreanu, *Elemente de criminalistică*, Editura ALMA MATER, Cluj-Napoca, 2000, p. 212.

⁵ Tudorel-Severin B. Butoi, *Criminali în Serie. Psihologia Crimei. Serial killer, profiler, psihopatul sexual pe terenul criminalității*, Editura PHOBOS, București, 2003, p. 62.

⁶ Ioan Buș, *Psihologie și Infraționalitate. Fundamente teoretice. Volum I*, Editura ASCR, Cluj-Napoca, 2006, p. 107.

⁷ *Ibidem*.

⁸ Tudorel Butoi, Grigore Stolojescu, Cristian – Eduard Stefan, *Analiza comportamentală în procesul penal*, Editura Pro Universitaria, București, 2014, p. 121.

⁹ Ion Mircea, *Valoarea criminalistică a unor urme de la locul faptei*, Editura „Vasile Goldiș”, Arad, 1996, p.24

¹⁰ Gheorghe Pășescu, *Interpretarea criminalistică a urmelor la locul faptei*. Master European- Criminalistică. Note de curs, Editura Era, București, 2006, p. 54.

¹¹ Lucian Ionescu, Dumitru Sandu, *Identificare criminalistică*, Ediția 2, Editura C.H. Beck, București, 2011, p. 12.

¹² Viorel Vasile, *Aspecte victimologice circumscrise actului criminal*, Revista de Investigare a Criminalității, Anul V Numărul 1/2012, p.82

¹³ Magdalena Spiridon, *Psihologia victimei-Sursă importantă de identificare a infractorilor*, Revista Română de Psihocriminalistică, Anuarul 2007, p.7 8.

¹⁴ Ioan Buș, *Psihologie judiciară*, Editura Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca, 1997, p. 87.

¹⁵ Vladimir Beliș, *Medicina legală în practica judiciară*, Editura Juridică, București, 2002, p. 409.

¹⁶ Barbu Nicu-Damian, *Investigarea infracțiunilor de omor*, Editura SITECH, Craiova, 2012, p. 112.

¹⁷ Neculai Spirea Zamfirescu, *Logica cercetării criminale. Psihocriminalistica. Curs postuniversitar de poliție judiciară*, Editura PRINTEURO, Ploiești, p. 48.

¹⁸ Sorin Alămoreanu, *Elemente de criminalistică*, Editura ALMA MATER, Cluj-Napoca, 2000, p. 218.

¹⁹ Douglas J., Burgess A., *Crime classification Manual*, Editura Pocket Books, 1992, p.46, apud. Viorel Vasile, *Investigarea crimelor și criminalilor în serie*, Editura Ministerului Afacerilor Interne, București, 2013, p. 80.

²⁰ Tudorel Butoi, *Psihologie judiciară. Curs universitar. Abordări teoretice și practice*, Editura Trei, București, 2012, p. 70.

²¹ Ion Poenaru, *Prezent și perspectivă în știința criminalistică*, Editura MI, 1979, p.229, apud. Neculai Spirea Zamfirescu, *Tratat practic de psihocriminalistică. Autori și adevăruri necunoscute*, Editura Universul Juridic, București, 2010, p. 253.

Seminarul profesional
Interpretarea criminalistică și medico-legală a unor elemente materiale

**DIVERSIONS FORMS AND THE RELATION OF THE PROSECUTION AND
INVESTIGATION IN THE CRIMINAL PROCEDURAL LAW**

DOI:10.24193/SUBBIur.62(2017).2.8

Published Online: 2017-06-15

Published Print: 2017-06-30

Vince VÁRI*

Abstract: *The social expectation of efficiency against criminal investigation is formulated more and more vigorously. The efficiency of investigations can be apprehended through exploring the statistically measurable criteria of success and also through applying the rules of criminal procedure law legally and expertly. The police fulfill all these with strictly obeying the legal and professional regulations enforced by the prosecution. However, the result-centric requirement system makes the whole criminal jurisdiction system contraproductive if the directing conditions and activity competences of the structure and the function of the subsystems (the prosecution, the police) are not settled clearly along a uniform efficiency aim philosophy. Their own internal functional management adjusted to the general function of the police can easily conflict with the criminal investigation activity directed by the prosecution. For this reason, only creating the legal institution of cooperation between the subsystems can make way for improving the whole jurisdiction.*

Keywords: *efficiency, case selection, diversions, simplifying investigation*

Introduction

In Hungary, investigation is done by the police under the judicial supervision and effective professional direction of the prosecution, which has little independence in initiating diversion procedure methods. Legally, thus it is hardly appreciated that first investigation authorities get into contact in time and space with events happening in the outworld and having relevance from a criminal law point of view. May attention get lost over the condition that the investigation authority operates a kind of selection mechanism in the form of hidden diversions¹ under the pressure of efficiency expectations and necessity, and also in the lack of simple diversions²? Surely, yes. American lawyers studying the European procedure systems has also pointed at: 'the principle of compulsory procedure requires the impossible: enforcement of the law, meanwhile delinquency and violent struggle for obtaining goods are increasing. There is an imperative necessity for changes with leaving

principles in force, and where formal law or ideology do not make it possible, informal procedures must be worked out.³ Today it is a banal establishment that jurisdiction authorities doing criminal investigation are able to deal with only a particular proportion of the cases, since all the crimes cannot be revenged, and neither structural changes nor staff increase mean a solution.⁴

1. Relation of the Prosecution and Investigation

Apprehending the notion it seems to be expedient to examine the summary opinion of the penal board of the „Kúria”⁵ which analyses legal practice. When examining the legality of the accusation, the Analyser Team came to the conclusion that the existence of the suspicion and increasing it towards verification during criminal procedures – on the basis of rationality and legality – is enough guarantee to eliminate hidden diversions, also terminating illegal procedures determined by ‘success view’. *‘There is no reason to assume that a criminal procedure starts with a ‘blind investigation’, ‘goes on track’ and cannot be stopped – sticking to the example it stays on track -, ‘its success’ produces a perpetrator who becomes a convict, in comparison with it, high accusation success is the negative figure of criminal procedures, the self-justification of the office.*⁶ The serious deficiency of this argumentation is that it neglects the uncontrollable human and structural ‘elements’. The investigation authority gets to know and finds out past actions immediately and directly, and assesses them immediately.⁷ Its efficiency can be assured with practicing it which, however, bumps into resistance with the hierarchic and normative expectation system of the prosecution which directs activities. That is the seemingly thorough regulation exactly which locks the investigation authority into the stocks of ‘success endeavour’ and, blocking criminal investigation, makes it the playground of the discretionary scope for action of law enforcement. *‘On the other hand, the pejorative, negative meaning of accusation success based on the ‘weakness’ and compliance of the court, is not relevant as well. It , that is, neglects that the risk of accusation is lower and its possible success is higher in a system where investigation is regulated.(...) In case of a not regulated investigation the risk of accusation – obviously – is higher and, consequently, the rate of its success is lower. The standpoint which ‘accuses’ the high rate of accusation success, neglects that there are not fewer but more criminal procedures because investigations are regulated.*⁸ Being regulated cannot increase the rate of accusation success because the success of investigation dissolves in the success of accusation only in theory, otherwise, it has its own success objectives and performance measuring system. The success of accusation can be seen clearly only in the mirror of the success of investigation and reconnaissance, deducing from it, it is not difficult to understand that in case of limited sources, the compulsion of selecting cases appears in all phases of the investigation. It increases the number of selecting cases and of illegal procedures as well, by increasing regulations and by the stress of over-proving. In this way, efficiency will not be assessed in the correspondence of the mutual result factors of the two systems, but much rather in the performance evaluation principles which qualify the work structure of the independent subsystems.

It is also well demonstrated by the considerably different objective figures: namely the rate of investigation success and accusation success. Accusation success⁹ is mainly the proof whether the 'cases of accusation'¹⁰ are suitable for verification, and not the proof of investigation success.¹¹ The prosecutor helps cases being suitable for accusation by the right of giving orders to do real verifications. *'Accusation success is primarily the consequence of the success of the investigation – and only in accordance with this, the representation of accusation. That is, accusation success cannot be regarded a negative category by itself.'*¹² To tell the truth, accusation success can only be regarded a negative category when comparing it to low investigation success, if the investigation authority select cases or the diversionary toolbar is out of their reach.

The investigation authority may only reach vital efficiency improvement in case of promoting informal and confidence-based relation with the prosecution which directs the investigation. In other countries the high rate of accusation success is not inevitably the result of the regulation of investigation, as the differentiated judgment of cases may have an important role there, and as a result of it, cases reaching trial are bound to suffer smaller informal selection mechanism before the inquiry phase¹³ of investigation. It demonstrates quite well that in Anglo-Saxon countries cases ending in a confession do not reach trial, relieving courts with it.

The determinant of the relation system is practically the different success mission and partial interdependence, furthermore dependence on each other. The prosecution expect cases of proper quality, which are revealed and investigated, and suitable for accusation, on the other hand, the investigation authority expect fewer other verification tasks and other restrictions, respectively measures deriving from legality worries. Today both subsystems struggle with significant overload, in this way the own diversion action plan of the prosecution – which definitely finds shape in expedited or consensus procedures - does not inevitably work properly because of the overload of the investigation authority, for lack of coordinating the operation direction of the two work-organizations.

2. Diversion or Differentiation

The increase of significant burden of cases and the lack of resources urged penal jurisdiction systems to operate filters in the different levels of criminal procedure which let only some parts of cases go further, in this way they release the further elements of the system.¹⁴ The first jurisdiction participant filling the part of such a formal¹⁵ filter is the prosecutor. The Recommendations of the Council of Europe urge that the discretionary authority of the prosecutor must be extended so that cases with less importance should not get to the court, but get stuck at the prosecutor.¹⁶ It is not essential, on the contrary in many cases it is not expedient, that a case gets to the court phase. The range of the authority of considering cases is largely determined by the principles of the criminal procedures of the certain states. whether they are based on the principle of legality¹⁷ or on the principle of opportunity.¹⁸

Even before the R (87) 18. Recommendation, the dilemmas of jurisdiction were outlined by 1970, which demanded urgent solutions. Kerezsi named three main sources of 'crisis':

1. experimental crisis: caused by those research results which questioned the efficiency of rehabilitative treatment;
2. resource crisis: caused by the increasing number of convicts in penitentiary institutions;
3. theoretical crisis: caused by the authorization of using discretion by treatment institutions.¹⁹

The well-known management attitude of enterprises offered a solution to the challenges of efficiency, which made its way into the organizational reform of criminal jurisdiction.

The development of management attitude had an effect on four fields of jurisdiction:

1. organization development;
2. the tasks and functions of institutions;
3. appearing efficiency and success viewpoints in the assessment;
4. reforming the personnel of criminal jurisdiction organizations.²⁰

In consequence of the new attitude, more and more diversion forms appeared in the criminal procedures of the different legal systems, since these may obviously and significantly reduce the costs of criminal procedures.

Similarly, the double gauge penal politics meant a breakthrough – under the aegis of efficiency – by the 80ies and 90ies, which is the separation of the perpetrators of slight crimes from the perpetrators of serious crimes (significant crimes, qualified cases multiple violent recidivous criminals). Both were treated differently, different procedures were added to the two categories. Different alternative punishments can be used in larger numbers against perpetrators of slighter crimes, emphasizing diversion which could reduce not only the work-load of courts, moreover, it was cost efficient, and also had reparation solutions against the participants of the procedure. As Korinek said in 2003: *'Against bagatelle criminality it is more expedient to spread the conflict solving practice of alternative sanctions which have more and more civil law elements.'*²¹

In order to achieve a more efficient activity, it is a requirement that the criminal procedure law assures enough possibility for the crime investigation authority to synchronize its resources. The contradiction deriving from the differences of the activities and operation direction of the investigation authority, is treated completely differently by those European countries which have bigger past of law or more pragmatic attitude. The question, independently from the type of the legal system, shows a connection with the theoretical concern of some main procedural criteria or principles, such as legality, opportunity or the application scope of diversions.

3. R (95) 12 European Council Recommendation about the Management of Criminal Jurisdiction

This significant European Council recommendation deals with the management system of the criminal jurisdiction system from the side of efficiency. The aim of the

recommendation is to promote the efficient and successful criminal jurisdiction. With respect to it, the recommendation drafts the managing principles, strategies and procedures of jurisdiction.

The recommendation outlines four models to achieve efficiency and success:

- the *latosensu* 'procedure law' model, which reduces the number of cases, on new criminalpolitical considerations;
- the *strictosensu* 'procedure law' model, which aims to simplify cases;
- the 'management' model which wishes to realize the most optimal utilization of resources and to increase the performance of the system;
- the 'financial' model, which wishes to achieve the above mentioned aims with assuring financial resources.²²

The rationalization aspect of the structural management of the recommendation lies on the appreciation of the significance of the principles as follows:

- Dividing workload inside the organization.
- Managing infrastructure which mainly means geographical and material allocation.
- Managing human resources – efficient management of human resources, training and career system, and optimising the amount of work compared to the personnel.
- Information and communication – outer and inner information management and the methods of keeping contact with citizens.²³

The principles of the recommendation mainly have suggestions in connection with management structures in terms of efficiency, in contradiction to the R (87) 18 recommendation which arranges *strictosensu* procedure²⁴ law questions, and which mainly gives opportunity and diversion patterns in order to simplify criminal procedure. Another much earlier European Council Recommendation also declares the fundamental demand of acceleration: 'everything must be done in order to shorten the time needed for decisions in a case.'²⁵ This principle corresponds to the European Treaty of Human Rights paragraph 6, point 1, hereinafter Treaty, and in accordance with it, the delay of court equals with refusing jurisdiction.²⁶ Therefore there is a need for revising old legal institutions, and for assuring the adequate number of personnel and equipment.

4. 'Wasted' Chance: the Concept of the Currently Effective XIX. Criminal Procedure Law of 1998

Nearly 20 years ago, in 1994 the Government made the concept of the new criminal procedure law public, in the form of government regulation.²⁷ In it the government drafted that the main task of investigation is to inform the department of the prosecutor, thus investigation must fundamentally aim to clear up the current evidentiary methods, not to put down the proving facts. Except the unrepeatable verification actions, knowledges acquired during evidentiary methods do not have to be written down.

The codification conception wanted to develop such a system of calling to account, in which responsibility is decided at the trial, in respect of the principle of immediacy, and

in which the principle of contradiction is more dominated, within it the right of disposal of the parties. The conception determined the aspects of developing the new law in eight points, and one of the points was the enforcement of the principle of function division, clearly defining the tasks of the police, the prosecutor and the judge. Furthermore, besides the dominance of the basic procedure, creating simplified procedures in order to differently judge cases. During investigation, detailed written work may be omitted in case of parts of the cases, because it has no guarantee significance. Judging certain crimes – especially economic crimes – makes it essential to prepare the cases properly for the trial. In those procedures, of course, documentary evidence is dominated and it requires the judge to bring them to the trial with an up to date method.²⁸

The question arises with reason in the process of legislation that how the reform of organizational order relates to the reform of procedure law, which has bigger density. organizational reform was put to the second place, so it is always exposed to the current financial situation, so procedure law is forced to wait for coming into effect.

It was regarded as an evidence that within the order of procedure, in connection with clearing up, establishing, considering and assessing the facts, inquisition and accusation elements must be in balance. *'Another evidence, can be generalized, is that a procedure has two equal phases, and it would not be appropriate if they built on each other or fell behind each other. They would lead to repeated mechanism or needless repetition and both harm criminal jurisdiction. Either because, though the decision will be non-appealable but it will not be satisfying, or because timeliness deteriorates. Therefore the regulation is correct if the basis of the procedure is the facts established during the investigation and accused, but there is no need to give the case back for a supplementary investigation if completion of verification is needed.'*²⁹

The third evidence was connected to the performance of the authority. According to international experience, the procedure form standing on the ground of legality could not be hold for more. Its slight correction was the suspension of the investigation against the accused who cooperated. Though, connected to several other forms of judicial proceedings, opportunity was put into the act, which left the 'broker' position to the prosecutor, so the prosecutor could decide using more simple forms of procedure. At the same time, - deteriorating the main rule – the act assured the opportunity of independent investigation for investigation authorities as well, and gave them the authority of making decisions without the contribution of the prosecutor, without an injury on the principle of legality. On the other hand, such elements were not introduced which would have mixed the elements of the Anglo-Saxon trial with continental law. Instead of the radical reform of the legal institution, the scheduled 'reorganization' of jurisdiction seemed to be the passable road, which was mainly reasoned with the inflexibility of law enforcement.³⁰ Thus seemingly, in spite of a considerable re-regulation, the organization did not follow the notion of the act in all detail. The relation between the criminal investigation departments of the police and the prosecution was not set to the reform, and their organization structure was not reorganized according to the changes of procedure order, which was thanked to the 'fulfilment' of

urgent political will. *'If the social-political and professional conditions of organizational reform are not given, such modification of the procedure law is needed which restores harmony between law and its enforcer.'*³¹

Beyond the fail of organizational changes, it was a vain hope to expect much from formal reliefs. *'I think that the new Criminal Procedure Law rehabilitates criminalistics with the codification of other data obtaining activities of the investigation authority and with the authorization of reports which substitute police records (168.§). It gives a wide-ranging opportunity for the investigation authority to find out – under less formal and bureaucratic circumstances - where, how and what further knowledge can be obtained, and in what respect they help to reconstruct past actions. Nevertheless, in my opinion, the main aim of investigation – especially in case of personal evidences - must be not creating evidences and records of evidence being used directly in court. Wider space must be given for the investigation authority to inform the prosecuting about verification opportunities.'*³²

So the endeavour has failed, procedure order has got back to what it was like the act of 1973.I. in many respects.³³ During professional debates, however, many experts objected that if concessions were made in written work – for example, testimonies, evidentiary facts were not written down -, guarantees would suffer damage. Courts has also indicated that in those cases trials will not be well prepared and they cannot prepare for questioning the accused and witnesses. They managed to reach that investigation means not only collecting verification methods but fixing evidentiary facts 'surrounded by guarantees' as well. Unrestricted time frame means that the legislator is definitely generous with the prosecution when prolonging investigation deadlines, and therefore today in almost every non-patterned cases investigation lasts for several months and quite often for years. During that, witnesses are interrogated and confronted several times, several hundred or thousand pages of investigation document are made, making the preparations of the court 'easier'. Such an investigation inevitably orients the court – which conscientiously studies the documents of the investigation - towards accusation. Has it become a more constitutional state with the investigation verification? Recognition during investigation is one-way, approach is determined and subjective, investigation has become full circle and more time-consuming. Recording investigation and verification testimonies is extremely shifted. The judge's interest is to uphold all the testimonies, otherwise the case cannot be easily and simply judged. The primacy of judiciary verification must be increased, and most evidences would happen there. It would have the advantage of shortening the time of procedures and timeliness in procedures would improve.³⁴

Bánáti clearly considers the exaggerated subordination to the prosecutor as the weakening of the constitutional state, and the deceleration of procedures is thanked to overvaluing the role of investigation, and he finds the only proper solution if the border of the judiciary main phase is shifted and relocated. It basically leads to the same initial dilemma, which has been sharpened during the debates before the codification and in connection with the conception, and as a result of enforcing interests, it resulted in the supremacy of courts, in the undervaluation of the formal role of investigation, in practice – agreeing with *Bánáti* – in the spreading the dominance of criminal work.

The Achilles heel of the question is rather hidden in increasing the scope for action of the investigation authority, in differentiating procedures on the basis of summary, and in initiating and conducting diversions by the investigation authority. It is also verified that the regulation reducing the scope for action of the former Criminal Procedure Law has been broken through by the practical claim caused by overload, which has brought several former legal institutions back under the pressure of compulsion.³⁵ However, the differentiated easing solution of minor offence procedure has totally got out from the act, so the investigation authority has been left without summary procedure differentiation based on criminal law.³⁶ Because of its efficiency mission and work organization overload, simple and easily investigated cases have become primary, its 'hidden' diversionary selection activity has become even stronger.

Seeking the solution, it can be easily found out that the contradiction might be resolved from two directions: on the one hand, widening diversionary opportunities and introducing procedural differentiation based on criminal law. On the other hand, in case of fundamental procedures besides summary procedures, by resolving the contradiction of success of the subsystem, the operation management of the examination work organization should be placed under the prosecution.

Instead of Summary

Besides the previously explained efficiency obstacles, other questions arise in managing the efficiency crisis of criminal investigation as well. Such question, among others, is the 'pyramid'-like model³⁷ which regulates the authority of the investigation authority, and it gives disproportionately a lot of cases to the local investigation authority, overloading its capacity – with a rigid and unjustified allocation – with it. Besides, it also holds the possibility of transferring cases from superior organizations, and the local investigation authority has no chance to protest against it, though, because of its current overload it is not able to investigate at a high standard. On the other hand, the Criminal Procedure Law does not distinguish simple and fundamental procedures, so in case of offence investigations of minor importance, investigation is done with the same compulsion of 'over-assurance' and guarantee. Simple investigations might expressly be differentiated within the scope of cogent independent procedures and with strict enumeration in the Penal Code. Its main reason is that it is complicated and time consuming to investigate crimes and these features can be imagined neither in the duality of offence and crime, nor in the level of the sanction. The basis of the enumeration is made by cases of simple factual and legal judgement falling within the competence of local authorities, and which appear in large numbers. There is a social and legal-political demand on fast and efficient investigations, which requires the fast and successful solution of such cases. The simplifying method of investigations causes the capacity increase of criminal investigation authorities, which will be realized in improving quality and in activating crime prevention.

The diversionary output of cases is similarly weakened that initiating consensual procedure (mediatory procedure) belongs to the authority of the prosecution. The standpoint can be hardly defended, that if there is the intention of consensus from both sides, the suspect has admitted the action, and able to and willing to compensate the damage, finishing the criminal procedure in such a way will depend on the decision of the law enforcer.³⁸ Considering the perpetrator, recidivous perpetrators would be given the chance of such a finish not more than once, but in case of multiple or special recidivous perpetrators it would be clearly excluded. The nature of the crime would also be considered by the cogent regulation in form of enumerating concrete chapters. Crimes which appear in relatively large numbers cannot be excluded from this circle, such as rowdyism or crimes related to documents. In those cases, after recompensing the damage for the offended, the prosecutor would order doing social, useful work in the form of diversion if the perpetrator accepts it. If the perpetrator does not perform it within the given deadline because of his own fault, the investigation and the criminal procedure may be done within the scope of plenary suit.

The empirical examination of the researcher who examines the efficiency of investigation has also supported that the procedural forms of differentiated calling to account – thus the simplified procedures – are in positive connection with the efficiency of procedures. Evidentiary rules used during judging cases of simple factual and legal judgement and the confession of the accused contribute to that in 90% of the examined sample, the case would be end with establishing criminal responsibility.³⁹

As an epilogue, nothing would be more expressive than quoting professor *Farkas Ákos* as an authentic answer to the initial question of 'why is it important to improve the efficiency of criminal jurisdiction?': *'The bigger the tension is between the expectations against criminal jurisdiction, the sense of security of the society and the performance of the jurisdiction system, the bigger the chance is of emerging a repressive-autoriter criminalpolitics.'*⁴⁰

BIBLIOGRAPHY

1. Barabás, A. T: Börtön helyett egyezség? Mediáció és más alternatív szankciók Európában. Budapest, 2004. KJK-KERSZÖV Jogi és Üzleti Kiadó
2. Bánáti János: Gyorsítás versus garanciák. A magyar büntetőjogi társaság jubileumi tanulmánykötete. Budapest-Debrecen-Pécs, 2011.
3. Burgstaller: Perspektiven der Diversion in Österreich aus der Sicht der Justiz. in: Perspektiven der Diversion in Österreich. (Interdisziplinäre Tagung vom 27 bis 29 April in 1994 in Innsbruck). Bundesministerium in Justiz. 1995.
4. Bócz Endre: Legalitás, oportunitás és az ügyész diszkrecionális jogköre, Rendészeti Szemle, 1994.
5. Bócz Endre: Az eljárásjogi törvény és a kriminalisztika. Belügyi Szemle. Issue 2003/7-8. Farkas Ákos: A falra akasztott nádpálca avagy a büntető igazságszolgáltatás hatékonyságának korlátai. Osiris kiadó. 2002.
6. John McEnemy: Bűnügyi nyomozás és büntetőjogi felelősségrevonás az Egyesült Államokban. I.rész. Rendőrségi Szemle, 1992./11.

7. dr. Fakó Edit: Diverzió a német, az osztrák és a magyar büntetőeljárásban. PhD. thesis – Miskolci Egyetem, Állam-és Jogtudományi Kar – Deák Ferenc Doktori Iskola.2003. Miskolc.
8. Herke Csongor: A német és angol büntetőeljárás alapintézményei. Egyetemi Jegyzet. Pécs. 2011.
9. Herke Csongor: A francia és az olasz büntetőeljárás alapintézményei. Egyetemi Jegyzet, Pécs. 2012.
10. Hermann.J: „Diversion und Schlichtung“. Zeitung für gesamte für Strafrechtswissenschaft, 96(1984)
11. Hirano: „Diversion und Schlichtung“. ZStW 93 (1981).
12. Dr. Kadlót Erzsébet: A jogbizonytalanság múzeuma, avagy barangolások az új büntetőeljárás törvény útvesztőiben. Magyar Jog.Issue 2004.1.
13. Kerezi, Klára: Kontroll vagy támogatás: az alternatív szankciók dilemmája. Budapest. CompLex Kiadó Jogi és Üzleti Tartalomszolgáltató Kft. 2006.
14. Kertész Imre: A legalitás eróziója, az opportunitás inváziója, Magyar Jog, April 1998.
15. Korinek László: Tendenciák. Belügyi Szemle. 2003/1.
16. Korinek László: A bűnügyi tudományok helyzete. Magyar Tudomány. Issue 2007.12.
17. Márki Zoltán: Az új büntetőeljárás törvény és újdonságai. Belügyi Szemle. Issue 2003. 7/8.
18. Miskolci László: Egy konferencia tanulságai, avagy a magyar büntetőeljárás továbbfejlesztésének az ügyész-e a kulcsszereplője. Ügyészek Lapja, 2001/1.
19. Nagy Anita: Eljárást gyorsító rendelkezések a büntetőeljárás bírósági szakaszában (PhD thesis). 2007.Miskolc.
20. Nagy Zsolt- Kovács Judit: A társadalmi szabályok hatása a büntetőeljárás szabályokra a rendszerváltozás után.
21. Nyíri Sándor: Az ügyészség és a nyomozóhatóság kapcsolata. Belügyi Szemle. Issue 2003/7-8.
22. Szabóné Nagy Teréz: A büntető igazságszolgáltatás hatékonysága. KJK.Budapest.1985.
23. Sléder Judit: A büntetőeljárás megindítása. (PhD. manuscript), 2010. Pécs. Ügyészségi értesítő. Volume XXX. Issue 1994.1.
24. http://www.euro-justice.com/member_states/austria/country_report/1362/ (downloaded:17 June 2014.)
25. Steve Clarke: Trends in crime and criminal justice, 2010.Eurostat. Statistics in focus. 18/2013. (downloaded: 16 June 2014.)

Legal Sources

- A vád törvényességének vizsgálata. 2013.Összefoglaló Vélemény. Kúria, Büntető Kollégium, Joggyakorlat elemző Csoport. 2013.El.II.E.1/4.April 2014.
- Büntető Perrendtartás (1877. II. 1.-i Büntető perrendtartás (Strafprozessordnung, StPO) 1987-es egységbe foglalva)
- StPOKommentar §. (KommentarzuStPO),(Hrsg): Leuterhand,1998.
- Bírószervezeti Törvény, (Gerichtsverfassungsgesetz, GVG 1975-ben egységbe foglalva) 2002/1994.(I.17.) Korm. határozat a büntetőeljárás-jog koncepciójáról
- The provisions of A büntetőeljárásról szóló XIX. törvényt (Be. tv.) módosító 2010. évi CLXXXIII. törvény
- R (87) 18. számú Ajánlás, a büntetőeljárás egyszerűsítéséről,
- R (81) 7 számú Ajánlás
- R (2000) 19. számú Ajánlás
- R (95) 12. számú Ajánlás a büntető igazságszolgáltatás irányításáról

- * Dr. Vince Vári p.major PhD. Assistant lecturer, Faculty of Law Enforcement, The Department of Criminal Procedure Law, National University of Public Service, Hungary; vari.vince@uni-nke.hu.
- ¹ Simple diversion means giving up criminal procedure without consequences either in the investigation phase but before the verdict. These are actions with minor danger to the society so using any punitive sanction is not reasonable. The burdens of justice are mainly reduced by cases which do not reach trial.
- ² In those legal systems where the principle of legality succeeds, police cannot use diversion if they get to know about a crime from any source, they have to initiate the procedure ex officio. However, hidden diversion creates such a scope for action which police can use when they talk the complainant out of bagatelle actions which seem to be unsuccessful, they do not make the report, they do not take measures in case of reporting. It also has the result that there will be no cases and procedures in case of minor actions. in Blau: *Diversion und Strafrecht*. Jura.1987.S.29.
- ³ Goldstein, Abraham S. and Marcus, Martin(1998): *The Myth of Judicial Supervision in Three „Inquisitorial” Systems: France Italy and Germany*. The Yale Law Journal. Vol. 87: 240, 1977. p. 280. in: Kertész Imre: *A legalitás eróziója, az oportunitás inváziója*, Magyar Jog, April 1998. p.152.
- ⁴ Sléder Judit (2010): *A büntetőeljárás megindítása*. (PhD. manuscript), Pécs.p.140.
- ⁵ The highest judiciary authority of Hungary, its former name was the Supreme Court.
- ⁶ *A vád törvényességének vizsgálata*. 2013.Összefoglaló Vélemény. Kúria, Büntető Kollégium, Joggyakorlat elemző Csoport. 2013.EI.II.E.1/4. April 2014. p.12.
- ⁷ The investigation authority is the first who get into touch with the case and decide on primary measures. The proper penal classification of the action will be a decisive aspect when determining the mode and degree of reaction, and the chance of predictable, successful, effective clearing up in a certain case have a significant impact on it.
- ⁸ *A vád törvényességének vizsgálata* (2014) i.m. p.12.
- ⁹ In Hungary the success of accusation is 96-97% .
- ¹⁰ Cases sent to the prosecution from the investigation authority with a proposal of accusation.
- ¹¹ The success of investigation is the invert of successful and unsuccessful cases which practically depends on the result of cases which have come to the knowledge of the investigation authority, and in which investigation have been ordered. On nation wide level it currently shows a decreasing tendency of 30-40% depending on the certain investigation authority levels.
- ¹² *A vád törvényességének vizsgálata* (2014). i.m. p.12.
- ¹³ See later the application conditions of the Austrian criminal procedure law diversions used by the prosecutor.
- ¹⁴ Miskolci László (2001): *Egy konferencia tanulságai, avagy a magyar büntetőeljárás továbbfejlesztésének az ügyész-e a kulcsszereplője*. *Ügyeszek Lapja* Vo.1. p. 20.
- ¹⁵ The investigation authority filter and select with the suspicion and the classification, but it is not a formal or simple diversion.
- ¹⁶ R (87) 18. számú Ajánlás, a büntetőeljárás egyszerűsítéséről, furthermore R (2000) 19. számú Ajánlás
- ¹⁷ In systems based on the principle of legality, the prosecution is obliged to urge that all perpetrators of all crimes will be called to account. In: Bócz Endre (1994): *Legalitás, oportunitás és az ügyész diszkrecionális jogköre*, *Rendészeti Szemle*, pp.12-18.
- ¹⁸ On the other hand, in systems based on opportunity, authorities have a wide range of discretionary authority, and decides on practical consideration which cases to investigate.

- ¹⁹ Kerecsi, Klára (2006): *Kontroll vagy támogatás: az alternatív szankciók dilemmája*. Budapest, CompLex Kiadó Jogi és Üzleti Tartalomszolgáltató Kft. p.208.
- ²⁰ Kerecsi: (2006) i.m. p. 209.
- ²¹ Korinek, László (2003): *Tendenciák. Belügyi Szemle. Vo.1. p.63.*
- ²² R (95) 12. számú Ajánlás a büntető igazságszolgáltatás irányításáról
- ²³ Nagy, Anita (2007): *Eljárást gyorsító rendelkezések a büntetőeljárás bírósági szakaszában* (PhD thesis). Miskolc.p.164. (downloaded: 11 June 2014.)
- ²⁴ Recommendation No. (87)18 of the Committee of Ministers to Member States Concerning the simplification of criminal justice (Adopted by the Committee of Ministers on 17 September 1987 at the 410th meeting of the Ministers' Deputies)
- ²⁵ R (81) 7 számú Ajánlás B/6. pont
- ²⁶ R (81) 7 számú Ajánlás C/8. elv
- ²⁷ 2002/1994.(I.17.) Korm. határozat a büntetőeljárás jog koncepciójáról
- ²⁸ *Ügyészségi értesítő. Volume XXX. 1994. Issue 1. p.7.*
- ²⁹ Márki Zoltán (2003): *Az új büntetőeljárás törvény és újdonságai. Belügyi Szemle. Issue 7/8. p. 11.*
- ³⁰ Nagy Zsolt, Kovács Judit: *A társadalmi szabályok hatása a büntetőeljárás szabályokra a rendszerváltozás után.* <http://jesz.ajk.elte.hu/kovacs6.html> (downloaded: 10 June 2014.)
- ³¹ Korinek, László (2007): *A bűnügyi tudományok helyzete. Magyar Tudomány. Volume 12.* <http://www.matud.iif.hu/07dec/10.html> (downloaded: 2 June 2014.)
- ³² Bócz, Endre (2003): *Az eljárásjogi törvény és a kriminalisztika. Belügyi Szemle. Issue 7-8. p. 43.*
- ³³ Kadlót, Erzsébet (2004): *A jogbizonytalanság múzeuma, avagy barangolások az új büntetőeljárás törvény útvesztőiben. Magyar Jog. Issue 1. p. 8.*
- ³⁴ Bánáti, János (2011): *Gyorsítás versus garanciák. A magyar büntetőjogi társaság jubileumi tanulmánykötete. Budapest-Debrecen-Pécs, pp. 209-219.*
- ³⁵ example: 172/A. § Feljelentés kiegészítése
- ³⁶ Investigation in minor offence procedures on the basis of the Act 1973. évi I. tv.
- ³⁷ The structure of the criminal investigation authority of the police is pyramid-schemed, rigid and hierarchic on the base of 25/2013. (VI.24.) BM rendelet.
- ³⁸ Be.221/A. §(3) The prosecutor may suspend the case for maximum six months and relegates it to mediation ex officio or if the suspect, the defence or the offended party have a motion, in case if d) judicial proceedings may be omitted with respect to the nature of the crime, to the method of perpetration and to the character of the suspect, or it may be well presumed that the court will appreciate active regret when punishing.
- ³⁹ Szabóné Nagy, Teréz (1985): *A büntető igazságszolgáltatás hatékonysága. KJK. Budapest. p.307.*
- ⁴⁰ Farkas, Ákos (2002): *A falra akasztott nádpálca, avagy a büntető igazságszolgáltatás hatékonyságának korlátai. Osiris Kiadó. p.51.*

CUM PUTEM DEFINI SCRISUL CA MIJLOC DE IDENTIFICARE CRIMINALISTICĂ

DOI:10.24193/SUBBiur.62(2017).2.9

Published Online: 2017-06-15

Published Print: 2017-06-30

Sorin AIĂMOREANU*

Abstract: *How Can We Define Writing as Forensic Identification Tool?* The author makes an attempt to define writing from the forensic point of view, in accordance with previous specialist opinions.

Keywords: *handwriting; forensic identification; graphical variations; stability and variability in handwriting.*

Răspunsul la această întrebare poate părea la prima vedere unul facil. Dacă privim atent însă, valențele noțiunii de scris sunt mult mai complexe, însă o definiție a scrisului nu este ușor de formulat într-o frază. Prin rolul complex și marea sa semnificație socio-umană scrisul este mai mult decât o simplă așternere pe suport material a unor semne care însumate să alcătuiască cuvinte ori fraze, ori să reprezinte „marca grafică” a unui autor.

Enciclopedia Criminalistică ne spune că scrisul este o formațiune de caractere, litere sau simboluri realizate prin utilizarea unui model ce poate fi recunoscut și care este constituit pentru a putea comunica cu alte persoane.¹

Scrisul a constituit mijlocul suprem de comunicare inter-umană, o culme și un vehicul al progresului intelectual pentru multe secole, rămânând și azi un produs al educației și semn al culturii. Pe de altă parte pe lângă valențele sale culturale, emoționale, personale, scrisul este și un important mijloc de identificare a persoanei. În literatura recentă s-a spus că „Scrierea, ca mijloc de fixare și comunicare a ideilor constituie o **deprindere**, și anume o deprindere intelectuală în care sunt implicate varii acte motrice.”²

Citându-l implicit pe Camillo Baldi, s-a susținut cu temei că particularitățile grafice dintr-un scris sunt irepetabile într-un alt scris și ireproductibile în totalitatea lor de o altă persoană³. Din această perspectivă scrisul poate fi privit atât ca mijloc de identificare criminalistică grafoscopică, dar și ca instrument de evaluare grafologică. Însă despre asemănările și deosebirile dintre cele două domenii conexe vom vorbi la timpul potrivit în cadrul acestei lucrări. Credem adecvat mai întâi, în spiritul oricărui demers cu pretenții de seriozitate, că se impune a începe printr-o definiție a noțiunii asupra căreia operăm sub aspect cognitiv.

Ca activitate specific umană, scrisul constituie o deprindere intelectuală, motrică și de comunicare dobândită în cadrul unui proces de învățare prin repetare. Realizat printr-un ansamblu de gesturi grafice cu caracter de automatisme controlate, el este un mijloc specific destinat fixării, transmiterii și valorificării complexe a imaginilor, percepțiilor, ideilor, sentimentelor și altor elemente rezultate din procesul activității intelectuale omenești și este alcătuit din structuri ce pot include: litere, cifre, cuvinte, fraze, precum și derivatele cu caracter de individualitate ale acestora: semnături, ideograme, prescurtări, etc. În noțiunea de scris⁴ trebuie să includem nu numai manifestările explicit literale, dar și cele grafice neliterale: semne de punctuație, modurile de subliniere, semnele care însoțesc cifrele de numerotare a paginilor, de continuitate ori finalizare a frazei, marcarea aliniatelor, desenele explicative, chiar modurile de anulare ale unor cuvinte⁵. Gestul grafic se constituie astfel ca un act conștient, coordonat, care prin intermediul învățării integrate procesului educativ devine în funcție de timpul și frecvența repetitivității exercițiilor, o activitate semi-reflexă coordonată, cu conținut ideatic și de comunicare.

Dintr-o perspectivă sintetică (deși oarecum reduționistă n.n.) scrisul poate fi privit ca produsul deprinderilor grafice ale persoanei constând din elemente de text, componente cifrice și semnături. El este urma materializată a ideilor, dar una de un gen cu totul aparte⁶. Ca și ființa umană care îl produce, scrisul este o realitate dinamică, chiar dacă la prima vedere el pare un ansamblu de structuri standardizate (modelele caligrafice învățate în școala primară). Am dori să reamintim susținerea, la care achiesăm ,conform căreia: Scrisul ca mijloc de identificare nu se limitează însă doar la grafismul propriu-zis, el cuprinzând și alte forme de exprimare grafică a persoanei, inclusiv desenele, ideogramele ori semnăturile neliterale (subl.ns.), accentele și punctuația⁷.

În cadrul unui proces mai îndelungat de învățare și fixare se constituie la nivelul cortexului⁸ un ansamblu de legături de natura a permite transpunerea în elemente grafice a percepțiilor, a simbolurilor rezultate prin ascultare, citire, pronunție, ca și cele produse în procesul intim al reflexiei și creației ideatice. Indiferent de forma concretă pe care o îmbracă (cuvinte, semne, etc.), se poate însă observa cum chiar dacă există o anumită similitudine între primele linii trase pe hârtie de copilul neștiutor și primele sale încercări de scriere, a scrierii sale se manifestă deja semnificative schimbări. În cursul învățării scrierii, ca și pe parcursul cristalizării sale grafice, scrierea unei anumite persoane rămâne însă „constituțional” aceeași chiar dacă în evoluția ulterioară ea suportă amprentele pasagere ale unor momente ori șocuri ce pot marca personalitatea.

Prin scris, ideile sunt fixate pe o suprafață cu ajutorul unor semne convenționale care redau sunetele ce alcătuiesc cuvintele. Se înțelege, deja, că între scris, gândire și limbaj este o legătură organică. Se mai poate deduce încă un fapt important și anume că actul scrierii se află sub imediatul control al creierului.

Scrisul se însușește ca orice deprindere prin exerciții repetate timp îndelungat. La fel ca orice deprindere scrisul poate stagna imediat după ce atinge un nivel minim de automatizare sau se poate perfecționa, printr-un proces evolutiv care poate fi considerat ca încheiat când scrisul atinge așa-numitul nivel general superior. Acesta s-ar caracteriza

printr-o dexteritate deosebită și prin simplificarea sau stilizarea semnelor grafice. Coordonarea este, de asemenea, la parametrii maximi.

Mecanismul care asigură scrierea este extrem de complicat și are o multitudine de componente. Unele dintre acestea se manifestă constant, altele sunt variabile. Pentru ilustrarea acestui aspect redăm un pasaj elocvent dintr-o carte mai puțin cunoscută, un compendiu de criminologie și poliție științifică avându-l ca autor pe Guillame Beroud. „Scrisul este urma lăsată de un ansamblu de gesturi. Gesturile acestea ca toată mimica omenească sunt condiționate în același timp de elemente variabile și de elemente constante.

Variabile: excitația cerebrală, graba, temperatura exterioară, instrumentele întrebuințate.

Constante: educația și obișnuința, care au fixat tipul caligrafiei, poziția mâinii, lungimile osoase ale membrului scriitor, elasticitatea pumnului, forța mușchilor antebrațiali și palmari.

Rezultanta acestor factori este o pletora de gesturi care nu sunt totdeauna identice cu ele însele, dar îndestulător de asemănătoare, ca identitatea autorului lor să rămână constant perceptibilă”.

Această enumerare a elementelor constante și variabile care stau la baza scrierii poate fi completată cu foarte mulți factori de acest fel dar o astfel de operație ar depăși intențiile noastre. Ne mulțumim să repetăm că mecanismul scrierii este extrem de complex, practic, la orice act scriptural participând într-un fel sau altul întregul ansamblu psiho-fizic în care rezidă o persoană. „Scrisul - preciza C.I. Parhon – este într-adevăr graficul unei persoane...”. Este vorba de un grafic mai complicat care prezintă raporturi atât de strânse cu personalitatea autorului încât se poate recunoaște o persoană după scrisul său așa cum se recunoaște după figură sau după fotografia sa”. Individualitatea strictă a oricărei persoane determină și individualitatea scrisului ca expresie sintetică a autorului său. Individualitatea scrisului este acea proprietate a acestuia de a fi propriu doar autorului său. Prin caracteristicile de ordin grafic care îl definesc scrisul unei anumite persoane prezintă deosebiri esențiale față de orice scris aparținând oricărei alte persoane. Ca și omul căruia îi aparține scrisul acestuia este un unicat în sfera realului. Elementele constante din mecanismul ce stă la baza scrierii au un rol major în realizarea complexului de mișcări automatizate ceea ce face ca rezultanta lor să fie la fiecare act scriptural aceeași. Manifestarea lor stabilă conferă scrisului proprietatea de a fi stabil. Acest adevăr științific este exprimat în termeni extrem de clari e cunoscuta cercetătoare a scrisului, E. Solange-Pellat în prima „lege” a scrisului: „Gestul grafic se află sub influența imediată a creierului. Forma sa nu este modificată de organul scriptor dacă acesta funcționează normal și este suficient de adaptat la funcția sa”⁹. În plan grafic stabilitatea scrierii se traduce prin apariția unui grup de atribute manifeste constant. Această grupare individualizatoare poate fi decelată de marea diversitate de forme grafice generate de constituenții variabili ai mecanismului scrierii care au caracter circumstanțial. Stabilitatea scrisului ar fi imuabilă dacă aparatul ce îl creează nu s-ar caracteriza printr-o mare reactivitate ce îl face să reacționeze cu promptitudine la stimuli endogeni și exogeni. Această proprietate a mecanismului scrierii a fost sesizată și de cunoscutul grafolog și expert grafic H. Stahl care nota sugestiv: „... s-a observat, într-un cuvânt că scrisul e un aparat înregistrator extrem de sensibil al inteligenței, sensibilității și voinței”. Aceeași idee o exprimă și C.I. Parhon când

compară scrisul cu „graficul unei persoane”. Reactivitatea mecanismului scrierii are consecințe asupra aspectului scrisului, fiind la originea fenomenului de variabilitate. Acestea i se adaugă frecvent atributul „naturală” poate pentru a se sublinia că este generată de însăși pulsațiile ființei care este autorul. Variabilitatea este prezentă la fiecare act scriptural și face parte din însuși modul de manifestare a scrisului. Se pare că stimulii care determină variații permanente la nivelul scrisului sunt de mică amplitudine, impactul lor cu mecanismul de scriere fiind minor și ca atare neproducând nici măcar perturbații (tulburări) ale acestuia.

Concret, variabilitatea se manifestă prin variații în privința caracteristicilor elementelor componente ale scrisului și chiar modificări ale caracteristicilor generale ale acestuia. Variabilitatea este vizibilă la nivelul fiecărui act scriptural ce realizează un text sau chiar și o semnătură dar este pusă mai bine în evidență cu ocazia examinării mai multor grafisme având același autor. Orice comparație a mai multor scrisuri sau semnături aparținând aceleiași persoane va arăta faptul că nici unul dintre grafisme nu seamănă perfect cu celelalte, între ele înregistrându-se deosebiri. Acestea privesc în special semnele grafice componente, practic nici unul dintre acestea nereușind să iasă de sub incidența fenomenului dar diferențe pot apărea și în privința caracteristicilor de ordin general. Limitele manifestării variabilității nu sunt aceleași la toate scrisurile. Astfel, sunt autori al căror scris pare la fiecare execuție egal cu sine însuși. Desigur, este doar o aparență, variabilitatea existând ca un fel de „umbră”. Manifestările sale sunt însă aproape imperceptibile.

La polul opus, se situează scrisurile ce prezintă un tablou aparent diferit de la o execuție la alta. Deosebirile sunt evidente dar nu alterează structura fundamentală a scrisului care poate fi determinată prin observație. Numim aceste ambitusuri ale variabilității, mică și mare variabilitate. Undeva, între aceste praguri se situează variabilitatea medie, scrisurile cu această caracteristică fiind identificabile. Variabilitatea poate fi considerată ca o manifestare naturală a oricărui scris. De aceea, în expertiza tehnică a documentelor absența acestui fenomen este interpretată ca fiind un indiciu de fals. Stabilirea gradului de variabilitate pe care îl prezintă un scris sau o semnătură este important în expertiză deoarece ne oferă o imagine credibilă a posibilităților scripturale ale unei persoane și permite o evaluare a deosebirilor ce sunt raportate la limitele și direcțiile fenomenului. Uneori apare chiar și tendința negativă de explicare forțată a unor deosebiri ce sunt interpretate ca efecte ale unei mari variabilități. Referitor la variabilitatea naturală a scrisului ar mai fi necesare câteva precizări care vor fi de folos pentru evitarea unor posibile confuzii. Astfel, variabilitatea scrierii nu trebuie confundată cu folosirea de către un scriptor a două sau mai multe tipuri de scriere prin tipul de scriere aceasta înțelegându-se un scris compus în exclusivitate sau în mare măsură din litere de același fel. Variabilitatea scrisului nu se confundă nici cu variantele de scriere prin variantă de scriere înțelegând un anumit mod de scriere în cadrul aceluiași tip de scriere. Variantele de scris pot fi însă considerate ca modalități de expresie ale variabilității. Variabilitatea scrisului nu se manifestă în mod nelimitat și în toate direcțiile astfel că nu este în măsură să lezeze stabilitatea scrisului. În schimb, aceasta poate fi grav afectată de alte fenomene datorate tot reactivității mecanismului de scriere. Faptul că scrisul unei persoane poate suferi modificări esențiale conferă proprietății scrisului de a fi stabil o

oarecare relativitate. Această stare de fapt este corect explicată prin sintagma „stabilitate relativă”. Paleta agenților care provoacă modificări esențiale ale scrisului este destul de largă. Aceasta include: leziunile sau/și afecțiunile unor părți ale corpului sau ale unor organe care participă la mecanismul de scriere, o lungă listă de boli grave, intoxicațiile grave, condițiile de scriere neobișnuite ș.a. Sub acțiunea unora dintre acești factori se pot produce modificări (mai mari sau mai mici) în privința caracterelor grafice de ordin general și particular ale scrisului, tabloul obișnuit al scrisului respectiv suferind prefaceri majore. Considerăm că ar fi necesar să facem câteva observații privind execuțiile scripturale realizate în condiții neobișnuite.

Execuția în condiții neobișnuite este un act scriptural în desfășurarea căruia intervine un agent de sorginte endogenă sau exogenă care influențează negativ mecanismul scrierii. Această prezență inoportună este capabilă să producă modificări în câmpul grafic. Schimbările de această natură se caracterizează printr-o mare diversitate, mergând de la variația uneia sau mai multor note grafice, până la degradarea ansamblului grafic care devine aproape de nerecunoscut. Cercetătorii scrisului au descoperit o multitudine de factori capabili să provoace o mare varietate de efecte. Chiar dacă rezultatele cercetărilor în acest domeniu n-au fost încă reunite și prezentate sistematic, se poate spune că experții cu experiență cunosc principalii agenți care pot interveni în desfășurarea unui act scriptural și efectele pe care le provoacă în plan grafic. Pe baza informației existente s-a constatat că, scrisurile ori semnăturile ce poartă semnele unor astfel de imixțiuni pot face obiect al identificării sub acest aspect doar atunci când impactul agentului respectiv asupra lor a fost extrem de puternic și s-a tradus în plan grafic prin tulburări deosebite. Nu este deloc simplu să realizezi portretul unor scrisuri serios afectate. S-ar putea face totuși câteva remarci, fără riscul de a greși prea mult. Un scris puternic dereglat în mecanismul lui va prezenta o serie de semne dintre care notăm:

- o așezare aleatorie în pagină, ceea ce oferă privirii elemente grafice dispuse haotic;
- litere normale coexistând cu litere bizare ca aspect;
- mari inegalități de ordin dimensional;
- nerespectarea semnelor de punctuație;
- trăsături finale eterate sau exagerat prelungite;
- erori în construcția unor semne grafice;
- prezența unor semne grafice trasate incomplet;
- neuniformitatea axelor longitudinale ale literelor;
- manifestarea fenomenului de „impuls grafic al cuvântului” ce s-ar traduce prin scrierea cuvintelor fără ridicarea instrumentului scriptural de pe hârtie.

Imaginea scrisului care reține astfel de note grafice este destul de șocantă și nu poate să nu atragă atenția expertului care nu va ezita să-l așeze în categoria scrisurilor executate în condiții neobișnuite. Riscul ca expertul să facă o încadrare greșită este destul de mic dar nu poate fi neglijat ținând seama de faptul că există multe scrisuri care rețin în mod obișnuit astfel de note grafice. Dacă expertul înțelege să adopte această linie de examinare, va fi obligat să procedeze la decelarea elementelor grafice pe care le consideră

a fi mai puțin afectate, de acela care au ieșit din tiparele scrisului normal al autorului respectiv. Operațiunea nu este deloc ușoară iar notele grafice obținute în finalul acesteia nu trebuie în niciun caz absolutizate. Cu puțină șansă, în multe cazuri, materialul grafic selecționat de expert se poate dovedi a fi operant în examinările comparative. Un impact nimicitor asupra mecanismului scrisului îl poate avea bătrânețea scriitorului, care la unele persoane se manifestă ca o stare de degenerescență generală.

Bătrânețea scriitorului, la care se asociază frecvent boli grave, produce o degradare progresivă a mecanismului scrierii. Aceasta este ireversibilă și poate distruge total mecanismul scrierii, dezastru ce se manifestă în plan grafic prin semne ce nu prezintă decât vagi analogii cu structurile de bază. Uneori un astfel de „scris” are aspectul unor trăsături ce se împletesc haotic, realizând un conglomerat – cunoscut experților grafici – care nu mai are nimic comun cu scrisul. Astfel de grafisme nu rețin elemente care să permită identificarea autorului, aspect pe care toți cei ce solicită efectuarea unor expertize ar trebui să îl cunoască.

Modificări ale caracteristicilor definitorii ale scrisului pot apărea și în alte circumstanțe. Avem în vedere situațiile în care după crearea automatismului care asigură scrierea are loc un proces de perfecționare a deprinderii. În urma unor exerciții repetate la care după unii specialiști s-ar adăuga și ridicarea prin studiu a nivelului intelectual al autorului scrisul se perfecționează, devine mai simplu și mai bine coordonat, apar stilizările de litere specifice nivelului superior de evoluție ș.a. Un astfel de scris care atinge pragul superior de evoluție va prezenta deosebiri importante față de scrisul anterior al aceluiași autor.

Mai poate avea loc un fenomen. Este vorba de posibilele regresii ale scrisului ce se petrec atunci când, dintr-un motiv sau altul, procesul de perfecționare a deprinderii este stopat. Renunțând la scriere sau scriind mai puțin ca înainte scriitorul își va pierde dexteritatea și acest lucru se va manifesta în plan grafic prin scăderea nivelului de coordonare și o serie de modificări ale caracteristicilor generale și speciale. Scrisul respectivului va manifesta tendința de a „coborî” spre nivelul de unde a plecat, de a redeveni o deprindere funcțională dar insuficient șlefuită.

Am trecut până acum în revistă principalele **cauze naturale** care pot determina modificări serioase ale scrisului. Scrisul însă poate suferi prefaceri serioase și prin acțiunea voluntară a însuși autorului său. Operațiunea prin care o persoană își modifică intenționat scrisul său obișnuit în scopul de a-l face de nerecunoscut poartă denumirea de deghizare a scrisului. Acest procedeu de intervenție asupra propriei scrieri echivalează cu o adevărată manoperă de falsificare. Sesizând acest aspect, H. Stahl, remarcabilul expert grafic și grafolog, considera că deghizarea scrisului reprezintă o autofalsificare, termen aflat în opoziție cu „altero-falsificarea” prin care înțelegea operațiunea de a falsifica scrisul sau semnătura unei alte persoane. Se impune să facem câteva considerații cu privire la scrisurile și semnăturile deghizate. Proprietatea oricărui scris de a fi relativ stabil nu împiedică în cele mai multe dintre situații determinarea caracteristicilor specifice scrisului ori semnăturilor respective. Se constată că acestea se caracterizează printr-un soi de elasticitate care le conferă perenitate. Caracteristicile esențiale ale unui scris au șanse foarte mari de a rezista acțiunii devastatoare a unor agenți de felul celor sus-menționați și de a-și conserva structura de bază care le face recognoscibile chiar în situațiile când au suferit unele modificări.

Pentru expert această calitate a caracterelor ce individualizează un scris este benefică, deoarece oferă șanse în demersul de identificare a autorului scrisului respectiv. Proprietățile scrisului de a fi individual și relativ stabil reprezintă baza identificării autorului acestuia, iar evaluarea variabilității naturale a scrisului este de un mare ajutor în investigarea complexă și dificilă pe care este obligat să o facă expertul grafic.

Astfel, scrisul apare sub aspect criminalistic a avea mai multe posibilități de utilizare ca mijloc de identificare. El apare în general ca expresie materială și ideologică a unui anumit autor- care se exprimă grafic (forme, grad de evoluție, structură ,topografie, etc.) și ideatic (conținut, calitate și structurare mesaj, simbolistică, terminologie, limbaj, etc.) de o manieră personală.

Pe de altă parte, în chiar structura scrierii, experții cu un nivel mai ridicat de cunoștințe pot decela , observând și apreciind dezorganizarea și/sau alterarea grafismelor, diferitele boli ce afectează scriptorul, interpretând uneori, chiar prin elementele de natură medicală, aspectele capacității (discernământului) așa cum sunt ele oglindite în manifestarea grafică de ansamblu – text și semnătură.

Chiar reveniri spectaculoase ale scrisului unor bolnavi aflați sub tratament – interpretate uneori ca „falsuri”- pot fi observate și explicate consecvent și credibil în cadrul a ceea ce școala italiană modernă numește „ Grafologie judiciară medicală”¹⁰.

E adevărat că aceste aprecieri sunt accesibile unui grup mai redus de specialiști, validitatea lor necesitând cunoștințe medicale, de neurologie și fiziologie, toxicologie, etc. Apreciem însă că ar fi necesară formarea unei școli naționale de experți, care să genereze o formare profesională continuă unitară și unificată.

* Dr. Sorin AIĂMOREANU

¹ The Encyclopedia of Forensic Sciences, Academic Press 2000, pag. 584

² R: Constantin - *Grafologie*, Ed. SAAB, București 2006 pag. 76.

³ L. Ionescu, D. Sandu - *Identificarea criminalistică*- ed, Științifică, București 1990. pag. 99 cu referire la.

⁴ „Scrisul materializat în formele grafice ale unui manuscris, este urmarea activității nervoase și musculare a omului, tradusă printr-un complex de mișcări sau de deprinderi tehnice” L. Ionescu *Expertiza criminalistică a scrisului* Ed. Junimea Iași 1973, pag. 17.

⁵ Gh Pășescu - *Particularitățile expertizei semnelor auxiliare ale scrisului* în Colectiv -Metode și tehnici de identificare criminalistică, Asociația Criminaliștilor din România București 2006 pag. 128

⁶ L. Ionescu, op.cit. pag. 16.

⁷ L. Torbidoni, L. Zanin - *Grafologia Test teoretico pratico*, Brescia 1998 pag. 33

⁸ *Ludwig Klages îl numea „dansul stiloului pe hârtie , în care mâna care scrie este corpul balerinei, al dansatorului, iar marele regizor al acestui dans e creierul nostru”, Apud. Domenico Franco - « La perizia grafica a base grafologica »* Ed. Instituto di indagini psicologiche Milano 1978 pag. 78.

⁹ E.Solange-Pellat – *Les lois de l'écriture*, Paris VUIBERT, 1927, p.14.

¹⁰ Amintim în acest sens recente expuneri ale Prof. Vincenzo Tarantino la Alba Iulia 17 mai 2017.

Seminarul profesional
Interpretarea criminalistică și medico-legală a unor elemente materiale

THE RELEVANCY OF QUESTIONING ON THE SCENE IN CASE OF EXHIBITS

DOI:10.24193/SUBBIur.62(2017).2.10

Published Online: 2017-06-15

Published Print: 2017-06-30

Kornel GHIRHINY*

Abstract: *If questioning on the scene is performed correctly, however it – recalls the memories of a person – seems to be a human data source, we need to lay down, it is more than that. In those cases, when we get unique informations, which are only known by the people who were there at the crime, and the previous inspections are reinforcing about it with material evidences, and it reflects on the spot, then it is a material reflection of a special personal evidence. In these case, we think, the material reflection of a special (unique) personal evidence produces a new, combined evidence.*

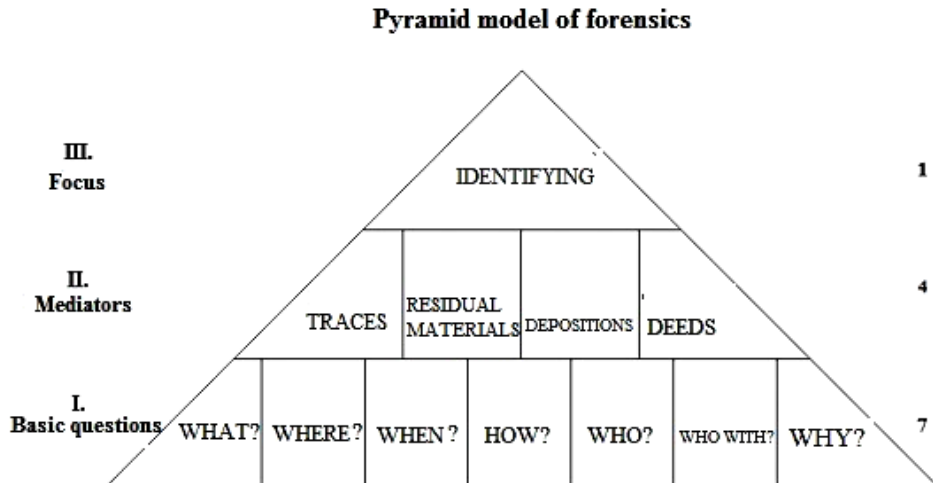
If our thread is correct, we think, we need to rethink categorizing questioning on the scene as a personal evidence. By the introducing it is clear to see, that this procedural act has a personal nature, but its role mutated by the material reflections, its effect is unquestionable.

Keywords: *pyramid model of forensics, questioning, procedural acts, analyzing skills, tactics, criminal proceedings.*

Introduction

In each era of history emerged the need to sanctionate to punish the ones who commit a crime. At the beginning this sanction was only about the person, then soon got the social values higher relevancy, and as a result of this long progress we have got to the present-day justice.

Nowadays we think that the most important element of these acts is the award, but actually the process of investigation contains the most pitfalls. We find many definitions for the investigation as the part of prosecution. Our opinion is that investigation is series of complex and creative acts conducted on the rules of method and forensic theories, but actually its purpose is to solve an issue, which is the identification. The pyramid model of forensics is perfect to exemplify its aim, and it shows the most relevant informations and methods.

The pyramid model of forensics.

Based on the pyramid model it is clear to see the aim of the proceedings, which is the identification itself. The usable instruments for identification – mediators – are the traces and residual materials, deeds and depositions. Maybe it is worth to mention as an interesting fact, that three of mediators belong to the material evidences, and only the deposition is the part of the personal proof. The foundation stone of these data is no other than the basic questions of forensics.

We know many ways to classify the data sources, in our treatise we would use the most current and known three-partitioning, accordingly the groups of data sources are:

- personal data sources (aggrieved, witness, culprit);
- material data sources (material evidences, deeds);
- and the transition between them: the expert report.

In general about questioning on the scene

The legal nature and forensic relevancy of questioning on the scene is one of the most contested issue of the forensic scientists – as we discussed about it before. Some of these scientists say that once some of them valued it as a version of proof-test, others considered it as an independent, sovereign procedural act. In foreign literature the authorities often call it reconstruction, payed particular attention of controlling the deposition on the spot and replaying the act. Now in our country it is easier to define this complex procedure, it owns the signs of more procedural act.

• Based on the rules of prosecution “the court, the prosecutor or the investigating authority debriefs the culprit and the witness on the spot, if it is still needful to show the

site of the crime, another site connected to it, material evidence or the runoff of the action, after the previous questionings”

(2) Before questioning on the scene the culprit and the witness shall be asked how they perceived the act or the material evidence, and how they could recognize it.

• According the forensic definition of János Lakatos „questioning on the scene is a forensic tactical method, whereby the anteriorly debriefed person can

• show sites, place of material evidences;

• reconstruct sites, situations;

• show actions expressively, while the person gives a debrief too

related to the examined act, to make the facts absolutely cognizable for getting the case explorable.”

• As the Article 36 of Investigative Order says: “Questioning on the scene may be tended to show paths, places, to control the culprit, aggrieved or witness's debrief, to get evidences, or to illustrate other elements of the occasion contained by the debrief.”

The forensic definition shows aright the prerequisite, conducting and aim of questioning on the scene. While the procedural law emphasizes the essence of method and the ones who are entitled to initiate it (questioning on the scene is a probative proceeding controlled by the court, prosecutor or the investigating authority, and its aim is to present the site of the crime or another place connected to it, material evidence or the action), the Investigative Order pays attention – compared with the quoted tactical wording - to the versions and the main aims.

The definition we discussed about above seems to suggest the same, but the different definitions pay attention on different conceptual elements. Lakatos' forensic opinion implies to the prerequisite of questioning on the scene (“anteriorly debriefed person”), it's aimed at what that is directed to (“shows sites, place of material evidences”), it mentions the reconstruction and the demonstrativity, and it also adumbrates its aim (“to make the facts absolutely cognizable for getting the case explorable”).

It does not mention – unlike the Investigative Order – the controlling of debriefs on the site of crime like an accidental intetion, but the word „reconstruction” includes it. However the Investigative Order does not contain the word „reconstruction”, which seems to characterize best debriefing on the spot for us. Lakatos' standpoint is rather criminal-tactical, that is why it is understandable that he does not mention the undertakers of questioning on the scene, but it will be replaced in the Act XIX of 1998 on Criminal Proceedings (“the court, the prosecutor or the investigating authority debriefs...”). Furthermore, the procedural law mentions that the debriefed person shall be revealed, “how they perceived the act or the material evidence, and how they could recognize it”. However, the illustrativity is not included.

We can see that the three definitions have a point in common: showing the sites and/or material evidences. Lakatos' wording encompasses the definitional elements of the procedural law and also the Investigative Order, so it seems to be the most optimal way to express the meaning of questioning on the scene.

Questioning on the scene is uniformly bound to human data sources – so to the human evidences - by the literature. It does it, because the subject (the person) of the procedure participates at this act only when she or he undertakes it, furthermore, in these incidents we get some kind of informations that only are known by the person that was on the site of the action, or who committed it. The activity of contributory of the procedure itself can be categorised at least to three parts,

- „if the human subject of questioning on the scene draws the attention of the investigating authority to sites, parts of sites, which are related to a crime, it happens by showing;

- when you should rebuild some kind of situation, it will be reconstructed, that means, the situation that happened earlier will be restored as it;

- to express illustrating, demonstrating an action on the timeline perfectly, we use 'illustrative presentation' to draw up."

Based on the categorising by the versions it is clear to see, that in each version the person is the one who orients them. Nevertheless, the thought bumps up, that the debriefed person who tells us about the crime based on his memories, after he presented the event, does he create a new data? Is this data – valued complex way – still a human data (maybe evidence later), or it could turn to a mutated, combined data source?

Mediators of the pyramid model of forensics

The frame of using forensic mediators is the process of argumentation itself, we think. Argumentation can be approached from different perspectives, from legal point Act XIX of 1998 on Criminal Proceedings names evidences, and evidential procedures. Furthermore, we can talk about forensic proof-theory, which discusses about laws of genesis and reflection of the evidences, the expedient ways and devices to get and use them, and let the law-applying authorities know them.

As we mentioned above, nowadays questioning on the scene appears as a part of human evidences in the regulation. This procedure can be connected to the depositions in case of mediators of forensics, but we think it cannot be clearly classifiable there. To present it more precisely, we see it expedient to compare questioning on the scene with those evidences and methods of proof, which have similar signs with it.

Delimitation of questioning on the scene from other procedural acts

- Delimitation of questioning on the scene and spot inspection

Spot inspection usually is performed at the beginning of the investigative part, often the investigation is based on it. It is no other than the answer without delay, after the site of the crime gets known. Beginning with questioning on the scene is virtually out of question, because the one we get the deposition from is need to be debriefed previously, and it in this case it neither matches the content.

The method of implementation of the two procedural acts have large differences, and the dynamism of their implementation is also distinct. Spot inspection shall be a fast but thorough work to get the most valuable traces and lesions helping the „Hot on the trail“-activity. Over time the traces and lesions can get destroyed, and some kinds of recording methods get out of question. In case of questioning on the scene the time factor takes a backseat, it is more important to let the person present independent, in his own rhythm. There is no need to hurry, it is expedient if everything goes in the lilt chosen by the debriefed person, so he is going to have enough time to unfold.

Spot inspection is an objective, particular research, during which - based on the traces and lesions found on the site of crime – we try to evoke the situation in our minds with the help of imaginary reconstruction. All of the relevant elements of the events get recorded, it is the fact-recording. In contrast, questioning on the scene is meant to deal with just „one piece of the cake“, only with a little phase of the site, a key-act of the event. In this case imaginary reconstruction will not be attempted, but rather the reflecting of memories will be reconstructed, controlled.

Applying the spot inspection is a decision of police, when it shall be decided if it is needed, and the help of an external person is unnecessary. By contrast, questioning on the scene has two prerequisites. One of them is a procedural precondition – even it is logically justifiable -, to debrief the person beforehand, which gives a base to questioning on the scene. The other precondition is the initiation and active participation of subject of the procedure, which is no other than a directing process, during which the member of the authority has the role of „subordinated party“.

The venue of the procedural acts are different, too. Meanwhile the inspection is untouched by the authority, it only reflects the forthcome changes. questioning on the scene happens on a site which is not the same anymore as it was at the time of the crime, and it carries the interference of the investigating authority.

- Debriefing and questioning on the scene

Debriefing is the prerequisite and also the element of the questioning on the scene, but in this chapter it is not about this fact.

One of the most widespread method to cognize the reality is the verbal communication itself. In case of debrief usually a correct scene springs in the mind of the operator, but it can be different individually. This skill depends on how the subject can his/her memories recall. We have to accept the fact that not all of the people have perfect, recollective memory. There is verbal, logical and visual memory. Individually others dominate.

Questioning on the scene – correlated with debriefing – is bound to a concrete venue, in concrete material atmosphere, where the subject has experienced the events, or committed his act. This debriefing that happens in a cognized spot typically helps to recall such memories which could not be brought up at another sites (in a debriefing room at the police). We can see the excess in the thought-provoking effect of being at the site. For the depositor it is easier to open up, and he can show relevant acts more illustratively, as he could do it between sterile „police-walls“. Debriefing is an imaginary reconstruction, questioning on the scene is an activity-reconstruction.

- Questioning on the scene and reconstruction

These two probative proceedings have plenty of analogies, and it often occurs, that reconstruction rather suggests to a questioning on the scene, and vice versa. One of the palpable differences is their aim. Reconstruction shall control if an incident could happen in the told way or not. If it will be laid down about an act, that it could happen, that will be a probability-result – it could happen this way -, but if something will be bowled out, that will be a categorical-result – it could not happen this way. Questioning on the scene – as it was mentioned above – is about only a part of the act in this case too. However it can be purposed to appoint if at the debriefing on the spot purchased informations in fact can be real, as the debriefed person told it, but its relevancy is on the lifelike and free introducing and the on the right cognition of the site. While at the probative attempt the authority and the subject have other relations to the result, often they use other plane of thought and logic to present the reality, in case of questioning on the scene the authority and the subject have the same aims about the procedural act. Due to the nature of the activity – active participation – the aim is not the proof based on science theories anymore, but the aftercontrolling. In this case the proceeder examines if the deposition is real.

Reconstruction is realized as a prerequisite in the reconstruction, but at questioning on the scene it is the final goal. It is important to mention, that the debriefed person is replaceable (the act also can be done without him), but at questioning on the scene he or she has key-importance (active participation). Without that person is the questioning on the scene unimaginable, because the concrete memory can only arise in the mind of the debriefed. If we say it is a film, then the depositor is the „main character“, while in case of the attempt only a „crew“ and a „stand-in“ is needed.

In case of the probative attempt the authority is the „scenarist“, because the attempt happens in planned and organised frames, where the authority is the one who makes and directs the conditions of the realization. At questioning on the scene the depositor assigns the methods of the acts, the procedure goes on according to his narration. At this procedural act the main job of the authority is to check the debriefed so well and critically, that they can realize if he shows or says something that could not happen that way – considering the data of the previous debrief, spot inspection, material evidences etc.

Probative attempt is not bound to a concrete place, because if all of the same – relevant - conditions can be created on another place, then it can be prosecuted anywhere. In contrast, questioning on the scene shall happen only at the original site, because it wins home – recalling the memories -only there.

- Questioning on the scene and presentation for identification

In point of their nature the two methods of procedure are quite similar. The object of questioning on the scene can be showing a site or a part of the site, which similarities to presentation for identification. In both case the task of the cognizer is to identify the object or the spot, but at presentation for identification it is the concrete goal, while at questioning on the scene it is just a momentum.

Actually, presentation for identification rarely happens with transporting to the spot, but questioning on the scene shall be put through on the spot of the crime.

Addition of above mentioned thoughts it is determined, that all of the acts have other preparations, tactics, and also their legal regulation.

„Key tasks”

We would not like to introduce the organization and planning tasks of a conductible questioning on the scene, but either way it is reasonable to present some critical points.

- The pre-questioning

The prerequisite of the investigative act – as we referred to it above, it is not just legal – is the pre-questioning. The investigator prepares for pre-questioning with all of the data of the case, he cognizes them and orders to a logical chain. In this chain the debriefer shall find those critical stores, which are only known by the commiter of the crime, or who was there on the site. So it is valid to mention the unique and elaboration. If the debriefed can answer the questions which are tended to details, and these data will reflect on the spot, it will prove the fact of the committing.

- Tactics of questioning on the scene

The fault of validity of questioning on the scene can be the wrong tactics. The investigator shall hand off the initiation to the debriefed person, meanwhile he compares the narration with the extant data with imaginary reconstruction. If there is contrast between the known and on the spot described data, it shall be exonerated, the solution shall be found, without taking away the guiding from the debriefed. If it seems just a little bit directed by us, it will be not considered as a proof anymore. This task needs a large knowledge about the case, preparation and also analyzing skills. Signal verbal expression skill, high-level academic knowledge and pretty good memory shall be hand in hand to successful realization (not mentioning questions of organising, planning and controlling).

* Faculty of Law Enforcement, Department of Criminal Procedure Law, National University of Public Service, Hungary; ghiriny.kornel@uni-nke.hu.

Seminarul profesional
Interpretarea criminalistică și medico-legală a unor elemente materiale

**CERCETĂRI PRIVIND CORELAREA DISTANȚEI DE PROIECTARE A BICICLIȘTILOR CU
VITEZA AUTOVEHICULULUI IN MOMENTUL IMPACTULUI**

DOI:10.24193/SUBBIur.62(2017).2.11

Published Online: 2017-06-15

Published Print: 2017-06-30

Gabriel PĂDURARU*

Abstract: *Researches on the correlation between the projection distance of bicycle riders and the speed of motor vehicles at the moment of impact. Recently, the presence of two-wheeled vehicles is increasingly felt in urban agglomerations. For this reason, the incidence of accidents involving two-wheeled vehicles has increased substantially, on the one hand, due to the lack of infrastructure to ensure the maximum safety of cyclists and, on the other hand, due to the lack of discipline of cyclists, extra-urban traffic. A very important element in the reconstruction of traffic accidents involving cyclists is the speed of the vehicle at the moment of impact. In the present paper there are some relationships that can be used successfully in calculating vehicle speed at the moment of impact by bicycle.*

Keywords: *forensics, bicycle accidents, projecting distance, impact velocity.*

Introducere

Stabilirea vitezei de impact a autovehiculului cu o bicicletă reprezintă un factor important întrucât în momentul în care se trece la reconstrucția accidentului și analiza a dinamicii acestuia prin regresie în timp, se pot plasa cele două vehicule în spațiu în momentul declanșării stării de pericol și astfel se pot stabili posibilitățile de observare și măsurile ori manevrele ce se puteau efectua pentru a evita impactul.

Coliziuni tipice în accidentele autovehicul – biciclete

Cel mai des întâlnit mod de producere al impactului este cel în care traiectoria bicicletei formează un unghi cuprins între 25-60° cu traiectoria autovehiculului. În intenția lor de a vira la stânga sau de a întoarce, bicicliștii chiar dacă se asigură pe moment, ignoră din neștiință sau din neatenție faptul că un autovehicul deși se află la o distanță apreciabilă față

de locul manevrei, vitezele acestora sunt de 5 - 10 ori mai mari decât ale bicicletei și în mod eronat apreciază că virajul poate fi efectuat în condiții de siguranță (Fig.1). În lipsa unor indicii sau urme pe baza cărora să se poată stabili unghiul format de direcțiile celor două vehicule în momentul impactului, se poate aproxima valoarea acestuia la 45°. Indicii importante se pot obține pe baza unghiului de deformare a cadrului bicicletei și poziționarea acestuia pe frontala autovehiculului (Fig. 2 și 3). Pe suprafața frontală a autovehiculului se vor regăsi urme formă și urme substanță create de diferite repere ale bicicletei în urma impactului (Fig. 4).

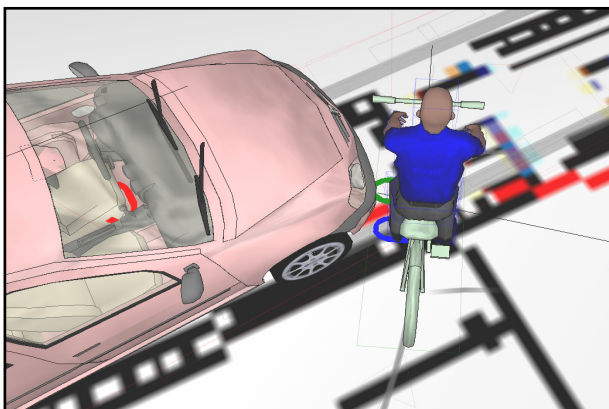

Fig. 1. Impact autoturism biciclist sub un unghi de cca. 45°.

Fig. 2. Poziționarea bicicletei în momentul impactului

Fig. 3. Bicicleta fotografiată de sus

urme formă și urmă
substanță creată de
extremitatea din
dreapta a ghidonului

urme formă și urmă
substanță creată de
extremitatea din
stânga a ghidonului

Fig. 4. Urme create pe frontala autovehiculului în urma impactului

Un alt tip de coliziune este cel în care traiectoriile celor două vehicule sunt colineare sau paralele, indiferent că lovirea se produce față – spate sau față – față. Această coliziune lasă urme specifice pe ambele vehicule (Fig. 5,6 și 7).

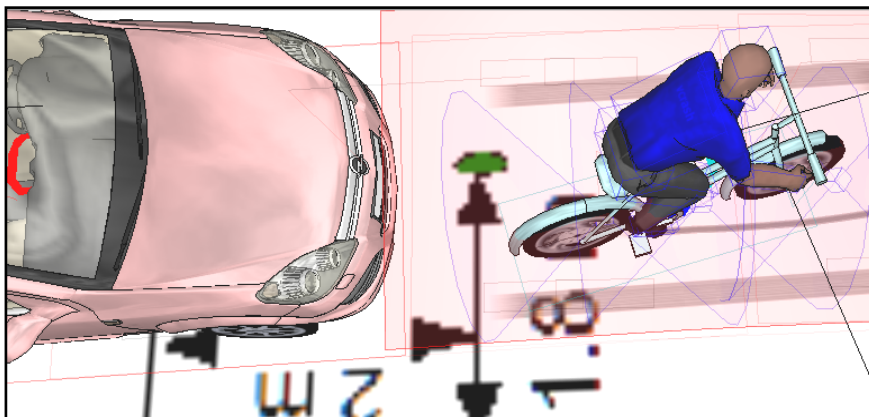
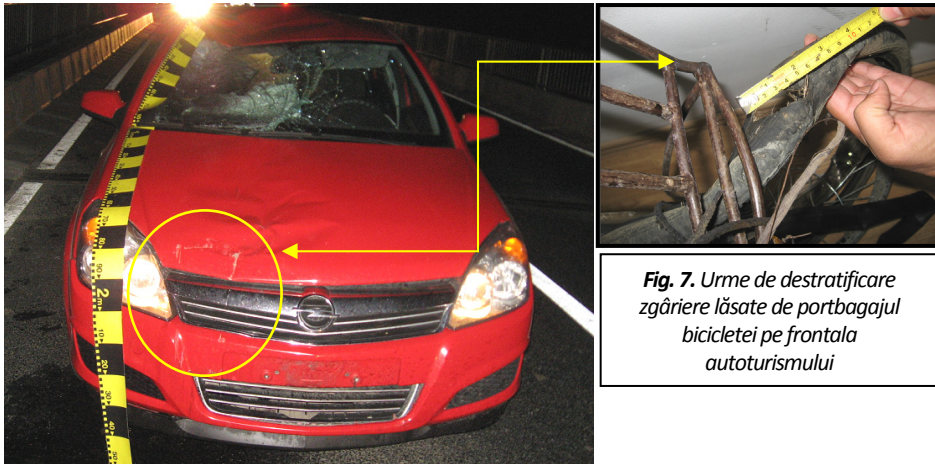

Fig. 5. Coliziune față - spate

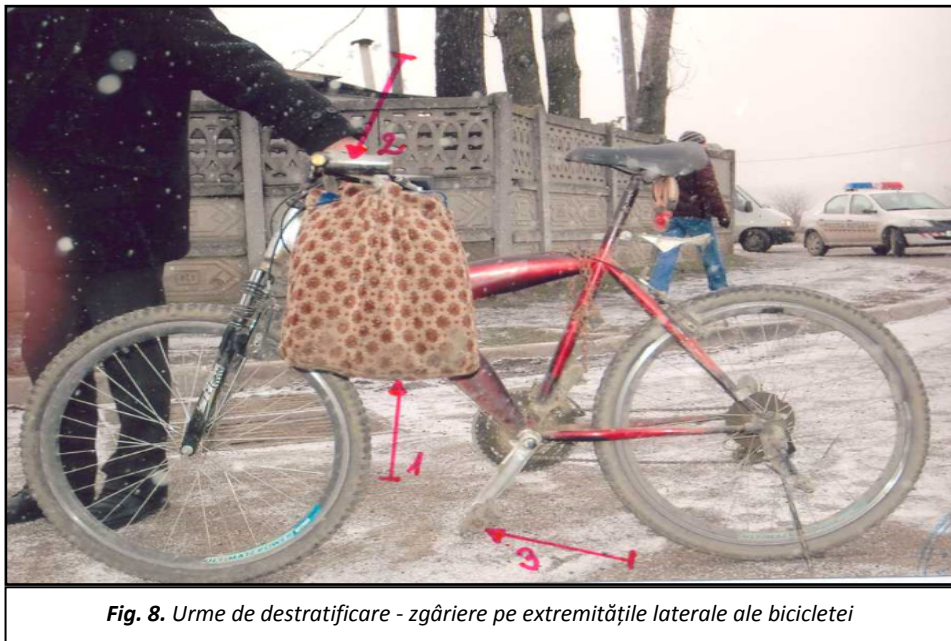

Fig. 6. Aspectul roții din spate și al cadrului bicicletei

În acest tip de coliziune se remarcă deformația roții din spate a bicicletei care reprezintă o urmă formă creată de frontala autovehiculului. De asemenea, cadrul bicicletei este deformat între ghidon și pedaliar ca urmare a acționării unei forțe de compresie între cele două roți ale bicicletei. Forța de compresie care a acționat a depășit limita de încovoiere elastică a materialului din care e confecționat cadrul și a produs o deformație plastică unghiulară.

Pe frontala autovehiculului se vor regăsi urme create de diferite repere ale bicicletei, de exemplu de janta roții, de șea, portbagaj etc. (Fig.7).

Un al treilea mod de producere al impactului este cel în care conducătorul auto nu păstrează o distanță laterală suficientă și acroșează biciclistul. Urmele de acroșaj se vor găsi pe extremitățile laterale exterioare ale bicicletei cum ar fi extremitățile ghidonului, șeaua, pedalele etc. (Fig. 8).

Autovehiculul va purta urme de destratificare zgâriere și mai rar urme formă, de dimensiuni mici, discrete, de aceea se impune o examinare atentă (Fig. 9).

După ce s-a stabilit modul de producere al impactului, printre urmele constatate pe carosabil, în mod obligatoriu trebuie identificată urma sau urmele de pneu lăsate de anvelopa sau anvelopele bicicletei în momentul impactului. Aceste urme se imprimă pe carosabil, în mod obligatoriu în locul în care se intersectează traiectoriile celor două vehicule și fixează locul impactului care reprezintă un reper important cu ajutorul căruia se poate stabili cu precizie distanța de proiectare a biciclistului (Fig. 10).

În lipsa acestor urme, locul impactului poate fi aproximat cu o precizie suficient de bună luând în considerare obiecte care au aparținut victimei și care se desprind ușor, cum ar fi: șepci, ochelari de vedere, ochelari de soare etc.

Fig. 9. Urme de destratificare - ștergere imprimate pe anvelopa dreapta spate a autovehiculului.

Fig. 10. Urmă imprimată de pneul bicicletei în momentul impactului

Calculul distanței de proiectare

Distanța centrului de greutate al biciclistului față de sol este superioară celei a unui pieton [1]. Avariile autovehiculului sunt produse atât de impactul cu bicicleta cât și de impactul cu biciclistul. Impactul dintre biciclist și autovehicul se soldează cu avarii foarte asemănătoare cu cele create de impactul cu un pieton (Fig. 7 și 11) însă datorită centrului de greutate mai înalt, apare o rotație mai intensă a biciclistului, datorită momentului mai mare și datorită faptului că nu se mai consumă energie cinetică pentru a învinge aderența dintre tălpile pietonului și carosabil. Prin ruperea oaselor membrelor inferioare ale pietonului momentul rotirii victimei este mai mic prin pierderea rigidității brațului forței de rotație și datorită acționării forței gravitaționale asupra corpului pietonului. Poziția centrului de greutate al unui pieton este cu cca. 10 cm mai coborâtă decât a aceluiași pieton aflat pe o bicicletă al cărei scaun a fost corect reglat ceea ce poate reprezenta până la 25% din valoarea inițială.

Poziția mai ridicată a centrului de greutate determină aproape întotdeauna bascularea biciclistului și contactul corpului acestuia (nu numai a capului ca în cazul pietonilor) direct cu parbrizul fapt constat de specialiști [2] (Fig. 11) din analize proprii (Fig. 12, 13).

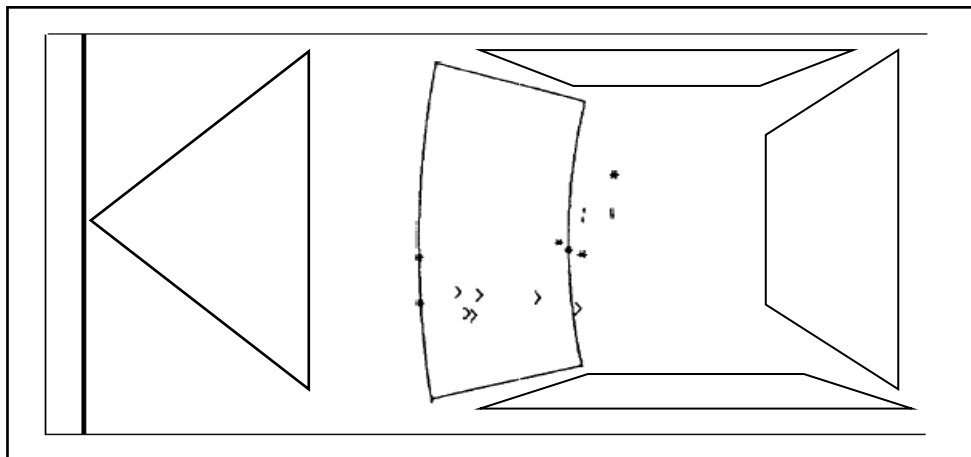

Fig. 11. Impactul biciclistului cu parbrizul;
> date obținute de Haight și Eubanks;
* date obținute de Otte

Fig. 12. Aspectul frontalei unui autoturism după impactul cu un biciclist poziționat perpendicular pe traiectoria autoturismului

Fig. 13. Avariile unui autoturism la impactul față spate cu o bicicletă

Corpul biciclistului în urma impactului cu parbrizul suferă o mișcare de ascensiune către cupolă care depinde de unghiul parbrizului, de adâncimea deformației și de viteza de impact. Din observații proprii s-a constatat că uneori, mai ales la coliziunile față – spate, bicicleta este aruncată și ea spre cupolă, lăsând urme specifice.

După impact, bicicleta este proiectată de obicei pe o traiectorie diferită de cea a biciclistului iar distanțele de proiectare sunt diferite. **Otte** a propus două relații [3]:

$$V_{\text{impact}} = 8.5458 \cdot S_{\text{biciclist}}^{0.6289} <\text{km/h}> \quad (1)$$

$$V_{\text{impact}} = 7.31211 \cdot S_{\text{bicicletă}}^{0.6369} <\text{km/h}> \quad (2)$$

unde: S_p = distanța de proiectare a bicicletei sau biciclistului <m>;

În 1989, **Limpert** a elaborat o relație de dependență a distanței de proiectare a biciclistului în funcție de viteza autovehiculului în momentul impactului, a cărei eroare a estimat-o la ± 4 km/h [4]:

$$V_i = 10,56 \sqrt{8,4 \cdot \mu^4 + 3,28 \cdot \mu \cdot S} - 32 \cdot \mu^2 <\text{km/h}> \quad (3)$$

unde: μ = coeficientul de aderență al pneurilor autovehiculului la carosabil (între 0,7 – 1,2);

S = distanța de proiectare a biciclistului <m>;

Collins ș.a. [5] au elaborat o relație pentru calculul distanței de proiectare a pietonului funcție de viteza de impact în care a fost introdus ca factor înălțimea centrului de greutate al pietonului. Rescriind ecuația lui Collins sub forma unei ecuații de gradul doi, soluția acesteia va fi viteza de impact a autovehiculului:

$$V_i = \frac{-b + \sqrt{b^2 - 4ac}}{2a} <\text{km/h}> \quad (4)$$

unde: $a = \frac{1}{254 \cdot \mu}$; coeficientul de aderență μ recomandat de autori, este de 0,8;

$$b = \frac{\sqrt{h}}{4,97} ;$$

h = înălțimea centrului de greutate <m>;

$c = -S$; distanța de proiectare a biciclistului <m>;

Datorită faptului că intervine ca variabilă înălțimea de proiectare și mișcarea parabolică a corpului care nu este uniformă, factori care depind de înălțimea centrului de greutate al biciclistului și înălțimea marginii frontalei autovehiculului, **Searle și Searle** în 1983

au elaborat două ecuații prin care se poate calcula plaja de valori a vitezei autovehiculului în momentul impactului [6].

$$V_{i\min} = \sqrt{26 \frac{\mu \cdot g \cdot S}{1 + \mu^2}} \text{ <km/h>} \quad (5)$$

$$V_{i\max} = \sqrt{26 \frac{\mu \cdot g \cdot S}{1}} \text{ <km/h>} \quad (6)$$

unde: S = distanța de proiectare <m>

g = 9,81 m/s² - accelerația gravitațională;

μ = 0,66 - 0,79 - coeficientul de aderență al pneurilor autovehiculului la suprafața de rulare.

unde: μ = coeficientul de aderență al pneurilor autovehiculului la carosabil – recomandat de autori între 0,66 – pentru asfalt și 0,79 pentru iarbă.

Fugger, Randles, and Eubanks (2000) au elaborat o ecuație simplă, neliniară pentru calculul vitezei de impact a autovehiculului în funcție de distanța de proiectare a pietănilor, care, conform autorilor poate fi folosită și pentru impacturile cu bicicliști.

$$V_{\text{impact}} = 8.3604 \cdot S_{\text{pciclist}}^{0.6046} \text{ <km/h>} \quad (7)$$

unde: S = distanța de proiectare <m>

Prin combinarea datelor experimentale de la testele de impact soldate cu proiectarea către înainte cu datele obținute la impacturile soldate cu bascularea victimei și proiectarea către înainte pe o traiectorie parabolică, **Wood** [8] a stabilit o relație simplă în care sunt acoperite atât impacturile cu proiectare simplă către înainte cât și cele cu basculare și proiectare parabolică.

$$V_{\text{impact}} = K \cdot \sqrt{S} \text{ <km/h>} \quad (8)$$

unde: K = 8,77 - 13,76

S = distanța de proiectare <m>

Pentru cazul în care autovehiculul are frontala înaltă, marginea capotei lovește biciclistul sau pietonul deasupra centrului de greutate și victima nu suferă bascularea și rostogolirea peste capotă se pot folosi ecuațiile lui Wood în forma lor modificată prin regresie logaritmică (pseudo neliniară). Ecuațiile au fost obținute prin testări efectuate cu autovehicule cu frontala înaltă de tip van.

Ecuațiile empirice stabilite de Wood prezintă două forme, una de minim și una de maxim (8) [10] unanim acceptate în literatura de specialitate din SUA [3] (relația 8) și din țările europene (relația 9):

$$V_i = c \cdot \sqrt{S} \quad (\text{km/h}) \quad (9)$$

unde :

$$\left. \begin{array}{l} c = 7,308 \dots 14,04 \text{ pentru copii;} \\ c = 7,02 \dots 13,57 \text{ pentru adulți} \end{array} \right\} \text{ pentru coliziunile fără rostogolirea} \\ \text{pietonului sau bascularea acestuia}$$

S = distanța de proiectare în metri.

c = 9...16,2 valoarea acceptată și de literatura europeană este de 12 la coliziunile cu basculare și rostogolire.

Atunci când suprafața carosabilă este umedă sau acoperită cu zăpadă, polei, mazăgă, se recomandă folosirea unor coeficienți "K" sau "c" mai aproape de minim.

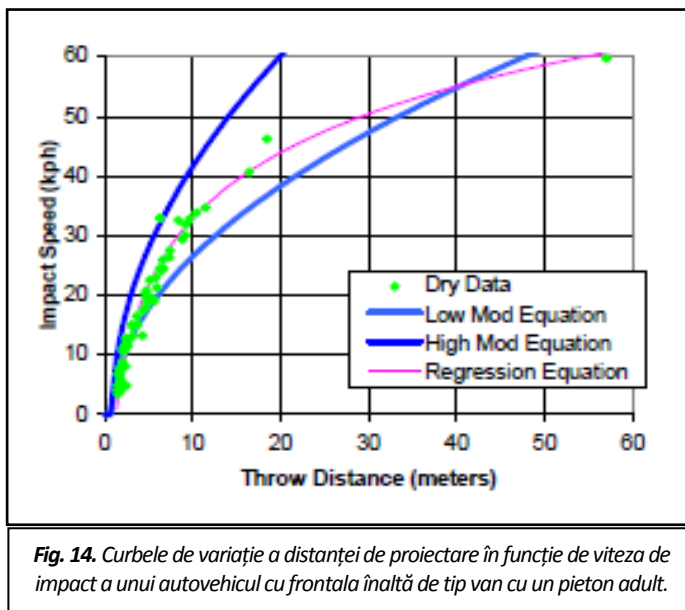
În situațiile impacturilor cu colțul frontalei, energia cinetică primită de corpul victimei este mai mică decât în cazul impactului total cu frontala deci ar trebui ca valoarea coeficientului de multiplicare din fața radicalului să fie mai mare.

Experimentele efectuate în cazul coliziunilor cu vehicule cu frontala înaltă, au avut rezultate care s-au încadrat în limitele de valori date de formulele (8) și (9). Cu acest prilej s-au obținut un număr mare de valori experimentale fapt pentru care s-a procedat la transformarea ecuației prin regresie liniară, în cazul nostru fiind adoptată metoda logaritmică deoarece a dat rezultatele cele mai mici în privința abaterilor, obținându-se relația (10):

$$V_i = -4,0894 + (16,0339 \times \ln S_{pr}) \quad (10)$$

unde: S_{pr} = distanța de proiectare a pietonului.

Reprezentarea grafică a funcției de regresie și a curbelor pentru minimul și maximul ecuațiilor lui Wood sunt expuse în Fig. 14.

Discuții și concluzii

Din studiile efectuate, s-a constatat că între momentul impactului și cel al proiectării corpului biciclistului se scurge o perioadă de timp cuprinsă între 80 - 120 ms, exact ca în cazul impacturilor cu pietoni. În momentul impactului corpul victimei primește o energie cinetică pe care o disipă pe parcursul rostogolirii pe capotă dacă muchia acesteia este sub centrul de greutate al victimei, prin mișcarea parabolică de proiectare și prin alunecare sau rostogolire - alunecare a corpului pe suprafața carosabilului.

În cazul în care punctul de impact se află deasupra centrului de greutate al biciclistului, fapt întâlnit la frontalele înalte ale autovehiculelor (autocamioane, autobuze, microbuze etc.) cantitatea de energie consumată pentru bascularea pe capotă nu dispare ci se transferă celorlalte procese care succed impactului și astfel distanțele de proiectare sunt mai mari.

În complexitatea procesului intervin mai mulți factori cum ar fi: greutatea biciclistului, coeficientul de aderență al pneurilor autovehiculului la carosabil, coeficientul de frecare dintre corpul victimei și carosabil, greutatea autovehiculului, regimul de deplasare al autovehiculului (deplasare rectilinie și uniformă, deplasare în stare frânată sau uniform accelerată). Atunci când se aplică astfel de calcule trebuie ținut cont de faptul că relațiile expuse au fost stabilite prin experimente desfășurate în condiții statice pentru bicicliști, deplasare rectilinie pentru autovehicul, urmată de frânarea autovehiculului și carosabil uscat.

În consecință, potrivit celor de mai sus, la analiza unui accident vor trebui folosite cel puțin două relații și va trebui să se țină cont de abaterile pe care le au valorile obținute. Valorile vitezelor de impact calculate astfel vor trebui trecute prin filtrul experienței specialistului care analizează accidentul.

BIBLIOGRAFIE

1. Jeffrey P. Broker Ph.D., Paul F. Hill. *Bicycle Accidents, biomechanical, Engineering and Legal Aspects*. Tucson, Arizona : Lawyers & Judges Publishing Company INC, 2006. 9789013875902.
2. *Trajectory Analysis for Collisions Involving Bicycles and Automobiles*. W.R. "Rusty" Haigh, Jerry J. Eubanks. 900368, s.l. : SAE Paper, 1990.
3. Otte, D. (2004). *Use of Throw Distances of Pedestrians and Bicyclists as Part of a Scientific Accident Reconstruction Method*. Warrendale USA: SAE Accident Reconstruction pag. 185-193.
4. Limpert, R. (1999). *Motor Vehicle Accident Reconstruction and Analysis*, Second Edition. Charlotte, V.A.: Michie Butterworth.
5. Collins, J. and J.L. Morris. (1979). Accident Reconstruction. În *Highway Collision Analysis* (pg. 240-242). Springfield, IL: Thomas Publishing.
6. Searle, J.C. and A. Searle. (1983). The trajectories of Pedestrians, motorcycles, motocyclists, etc. following road accident. *Proceedings of the 27th Stapp Car Crash Conference*. SAE 831622.
7. Fugger, T., B. Randles, and J.J. Eubanks. (2000). Comparison of Pedestrian and accident reconstruction model to experimental test data for wrap trajectories. *ImechE Conference Transactions: Vehicle Safety*. pag. 104-122.
8. Wood, D.P. (1997). Determination of speed from pedestrian throw. Chapter 2. In *Forensic Accident Investigation: Motor Vehicles*. Charlotte, VA: Michie Butterworth.
9. Thomas F. Fugger, Jr., Bryan C. Randles and Jesse L. Wobrock – Accident Research and Biomechanics, Inc., Jerry J. Eubanks – Automobile Collision Cause Analysis, - *Pedestrian Throw Kinematics in Forward Projection Collisions* – SAE 2002 World Congress Detroit, Michigan, March 4-7, 2002 paper 2002-01-0019.
10. Wood, D. Impact and movement of the pedestrians in frontal collisions with vehicles. *ImechE Conference Transactions*. paper. no. 51/88, 1988.
11. Radu Gaiginschi, - *Reconstrucția și expertiza accidentelor rutiere* – Ed. Tehnică, București 2009, pag. 310.

* Institutul național de expertize criminalistice, Laboratorul interjudețean Iași; contact@gpaduraru.ro.

Seminarul profesional
Interpretarea criminalistică și medico-legală a unor elemente materiale

**PRIVIRI ASUPRA CONCEPTULUI DE "METODICĂ" ÎN ACTIVITATEA DE EXPERTIZĂ
JUDICIARĂ ÎN REPUBLICA MOLDOVA**

DOI:10.24193/SUBBIur.62(2017).2.12

Published Online: 2017-06-15

Published Print: 2017-06-30

Olga CATARAGA*

***Abstract:** A view on the "methodology" concept in the activity of judicial expertise in the Republic of Moldova. The article presents an analytical paper setting out the causes and ways of solving the process of judicial expertise in the Republic of Moldova with methodological scientific content. Because of the confusion of some fundamental notions of the knowledge process in the field of judicial expertise, there are impediments, which have negative consequences overall judicial process in the country. Due to the analysis and the explanations provided in the article, the work becomes clear and the actions necessary to achieve the omission of the deficiencies in the judicial process."*

***Keywords:** judicial co-operation; methodology; fundamental notions, confusion.*

ACTUALITATEA TEMEI

În ultimii 5-6 ani, actorii procesului judiciar operează tot mai des cu termenul „metodologie” în contextul regulilor și procedurilor necesar de respectat în procesul de efectuare a expertizelor judiciare de diferite specialități.

Sunt chiar cazuri de respingere a rapoartelor de expertiză în instanță, pe motiv că nu au fost efectuate în conformitate cu "metodologii aprobate" [2].

În legătură cu aceasta în strategia de reformare a sectorului de justiție, a fost planificată Acțiunea 2.3.1 p.6 "Elaborarea metodologiilor de efectuare a fiecărui tip de expertiză judiciară", dar lucrurile nu s-au schimbat, așa numitele "metodologii" nici până în prezent nu au fost elaborate și nici aprobate (strategia a fost implementată încă în din 2011) [1].

Cu regret, menționăm, că anume din motivul confuziei noțiunilor "metodologie" și "metodică" se întâmplă acestea.

Desigur, la prima vedere se pare că aceste două noțiuni sunt similare și la urma urmei nu are mare importanță cum se vor numi "metodologii" sau "metodici" acele acte; dar în cazul nostru, acest lucru duce la imposibilitatea elaborării actelor de suport calitative pentru practica de expertiză judiciară.

Totul începe de la viziunea greșită asupra conceptului de „metodologie” și ”metodică” în activitatea de expertiză judiciară, cu referire la care, considerăm că sunt necesare anumite clarități, pe care ne vom strădui să le prezentăm în lucrare.

OBIECTIVELE LUCRĂRII

De ce s-a creat o astfel de situație în domeniul discutat?

De notat, că o situație similară celei de la noi a fost evitată în alte țări prin faptul, că au fost elaborate metodici pentru specialitățile de expertiză, care ulterior s-au pașaportizat și catalogat, astfel, asigurând suport metodico-științific transparent întregii activități de expertiză judiciară [7].

ANALIZE, CONSTATĂRI

Cu adevărat, că în întreaga lume și în special în Europa în domeniul de expertiză judiciară este pus accent pe implementarea sistemelor de management adecvate, care fără un suport de felul descris mai sus nu este conceput [4,5].

În continuare, ținem să specificăm câteva momente importante în înțelegerea corectă a noțiunilor de ”metodologie” și ”metodică” și a sarcinilor necesar de realizat.

Greșit este stipulată în strategie, dar și în activitatea practică a procesului judiciar noțiunea ”metodologie”. Punctul de vedere al oamenilor de știință din domeniul expertologiei, în mai multe lucrări [6, 7], este axat pe următoarele definiții ale acestor noțiuni: **Metodologia expertizei judiciare**, se concepe ca o învățătură despre metodele, mijloacele, structura și organizarea logică a procesului de cercetare expertuală. Pe când diferitele ”metodici” de efectuare a expertizelor judiciare sunt percepute ca nivelul următor al cunoștințelor metodologice – nivelul metodicii și tehnicii de cercetare, deoarece ”metodica expertizei” este un sistem de prescripții (categorice sau alternative) despre alegerea și aplicarea în anumită consecutivitate și în anumite condiții (existente sau create) a metodelor și mijloacelor de soluționare a problemelor expertuale, și respectiv, prevederile **metodicii de efectuare a expertizei** poartă un caracter mai puțin general, decât al metodologiei.

Urmare celor relatate, atenționăm, asupra faptului că **metodologia** desemnează un sistem de principii și norme de organizare a cercetării, riguros stabilite prin intermediul cărora sunt elaborate metode, procedee și tehnici de cercetare.

Metodologia expertizei judiciare nu cumulează mecanic metodicile de expertiză, cu atât mai mult nu le substituie. În metodologie sunt concentrate cele mai generale prevederi, care sunt comune practic tuturor cercetărilor de expertiză, independent de clasă, gen, tip, specialitate.

Un compartiment important al metodologiei expertizei judiciare ca proces de cunoaștere îl prezintă învățătura despre metodele de cercetare de acest fel (expertuale). Anume metodele (de comun cu mijloacele) prezintă instrumentul, cu ajutorul căruia se soluționează sarcinile expertuale. În același timp, menționează savanții, nu există fundament obiectiv pentru a echivala noțiunile "metodă" și "metodologie", deoarece prin "metodă" în cel mai general sens se are în vedere modalitatea de atingere a scopului anume, soluționarea unei probleme concrete, totalitatea de procedee și operațiuni de cunoaștere practică sau teoretică a realității [7]. Metodologia cercetării expertuale cumulează cunoștințe despre:

- Metodele (procedee, modalități) științifice trebuie de utilizat în procesul cunoașterii obiectelor de expertiză;
- Prin care procedee, modalități științifice este necesar de efectuat anumite proceduri de examinare;
- Conținutul metodelor (procedeele, operațiunilor) concrete de cunoaștere a obiectelor de expertiză;
- Modul de legătură a metodelor în procesul de cunoaștere a obiectelor de expertiză.

Orice metodă de cercetare, aplicată anume la efectuarea expertizelor judiciare, are specificul său, determinat de scopul și sarcinile examinării expertuale. Specificul se referă mai întâi de toate la metodele științelor de bază, parte a cărora sunt expertizele judiciare de genul respectiv. Dar și metodele generale de cunoaștere, utilizate în acest domeniu, se caracterizează cu un anumit grad de specificitate, determinat de particularitățile, practic, ale tuturor elementelor structurale de realizare ale acestor metode:

- Subiectul care le aplică – expertul judiciar care posedă cunoștințe speciale și are un statut procesual aparte;
- Obiectele de acțiune – obiectele cercetării expertuale, care au statut întărit legal;
- Condițiile de realizare a metodelor - sunt stabilite de lege prin modul de efectuare a expertizei judiciare;
- Mijloacele cu ajutorul cărora se realizează, - dispozitive, permise pentru aplicare la efectuarea expertizelor judiciare.

Urmare, metodologia expertizei judiciare, în calitate de proces de cunoaștere, metodicele de expertiză și metodele utilizate la efectuarea expertizelor formează un sistem integrat, orientat spre realizarea scopurilor și soluționarea obiectivelor cercetării expertuale și în final, aflarea adevărului în cauză.

Aceste lucruri impun elaborarea metodicilor după niște principii unice.

În încercarea totalizării prevederilor științifice în acest sens [6,7,8], considerăm ca la elaborarea metodicilor de efectuare a expertizelor judiciare trebuie de luat în calcul următoarele aspect, care pe drept sunt recunoscute ca -

Principii generale de elaborare a metodicilor, anume:

1. Specificul obiectelor examinate;
2. Caracterul informației, extrase din corpurile delictive și alte obiecte prezentate expertului;
3. Procedura juridică de efectuare a expertizei.

În context ținem să menționăm, că metodică de expertiză poate fi elaborată numai după stabilirea sarcinii concrete și a obiectului expertizei de specialitate (genul) respectivă. Eficacitatea metodicii de efectuare a expertizei depinde de metodele utilizate și condițiile de aplicare a mijloacelor tehnice.

În continuare, atenționăm, asupra tipurilor de metodici [9].

Clasificarea metodicilor de expertiză judiciară

Metodicile de efectuare a expertizelor se clasifică în: - metodici: - de gen (clasă); - tipice și metodici specifice [7,8].

a/ Metodica de gen (clasă) prezintă totalitatea de metode și mijloace ce servesc la efectuarea expertizelor de clasa dată. Ea este apropiată de descrierea etapelor procesului de investigare expertuală la general, dar se deosebește de acesta prin specificul caracteristic conținutului acestor etape, condiționat de particularitățile sarcinilor și obiectelor expertizei și indicarea metodelor și mijloacelor de examinare utilizate la efectuarea expertizelor de genul dat.

b/ Metodica tipică – totalizare a experienței de soluționare a sarcinilor expertuale tipice. În anumite situații, ele se aplică de către expert fără modificări. Metodicile-tip se elaborează de către subdiviziunile coordonatoare de expertiză judiciară, ce asigură unicitatea și consecutivitatea la examinarea tuturor obiectelor independent de genul/specialitatea de expertiză.

În procesul de formare a lor metodicile tipice se bazează pe recomandări metodice – propuneri de realizare a lucrărilor de cercetare științifică; hotărârilor conferințelor științifice, seminarelor științifico-practice, consultațiilor metodice.

Pentru ca metodică de expertiză judiciară să capete statut de metodă tipică, ea trebuie să parcurgă etapele de aprobare și implementare. Fiecare metodică de expertiză trebuie să conțină:

1. Elementele de bază – un set de date de identificare și

2. Structura – sub formă de consecutivitate logică totalitatea etapelor de desfășurare a procesului.

1. Elemente de bază:

- autorul;
- denumirea;
- entitatea care a elaborat-o;
- date despre aprobare;
- date bibliografice;

2. Structura:

- 2.1. sarcinile de expertiză (competențele);
- 2.2. obiectele cercetării;
- 2.3. enumerarea întrebărilor-tip;
- 2.4. enumerarea subsarcinilor (pentru metodicile complexe) și a sarcinilor concrete;
- 2.5. obiectele de cercetare pentru subsarcinile expertuale;
- 2.6. principiile de soluționare a subsarcinilor;
- 2.7. totalitățile indicilor ce caracterizează obiectul;
- 2.8. utilajul, materialele și reactivele;

- 2.9. consecutivitatea acțiunilor expertului;
- 2.10. formularea concluziilor de către expert;
- 2.11. literatura de bază utilizată.

c/ Metodica specifică – caracteristică pentru soluționarea unei probleme concrete și este rezultatul modificării, completării sau adaptării metodicii tipice, în urma abordării euristice de către expert a modului de soluționare a problemei înaintate.

Metodicile specifice, care constituie algoritmul de acțiuni ale expertului, executate pentru soluționarea obiectivelor expertizei judiciare concrete se conturează pe măsura formării acestor programe și se conține în textul raportului de expertiză. Generalizarea metodicilor specifice poate fi făcută prin analiza practicii de expertiză, pregătirea unor treceri în revistă sau publicații de autor.

Din această clasificare științifică a metodicilor, este evident, că pentru SRSJ, dar și în activitatea practică de expertiză, inclusiv pentru pregătirea către acreditarea laboratoarelor de expertiză, importante sunt **metodicile – tip – care constituie fundamentul științific al activității practice de expertiză.**

Totodată, în scopul asigurării uniformității metodicilor tipice este necesară:

- unificarea lor,
- pașaportizarea și
- catalogarea.

CONCLUZII

Din cauza abordării confuze a termenului „metodologie” și, respectiv, a procesului de elaborare a ”metodologiilor”, de către factorii de decizie (mă refer la actorii procesul judiciar) se întâmplă lucruri banale de tipul cerințelor de anulare a expertizelor, pe motiv, că laboratorul în care au fost efectuate nu are ”metodologii aprobate”; includerea în diferite planuri de dezvoltare a acțiunilor imposibil de realizat, etc. – toate având pe final impact asupra intereselor persoanelor care se adresează instanțelor, organelor de urmărire penală, procuraturii pentru soluționarea situațiilor importante din viață și activitate, astfel, lezându-le dreptul la un proces echitabil în termeni rezonabil.

BIBLIOGRAFIE

1. Strategia de reformare a sectorului justiției în R. Moldova. Pilonul II. Justiția penală. Raport anual 2016.
2. Încheierea Judecătorei Buiucani mun. Chișinău din 20.12.2016 pe Dosarul Nr. 1-189/16
3. Российский энциклопедический словарь, б. 2001Кн.1.с.940
4. Москвина Т.П. ISBN 978-5-93295-730-1 Аккредитация в судебной экспертизе. 2013 г.
5. Нестеров А.В. Методология объективизации судебно-экспертной деятельности. 2013 г.

6. Подкорытов Г.А. О природе научного метода. Л., С.940.
7. Юдин Э.Г. Методология науки. Системность. Деятельность. М., 1997.
8. Энциклопедия судебной экспертизы М., 1999.
9. <http://bib.social/deyatelnost-rozyisknaya-sledstvieoperativno/sudebnaya-ekspertiza-grajdanskom.html>

* Centrul Național de Expertize Judiciare, mun. Chișinău, R. Moldova; cataraga@cna.md.

Seminarul profesional
Interpretarea criminalistică și medico-legală a unor elemente materiale

**POSIBILITĂȚI DE MĂSURARE A NANO-URMELOR. MĂSURAREA CONSTANTELOR
OPTICE ALE STRATURILOR ȘI ALE STRUCTURILOR NANOMETRICE DIN SUBSTANȚE
ORGANICE ȘI NEORGANICE**

DOI:10.24193/SUBBjur.62(2017).2.13

Published Online: 2017-06-15

Published Print: 2017-06-30

Silvia EVTODIEV*
Olga CATARAGA, Nicolae GURĂU*****
Dumitru UNTILA**, Mihail CARAMAN*******

Abstract: *Possibilities to measure nano-traces. Measurement of optical constants of nanoscale layers and structures in organic and anorganic substances. Reality shows that criminal investigators are still disarmed in the field of investigating nano-dimensional forensic objects, having no counterparts to the underworld, both in order to detect, fix and trace the subsurface traces, and in their laboratory examination.*

In this paper, we try to contribute with a small scientific support, giving the criminal practitioners, through scientific demonstration, possibilities to achieve the structural identification and the characteristics of the nano-dimensional materials.

Keywords: *nano traces; nano traces measuring; optical layers constants.*

Actualitatea temei

Analiza microurmelor din cele mai timpurii vremuri ale existenței tehnicii criminalistice este una sensibilă, datorită particularităților speciale ale acestor tipuri de obiecte. Dacă pe segmentul dat, deja s-au realizat foarte multe, realitatea arată, că în domeniul investigării obiectelor criminalistice de nano-dimensiuni, experții încă sunt dezarmați, neavând ce contrapune lumii interlope, atât în vederea depistării, fixării și ridicării urmelor de submicrodimensiuni, cât și în examinarea de laborator a lor.

În lucrarea dată, încercăm să contribuim cu un mic suport științific, oferind practicienilor criminaliști, prin demonstrație științifică posibilități de realizare a identificării structurale și a caracteristicilor materialelor de nano-dimensiuni.

Introducere

Identificarea structurală și caracterizarea materialelor în deosebi sub formă de straturi subțiri se face prin măsurări optice. Caracteristicile substanțelor prin intermediul cărora mediul interacționează cu unda electromagnetică sunt indicii de refracție n și de extincție k , care determină permitivitatea dielectrică reală ϵ_1 , complexă ϵ_2 și coeficientul de absorbție α . Acești parametri se determină din măsurări ale absorbției (A), reflexiei (R), difuziei, difuziei combinate (Raman) și luminescență [1, 2]. Fiecare din aceste metode de cercetare a materialelor are un anumit domeniu aplicativ. Pentru determinarea constantelor optice, modurile de vibrație ale moleculelor (în gaze și lichide) și a rețelei cristaline a materialelor solide, grosimile straturilor subțiri este posibilă prin calcule complicate și necesită mari eforturi (trasări de curbe de calibrare, tabele, nomograme ș. a.). Aceste activități se ușurează folosind anumite formule valabile pentru anumite tipuri de măsurări și de materiale. Rezultatele măsurării anterioare ale caracteristicilor optice îndeosebi ale structurilor cu dimensionalitate redusă de multe ori se deosebesc de la autor la autor [3]. Pricina constă în aceea că proprietățile optice ale eșantioanelor depind de condițiile de obținere, determinate de absența unor metode perfecte de control și de dirijare cu procesul tehnologic. În deosebi o necoincidență a rezultatelor măsurărilor se atestă în cazul probelor administrate în diverse condiții, cum ar fi în ingineria mediului, investigații medicinale ș. a.

În această lucrare o să prezentăm rezultatele cercetării proprietăților optice ale straturilor cu dimensiuni nanometrice pe substrat dielectric și a structurilor compuse din straturi solide cu dimensiuni submicrometrice.

Caracteristicile optice și grosimile straturilor subțiri, omogene sau insulare pe substrat dielectric se determină din analiza elipsei polarizației în reflexie (metoda elipsometriei). Prin această metodă pot fi caracterizate straturi cu grosimi de până la unități de nm (straturi monomoleculare) [4], pe când metodele absorbționale sunt limitate de fenomenul interferenței în straturi subțiri [5].

Elemente de teorie

Amplitudinea și gradul de polarizare a fasciculului de radiație reflectat sau transmis printrun strat subțire omogen optic pot fi exprimate prin intermediul formulelor Fresnel care fac legătura dintre acestea cu indicii de refracție n_i și n_o a stratului subțire și, respectiv, a substratului și unghiurile de incidență și de reflexie și de refracție φ , prin relațiile [6]:

$$r_{1p} = \frac{n_o \cos \varphi_i - n_i \cos \varphi_o}{n_o \cos \varphi_i + n_i \cos \varphi_o}, \quad (1)$$

$$r_{1s} = \frac{n_i \cos \varphi_i - n_o \cos \varphi_o}{n_i \cos \varphi_i + n_o \cos \varphi_o}, \quad (2)$$

$$t_{1p} = \frac{2n_i \cos \varphi_i}{n_o \cos \varphi_i + n_i \cos \varphi_o}, \quad (3)$$

$$t_{1s} = \frac{2n_i \cos \varphi_i}{n_i \cos \varphi_i + n_o \cos \varphi_o}. \quad (4)$$

Aici p și s indică direcția componentelor vectorului electric al undei EM, respectiv, în planul de incidență și perpendicular la acesta. Parametrii caracteristici ai razei reflectate de la suprafața exterioară a stratului cu indicele de refracție n_i și de la interfața substratului cu indicele de refracție n_o se exprimă prin raportul axelor elipsei de polarizare a luminii reflectate, legați respectiv cu amplitudinile coeficienților de reflexie R_s și R_p prin expresia [5]:

$$\frac{R_{is}}{R_{ip}} = e^{i\Delta} \operatorname{tg} \Psi_i. \quad (5)$$

Pentru incidența normală:

$$R_i = \frac{r_i + r_o \exp(-2i\delta)}{1 + r_o r_i \exp(-2i\delta)}, \quad (6)$$

cu

$$\delta = 2\pi n_i d_i / \lambda_o, \quad (7)$$

λ_o – lungimea de undă a radiației incidente în vid.

Din ecuațiile (5), (1) și (2) obținem:

$$e^{i\Delta} \operatorname{tg} \varphi = \frac{r_{2p} + r_{1p} \exp(-2i\delta_i)}{1 + r_{1p} r_{2p} \exp(-2i\delta_i)} \times \frac{1 + r_{1s} r_{2s} \exp(-2i\delta_i)}{r_{2s} + r_{1s} \exp(-2i\delta_i)}. \quad (8)$$

Întrucât în măsurările elipsometrice unghiul de incidență este în apropierea unghiului Brewster, diferența de fază δ_i este egală cu:

$$\delta_i = 2\pi d n_i / \lambda. \quad (9)$$

Dacă stratul subțire cercetat cu grosimea d este acoperit cu un alt strat dielectric optic transparent cu indice de refracție n_o (Figura 1) atunci la incidență normală coeficientul de reflexie R și de transmisie T depinde de caracteristicile optice ale structurii și se prezintă prin expresiile:

$$R = \frac{R_o(1 - e^{-\alpha d})^2 + 4R_o e^{-\alpha d} \sin^2 \theta}{(1 - R_o e^{-\alpha d})^2 + 4R_o e^{-\alpha d} \sin^2 \theta'}, \quad (10)$$

$$T = \frac{(1 - R_o)^2 e^{-\alpha d}}{(1 - R_o e^{-\alpha d})^2 + 4R_o e^{-\alpha d} \sin^2 \theta'}, \quad (11)$$

unde $\theta = \frac{2\pi(n)d_o}{\lambda}$, iar $R_o = \left(\frac{n_o - 1}{n_o + 1}\right)^2$.

Din ecuațiile (10) și (11) se obține expresia pentru coeficientul de absorbție:

$$\alpha = -\frac{1}{d} \ln \left[\frac{-(1-R)(1-R_o) + \sqrt{[(1-R)(1-R_o)]^2 + 4R_o T^2}}{2R_o T} \right]. \quad (12)$$

Grosimea d a stratului subțire cercetat se determină din măsurări aparte cum ar fi din spectrul interferențial, folosind relația [7]:

$$d = \frac{1}{2n(\tilde{\nu}_{\lambda_2} - \tilde{\nu}_{\lambda_1})m'}, \quad (13)$$

Aici $\tilde{\nu}_{\lambda_1}$ și $\tilde{\nu}_{\lambda_2}$ sunt numerele de undă deplasate unul față de altul cu m ordine de interferență.

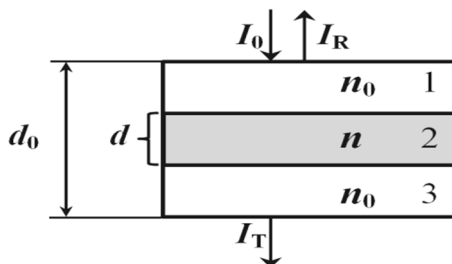

Figura 1. Schema secțiunii structurii cu trei straturi (1-3).
Straturi dielectrice. 2- stratul subțire cercetat.

Tehnica și rezultatele experimentale

Elipsometrul a fost asamblat din componente care includ monocromatorul, sursa de radiație, doi polarizori montați pe cercuri gradate 0-360°, cu nonius de 0,1°, goniometru vertical cu măsura pentru eșantioane aranjată în plan orizontal. Diagrama schematică a sistemului elipsometric este prezentată în Figura 2. Fasciculul de lumină emis de o lampă cu Xe, funcțională în regiunea UV-VIS sau cu filament din wolfram, pentru intervalul VIS-NIR modulată cu frecvența de ~43 Hz și descompus în spectru cu monocromatorul M (MDR-2), cade sub unghiul ϕ pe eșantion (strat de ulei pe suprafața apei sau pe suprafața unui material dielectric). Unghiul ϕ de incidență este de mărime apropiată de unghiul Brewster (pentru stratul de ulei $\phi \sim 55^\circ$). Planul de polarizare fixat cu polarizorul P_1 este orientat astfel încât intensitatea componentelor p' și s' să fie egală. Intensitatea fasciculului de lumină reflectată de la suprafața eșantionului trece prin analizorul P_2 și este înregistrată cu un detector pe Si (FDK-24) cu sensibilitate spectrală în intervalul lungimilor de undă 270-1150 nm. Polarizorii P_1 și P_2 sunt fixați pe cercuri gradate care permit determinarea azimutului planelor de polarizare cu precizia de 0,1°.

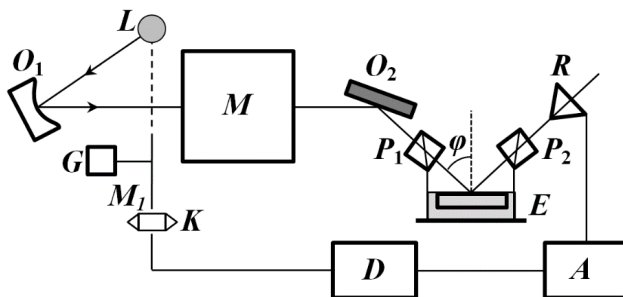

Figura 2. Diagrama schematică a sistemului elipsometric. L – sursa de lumină (KIM-100); M_1 – modulator 324 Hz; M – monocromator (MDR-2); P – polarizor (prismă Glan-Thompson); R – receptor (FDK-24); A – amplificator selectiv (V6-4); D – detector de fază; K – pereche optoelectronică; E – eșantion; O_1 – oglindă parabolică; O_2 – oglindă plană de Al.

Modul de lucru constă în măsurarea intensității maxime și minime și, respectiv, a unghiurilor de rotație a planului de polarizare pentru aceste două măsurări. Intensitățile I_{\max} și I_{\min} sunt proporționale cu coeficienții de reflexie R_s și R_p . Din determinări experimentale ale acestor două mărimi, cât și a unghiului de incidență ϕ_0 a unghiurilor de rotație a analizorului pentru I_{\max} (ϕ_{\max}) și I_{\min} (ϕ_{\min}), se calculează parametrii Ψ și Δ .

Primul parametru elipsometric (Ψ) se determină din relația $tg \Psi = R_p/R_s$. Al doilea parametru (Δ) este diferența de fază relativă dintre componentele p- și s- formată în rezultatul reflexiei de la structura cercetată. Întrucât raza de lumină incidentă este polarizată liniar, fazele componentelor p- și s- pentru raza incidentă coincid.

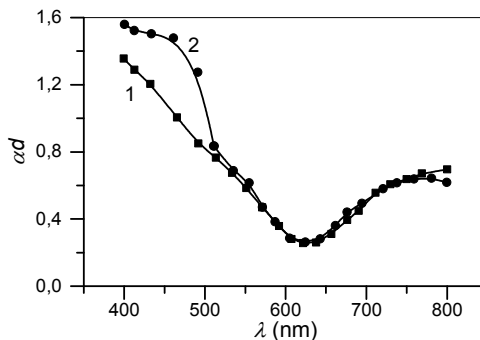

Figura 3. Dependența spectrală a absorbanței stratului subțire ($d \approx 200$ nm) de vopsea cu lac depus pe substrat de sticlă (1) și a acestui strat acoperit cu un strat de lac transparent optic (2).

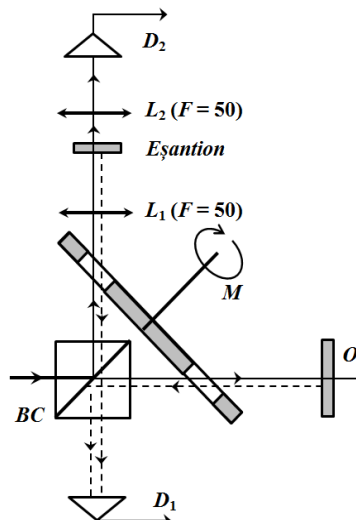

Figura 4. Accesoriu pentru măsurarea simultană a coeficientului de reflexie și de transmisie a straturilor subțiri. BC- cub pentru despicierea razei în două componente identice după intensitate; M – modulator cu disc cu două fante simetrice; O – oglindă metalică (etalon); L_1, L_2 – condensori cu $F = 50$ mm; D_1, D_2 – fotodiodă FDK-24; Eșantion – strat subțire organic pe substrat din sticlă (eșantion pentru verificare).

Erorile experimentale în măsurările optice (reflexie, absorbție) sunt determinate de instabilitatea temporală atât a fasciculelor de lumină, cât și a receptorilor de radiație. Aceste instabilități au fost minimizate folosind accesoriul prezentat în Figura 4.

Modul de lucru constă în următoarele: fasciculul de lumină monocromatică, cu intensitatea I_0 , se despică cu ajutorul bicubului (BC) în două fascicule cu intensitățile egale cu $I_0/2$. Unul din aceste două fascicule se reflectă de la oglinda etalon ($R_{et} \approx 1$) se despică din nou în două fascicule cu intensitatea ($I_0/4$) R_{et} , care odată cu fasciculul reflectat de la eșantion se înregistrează cu receptorul D_1 (fotodiodă FDK-24). Al doilea fascicul este concentrat pe suprafața eșantionului cu ajutorul condensatorului C_1 . Apertura fasciculului incident pe fața receptor este corectată cu ajutorul condensatorului C_2 . Semnalul înregistrat de către receptorul D_2 este egal cu $(I_0/2)t$ (t – transmitanța eșantionului). Razele I și II sunt modulate cu ajutorul unui disc cu două deschizături simetrice. Astfel, receptorul D_1 înregistrează un fascicul de radiație egal cu $I_0/4(R_{et}+R_{es})$. Pentru $t = 1$, $R_{et}=1$ și $R_{es}=0$, detectorii D_1 și D_2 înregistrează semnalele $I_0/4$ și $2(I_0/4)$, mărimi care indică despre gradul de etalonare a instalației. În calitate de obiect de studiu s-a folosit o structură compusă dintr-un strat de vopsea cu grosime submicrometrică ($d \approx 200$ nm) depus pe substrat din sticlă acoperit cu un strat de lac optic transparent.

În Figura 5 este prezentată dependența parametrilor Ψ și $\Delta-180^\circ$ în funcție de grosimea stratului de ulei pe suprafața apei bidistilate la incidența razei de lumină cu lungimea de undă 546,1 nm.

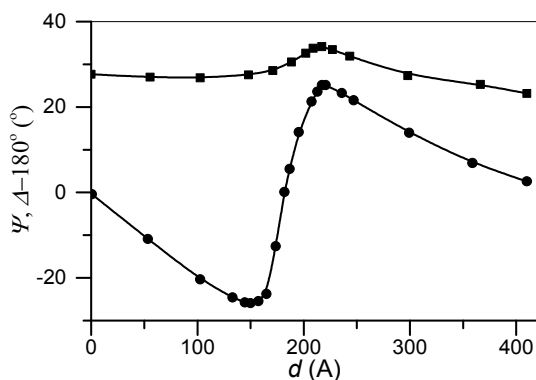

Figura 5. Dependența Ψ și $\Delta-180^\circ$ de grosimea stratului de ulei cu indice de refracție $n = 1,52$ pe suprafața apei bidistilate.

După cum se vede din această prezentare, pentru straturile subțiri cu indice de refracție egal cu $\sim 1,5$ sensibilitatea maximală a metodei elipsometrice de determinare corespunde grosimilor din intervalul 160-220Å. La grosimi de la câteva zeci până la sute de Å, mai pronunțat variază parametrul Δ . În acest interval de grosimi parametrul Ψ se schimbă mult mai lent. Maximul curbei $\Psi(d)$ corespunde grosimilor stratului de ulei de ~ 210 Å.

Din măsurări ale coeficienților de reflexie R și de transmisie T s-a calculat densitatea optică αd a stratului cu grosime submicrometrică de vopsea de culoare oranj depus pe substrat din sticlă (curba 1, Figura 3) și a acestui strat acoperit cu lac organic (curba 2, Figura 3). Pentru acest eșantion densitatea optică (αd) atinge valoarea minimă de 0,26 la lungimea de undă ~ 630 nm. Curbele 1 și 2 bine coincid în intervalul spectral de la 540 nm până la 740 nm prin ce se confirmă corectitudinea metodei de măsurare a straturilor cu grosimi submicrometrice organice pe suport neorganic. Majorarea diferenței dintre densitățile optice a stratului neacoperit și a celui acoperit cu un strat de lac în regiunea spectrală $\lambda < 500$ nm probabil este determinată de influența absorbantei mult mai mari a stratului de pe suprafața stratului de vopsea.

Aplicare

De foarte multe ori, investigatorii de crime sunt în imposibilitate să probeze faptele din cauze legate de impotența specialiștilor de a realiza măsurări submicrometrice. În criminalistică microurmele sunt de o mare importanță, fiind obiect de cercetare atât în expertizele traseologice a urmelor de depunere, cât și în cele chimice ale materialelor și substanțelor. Experții au la dispoziție mult mai multe metode de detecție, foarte sensibile, a compoziției a diferitor structuri solide, pe când la determinarea indicilor criminalistici legați de proprietățile cantitative, întâmpină destul de frecvent dificultăți. Este cunoscut faptul, că doar prezența unora și aceluiași componente în anumite probe examinate, pe departe nu este suficientă unui criminalist pentru formularea a careva concluzie. În cazuri similare, experții se limitează doar la formularea concluziilor despre prezența anumitor componente în obiectele cercetate, desigur comună unui număr foarte mare din cele similare. Din lipsa altor indici, mai cu seamă cantitativi, obiectele investigate nu pot fi separate în grupuri mai mici, care să ofere gestionarilor de caz, cel puțin unele direcții determinate de activitate. Posibilitatea determinării microdimensiunilor, oferită în lucrarea noastră creează condiții bune experților criminaliști în sensul depistării complexelor de indici pentru obiectele expertizate, pe măsură să le individualizeze, astfel, furnizând date în folosul formulării concluziilor despre comunitatea îngustă de grup sau chiar identitate a obiectelor examinate.

Este cunoscută valoarea astfel de concluzii în cazurile practice, apreciate de instanță la justa lor valoare –ca unele din cele mai obiective probe, având în vedere veridicitatea metodele prin care au fost obținute. Totodată, epoca nano-tehnologiilor impune implementarea în practicile de analiză criminalistică a metodelor adecvate nano-obiectelor, inclusiv a celor de măsurare a dimensiunilor submicrometrice.

Lucrarea dată oferind aceste posibilități, ține de o valoare majoră și merită aplicată în cazuri de investigare a structurilor compuse din straturi solide cu astfel de dimensiuni.

Concluzii

Pentru identificarea compoziției și măsurarea parametrilor optici a straturilor suprasubțiri de substanțe organice (ulei din țigăi) prin determinări a grosimii filmului pentru valori cunoscute a indicelui de refracție sau propus două metode, și anume: elipsometria în

domeniul vizibil al spectrului și prin determinarea simultană a transmitanței și a reflectanței de la suprafața filmului subțire acoperit cu un strat din alt compus organic (lac).

S-a stabilit legătura dintre parametrii elipsometrici Ψ și Δ de grosimea stratului de ulei pe suprafața apei. Sensibilitatea maximă a metodei de măsurare corespunde grosimilor de $\sim 200\text{\AA}$.

S-a elaborat metodica măsurării densității optice (αd) în structuri bi- și tricomponente. S-a stabilit intervalul spectral în care eroarea în determinarea coeficientului de absorbție pentru grosimi ale eșantionului cunoscute este minimă.

Metodele de identificare a substanțelor sub formă de straturi cu grosimi submicrometrice sunt valabile atât pentru substanțe organice, cât și neorganice, în stare solidă.

S-a demonstrat necesitatea metodelor expuse, în practica investigațiilor criminalistice de laborator, în condițiile progresului nano-tehnologic.

BIBLIOGRAFIE

1. Abeles F. Optical properties of solids. Elsevier, New York, 1972
2. Bell E. E. Optical constants and their measurement. In Light and Matter Ia/Licht und Materie Ia, pp. 1-58. Springer Berlin Heidelberg, 1967
3. Bohren C. F., and Huffman D. R. Absorption and scattering of light by small particles. John Wiley & Sons, 2008
4. Azzam R. M. A., Bashara N. M., and Ballard S. S. Ellipsometry and polarized light. North Holland, 1978
5. Heavens O. S. Optical properties of solid thin films. Butterworth, London. 1955
6. Ditchburn R. W. Light Blackie. Son Limited, London, Glasgow, 1962
7. Swanepoel R. Determination of the thickness and optical constants of amorphous silicon, 1983

* Universitatea de Studii Politice și Economice Europene "Constantin Stere", Chișinău.

** Centrul Național de Expertize Judiciare, Chișinău.

*** Centrul Național de Expertize Judiciare, Chișinău.

**** Universitatea de Stat din Moldova, Chișinău.

***** Universitatea de Stat din Moldova, Chișinău.

Seminarul profesional
Interpretarea criminalistică și medico-legală a unor elemente materiale

**OPINII PRIVIND PROBLEMATICA ACREDITĂRII LABORATOARELOR
DE EXPERTIZĂ JUDICIARĂ**

DOI:10.24193/SUBBior.62(2017).2.14

Published Online: 2017-06-15

Published Print: 2017-06-30

Olga CATARAGA*

Abstract: *Opinions concerning the problems of forensic laboratories accreditation in Moldova. The article analyzes the approach of some judicial actors on the process of judicial expertise laboratories accreditation in the country. Explanations are made on the term "accreditation", with a retrospective of the accreditation process of the first laboratories of its kind in the world. Conceptual issues are explored on the quality of forensic expertise. The author explains the true destination standards quality and guides. Particular attention is drawn to the importance of accreditation for the judicial expertise laboratories and their development. Laboratories improve their legal expertise and enhance the quality of their products (results)."*

Keywords: *forensic expertises; quality ensurance ; quality standards; ISO CEI 17025 Standard; accredited laboratory.*

ACTUALITATEA TEMEI

În ultimii cinci-șase ani, avocații, dar și unii procurori sau ofițeri de urmărire penală operează tot mai des cu termenul „acreditare” în contextul nerecunoașterii valabilității expertizelor judiciare, pe motivul că „nu s-au executat în laboratoare acreditate”.

Sunt chiar cazuri de sesizare a Curții Constituționale a Republicii Moldova, în conformitate cu dispozițiile articolului 25 al. (l) lit. "d" din Legea № 317-) XIII din 13 decembrie 1994 cu privire la Curtea Constituțională, articolul 38 alin. (1) lit. "d" și articolul 39 din Codul jurisdicției constituționale nr.502-XIII din 16 iunie 1995, articolul 7 din Codul de procedură penală al Republicii Moldova, în cazul excepțional al constituționalității prevederilor art. 12 Legea cu privire la Expertiză nr.1086 din 23 06.00 și art.36,65,85 Legea RM nr.68 din 14.04.16 „Cu privire la expertiza judiciara si statutul expertului judiciar”, Regulamentul Unic cu privire la atestarea experților judiciari din RM nr.393 din 28.12.2004 aprobat de Ministerul Justiției RM la 29.12.2004 cu nr.394. [4, 5]

În legătură cu aceasta, este invocat faptul că lipsa de acreditare și lipsa metodelor de cercetare aprobate folosite la efectuarea expertizei, (care asigură credibilitatea în rezultatele evaluării) ar indica că activitatea laboratoarelor de expertiză din RM contravine și nu ar corespunde obligațiilor internaționale ale Republicii Moldova de a respecta standardele internaționale în domeniul evaluării conformității ISO/IES17025 și a Legii nr.235 din 01.12.2011 privind activitățile de acreditare și de evaluare a conformității, iar Legea care dă competență acestor instituții de a efectua investigații, încalcă normele de drept susnumite și deci nu poate reflecta constituționalitatea. [4]

Desigur, la prima vedere se pare că acest lucru este unul firesc și apare întrebarea: cum de nimănui până acum, nici nu i-a trecut prin cap să se conformeze obligațiilor internaționale ale Republicii Moldova; dar în cazul nostru, situația actuală în domeniul expertizei judiciare (criminalistice) în țară nu este chiar așa după cum se descrie și se percepe de către anumiți actori ai procesului judiciar.

Situația este generată de viziunea (interpretarea) greșită asupra conceptului de „acreditare” și de cunoașterea insuficientă a practicii internaționale, inclusiv a celei europene, privind de procesul de acreditare a laboratoarelor de expertiză. Cu referire la acestea, apreciem că sunt necesare anumite clarificări, pe care le prezentăm în această lucrare.

OBIECTIVELE LUCRĂRII

De ce s-a creat o astfel de situație în domeniul discutat?

De notat, că o situație similară celei de la noi este prezentă atât în unele state ex-sovietice, cât și în statele europene dezvoltate (Olanda, Germania, Franța). Acolo este însă **corect perceput la nivel de concept, cât și în practică procesul de „acreditare”** și respectiv, este deja instituită și o anumită „ordine” în ceea ce privește actele normative, care hidează activitatea de expertiză, ca și însuși procesul de acreditare a laboratoarelor criminalistice pentru diversele metode de examinare.

ANALIZE, CONSTATĂRI

Trebuie spus că, în întreaga lume și în special în Europa în domeniul de expertiză judiciară se pune accent pe implementarea sistemelor de management adecvate. Acest lucru a devenit posibil, deoarece marea majoritate a cercetărilor de expertiză, despre care nu de mult timp se spunea că reprezintă „o mică cercetare științifică”, acum sunt asigurate cu metodici moderne și efectuarea lor capătă o tentă de „proces tehnologic”. Desigur, nicăieri nu au dispărut expertizele complicate, „unice”, care cer de la experți cunoașterea nu numai a abordării metodice existente, dar și a activității de „căutare științifică” de soluții noi pentru problemele anterior nestudiate.

Pentru asigurarea calității activităților de expertiză criminalistică, peste hotare, este unanim acceptat standardul ISO/CEI 17025, pentru implementarea sistemelor de management a calității în laboratoarele de expertiză judiciară (criminalistică) bazate pe acest standard.

Inițiator al acestui proces a fost programul de acreditare a laboratoarelor de expertize judiciare și criminalistice, declarat de către societatea Directorilor laboratoarelor criminalistice din SUA (ASCLD/LAB), în 1982. [1,9]

Drept criterii pentru programul de acreditare au fost utilizate cerințele stabilite de acest standard referitoare la „resurse”, „personal”, „încăperi și condiții de mediu”, „echipament”, „manipularea obiectelor de încercat”, „colectarea probelor”, „asigurarea calității rezultatelor examinărilor”, „trasabilitatea măsurărilor”, „raportare”. În perioada de la finele a.1982 până la începutul a.2003, numai în SUA s-au acreditat 237 din 350 laboratoare de expertiză criminalistică. Alături de laboratoarele americane s-au acreditat și cele din Canada, Australia, Noua Zeelandă, Hong Kong, Singapore.

Procese analoge se observau și în Europa. La început au fost acreditate de către (ASCLD/LAB) laboratoarele din Marea Britanie, Olanda, iar după formarea structurilor europene de acreditare (EA), acestea au fost acreditate de cele dintâi. Ideea de calitate în expertiza judiciară, dovedită prin acreditare, a devenit una centrală pentru Rețeaua Europeană a Institutelor de Expertiză judiciară (ENFSI). [9]

Practica de acreditare a laboratoarelor de expertiză judiciară a arătat, că doar aplicarea a ISO/CEI 17025 „*Cerințe generale pentru competența laboratoarelor de încercări și etalonări*” pentru activitatea de expertiză nu este suficientă. Cerințele acestui standard nu acoperă integral necesitățile laboratoarelor criminalistice și de expertiză judiciară. Urmare, se înregistrează tot mai des cazuri de acreditare și la standardul ISO/CEI 17020 „*Evaluarea conformității. Cerințe pentru funcționarea diferitor tipuri de organisme care efectuează inspecții*”. [6,7]

Aceste lucruri au avut drept consecință revizuirea concepției de construire a modelelor de sisteme de management adecvate laboratoarelor de expertiză judiciară. Particularitățile de activitate a laboratoarelor de expertiză judiciară și-au găsit ecoul în noua redacție a ghidului ILAC G-19:2014 „*Module în activitatea de expertiză judiciară*”.

În legătură cu cele expuse supra, mai specificăm câteva momente, destul de importante, în formarea opiniei corecte despre procesul de acreditare a laboratoarelor de expertiză judiciară.

De fapt, acreditarea se obține pentru anumite metode de examinare în parte și nu există forme de acreditare a laboratoarelor. Corectă din punct de vedere a sensului adevărat este sintagma „*laborator acreditat pentru efectuarea expertizelor gazoscopice prin metoda de comparație*” sau cea indicând „*laborator acreditat pentru efectuarea expertizelor substanțelor chimice speciale prin metoda cromatografiei în strat subțire*”, etc. În activitatea cotidiană este prea lung a folosi aceste sintagme, astfel că se operează doar cu primele două cuvinte „**laborator acreditat**”. Formula dată nu este chiar atât de greșită, deoarece un laborator acreditat presupune existența unui sistem de management conform cerințelor unui anumit standard, ex. ISO/CEI 17025 sau ISO/CEI 17020, iar obținerea de către laborator a acreditării chiar și la o singură metodă pentru efectuarea unui gen de expertiză, deja impune implementarea pentru întreg laboratorul a sistemului de management respectiv. Cert este, că **sub simbolul acreditării se vor afla numai examinările (serviciile) pentru care laboratorul are acreditare (alin.7 art.13 din legea RM nr. 235 privind activitățile de acreditare și de evaluare a conformității)**. [1,2]

În condițiile descrise, în cazul efectuării unor expertize, cel mai des complexe, sub simbolul acreditării nu vor acționa toate tipurile de examinări utilizate de către expert pentru formularea concluziilor. În același timp, întreaga activitate de expertiză din acel laborator va fi efectuată în conformitate cu cerințele standardului, prin sistemul de management implementat (denumit în continuare „SM”).

Un lucru important trebuie evidențiat pe acest segment: beneficiul pe care îl oferă SM în activitatea laboratoarelor cu referire la posibilitatea satisfacerii cerințelor de autorizare ale laboratoarelor de expertiză. Autorizarea fiind prestabilă de alin.(1) art.73 din legea nr.68 din 14.04.2016 cu privire la expertiza judiciară și statutul expertului judiciar.

Implementarea SM este cheia succesului organizării calitative a activității de expertiză judiciară, întrucât oferă formule de soluționare a tuturor problemelor existente în laboratoare, dar și de prevenire a unor eventuale situații neconforme din cadrul tuturor elementelor de bază ale activității instituției. Problema implementării SM în laboratoarele criminalistice s-a pus și în contextul reformei sistemului de justiție în RM, fiind atrase anumite resurse financiare (ambasada SUA și PNUD). Acreditarea prezintă un proces de confirmare a faptului că în instituția respectivă este implementat și operează un anumit SM, adecvat activității. Efectele acreditării oricărei instituții, la fel ca și a celor de expertiză sunt dovedite practic de cele care deja o au obținută de mai mult timp, dar și de beneficiarii finali a produselor – expertizelor judiciare: organe judiciare, etc..

Considerăm important sublinierea că: *acreditarea laboratoarelor de expertiză judiciară pentru anumite încercări (metode de examinare) este un proces voluntar, avându-se în vedere, că nu cade sub prevederile art. 18 din legea RM nr. 235 privind activitățile de acreditare și de evaluare a conformității, însă obținerea acesteia urmărește realizarea obiectivelor importante:*

- 1) asigurarea independenței instituției față de presiuni și influențe necorespunzătoare, atât interne, cât și externe;
- 2) sporirea capacităților de efectuare a expertizelor în toate domeniile;
- 3) reabilitarea domeniilor de expertiză deținute anterior;
- 4) asigurarea unei transparențe în activitate;
- 5) cheltuieli minime pentru rezultate înalte;
- 6) produs de calitate, recunoscut.

În contextul opiniei care circulă în rândurile colegilor de breaslă, cât și ale beneficiarilor serviciilor de expertiză judiciară despre faptul, ca laboratoarele de expertiză ar trebui să fie acreditate pentru toate tipurile de încercări (expertize) solicitate, apreciem poziția aceasta ca fiind greșită:

Acreditarea tuturor metodelor este **nejustificată**, uneori chiar și **imposibilă**, cum ar fi în cazul celor din domenii solicitate de 1-3 ori pe an, sau chiar o dată la 4-5 ani, având în vedere că nu vor putea fi satisfăcute toate cerințele standardului, cât și din considerente raționale pecuniare.

Este important să subliniem că, unii actori ai procesului judiciar, consideră că ghidul ILAC- G19 "Ghid pentru laboratoarele de științe criminalistice" stabilește cerințe pentru competență, lucru totalmente eronat. Ghidul are doar un rol de recomandare și explicare a cerințelor standardului pe segmentul specific „laboratoare criminalistice”. În el sunt lămurite cerințele, sunt recomandări de aplicare, etc.

CONCLUZII

Datorită abordării și interpretării confuze a termenului „acreditare” și, respectiv, a neînțelegerii procesului de obținere a acreditării, de către factorii de decizie (cu referire la cei din procesul judiciar) apar situații de tipul cerințelor de anulare a expertizelor, pe motiv că „laboratorul în care au fost efectuate nu are acreditare”, ori solicitări la Curtea Constituțională cu privire la ridicarea excepției de neconstituționalitate a anumitor prevederi, etc. – toate având în final impact asupra intereselor persoanelor care se adresează instanțelor, organelor de urmărire penală, procuraturii pentru soluționarea situațiilor importante din viață și activitate, astfel, lezându-le dreptul la un proces echitabil, în termen rezonabil.

BIBLIOGRAFIE

1. ISO/CEI 17025 „Cerințe generale pentru competența laboratoarelor de încercări și etalonări”
2. ISO/CEI 17020 „Evaluarea conformității. Cerințe pentru funcționarea diferitor tipuri de organisme care efectuează inspecții”
3. Încheierea Judecătorei Buiucani mun. Chișinău din 20.12.2016 pe Dosalul Nr. 1-189/16
4. Legea nr.235 din 01.12.2011 privind activitățile de acreditare și de evaluare a conformității
5. Regulamentul Unic cu privire la atestarea experților judiciari din RM nr.393 din 28.12.2004
6. Москвина Т.П. ISBN 978-5-93295-730-1 Аккредитация в судебной экспертизе. 2013 г.
7. Нестеров А.В. Методология объективизации судебно-экспертной деятельности. 2013 г.
8. Россинская Елена, Галяшина Елена. Настольная книга судьи. Судебная экспертиза. Издательство: Проспект ISBN 978-5-392-13457-1, 2014 г.
9. Теория и практика судебной экспертизы. Научно-практический журнал №3 (43) 2016 б ст. Кузмин С.А.. ФГАОУ высшего образования «Российский университет дружбы народов», Москва, Россия, 117198 «Современные модели менеджмента качества в судебно-экспертной деятельности».

* Centrul Național de Expertize Judiciare de pe lângă Ministerul Justiției, mun. Chișinău, R. Moldova.

Seminarul profesional
Interpretarea criminalistică și medico-legală a unor elemente materiale

**PARTICULARITĂȚI ALE ACCIDENTELOR RUTIERE ÎN CARE SUNT IMPLICATE
MOTOCICLURILE – DOUĂ STUDII DE CAZ**

DOI:10.24193/SUBBIur.62(2017).2.15

Published Online: 2017-06-15

Published Print: 2017-06-30

Codrin REBELEANU*, Daniel URECHE
Ștefan ANITAN***, Dan PERJU-DUMBRAVĂ******

Abstract: *Particularities of road traffic accidents involving motorcycles – two case studies. The motorcycle has become a true culture in our society, so it is important to analyze its use in Romanian society. The most common cases of motorcycle accidents are those of a motorcycle and a car, most of which have resulted in death or serious injuries to drivers. Specialty literature recommends wearing a closed helmet, a leather armor, hard armrests, gloves, special knee pants and tibia and leather boots with a metal fitting. The study of Rome, conducted in Australia, on a number of over 200 motorcyclists involved in road accidents allowed the assessment of the reduction in the relative risk of bodily injury for each piece of the protective suit. This article aims to present two cases of motorcycle fatal accidents, one in which the driver of the motorcycle wore complete protective equipment and the other in which the driver did not wear any protective equipment besides the helmet. In conclusion, an exponential increase in the frequency and severity of injuries can be observed in the absence of protective equipment, which is why it is important to complete the legal provisions in Romania on this issue, in order to better protect motorcycle riders.*

Keywords: *Motorcycles, protective equipment, death, injuries, serious accidents.*

Motocicleta s-a situat încă din zorii apariției sale la limita dintre mijloc de transport ieftin și simbol al libertății, al independenței. Probabil Che Guevara și motocicleta sa, La Poderosa, au lansat ideea de romantism al transportului motorizat pe două roți.

Practica utilizării motocicletelor este, după opinia autorilor, puțin analizată în societatea românească. Examinând componența parcului moto la nivel național prin evaluarea ofertelor de vânzare de pe site-urile de specialitate se constată că există anumite produse destinate celor cu potență economică (5000-20000 euro), dar și produse destinate celor care optează pentru “2 roți” din motive economice (200-1000 euro), precum și produse destinate clasei mijlocii (1000-3000 euro).

Este în epoca actuală motocicletă un moft, o cultură (trend) sau o reminiscență istorică? La noi, motocicletă a evoluat de la mijloc de transport ieftin spre hobby, devenind în cele din urmă o adevărată cultură, care etapează existența celor care se afiliază, făcându-i să treacă prin diferite faze începând cu cea de formare a afinității și ajungând în cele din urmă la cea a afilierii [1].

În tentativa de a releva unele aspecte ale accidentologiei specifice motocicletelor trebuie ținut cont de faptul că nu tot ce rulează pe două roți este motocicletă (ex.: mopedul este frecvent utilizat de "braconieri" ai motociclismului – scopul lor fiind pur utilitar; deținerea permisului de conducere, deși este impusă de către legislație, nu pare a fi ceva obligatoriu pentru utilizatori!), dar riscurile din punct de vedere al expunerii la accidente rutiere al variantelor de deplasare respective sunt apropiate de cele ale motocicliștilor, existând și diferențe.

Privitor la aspectele medico-legale, individualizarea unor caracteristici particulare ale accidentelor de motocicletă, în literatura de specialitate românească este menționată pentru prima dată în 1967 [3]. Profesorul Moraru clasifică mecanismele de producere ale accidentelor de motocicletă, evidențiind unele aspecte lezionale specifice.

O clasificare mai complexă a accidentelor moto a fost propusă în 2004, vorbindu-se despre accidente produse prin:

- ciocnirea motocicletei cu un alt mijloc de transport
- cădere de pe motocicletă
- ciocnirea motocicletei cu un pieton
- ciocnirea motocicletei cu obstacole imobile
- călcarea cu motocicletă
- cazuri atipice [4].

Cele mai frecvente cazuri sunt cele ale impactului dintre o motocicletă și un autoturism, acestea fiind soldate și cu leziuni de gravitate mai mare [11].

De ce problema accidentelor rutiere cu motociclete devine una de actualitate? La 18 iunie 2014, *jurnalul.ro* [2] titra faptul că parcul moto din România s-a dublat în ultimii 5 ani, înscrise în circulație fiind în momentul publicării articolului 96.000 de vehicule moto.

Pe plan internațional, un studiu al OMS raporta în 2010 faptul că aproximativ jumătate din numărul total de decese urmare a accidentelor de trafic îi vizează pe "utilizatorii vulnerabili" ai drumurilor publice, aceștia fiind motocicliștii, cicliștii și pietonii [8]. Tot în 2010, România se califica a avea cel mai mare procent de decese prin accidente rutiere din UE și cel mai scăzut progres pe decadă (2001-2010) în reducerea deceselor urmare a acestor evenimente (3%) [7].

În 2015 IGP a realizat o analiză profundă a accidentelor produse de către conducătorii moto în anul precedent [6], din care s-au desprins câteva concluzii importante:

-din totalul accidentelor produse cu mopaturi, motociclete și motorete, majoritatea au fost produse de către mopaturi, dar în majoritatea accidentelor grave și a celor soldate cu decesul victimei, au fost implicate motocicletele (62,41%).

-se remarcă o reducere a numărului de accidente raportat la anul precedent, superioară celei descrise de sursa OMS în 2010, anterior citată: numărul accidentelor grave s-a redus cu 7,4%, cel al persoanelor decedate cu 5,8%, iar cel al răniților grav, cu 2,7%.

-remarcabilă în studiul IGP citat este și analiza orelor predilecte ale producerii accidentelor moto grave: cele mai puține se produc dimineața, între ora 3 și ora 7, iar cele mai multe, seara, în intervalul orar 17-19 producându-se 25,7% din totalul accidentelor grave.

Studiile realizate până acum și care ating importanța utilizării echipamentului de protecție moto sunt relativ puține, acest aspect fiind mai degrabă axiomatic. Literatura de specialitate [6] recomandă purtarea căștii închise (cu protecție pentru menton și viziera), a unei gece de piele cu armură, cotiere din plastic dur, mănuși, pantaloni speciali cu genunchere și apărători de tibie și cizme din piele, cu armatura metalică. Legislația din țara noastră, impune prin art. 36 al. 2 ca "pe timpul deplasării pe drumurile publice, conducătorii motocicletelor, mopederelor și persoanele transportate pe acestea au obligația să poarte cască de protecție omologată", fără să impună utilizarea și a altor mijloace de protecție [12].

Studiul de Rome [9], realizat în Australia, pe un număr de peste 200 de motocicliști implicați în accidente rutiere a permis evaluarea reducerii riscului relativ de vătămare corporală pentru fiecare piesă a costumului de protecție: astfel, purtarea mănușilor speciale reduce riscul de accidentare cu 45% în zona anatomică respectivă, la fel și purtarea cizmelor de motociclism, purtarea pantalonilor cu protecție reduce riscul de vătămare cu 39%, iar a jachetei cu armură cu 23%.

Vom analiza în continuare două cazuri de accidente mortale de motocicletă, unul în care conducătorul motocicluului purta echipament de protecție complet, iar altul în care conducătorul nu purta, în afara de cască, niciun fel de echipament de protecție.

Studiu de caz 1:

La data de 31.05.2016, numitul B.V. de 27 de ani a fost victima a unui accident rutier în calitate de conducător de motocicletă: deplasându-se cu viteza ridicată, o autoutilitară a întors pe linie continuă și astfel i-a tăiat calea, iar victima a "culcat" motocicleta pe o parte, lovind cu capul roata din spate a autoutilitarei (între legendele urbane specifice motociclismului, dar contrazise de legile fizicii, se numără ideea că e utilă pentru limitarea leziunilor în caz de iminență a unui impact, "culcarea" voluntară a motocicletei pe șosea). Motocicleta făcea parte din categoria celor de viteză, iar conducătorul purta echipament complet de protecție. Accidentul a fost înregistrat de camerele de supraveghere [10]. Susnumitul a fost internat în Spitalul Județean de Urgență Bistrița cu dgs: "Politraumatism prin accident de motocicletă. Comă GCS (scor Glasgow) 3. Traumatism cranio-cerebral sever. Hemoragie subarahnoidiană. Dislocare ant. atlanto-occipitală. Fractura apofizelor transverse vertebrale T2-T7. Traumatism toracic. Contuzie pulmonară lob superior drept, lob inferior drept, minim hemotorace drept, fractură costală 10. Contuzie severă umăr și cot dr. Luxație trans-scafo-periulară stg. Plagă contuză umăr dr. Pneumatoză intestinală." Examenul CT efectuat la data de 31.05.2016 releva: "Edem cerebral difuz, cu sânge în V4. Hemoragie subarahnoidiană. Fractura porțiunii bazilare a osului occipital interesând marginea anterioară a foraminei magna cu deplasarea fragmentului de fractură, secundar cu creșterea distanței bazion-axis la 16 mm (normal sub 12 mm)- aspect de dislocare anterioară atlanto-occipitală. Fractura apofizelor transverse ale T2-T7. Fisura verticală corp

L3 fără tasare. Arii imprecis delimitate de alveolită difuză și de creștere a atenuării pulmonare cu aspect de “geam mat”, diseminate în lobul superior drept și lobul inferior drept – aspect de contuzie pulmonară. Fractura arc costal II dr. Importantă distensie a anselor intestinale subțiri cu conturare de câteva nivele hidro-aerice, pneumatoză intestinală.” CT comparativ efectuat în 02.06.2016 releva: “persistă edemul cerebral difuz, hemoragia subarahnoidiană bilaterală ușor crescută cantitativ; coagul în V4. Aspect de dislocare anterioară atlanto-occipitală.” Consultul neurochirurgical constată absența indicației chirurgicale. Se instituie tratament de reechilibrare hidro-electrolitică, antibiotic, tonice cardiace, neuroborante. GCS se menține la 3. Evoluția este nefavorabilă, iar la 05.06.2016, susnumitul decedează. Autopsia medico-legală a evidențiat leziuni externe minime: o pergamentare deltoidiană dreapta de 16/10 cm și o excoriație pe șoldul dr. de 10/8 cm. Examenul intern a evidențiat următoarele leziuni: edem cerebral, contuzie cerebrală difuză, contuzie, dilacerare, hemoragie medulo-bulbară, dislocare anterioară atlanto-occipitală, plămâni emfizematoși; contuzii pulmonare, o fractură costală și fisură splenică. S-a concluzionat că moartea a fost violentă și s-a datorat contuziei cerebrale difuze și contuziei, dilacerării și hemoragiei medulo-bulbare. Leziunile descrise au fost apreciate ca fiind produse în cadrul unui accident rutier, prin mecanism de cădere de pe motocicletă și lovire de corpuri dure.

Studiu de caz 2:

La data de 02.07.2016, numitul D.C. de 21 de ani a fost victima a unui accident rutier în calitate de conducător de motocicletă. Susnumitul se deplasa cu viteză ridicată pe un drum de țară, noaptea, cu o motocicletă din categoria celor de viteză. În afara căștii de protecție nu purta nici un fel de echipament specializat, și nici nu era posesor de permis de conducere. A pierdut controlul vehiculului și a intrat în coliziune cu un pod în construcție. Autopsia medico-legală a evidențiat ca leziuni externe: periorbital stâng echimoza albăstruie, pectoral stâng pergamentări discontinue, patelar bilateral pergamentări de 6/2 și 5/2 cm, fractură deschisă ambe oase gamba stânga. Examenul intern a evidențiat mai multe leziuni cu potențial tanato-generator: dilacerarea sacului pericardic, două rupturi miocardice la nivelul ventriculului stâng, dilacerare splenică, dilacerare hepatică, explozie gastrică, 7 coaste fracturate la nivelul hemitoracelui stâng. Examenul toxicologic a evidențiat o alcoolemie de 0,75 grame la mie. Concluziile raportului medico-legal au fost că moartea a fost violentă și s-a datorat hemoragiei interne consecutivă dilacerării viscerale multiple, și că leziunile s-au produs în cadrul unui accident rutier, prin mecanism de proiectare de pe motocicletă.

Se remarcă faptul că ambii conducători de motocicletă se încadrau în aceeași categorie de vârstă, și ambii conduceau motociclete de viteză.

Deosebiri între cele două cazuri constau atât în atitudinea respectivilor față de propria siguranță și față de prevederile legale (primul conducător de motocicletă, cel cu echipament de protecție complet, avea toate documentele – permis de conducere, asigurare, inspecție tehnică periodică – la zi, în timp ce al doilea nu deținea permis de conducere și era sub influența băuturilor alcoolice), cât și în leziunile grave emergente: în cazul purtării de echipament complet, a existat o leziune tanato-generatoare ce a interesat extremitatea cefalică, fără leziuni semnificative la nivelul restului corpului, în timp ce în cazul în care echipamentul de protecție nu a fost purtat, numărul leziunilor cu potențial tanatogenerator a fost de 4, iar numărul

și gravitatea leziunilor externe a fost mult mai mare decât în cazul purtării echipamentului de protecție.

Concluzii

Importanța purtării de către motocicliști a unui echipament de protecție complet, deși este intens promovată în revistele de specialitate și pe mediul on-line, este subapreciată de către mulți dintre utilizatorii vehiculelor motorizate cu două roți.

Studiile privitoare la aspectele de risc lezional în funcție de purtarea sau nu a diferitelor părți componente ale costumelor de protecție de către motociclist sunt puține, dar concludente, indicând o creștere exponențială a frecvenței și gravității leziunilor în absența echipamentului respectiv.

Prevederile legislației românești privitoare la echipamentul de protecție minim obligatoriu sunt insuficiente pentru a asigura o reală protecție a conducătorilor de motociclete.

BIBLIOGRAFIE

1. Jderu, G., *Cultura Motocicletelor*, Ed. Tritonic, 2014.
2. <http://jurnalul.ro/auto/parcul-moto-din-romania-s-a-dublat-in-ultimii-6-ani-670813.html>
3. Moraru, I. *Medicina Legală*, Ed. Medicală, București, 1967.
4. Plahteanu M., Baciș Gh., Padure A., *Aspecte medico-legale lezionale în traumatologia mecanică*, Ed. Performantica, Iași, 2004.
5. Lindermann, M., *Manual complet de motociclism*, Ed. Litera, 2014.
6. <http://pemotoare.ro/accidente-moto-2014/>
7. Minca, G.D. et al, *Profile of persons involved in traffic accidents in Romania*, *Rom. J. Leg Med* [21] 155-160 [2013].
8. http://www.who.int/violence_injury_prevention/global_status_report/flyer_gsr2_french.pdf
9. Liz de Rome et al., *Motorcycle protective clothing: Protection from injury or just the weather?* in *Accident Analysis & Prevention*, Vol. 43, Issue 6, November 2011, pg. 1893–1900, <https://doi.org/10.1016/j.aap.2011.04.027>
10. https://www.youtube.com/watch?v=t15rINA_mQ
11. <http://stiintasiinginerie.ro/wp-content/uploads/2014/01/23-RECONSTRUC%C5%82IA-ACCIDENTELOR-RUTIERE.pdf>
12. <http://www.euroavocatura.ro/print2.php?print2=lege&iditem=1243>

* UMF "Iuliu Hatieganu" Cluj-Napoca,

** UMF "Iuliu Hatieganu" Cluj-Napoca.

*** UMF "Iuliu Hatieganu" Cluj-Napoca; s.anitan@yahoo.com.

**** UMF "Iuliu Hatieganu" Cluj-Napoca.

Seminarul profesional
Interpretarea criminalistică și medico-legală a unor elemente materiale

SULLA QUESTIONE DI COMPETENZE DEI PERITI

DOI:10.24193/SUBBior.62(2017).2.16

Published Online: 2017-06-15

Published Print: 2017-06-30

Rafał CIEŚLA*

Jolanta GRĘBOWIEC-BAFFONI**

Abstract: On the competence of forensic experts. *Different countries have different criteria to accept forensic expert in handwriting. It is anyway difficult to verify their moral, personal and professional quality. The problem resides mostly in how to control their personal and professional competences, acquired before and after their inscription on the expert lists.*

As a "person of special skills" the forensic expert is bound to bring through his findings a significant result in reflecting the truth by the judicial process. Titles and professional diplomas are not always reflecting the expert's adequate role in the investigation. It is absolutely necessary in today's scientific evolution to keep one's level of preparation up-to-date.

Keywords: *forensic experts, personal and professional competences, competence evaluation, legal rules.*

Alcune considerazioni

L'attività del perito tecnico nel procedimento giudiziario è essenziale al fine di acquisire il parere professionale-specialistico. Infatti, il perito, come persona con le conoscenze speciali, rappresenta nel processo un punto di riferimento per l'espressione del giudizio. Indubbia è quindi l'alta responsabilità dell'esperto poiché il risultato del suo lavoro deve riflettere la verità giudiziaria e, in maggior parte dei casi, da esso dipende l'applicazione della giustizia.

Per questi motivi non meno importante è la selezione dei periti, la verifica delle loro conoscenze speciali, necessari nello svolgimento delle indagini, ma anche delle loro doti personali: serietà, affidabilità, ponderatezza, consapevolezza del proprio ruolo, rispetto delle norme sociali.

Gli attestati e i titoli professionali non sempre rispecchiano l'effettiva idoneità allo svolgimento delle attività nello specifico ambito giudiziario. L'applicazione delle proprie conoscenze acquisite durante i corsi di laurea, master o altri corsi di specializzazione, non sempre soddisfa le esigenze indagatorie del processo. Ancora più complessa risulta l'accertamento delle competenze conseguite successivamente all'iscrizione all'albo. Il perito registrato nell'elenco degli specialisti di solito viene nominato dal giudice e convocato allo svolgimento della perizia senza gli accertamenti sui suoi progressi scientifici o tecnologici indispensabili nel suo campo.

È indubbia la necessità di aggiornamento continuo delle conoscenze: la scienza e la tecnologia sono costantemente in progresso, oggi più che mai. Le nuove ricerche segnano le strade nuove nelle teorie, nelle pratiche e nell'approccio metodologico. Le vecchie idee talvolta vengono superate o persino abbattute e al loro posto sorgono i nuovi metodi, più affidabili e più efficaci. Per questo motivo la mancanza di aggiornamento è il sinonimo di stare sempre nello stesso punto e attualmente, nell'epoca dei dinamici e spesso imprevedibili progressi, è equivalente persino alla regressione.

Nonostante ciò le verifiche degli aggiornamenti degli esperti non sempre vengono attuate. Una volta iscritto all'albo il perito svolge le proprie funzioni per il periodo definito dalla legge, spesso senza preoccuparsi di accrescere e di aggiornare le proprie competenze, mentre la scienza e la tecnologia fanno i passi da gigante e chi non le segue rimane lontanamente indietro. Dopo la scadenza dell'iscrizione all'albo il suo rinnovo avviene pressoché automaticamente, sulla richiesta dell'interessato.

L'albo dei periti che è tenuto a cura del presidente del tribunale viene formato da un comitato da lui presieduto. Il comitato decide sulla richiesta di iscrizione e di cancellazione, a questo scopo deve informarsi sulle competenze del candidato, dei corsi da lui frequentati e degli aggiornamenti. Tuttavia il comitato del presidente nella maggior parte dei casi non è a conoscenza dei corsi di formazione e di aggiornamento nei campi specifici di varie discipline e delle loro qualità, non ha nemmeno l'idea del livello di preparazione professionale offerto dalle relative scuole o associazioni. La decisione sul rinnovo dell'iscrizione del perito all'albo viene spesso presa sulla base dei precedenti servizi presso lo stesso tribunale. A questo punto ci si trova in un circolo chiuso, in cui l'incarico dell'esperto viene rinnovato sulla base delle precedenti indagini svolte nei processi giudiziari, senza esigere i necessari aggiornamenti della sua professione.

Certamente non è facile trovare una soluzione. Il comitato del presidente del tribunale di fronte a una varietà di discipline peritali non è in grado di conoscere tutte le modalità di formazione e di aggiornamenti, i nuovi parametri di acquisizione delle competenze, le novità metodologiche o le metodologie ormai obsolete in un determinato campo delle conoscenze speciali. È vero che in molti paesi la verifica delle competenze dei specialisti è di compito delle associazioni dei professionisti, tuttavia, come dimostra l'esperienza, gli esami ai quali vengono sottoposti i candidati non sempre sono esaustivi e il loro risultato non sempre corrisponde alle effettive conoscenze dell'esaminato.

Le considerazioni fatte finora ci pongono di fronte ad alcune domande su chi dunque dovrebbe valutare le competenze del candidato al perito, in che modo bisognerebbe valutare la validità scientifica del metodo adoperato dal perito e se i risultati degli esami svolti dalle associazioni dei professionisti rispecchiano pienamente la preparazione del candidato.

La questione che vorremo sollevare in questo articolo riguarda le leggi regolanti la nomina dei periti e la questione delle loro competenze in riferimento alle leggi in vigore in Polonia e in Italia con l'obiettivo di analisi delle soluzioni adottate dai due paesi nell'ambito delle competenze dei periti e di riflessione sulla loro efficacia.

La questione degli esperti in Polonia e in Italia

In Polonia non esiste un atto legislativo regolante la questione degli esperti. Questo vale sia per le regole della costituzione che della nomina e del controllo delle loro qualifiche. Un tale stato di cose significa che il regolamento dell'istituto del perito in Polonia è piuttosto dispersivo.

La maggior parte del materiale pubblicato sul funzionamento degli esperti è attualmente nelle disposizioni a livello del regolamento¹. Nell'articolo 157 § 2 della legge sul sistema dei tribunali distrettuali e delle corti d'appello², il legislatore ha presentato una delega al Ministro della Giustizia con la quale si doveva stabilire nel regolamento: 1) la modalità di istituzione dei periti giudiziari, lo svolgimento delle loro attività e la loro sospensione dalle funzioni; 2) la modalità per la convocazione e per l'attività delle equipe degli esperti forensi. Alla dispersione legislativa citata in alto si accompagnano anche i problemi terminologici riguardanti lo statuto del perito. Nel sistema giuridico polacco funzionano due concetti: "perito giudiziario" e "perito". Il termine "perito giudiziario" si riferisce alla persona iscritta all'albo degli esperti gestito dal presidente del tribunale distrettuale competente, la categoria di "perito" è invece più ampia e si applica agli esperti designati dall'organo processuale con l'obiettivo di emettere il parere nel relativo procedimento. Questa categoria comprende: 1) iscritti all'albo del presidente del tribunale distrettuale, e 2) periti non presenti nell'albo, ovvero gli esperti *ad hoc* o esperti istituzionali³. Tuttavia nella legge polacca questa divisione delle categorie non implica la distinzione fra gli esperti "migliori" e "peggiori".

Sulla necessità o meno di consultare la persona con le conoscenze speciali decide sempre l'organo giudiziario. Nei casi in cui ci si arrivi alla conclusione sulla necessità di consultare la persona con le conoscenze speciali l'organo giudiziario è obbligato di acquisire la prova dell'opinione del perito anche quando egli stesso dispone di conoscenza adeguata nell'ambito di relativa conoscenza speciale. L'organo giudiziario prende la decisione anche sulla necessità o meno di convocare uno o più esperti. Gli esperti nominati vengono scelti dall'albo dei periti giudiziari, tuttavia è possibile nominare una persona non iscritta nel suddetto elenco a condizione che essa sia in possesso di conoscenze speciali. L'esperto convocato al di fuori dell'albo è chiamato perito *ad hoc*. La responsabilità di valutazione se l'esperto effettivamente dispone delle conoscenze speciali pesa sull'organo giudiziario. Il perito *ad hoc* nominato come esperto in un procedimento ha l'obbligo giuridico di svolgere le attività di ricerca e di presentare un parere. Inoltre, l'organo giudiziario può chiedere un parere ad un'istituzione scientifica o specialistica.

Come è stato indicato in alto i requisiti che dovrebbe rispettare la persona richiedente l'iscrizione all'albo dei periti giudiziari sono regolati nel § 12 del regolamento n. 1 che tratta la

questione dei periti. In base a tale disposizione, nell'albo dei periti può essere iscritta la persona che:

1. gode di pieni diritti civili;
2. ha compiuto 25 anni;
3. possiede le conoscenze speciali teoriche e pratiche in una particolare branca della scienza, tecnologia, arte, artigianato, o altre abilità per le quali verrà nominata perito;
4. garantisce la corretta esecuzione dei compiti del perito;
5. concorda ad essere nominata ad adempiere le funzioni del perito.

Il problema più importante connesso con il funzionamento dell'istituzione dei periti è la correttezza del processo di verifica delle competenze dei candidati per questa funzione. Purtroppo, il presidente del tribunale distrettuale che decide sull'iscrizione del candidato nell'albo dei periti giudiziari, non dispone delle risorse che gli avrebbero permesso di verificare il livello delle conoscenze speciali del potenziale esperto. Egli stesso, non essendo in possesso delle conoscenze specifiche nel relativo campo di competenza, non è in grado di giudicare se il completamento di un particolare corso o di un indirizzo di studi rilascia i titoli adeguati per diventare un esperto legale. Va sottolineato che sono rarissimi i casi in cui l'organo giudiziario, nell'ambito di verifica dei documenti presentati dal candidato, si rivolge ad un'istituzione con la richiesta di controllare e di verificare i dati ivi contenuti.

In pratica l'iscrizione all'albo dei periti viene eseguita dal presidente del tribunale distrettuale, sulla base dei documenti presentati dal candidato. I dati forniti dal Ministero della Giustizia rivelano che, negli ultimi anni, quarantacinque presidenti dei tribunali distrettuali in Polonia pochissime volte hanno rifiutato l'iscrizione all'albo dei periti.

La valutazione formale e specifica dei candidati per gli esperti è effettuata dal presidente del tribunale distrettuale. La letteratura specialistica evidenzia gli svantaggi della procedura di verifica delle qualità degli aspiranti agli esperti giudiziari e la mancanza di un adeguato controllo sulle attività dei periti giudiziari, ciò comporta il rischio di convocare a ricoprire tale ruolo le persone scorrette e inaffidabili e, di conseguenza, di emettere le opinioni errate⁴. Esistono anche i casi noti dei periti aventi problemi con la legge. Per questo motivo da alcuni decenni in Polonia si sta lavorando su un progetto di legge sui periti giudiziari, che ipoteticamente, dovrebbe eliminare tali patologie.

A causa del significativo problema dei periti in Polonia di recente sono state svolte una serie di analisi sui periti giudiziari, tra cui sugli esperti nominati nelle specializzazioni connesse agli esami della scrittura manuale e dei documenti⁵. D. Wilk nelle sue ricerche ha preso in considerazione gli esperti del campo della scrittura manuale (tra cui delle firme), dei documenti, della scrittura dattilografica, tipografica, dei timbri e di grafologia. In risultato delle ricerche si è potuto stabilire che in Polonia sono stati istituiti 480 esperti forensi in queste specializzazioni. Il numero così alto di questi esperti è dovuto alla maggiore richiesta da parte delle autorità giudiziarie delle opinioni rispetto alle altre specializzazioni. Come comunemente saputo i documenti sono il significativo mezzo probatorio sia nel processo penale che civile e amministrativo. Un gran numero di questi

esperti è anche il risultato di numerosi e popolari corsi di formazione o di preparazione alla perizia della scrittura manuale, che facilitano l'accesso all'acquisizione delle conoscenze specifiche. Nel caso di studi classici della scrittura manuale, in maggior parte dei casi, la scelta di questa specializzazione è stata anche giustificata con non necessità di possedere dei costosi ed avanzati strumenti di ricerca tecnica, il che riduce significativamente il costo dello svolgimento delle analisi ed elimina il bisogno di investimenti in attrezzature⁵.

D. Wilk indica le alte difficoltà nell'analisi del numero dei periti, a seconda delle competenze specificate a causa di differente descrizione e di ambiguità dei nomi delle specializzazioni utilizzati negli albi dei vari tribunali distrettuali. Nel corso della sua ricerca è stato possibile isolare sette categorie di specializzazione nell'ambito di analisi dei documenti, ampiamente compresi. Va notato che i periti sotto il termine "grafologia" indicavano spesso l'esame forense della scrittura manuale, ciò non è coerente con la terminologia criminalistica, poiché, specificamente in Polonia, la grafologia ha per obiettivo l'analisi delle caratteristiche psicologiche dello scrivente sulla base della sua grafia, mentre nel caso di perizie giudiziarie il termine corretto è "l'esame forense della scrittura". Alcuni esperti sondati sottolineavano inoltre la specializzazione nel campo degli studi classici della scrittura (documenti). Si è deciso di tralasciare questa categoria di specializzazione, tenendo in considerazione che tale sua nomina potrebbe essere soltanto la precisazione della preparazione, ovvero dell'esame della scrittura manuale. La stragrande maggioranza degli esperti, perché più della metà, ha indicato la specializzazione in perizia (o esame forense) dei documenti e in studio della scrittura manuale e delle firme. Gli altri esperti sono stati nominati sia nella specializzazione degli studi della scrittura manuale, sia nella perizia dei documenti. Nelle altre categorie di specializzazioni è stato istituito il numero significativamente minore degli esperti. In particolare, un basso numero degli esperti ha dichiarato di occuparsi di analisi della scrittura dattilografica, tipografica e di analisi tecniche dei documenti⁷.

Si deve notare che attualmente il numero dei periti specializzati nell'ambito dei documenti è relativamente alto, soprattutto confrontando il numero degli esperti in altre discipline criminalistiche. L'elevato numero degli esperti nell'ambito descritto dovrebbe essere accolto positivamente, poiché l'organo giudiziario, avendo la scelta più ampia, può ottenere il parere dell'esperto nel termine più breve. Tuttavia, l'elevato numero degli esperti previsto per alcuni tribunali distrettuali può suscitare i dubbi sulla modalità di valutazione della conoscenze speciali dei candidati ai periti da parte dei presidenti dei tribunali distrettuali.

È molto discutibile la possibilità di iscriversi nell'albo dei periti in più tribunali distrettuali, soprattutto quando sono distanti gli uni dagli altri. Tale situazione limita l'esperto nella partecipazione attiva al procedimento (ad es. partecipazione personale in udienza, la partecipazione alle attività processuali). Inoltre i lunghi viaggi che richiedono più tempo creano il rischio di deterioramento della qualità ed affidabilità dei pareri del perito⁸.

Invece in Italia, svolgere una Consulenza Tecnica nel Settore Giudiziario significa conseguire, da parte di un professionista tecnico, un incarico conferitogli da un Tribunale (Civile o Penale). In queste circostanze il tecnico assume il ruolo di Consulente Tecnico d'Ufficio (CTU), nei procedimenti civili, o di Perito d'Ufficio (nei procedimenti penali).

Affinché un professionista tecnico possa svolgere una Consulenza Tecnica nel Settore Giudiziario, è necessario che lo stesso sia iscritto all'albo dei CTU o dei Periti d'Ufficio del Tribunale di riferimento. Il perito, tuttavia, può iscriversi solo al tribunale della zona della sua residenza.

Nell'articolo 68 c.p.p. viene presa in considerazione la formazione e revisione dell'albo, stabilendo che l'albo dei periti è gestito a cura del presidente del tribunale ed viene formato da un comitato da lui presieduto che rappresenta un collegio composto dal Presidente del Tribunale, dal Procuratore della Repubblica, dal Presidente del Consiglio dell'Ordine Forense e dal Presidente dell'Ordine o del Collegio a cui appartiene la categoria di esperti per la quale si deve provvedere ovvero da loro delegati⁹.

Il comitato decide sulla richiesta di iscrizione e di cancellazione dall'albo e a tale scopo può assumere informazioni e delibera a maggioranza dei voti. In particolare, conformemente all'art. 69 c.p.p., la commissione responsabile per la gestione dell'albo, prima di iscrivere il nominativo del nuovo consulente, procede alla valutazione del requisito della speciale competenza della materia in base ai titoli e documenti attestanti la specializzazione del richiedente, nonché il certificato di iscrizione all'albo professionale¹⁰.

Infatti lo svolgimento delle attività del Consulente Tecnico d'Ufficio o di Perito di un Tribunale in Italia esige il possesso di specifiche competenze tecnico-procedurali. Esattamente il punto 1 dell'articolo 61 del codice di procedura civile stabilisce che "quando è necessario, il giudice può farsi assistere, per il compimento di singoli atti o per tutto il processo, da uno o più consulenti di particolare competenza tecnica". Il punto 2 dello stesso codice precisa che la scelta dei consulenti tecnici deve essere normalmente fatta tra le persone iscritte in albi speciali, formati a norma delle disposizioni di attuazione al presente codice.

Le norme di iscrizione all'albo vengono regolate sia dal Codice di procedimento civile che di procedimento penale.

Nell'ambito di procedimento civile, l'art. 16 regola la presentazione delle domande d'iscrizione all'albo che dovrebbero essere corredate da:

1. estratto dell'atto di nascita;
2. certificato generale del casellario giudiziario di data non anteriore a tre mesi dalla presentazione;
3. certificato di residenza nella circoscrizione del tribunale;
4. certificato di iscrizione all'associazione professionale;
5. i titoli e i documenti che l'aspirante crede di esibire per dimostrare la sua speciale capacità tecnica.

Anche nell'ambito penale il riferimento ai requisiti per l'iscrizione all'albo dei periti lo troviamo nell'art. 69 in cui nel punto 1 viene specificato che "Salvo quanto previsto dal comma 3, possono ottenere l'iscrizione nell'albo le persone fornite di speciale competenza nella materia". I punti successivi dello stesso articolo stabiliscono la documentazione necessaria per l'iscrizione all'albo dei periti nonché gli attributi morali. Infatti il punto 3 dello stesso articolo prevede che non possono ottenere l'iscrizione nell'albo le persone:

- 1) condannate con sentenza irrevocabile alla pena della reclusione per delitto non colposo, salvo che sia intervenuta riabilitazione,
- 2) che si trovano in una delle situazioni di incapacità previste dall'articolo 222 comma 1 lettere a), b), c) del codice¹¹,
- 3) cancellate o radiate dal rispettivo albo professionale a seguito di provvedimento disciplinare definitivo.

La richiesta di iscrizione nell'albo resta sospesa per il tempo in cui la persona è imputata di delitto non colposo per il quale è consentito l'arresto in flagranza ovvero è sospesa dal relativo albo professionale

Le informazioni specifiche riguardanti la condotta pubblica e privata dell'aspirante al perito vengono acquisite a cura del presidente del tribunale e devono essere assunte presso le autorità (politiche e) di polizia (art. 17 c.p.c).

L'art. 18 c.p.c. delle disposizioni di attuazione al codice di procedura civile dispone che "l'albo è permanente". La medesima disposizione normativa prevede, inoltre, la procedura di revisione dell'albo: ogni quattro anni il comitato del presidente deve provvedere alla revisione dell'albo per eliminare i consulenti per i quali è venuto meno alcuno dei requisiti previsti nell'articolo 15 (speciale competenza tecnica in una determinata materia, alta condotta morale e iscrizione nelle rispettive associazioni professionali) o è sorto un impedimento a esercitare l'ufficio.

Nonostante tale disposizione normativa preveda espressamente che revisione debba essere effettuata ogni quattro anni, nulla dice in merito con i quali criteri debba essere condotta¹².

In altre parole la legge prevede che per lo svolgimento dell'attività di CTU o di Perito d'Ufficio di un Tribunale in modo efficiente ed efficace è necessario essere in possesso di specifiche competenze tecnico-procedurali, ossia essere in grado di coniugare e gestire le proprie particolari competenze tecniche nell'ambito di un procedimento giudiziario. In tal senso è sostenuto in dottrina che il comitato possa richiedere in sede di revisione agli iscritti di documentare la partecipazione ad attività di aggiornamento, sebbene sia stato osservato che, in difetto di tale requisito, possa difficilmente ritenere che il comitato possa disporre la cancellazione dell'iscritto¹³.

Presso ogni tribunale sono istituiti gli albi dei periti divisi in categorie, ciò viene stabilito nel punto 1 dell'art. 67 c.p.p. Nel punto 2 sono specificate le categorie di esperti in: medicina legale, psichiatria, contabilità, ingegneria e relative specialità, infortunistica del traffico e della circolazione stradale, balistica, chimica, analisi e comparazione della grafia, interpretariato e traduzione.

Nell'art. 221 comma 1 c.p.p. viene precisato: "Il giudice nomina il perito scegliendolo tra gli iscritti negli appositi albi o tra persone fornite di particolare competenza nella specifica disciplina. Quando la perizia è dichiarata nulla, il giudice cura, ove possibile, che il nuovo incarico sia affidato ad altro perito". Ciò, costituisce il requisito essenziale richiesto dai tribunali per l'espletamento della predetta attività, anche con finalità dirette alla comunicazione richiesta dall'Istituzione Giudiziaria.

Tuttavia, l'art. 221 del c.p.p. prevede inoltre l'eventualità che il giudice, per questioni di varia natura, nomini una persona non iscritta nell'albo dei periti, comunque specificando la necessità dei requisiti della particolare competenza del soggetto scelto per lo svolgimento delle indagini peritali; tale scelta potrà essere fatta solo con ordinanza che indichi precisamente le sue ragioni, prediligendo la persona che svolge la medesima attività professionale presso un ente pubblico.

La perizia è considerata uno dei mezzi di prova a disposizione del giudice, il quale ha il potere di decidere se servirsi o meno di tale ausilio per la risoluzione di quelle questioni tecniche che non rientrano nelle sue ordinarie conoscenze.

Le parti possono soltanto sollecitare tale nomina, non sussistendo, ad ogni modo, a carico delle stesse, uno specifico onere in tal senso.

La nomina del perito, anche se sollecitata dalle parti, rimane sottoposta alla valutazione discrezionale da parte dell'organo giudicante, il quale, nel provvedimento di ammissione con contestuale indicazione del nominativo del prescelto e del quesito allo stesso posto, deve limitarsi ad indicare, anche genericamente, le motivazioni per cui ritiene necessario tale mezzo¹⁴.

Il Consulente Tecnico d'Ufficio dopo la sua nomina diventa l'assistente dell'organo giudiziario, ciò li conferisce il diritto di svolgere le indagini e acquisire le prove utili nell'inchiesta, che, tuttavia, devono essere autorizzate dal giudice. Il lavoro del CTU deve essere trasparente ed oggettivo, al fine di assicurare l'imparzialità della sua attività¹⁵. Conformemente all'art. 508 c.p.p. se il giudice, di ufficio o su richiesta di parte, dispone una perizia, il perito è immediatamente citato a comparire e deve esporre il suo parere nello stesso dibattimento.

Nell'ambito delle indagini sulla scrittura in Italia è prevista la figura del grafologo, con l'indicazione della specializzazione in questa disciplina (grafologo giudiziario, grafologo consulente dell'età evolutiva, grafologo di consulenza familiare o grafologo di consulenza professionale). Di conseguenza il grafologo giudiziario esegue le perizie nel campo giuridico. Tuttavia, ancora oggi, a seguito dell'erronea dicitura del passato, viene utilizzato comunemente il termine "perizia calligrafica", definita così per mancanza di una effettiva preparazione grafologica in questo ambito. Molti decenni fa tante perizie in materia di manoscrittura venivano effettuate attraverso il confronto formale di lettere omografe. Tali perizie, eseguite principalmente dai calligrafi o dagli insegnanti, non prendevano in considerazione la parte "viva" della scrittura, ovvero tutti gli elementi del movimento (impossibile da alterare o copiare), ma soltanto la forma delle singole lettere (possibili da modificare o copiare). Il termine è ormai in disuso dopo l'applicazione in campo penale del decreto legislativo n. 271 del 28 luglio 1989, dove è stato sostituito con la definizione "analisi e comparazione della grafia".

Un altro metodo di analisi della scrittura è quello grafometrico che si basa sulle regole metriche molto precise, ovvero sull'uso delle tecniche più quantitative che qualitative che analizzano la staticità della scrittura e non il suo movimento. Anche questo caduto in disuso proprio per mancanza di considerazione della parte essenziale del movimento grafico.

Anche più evoluto il metodo grafonomico che impone delle regole scientifiche corrette e si basa sulla tecnica segnaletico-descrittiva, nonostante che consideri il movimento della scrittura, non da valenze alle cause psicologiche e neurofisiologiche dello scrivente. È vero

che nella perizia giudiziaria non viene svolto il quadro psicodinamico dell'autore della scrittura, tuttavia la conoscenza degli aspetti psicodinamici e neurofisiologici del gesto grafico, essenziale nel metodo grafologico, permette al confronto anche dei movimenti più fini, perciò consente di capire la loro eziologia e la logica, ai fini di comparazione o di ricerca dell'identità grafica.

Nell'ambito della perizia grafologica in Italia funzionano alcune università e diverse scuole accreditate che preparano appositamente a questa professione, riconosciute dall'Associazione Grafologi Italiani e dall'Associazione Grafologi Professionisti. Le scuole triennali di studio grafologico preparano gli addetti al superamento dell'esame presso suddette associazioni di grafologia per le quali, il 4 ottobre 2010, è stato firmato dal Ministro della Giustizia e dal il Ministro delle Politiche Comunitarie, il decreto di annotazione nell'elenco delle Associazioni di professionisti senza albo ai sensi del dlgs 206/2007.

Per la prima volta nella storia delle professioni italiane, le Associazioni professionali non regolamentate hanno trovato una forte legittimazione all'interno di una legge dello Stato con l'iscrizione in un registro ministeriale e conseguente accreditamento per la partecipazione alle piattaforme europee. Il superamento dell'esame presso una di queste due Associazioni italiane permette di diventarne il membro e l'iscrizione all'albo dei periti giudiziari.

Di conseguenza il decreto del 2010 ha segnato una svolta importante e una guida per la selezione dei periti giudiziari nel campo dell'esame della scrittura, tuttavia non ha ancora risolto il problema della verifica delle competenze dei periti iscritti negli appositi albi precedentemente all'entrata in vigore del decreto. È vero che le suddette Associazioni, come tante altre, sono incaricate a svolgere i corsi di formazione e i corsi di aggiornamento, è vero che l'art. 5 del disegno di legge 1378 prevede l'obbligo per i periti grafologi di accrescere e di aggiornare le proprie competenze tramite la frequentazione dei corsi, delle pubblicazioni e degli insegnamenti¹⁶, tuttavia attendendo che tale disegno di legge diventi un atto normativo i periti giudiziari iscritti negli albi dei tribunali prima del 2010 (quando ci si poteva iscrivere come grafologo dopo qualsiasi corso privato), rinnovano tuttora le loro registrazioni non sulla base delle competenze acquisite, aggiornate e debitamente documentate, ma in base alla loro attività precedente come grafologi presso gli stessi tribunali. L'utilizzo di tale criterio, sicuramente insufficiente, non è in grado di valutare la correttezza dei pareri peritali svolti dai periti nel passato, come non può garantire la correttezza delle loro opinioni future.

Un caso della pratica peritale in Italia

Il testamento olografo vergato e stipulato a nome della signora R.F., firmato in calce da 4 testimoni, di cui uno di questi era l'avvocato dell'"aspirante erede", è stato contestato dalla famiglia della defunta R.F. Il primo esame eseguito dalla perito di parte della famiglia della defunta, con preparazione grafologica di impostazione morettiana (che considera il movimento come espressione neurofisiologica dello scrivente), ha permesso di constatare la falsità sia della scrittura che della firma in calce.

Durante le operazioni preliminari di acquisizione delle fotografie del materiale contestato presso lo studio notarile, dove è stato depositato il documento, la CTU (ovvero perito d'ufficio), con pluriennale esperienza peritale, si è presentata con il microscopio

Foto 3, 4, 5. Le tre di ventuno firme autografe della defunta adoperate nella comparazione.
(Le fotografie acquisite da perito di parte della famiglia della defunta)

Delle comparative c'erano a disposizione 21 firme della defunta. Non si è riuscito ad acquisire nessun testo più lungo vergato con la sua mano, tuttavia il numero e la qualità delle firme autografe erano sufficienti per procedere nelle indagini.

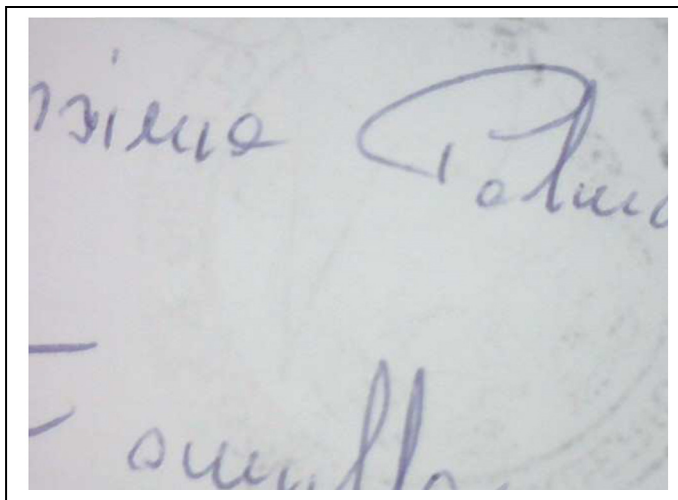

Foto 6. Una delle fotografie presentate dalla CTU nell'albo allegato alla perizia.

Nelle sue operazioni peritali la CTU si è servita del metodo grafonomico (ormai in disuso per applicazione prevalentemente quantitativa e mancato approccio alla grafomotricità), valutando quantitativamente tutte le lettere del testo del testamento, ma non disponendo di un testo scritto più lungo della defunta non ha avuto il modo di comparare i

segni misurati. Tuttavia con le misurazioni delle lettere è riuscita a riempire 2 di 22 fogli dell'elaborato. Altri 6 fogli li ha dedicati alla spiegazione del metodo grafonomico e alle sue origini. Le fotografie del testamento contestato e delle comparative sono state inserite in un album a parte, senza opportune spiegazioni. La loro qualità risultava bassa e le forme di molte lettere erano distorte. Numerose fotografie scadenti, perciò inutili, hanno riempito il numero delle pagine dell'albo.

Nonostante la qualità scadente delle fotografie acquisite dalla CTU, è stato possibile valutare e comparare, fra il testamento contestato compreso la firma in calce e le firme autografe (comparative), alcuni valori essenziali della scrittura come per esempio: collegamenti/stacchi fra le lettere, inclinazione delle aste delle lettere, presenza/assenza dei segni "scattanti" sul rigo e del rigo ascendente costruito a scaglioni¹⁷, ritmo e modalità di costruzione di alcune lettere.

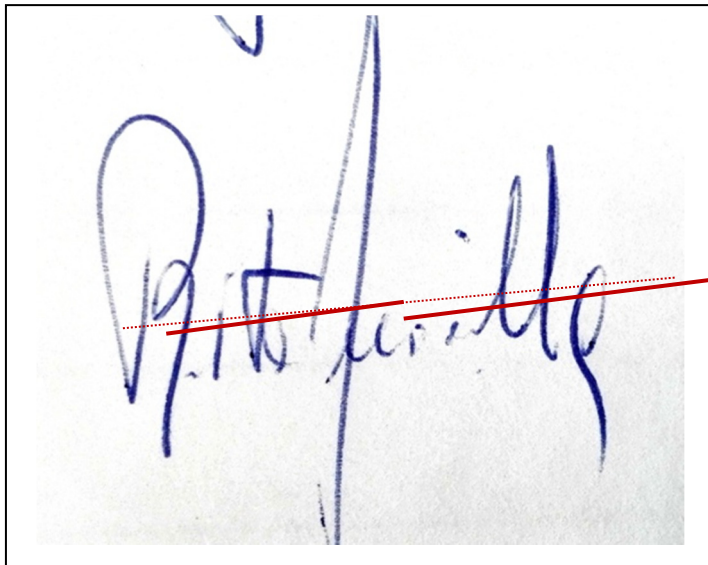

Foto 7. La firma in calce al testamento contestato: Non è presente il fenomeno "a scaglioni".

Tuttavia la CTU sbaglia anche questi valori: se da una parte alla scrittura del testamento contestato e della firma sottostante giustamente attribuisce criterio di lettere prevalentemente staccate, dall'altra attribuisce il valore di staccata anche alle firme autografe, ciò, come è possibile osservare, non corrisponde al vero, poiché nelle comparative le lettere sono prevalentemente attaccate con la tendenza di unire i segni anche più difficili (come per esempio la "i" per la presenza del puntino). Similmente

attribuisce le conformità fra l'andamento del rigo di base nella firma in calce al testamento contestato e nelle autografe, il ritmo nella modulazione delle lettere, dell'inclinazione e della disposizione delle lettere sul rigo di base. Ovviamente, come è possibile osservare, nessuna delle sue dichiarazioni corrisponde alla verità.

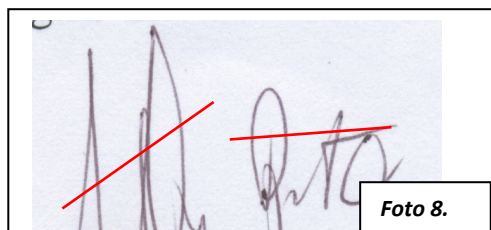

Foto 8.

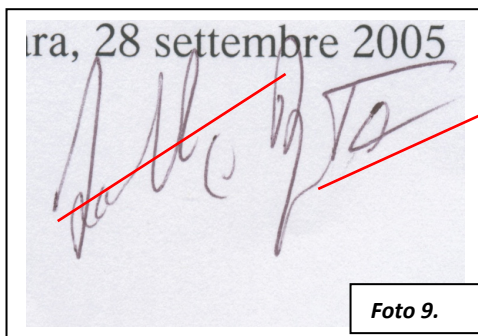

Foto 9.

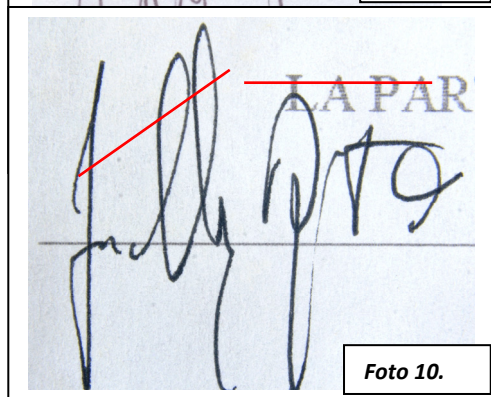

Foto 10.

Foto 8, 9, 10, Firme comparative: è evidente la presenza di Ascendente a scaglioni, persino nella firma eseguita sul modulo con le righe prestampate (vedi foto 10).

Nonostante che la CTU nel suo elaborato faccia i riferimenti all'analisi del movimento, in realtà nelle sue analisi comparative sottopone all'esame la sola forma grafica. Infatti attribuisce l'autenticità alla grafia del testamento richiamando soprattutto la lettera "R" del nome della defunta, facilmente imitabile. In questo punto si verifica la limitatezza del modo di procedere della CTU, poiché non coglie la staticità delle forme presenti in tutto il testamento contestato, compreso la firma in calce, a confronto con la dinamicità delle firme autografe della defunta.

Nel parere della CTU non mancano neanche le contraddizioni, infatti alla p. 11 del suo elaborato ella attribuisce al ritmo del testamento in verifica la fluidità e la spontaneità, mentre nella parte conclusiva alla p. 21, sempre riferendosi al ritmo, gli conferisce l'artificialità e l'assenza delle caratteristiche genuine ed automatiche. Nonostante ciò la CTU aggiudica al testamento in verifica il valore di autenticità.

Lo studio grafologico completo, profondo e oggettivo ha permesso di riscontrare moltissime differenze motorie fra il testamento in verifica, compreso la firma sottostante, e le firme autografe della defunta. Infatti nel testamento è chiaramente osservabile

l'inibizione del movimento che rivela un'altra personalità, che cura la forma in ogni dettaglio a scapito del movimento, mentre in tutte le firme autografe della defunta traspare il procedere veloce, spontaneo, persino agitato e impaziente a scapito della forma. Tuttavia, in tutte le firme comparative tre segni sono di buona lettura: 'R', 't' e 'F' e proprio questi attirano l'attenzione del falsario, che cerca di riprodurne le forme. L'esecuzione di queste lettere non presenta nessuna difficoltà imitativa, anzi sono le lettere più semplici e attirano attenzione, ciò viene considerato in tutti tipi di scuole grafologiche, iniziando da Klages, autore della legge della direzione attenta: *le modifiche intenzionali hanno per oggetto i tratti che attirano di più l'attenzione*¹⁸, ovvero: *"attirano di più l'attenzione gli elementi più rappresentativi come le maiuscole, gli inizi di parola, le lettere lunghe, la dimensione, la larghezza, l'assetto, caratteri particolari"*¹⁹.

Dalle impensabili considerazioni della CTU, dalle sue dichiarazioni, dalle misurazioni inutili delle lettere (per mancanza di un relativo materiale di comparazione), e persino dalle contraddizioni all'interno del suo elaborato traspare l'insicurezza del procedimento, dovuto senz'altro alla insufficiente preparazione professionale, sia tecnica nell'ambito di acquisizione del materiale, che metodologica. Probabilmente questa carenza ha messo la CTU nella condizione di incertezza di fronte alla presenza di una delle firme di quattro testimoni dichiaranti la presenza durante la stesura dell'ultima volontà della defunta, vergata in calce al testamento, appartenente all'avvocato della parte pretendente il diritto all'eredità.

L'esempio riportato in alto dimostra l'esigenza delle verifiche delle competenze anche nel caso degli esperti iscritti da decenni negli albi dei periti presso i tribunali ma anche delle metodologie da loro adoperati.

La necessaria verifica delle competenze del perito non elimina tuttavia la probabilità dell'errore dell'esperto. Anche negli esperti con una lunga esperienza non si può eliminare l'eventualità di uno sbaglio, poiché ogni caso è diverso ed esige i diversi approcci metodologici. Anzi, una lunga esperienza può implicare la routine²⁰. Inoltre bisogna prendere in considerazione il fattore della percezione soggettiva che è una delle cause degli sbagli.

Nella psicologia del perito vengono considerate certe regolarità nell'emettere dei pareri categorici. Secondo l'osservazione di H. Malewski e A. Zalkauskiene il notevole aumento di opinioni categoriche si verifica tra il terzo e il decimo anno di lavoro professionale dell'esperto, di conseguenza si avvera il timore di sbagliare, con una sensazione di disagio circa la corretta presentazione del parere.

"Questi fattori negativi, spesso a livello dell'inconscio, influiscono sulla motivazione dell'esperto, l'esame sostanziale del problema e la presentazione oggettiva del parere diventa l'obiettivo secondario, e l'obiettivo superiore è non perdere la faccia²¹".

FONTI BIBLIOGRAFICHE

1. Brescia G., *Manuale del perito e del consulente tecnico, nel processo civile e penale*, Maggioli Editore, Santarcangelo di Romagna 2015.
2. Cieśla R., *Technical Examination of Documents. Within the Scope of Polish Evidence Law*, Wydawnictwo Uniwersytetu Wrocławskiego, Wrocław 2006.
3. Grębowiec-Baffoni J., *Biegły sądowy i biegli stron we Włoszech jako konsultanci techniczni w postępowaniu – prawne i socjologiczne aspekty funkcji biegłych* [in] J. żylińska, M. Filipowska-Tuthil (a cura di) , *Postępowanie dowodowe w procesie karnym – zagadnienia wybrane*, Wyższa Szkoła Prawa im. H. Chodkowskiej, Wrocław 2016, pp. 360-374.
4. Gruza E., *Junk science po polsku*, [in] V. Kwiatkowska-Darul, *Czynności procesowo-kryminalistyczne w polskich procedurach. Materiały z konferencji naukowej IV Zjazdu Katedr Kryminalistyki*, Toruń 2004, pp. 67–78
5. Gruza E., *Moralność, etyka a praca biegłego*, [in] Z. Kegel (a cura di), *Kryminalistyczna ekspertyza pismoznawcza a grafologia*” Wydawnictwo Uniwersytetu Wrocławskiego, Wrocław 2003, pp. 77–84,
6. Gruza E., *Ustawa o biegłych – realna potrzeba czy kosztowny zbytek?*, [in] A. Głazek, J. Wójcikiewicz (a cura di), *Biegły w sądzie. Konferencja w 40. rocznicę śmierci Profesora Jana Sehna*, Kraków 2005, pp. 19–29.
7. Karczmarska D., *Sądowa ocena opinii biegłego w procesie karnym - Judicial Evaluation of Expert Opinion in Criminal Proceedings*, ANNALES - Universitatis Mariae Curie-Skłodowska Lublin - Polonia Vol. LVI/LVII SECTIO G 2009/2010.
8. Klages L., *Expression du caractère dans l'écriture*, Delachaux-Niestlé, Neuchatel, 1949
9. Leśniak M., Ławrientjew S., *Przesłanki wpisu na listę biegłych z zakresu badań dokumentów w sądach okręgowych w Częstochowie, Gliwicach i Katowicach-analiza praktyki*, [in] R. Cieśla (a cura di) *Współczesna problematyka badań dokumentów*, Wrocław 2015, pp. 215-228.
10. Malewski H., Zalkauskiene A., *Przyczyny błędów w ekspertyzie pismoznawczej*, [in] *Problematyka z dowodu ekspertyzy dokumentów*, Z. Kegel (a cura di), Uniwersytet Wrocławski, Wrocław 2002
11. Palaferri N., *L'indagine grafologica e il metodo morettiano*, Edizione Messaggero Padova, 1999, p.164. *Ascendente a scaglioni ha una propria interpretazione psicologica quindi è un segno identificativo dello scrivente.*
12. Scolaro A., *La consulenza tecnica nel conflitto genitoriale. L'affidamento dei figli, l'assegnazione della casa familiare e gli oneri di mantenimento*, G. Giappichelli Editore, Torino 2014.
13. Skorupka J., *Kodeks postępowania karnego. Komentarz*, wyd.2, Legalis 2016
www.sip.legalis.pl.

14. Vettorazzo B., *Metodologia della perizia grafica sulla base grafologica*, Giuffrè Editore, Milano 1998
15. Widła T., *Uwagi o przeprowadzaniu dowodu z opinii biegłego*, „Palestra” 2002, n. 3–4, pp. 66–73.
16. Wilk D., *Potencjał ekspercki w zakresie oceny autentyczności dzieł sztuki i dokumentów w Polsce*, [in] R. Cieśla, *Współczesna problematyka badań dokumentów* (a cura di), Wrocław 2015, pp.309-326.

Fonti dal Giornale Ufficiale:

1. Dz.U. del 2001 n. 98 pos. 1070
2. Dz. U. del 2005, n. 15, pos. 133,

* Cattedra di Criminalistica della Facoltà di Legge, Amministrazione ed Economia, Università di Wrocław (Polonia); rafal.ciesla@uwr.edu.pl.

** Dipartimento di Sociologia dei Gruppi di Disponibilità, Istituto di Sociologia, Facoltà di Scienze Sociali, Università di Wrocław (Polonia), Scuola di Giurisprudenza, Alma Mater Studiorum Università di Bologna (Italia); jolanta_g@yahoo.it.

¹ Lo statuto del perito giudiziario è attualmente regolato nel regolamento del Ministro della Giustizia del 24 gennaio 2005 sui periti giudiziari (Giornale Ufficiale: Dz. U. del 2005, n. 15, pos. 133).

² Giornale Ufficiale: Dz.U. del 2001 n. 98 pos. 1070.

³ J. Skorupka, *Kodeks postępowania karnego. Komentarz*, 2016, wyd.2, Legalis, www.sip.legalis.pl, accesso: 30.05.2017; R.Cieśla, *Technical Examination of Documents. Within the Scope of Polish Evidence Law*, Wydawnictwo Uniwersytetu Wrocławskiego, Wrocław 2006, D. Karczmarzka, *Sądowa ocena opinii biegłego w procesie karnym - Judicial Evaluation of Expert Opinion in Criminal Proceedings*, ANNALES - Universitatis Mariae Curie-Skłodowska Lublin - Polonia Vol. LVI/LVII SECTIO G 2009/2010, p. 1.

⁴ T. Widła, *Uwagi o przeprowadzaniu dowodu z opinii biegłego*, „Palestra” 2002, n. 3–4, pp. 66–73; E. Gruza, *Junk science po polsku*, [in] V. Kwiatkowska-Darul, *Czynności procesowo-kryminalistyczne w polskich procedurach. Materiały z konferencji naukowej IV Zjazdu Katedr Kryminalistyki*, Toruń 2004, pp. 67–78; E. Gruza, *Moralność, etyka a praca biegłego*, [in] Z. Kegel (a cura di), *Kryminalistyczna ekspertyza pismoznawcza a grafologia*” Wydawnictwo Uniwersytetu Wrocławskiego, Wrocław 2003, pp. 77–84; E. Gruza, *Ustawa o biegłych – realna potrzeba czy kosztowny zbytek?*, [in] A. Głazek, J. Wójcikiewicz (a cura di), *Biegły w sądzie. Konferencja w 40. rocznicę śmierci Profesora Jana Sehna*, Kraków 2005, pp. 19–29.

⁵ D.Wilk, *Potencjał ekspercki w zakresie oceny autentyczności dzieł sztuki i dokumentów w Polsce*, [in] R. Cieśla, *Współczesna problematyka badań dokumentów* (a cura di), Wrocław 2015, pp.309-326.

⁶ Idem, pp.309-326, Cfr anche: M.Leśniak, S.Ławrientjew, *Przesłanki wpisu na listę biegłych z zakresu badań dokumentów w sądach okręgowych w Częstochowie, Gliwicach i Katowicach-analiza praktyki*, [in] R. Cieśla (a cura di) *Współczesna problematyka badań dokumentów*, Wrocław 2015, pp. 215-228.

⁷ Più su questo argomento in: D.Wilk, *Potencjał ekspercki w zakresie oceny autentyczności dzieł sztuki i dokumentów w Polsce*, [in] R. Cieśla, *Współczesna problematyka badań dokumentów* (a cura di), Wrocław 2015, s.309-326.

⁸ Idem.

- ⁹ G. Brescia, G. Brescia, *Manuale del perito e del consulente tecnico, nel processo civile e penale*, Maggioli Editore, Santarcangelo di Romagna 2015, p. 383.
- ¹⁰ Idem.
- ¹¹ L'art. 222 c.p.p. comma 1: Non può prestare ufficio di perito, a pena di nullità a) il minorene, l'interdetto, l'inabilitato e chi è affetto da infermità di mente; b) chi è interdetto anche temporaneamente dai pubblici uffici ovvero è interdetto o sospeso dall'esercizio di una professione o di un'arte; c) chi è sottoposto a misure di sicurezza personali o a misure di prevenzione; d) chi non può essere assunto come testimone o ha facoltà di astenersi dal testimoniare o chi è chiamato a prestare ufficio di testimone o di interprete; e) chi è stato nominato consulente tecnico nello stesso procedimento o in un procedimento connesso.
- ¹² A. Scolaro, *La consulenza tecnica nel conflitto genitoriale. L'affidamento dei figli, l'assegnazione della casa familiare e gli oneri di mantenimento*, G. Giappichelli Editore, Torino 2014, p. 25.
- ¹³ Idem.
- ¹⁴ G. Brescia, op. cit., p. 386
- ¹⁵ J. Grębowiec-Baffoni, *Biegły sądowy i biegły stron we Włoszech jako konsultanci techniczni w postępowaniu – prawne i socjologiczne aspekty funkcji biegłych* [in] J. żylińska, M. Filipowska-Tuthil (a cura di), *Postępowanie dowodowe w procesie karnym – zagadnienia wybrane*, Wyższa Szkoła Prawa im. H. Chodkowskiej, Wrocław 2016, p. 365
- ¹⁶ L'art. 5 del disegno della legge 1378 (*Aggiornamento professionale*) 1) È fatto obbligo a ciascun grafologo giudiziario di svolgere in modo costante un'attività di aggiornamento frequentando corsi di specializzazione e *master* sulla grafologia giudiziaria presso scuole selezionate e accreditate dal Ministero della giustizia, ove esistenti, con l'obbligo di frequenza ad almeno due corsi o *master* per ciascun anno. 2) Qualora l'attività di aggiornamento prevista dal comma 1 non sia realizzabile, è prevista l'istituzione di corsi finalizzati, della durata di non meno di quindici ore distribuite in due corsi per semestre, e organizzati da un numero non inferiore a cinque grafologi dei quali almeno tre iscritti da almeno quindici anni all'albo dei CTU di cui all'articolo 4.3). I corsi di cui al comma 2, con i relativi programmi, i nominativi dei partecipanti, dei docenti e degli allievi, e l'indicazione della sede dei corsi stessi sono comunicati al presidente del tribunale competente per territorio almeno tre mesi prima del loro svolgimento. 4) Al termine dei corsi è comunicato al presidente del tribunale competente per territorio il verbale delle attività di formazione svolte con le firme dell'avvenuta frequenza da parte dei docenti e degli allievi. 5) In ciascun corso è prevista la frequenza, da parte di ogni docente, alle lezioni svolte dagli altri docenti nelle materie non rientranti nel proprio incarico di insegnamento.
- ¹⁷ cioè quando le singole parole salgono con diversi gradi di inclinazione posizionandosi l'una sopra l'altra in modo irregolare. "Nel rigo *Ascendente* esiste la possibilità di una salita a *scaglioni*, di modo che le parole sembrano collocarsi sul rigo come le tegole dei tetti, talvolta anche un po' sconnesse": N. Palaferri, *L'indagine grafologica e il metodo morettiano*, Edizione Messaggero Padova, 1999, p.164. *Ascendente a scaglioni* ha una propria interpretazione psicologica quindi è un segno identificativo dello scrivente.
- ¹⁸ L. Klages, *Expression du caractère dans l'écriture*, Delachaux-Niestlé, Neuchatel, 1949, p. 13, 195, in B. Vettorazzo, *Metodologia della perizia grafica sulla base grafologica*, Giuffrè Editore, Milano 1998 p. 67
- ¹⁹ B. Vettorazzo, *Metodologia della perizia grafica sulla base grafologica*, Giuffrè Editore, Milano 1998 p. 67.
- ²⁰ J. Grębowiec-Baffoni, op. cit. p. 369
- ²¹ H. Malewski, A. Zalkauskiene, *Przyczyny błędów w ekspertyzie pismoznawczej*, [in] *Problematyka z dowodu ekspertyzy dokumentów*, Z. Kegel (a cura di), Uniwersytet Wrocławski, Wrocław 2002, p. 943

CERCETAREA RAPORTULUI DE CAUZALITATE DIN PERSPECTIVĂ PSIHANALITICĂ

DOI:10.24193/SUBBior.62(2017).2.17

Published Online: 2017-06-15

Published Print: 2017-06-30

Neculai ZAMFIRESCU*
Ionuț CONSTANTINESCU

Abstract: *Research of Causality Report from Psychoanalytical Perspective.* The authors explain the actions in various situations from the psycho-analytical prospective, as a use full tool in explaining the cause-effect relation. The ratio cause-effect is viewed as a double sided relation, both psychological and physical at the same time. The explanations are made based on a case upon the analysis of surveillance camera images. The article underlines the physical and psychical aspects of an aggression, as they can be observed and explained from the psychocriminalistic point of interpretation.

The use of modern psychoanalysis in criminal various cases has been enhanced by recent researches, case analysis success and it's appeal to public's interest.

Keywords: *cause-effect relation; psychological approach; surveillance camera images.*

Cercetarea raportului de cauzalitate este un instrument care, pus la îndemâna practicii, oferă soluții juste pentru toate situațiile cu care sunt confruntate organele judiciare, situații care, prin diversitatea și complexitatea lor, au ridicat, adeseori, aspecte delicate, a căror rezolvare nu a fost lipsită de dificultate.¹

Rațiunea impune ca toate antecedentele unui rezultat ilicit, atâta timp cât există o înlănțuire între ele, să intre sub sancțiunile penale în măsura imputabilității. Din această perspectivă, se impune ca examinarea imaginilor video să se realizeze cu mare atenție pentru a se remarca dacă, șirul de acțiuni au rezultate parțiale și dacă între cauzele mediate s-au interpus acțiuni ce au determinat rezultatul.

Alăturându-ne opiniei potrivit căreia, legătura de cauzalitate în infracțiune prezintă un dublu aspect, fizic și psihic, urmează să valorificăm imaginile video puse la dispoziție pe baza ambelor aspecte. Acțiunea fizică se constată deoarece sa exteriorizat, în afară de orice mărturisire, iar acțiunea psihică se deduce și explicit se motivează din perspectivă psihanalitică².

MOMENTUL 1 - REFLECTIVITATEA IMAGINILOR VIDEO DIN PERSPECTIVA ASPECTULUI FIZIC

Premisa declanșării evenimentului³

Subiectul (A) remarcă bidonul (ce conține material de construcții,) după o prealabilă tatonare asiguratorie, intră nelegitim în posesia bidonului⁴.

REFLECTIVITATEA IMAGINILOR VIDEO DIN PERSPECTIVA ASPECTULUI PSIHIC

Teza de lucru pentru momentul 1

INTERVAL ORAR	REFLECTIVITATEA IMAGINILOR	REFLECTIVITATEA MĂRTURIILOR	INTERPRETARE PSIHANALITICĂ
15:34:57	Apariția subiectului (A) Privirea îi este atrasă de un obiect aflat sub schela metalică		Remarcă și dorință impulsivă
15:34:57- 15:37:00	Este evidentă preocuparea subiectului (A) pentru a remarca dacă obiectul vizat este în atenția unui eventual posesor.		Precugetarea furtului.
15.37:00 15.37:18- 15.37:42	Subiectul (A) intra sub schela, verifică conținutul obiectului vizat (<i>un bidon din plastic plin cu material de construcții.</i>) intră în posesie nelegitimă a acestuia. Iese de sub schelă cu bidonul în mâna dreaptă. În acest moment o persoană aflată în afara imaginii înregistrate, îi atrage atenția asupra faptului că bidonul trebuie să rămână la locul lui. Așează bidonul la marginea trotuarului intrând în comunicare contradictorie cu persoana aflată în afara imaginii.		Impuls patologic de a intra în posesia obiectelor (în reprezentarea sa " <i>obiecte fură stăpân</i> ") Trecerea de la obsesie la compulsie, respectiv, capacitatea de a reduce teama pe care o provoacă obsesiile ⁵ . Refuzul adaptării la realitate. Situatie nevrotică, complexuală, cu imposibilitatea de a asimila condițiile unui model social ⁶ .

MOMENTUL 2 - REFLECTIVITATEA IMAGINILOR VIDEO DIN PERSPECTIVA ASPECTULUI FIZIC

Motivațiile acționale a celor doi subiecți

12-12-2016 15:37:46		
1	2	3
Subiectul (B) explică faptul că, materialele de construcție aparțin asociației de locatari	Subiectul (B) încearcă să ia bidonul	Este lovit de subiectul (A)
		
4	5	6
A doua lovitură aplicată de subiectul (A)	Subiectul (B) nu ripostează, însă își reafirmă posesia legitimă asupra materialelor de construcție	Subiectul (B) duce bidonul chiar în locul de unde a fost luat nelegitim de subiectul (A)
		

Subiectul (A), dorește păstrarea posesie bunului apropiat nelegitim, sens în care apelează la violență⁷

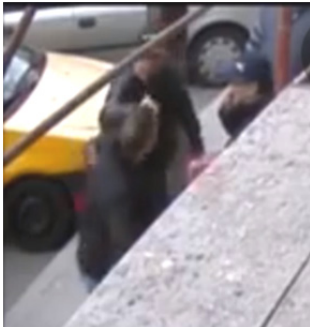

Subiectul (B), dorește reintrarea în posesia bunului, argumentează dorința, evită violența.

REFLECTIVITATEA IMAGINILOR VIDEO DIN PERSPECTIVA ASPECTULUI PSIHIC

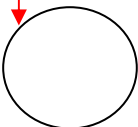

Teză de lucru pentru momentul 2

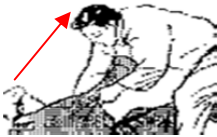

INTERVAL ORAR	REFLECTIVITATEA IMAGINILOR	REFLECTIVITATEA MĂRTURIILOR	INTERPRETARE PSIHANALITICĂ
15.37:42– 15.38:11	În imagine apare subiectul (B) care se poziționează pe trotuar lângă bidon relaționând din perspectiva explicativă cu subiectul (A)		Impulsul dreptului subiectiv “bidonul este al meu “
15.38:11– 15.38:39	Subiectul (B) se apleacă și ia bidonul în mână, Subiectul (A) îi aplică subiectului (B) mai multe lovituri cu pumnul Subiectul (B) nu reacționează decât verbal. Gestica sa sugerează explicarea faptului că bidonul îi aparține și că trebuie dus înapoi la locul de unde a fost luat.		SUBIECTUL (A) – Stare specifică <u>nevrozei</u> (refulare a unui impuls inacceptabil) “Eu” îi provoacă tulburări de natură <u>isterică</u> , stări de anxietate sau <u>fobii obsesive</u> . ⁸ SUBIECTUL (B) – Stare de uimire, de uluire, surpriza. “Sinele” primește imaginea acțională a subiectului(A) repetarea loviturilor.
15.40:16– 15.40:28	În imagine apare un trecător care urmărește o acțiune din stânga sa (în afara imaginii). N.N. <i>Dialogul purtat de cei doi beligeranți atrage atenției trecătorilor</i>	Analiza mărturiei poate reflecta repere relative la simptomatologia specifica conduitei subiecților	

MOMENTUL 3 – REFLECTIVITATEA IMAGINILOR VIDEO DIN PERSPECTIVA ASPECTULUI FIZIC CU REFERIRE LA RAPORTUL DE CAUZALITATE⁹

1	2	3
Lovitura aplicată de subiectul (A)	Riposta subiectului (B)	Riposta subiectului (B) include gestul prinderii adversarului de gulerul hainei și trage către sine
		
4	5	6
Subiectul (A) revine în atac și forțează eliberarea din priza subiectului (B) făcând în același timp pași spre înapoi	Pașii spre înapoi sunt făcuți către carosabil, chiar la marginea bordurii	Diferența de nivel (bordură - carosabil) determină dezechilibrarea și căderea, urmată de desprinderea din mână subiectului (B)
		

În cazul de față legătura de cauzalitate nu poate fi examinată decât din perspectiva șirului de acțiuni ce se înlănțuiesc prin rezultatele lor parțiale, numai așa se poate identifica cauza directă și suficientă a producerii rezultatului.

ȘIR DE ACȚIUNI ÎNLĂNȚUITE PRIN REZULTATELE LOR PARȚIALE SUPRAPUSE ¹⁰	CONDITII	CAUZA DIRECTĂ A REZULTATULUI
<p>1</p> 	<p>Subiectul (A) [victima] surprinde printr-o lovitură de dreapta fața subiectului (B)</p> 	
<p>2</p> 	<p>Subiectul (B) ripostează printr-o lovitură lateral dreapta</p>	
<p>3</p> 	<p>Lovitura este consecutivă cu prinderea gulerului hainei subiectului (A) și tragerea spre sine (imobilizare corp la corp)</p> 	
<p>4</p> 	<p>Subiectul (A) revine în atac și forțează liberarea din prinderea subiectului (B) făcând în același timp pași spre înapoi dreapta</p> 	

<p>5</p> 	<p>Pașii spre înapoi dreapta sunt făcuți chiar pe marginea bordurii</p>	
<p>6</p> 	<p>Subiectul (B) încearcă oprirea căderii (B)</p> 	<p>Forța angajată pentru a se desprinde de subiectul (B) asociată cu pașii spre înapoi dreapta și diferența de nivel trotuar – carosabil a determinat dezechilibrarea subiectului (A) și căderea acestuia</p>
<p>7</p> 	<p>Subiectul (B) este pe punctul de a scăpa din mână vestimentația subiectului (A)</p>	
<p>8</p> 	<p>Are loc căderea și lovitura de carosabil</p> 	<p>Lovitură cu efect tanatogenerator.</p>

Poziția corpului subiectului (B) foto 5,6,7,8, ne indica intenția acestuia de a opri precipitarea subiectului (A) [victimei]

REFLECTIVITATEA IMAGINILOR VIDEO DIN PERSPECTIVA ASPECTULUI PSIHIC

Teză de lucru pentru momentul 3

INTERVAL ORAR	REFLECTIVITATEA IMAGINILOR	REFLECTIVITATEA MARTURIILOR ȘI ACTELOR EXPERTALE	INTERPRETARE PSIHANALITICĂ
15.42:07	Subiectul (A) reapare în imagine venind din partea stângă a trotuarului, intra în bloc		
15.45:32	În imagine reapare subiectul (A) însoțit de o altă persoană căreia îi indică cu mâna locul unde se afla bidonul cu material de construcție		
15.45:33	Din partea opusă apare subiectul (B). Persoana care însoțea subiectul (A) întinde brațele într-un gest reflex de reținere a subiectului (A). Cu toate acestea subiectul (A) aplică cu mâna dreaptă o lovitură subiectului (B) în barbă, deplasând corpul acestuia spre dreapta. Surprins de lovitura puternică primită subiectul (B) reacționează la rândul său.		SUBIECTUL (A) – aplică lovituri subiectului (A) sub imperiul unor tulburări de natură <u>isterică</u> izvorâte din locul reprezentărilor și comportărilor arhaice și al refuzărilor. (" Sinele ") SUBIECTUL (B) reacție legitimă de apărare. " Eul " reprezentând instanța funcției de adaptare la realitate (<u>reactia legitimei apărări</u>)

CONCLUZII

Ațiunile subiectului (B) sunt acțiuni mediate, fără legătură de cauzalitate directă cu rezultatul investigat ¹¹.

Argumentăm prin faptul că riposta subiectului (B) a inclus prinderea de guler a subiectului (A). Această acțiune l-a determinat pe subiectul (A) să acționeze pentru a se detașa din prinderea vestimentației opunând rezistență fizică, asociată cu pașii spre înapoi-dreapta, chiar la limita trotuar-carosabil.

Aceste acțiuni ale subiectului (A), asociate cu diferența de nivel (trotuar-carosabil), au determinat dezechilibrarea și căderea subiectului (A), în mod independent de voința subiectului (B) și în ciuda eforturilor de susținere ale acestuia.

DECI rezultatul, respectiv, lovirea de carosabil cu efect tanatogenerator este în directă legătură de cauzalitate cu însăși acțiunile victimei [subiectului (A)].

* Conf. univ. dr. Neculai Zamfirescu, Email: psihocrim_rs@yahoo.com, C.S. Ionuț Constantinescu

¹ G. Antoniu, Raportul de cauzalitate în dreptul penal, Comunicare prezentată la Sesiunea științifică a Institutului de Cercetări Juridice al Academiei Romane 2010.

² Psihanaliza este în același timp, un procedeu de cercetare a proceselor psihice cu scopul de a investiga semnificația faptelor și reprezentărilor ce au loc în subconștient; o metodă de terapie a tulburărilor psihice, în cadrul căreia se tinde la rezolvarea acestora prin aducerea la suprafață și clarificarea semnificației rezistențelor, transferurilor și dorințelor ascunse ale pacienților; un sistem complex de teorii cu privire la efectele proceselor psihice inconștiente asupra trăirilor, gândirii și activității oamenilor. Elementele acestor teorii derivă din cercetarea proceselor psihice și terapia stărilor psihopatologice.

Studiul nostru are în vedere definirea psihanalizei ca procedeu de cercetare a proceselor psihice cu scopul de a investiga semnificația faptelor și reprezentărilor ce au loc în subconștient

Psihanaliza a fost dezvoltată de Sigmund Freud la începutul secolului al XX-lea ca teorie generală a inconștientului. Modalitatea funcționării proceselor psihice au fost deduse de Freud în special din studiul semnificației viselor, interpretate de el ca realizare imaginară a îndeplinirii dorințelor ce derivă din aspirațiile refulate ale copilăriei. Calea recomandată pentru accesul în inconștient este înțelegerea sensului viselor și a actelor ratate (lapsus-uri).

Psihanaliza a devenit azi extrem de familiară publicului larg (din occident) după ce o vreme îndelungată a fost fie respinsă, fie adulată. Dar succesul din deceniul 5, de pildă, mai ales în Europa, a înstrăinat-o, paradoxal, de esența ei. Psihanaliza s-a răspândit pretutindeni nu numai datorită interesului stărnit de terapia psihanalitică. S-ar putea spune chiar că terapia a fost eclipsată de virtuțile psihanalizei aplicate.

Psihanaliza aplicată în literatură, sociologie, antropologie și etnologie, în religie și mitologie a stărnit interesul unui public care nu avea chemare pentru sfera clinică. În fine, psihanaliza s-a remarcat și prin mediatizarea pe căile cele mai comune: radio, TV sau prin intermediul scenariilor filmelor de cinema. Filme celebre au adus în prim plan psihanalizii. A exista chiar un film dedicat lui Sigmund Freud, care surprindea anii de incertitudine ai începuturilor sale în psihanaliză.

³ LEGENDA

Subiectul (A) [victima]

Subiectul (B) [prezumtivul agresor]

⁴ SITUATIA DE DREPT – Art. 228 C.p. Furtul - (1) Luarea unui bun mobil din posesia sau detinția altuia, fără consimțământul acestuia, în scopul de a și-l însuși pe nedrept.

⁵ Obsesiile se referă la anumite gânduri, imagini sau idei care apar în minte în mod intruziv (adică nedorit, pe neașteptate sau împotriva voinței noastre) și care provoacă niște emoții neplăcute foarte intense. Compulsiile se referă la o serie de acte mentale sau comportamente care sunt realizate într-un mod ritualizat (adică, sunt repetate fără abatere de un anumit număr de ori, sau mereu într-o anumită formulă, sau mereu în anumite locuri), în mod intenționat, deoarece ele au capacitatea de a reduce teama pe care o provoacă obsesiile.

⁶ Se impune procurarea și examinarea antecedentelor medicale ale subiectului(A) in scopul circumstanțierii atitudinii acestuia.

⁷ SITUATIA DE DREPT - Subiectul (A) – încadrare sub aspectul art. 193 Lovirea sau alte violențe - (1) Lovirea sau orice acte de violență cauzatoare de suferințe fizice.

⁸ Nevroza obsesiv-compulsivă (o vom prescurta NOC) este una dintre cele mai frecvent întâlnite forme ale anxietății clinice. Numele NOC reflectă cele două categorii de simptome care definesc această problemă de anxietate: obsesiile și compulsiile.

Persoanele cu NOC sunt măcinate de apariția nedorită și persistentă a unor obsesii care le induc o stare de anxietate foarte ridicată și pe care nu le pot îndepărta din minte și nu le pot ignora. Cu toate că adesea persoana își dă seama că obsesiile sunt exagerate sau chiar absurde, aceste idei nedorite rămân fixate în minte și absorb atenția individului, producându-i multă neliniște. În mod firesc, persoanele cu NOC vor căuta un agent de neutralizare a acestor obsesii neplăcute, adică un anumit comportament prin care să poată reduce anxietatea pe care o trăiesc și să îndepărteze din minte obsesiile.

Persoana cu NOC percepe aceste comportamente ca fiind obligatorii – este absolut necesar să le pună în practică pentru a se asigura că se află în siguranță – și adesea sunt realizate imediat, în mod excesiv, persoana având o mare dificultate de a le opri sau de a le amâna. Practic, compulsiile reprezintă o formă de protecție – persoana simte că ceva îngrozitor se va întâmpla dacă nu repetă un anumit comportament.

⁹BORDURA

¹⁰ Este demonstrat că percepția vitezei este condiționată de dezvoltarea structurilor operatorii ale posibilităților intelective ale omului. Se constată că în percepția vitezei capacitățile omului sunt destul de limitate. Astfel, oamenii tind să perceapă relativ corect viteza imaginilor înregistrate în limite destul de restrânse, vitezele foarte mici sau foarte mari sunt percepute eronat. Întrucât experiența omului în ceea ce privește deplasarea și mișcarea este condiționată de mai mulți factori, am procedat la o analiza progresiva a imaginilor înregistrate.

¹¹ Cauză nu pot fi decât acțiunile care au produs rezultatul, în timp ce toate celelalte acțiuni care au concurat rămân simple condiții, insuficiente producerii rezultatului. Acestea pot atrage incidența unei sancțiuni numai în măsura imputabilității lor (*a se vedea în acest sens - cauzele justificative*).